GALSWORTHY

Comedia modernă

CÎNTECUL LEBEDEI

EDITURA CARTEA ROMÂNEASCĂ

Coperta de *Done Stan*

A MODERN COMEDY
SWAN SONG by *John Galsworthy*
London William Heinemann Ltd. 1929

JOHN GALSWORTHY

COMEDIA MODERNĂ

Ediția a V-a

CÎNTECUL LEBEDEI

În românește de
HENRIETTE YVONNE STAHL

EDITURA CARTEA ROMÂNEASCĂ

CÎNTECUL LEBEDEI

Dedicat lui
F. N. DOUBLEDAY

PARTEA ÎNTÎI

Capitolul I

ORGANIZAREA CANTINEI

În societatea modernă, succesiunea rapidă a evenimentelor și senzațiilor produce un fel de atrofiere a memoriei: de aceea în primăvara anului 1926, conflictul dintre Fleur Mont și Marjorie Ferrar fusese aproape dat uitării. Aceasta cu atît mai mult cu cît Fleur nu stimulase nicidecum memoria societății, dat fiind că, după ocolul lumii, începuse să se preocupe de soarta imperiului britanic — preocupare atît de demodată, încît avea parfumul și extravaganța unui lucru nou, garantîndu-i în același timp absența oricărui interes personal.

În salonul ei bimetalic se întîlneau studenți de prin colonii, din America și din India, oameni a căror frecventare nu putea fi interpretată ca o dovadă de „arivism" ; Fleur îi găsea „foarte interesanți" — mai ales pe studenții indieni, atît de supli și enigmatici, încît nu știai dacă ea era cea care „profita" de pe urma lor sau dacă ei „profitau" de prietenia ei.

Dîndu-și seama de greutățile pe care le avea de întîmpinat foggartismul, se gîndi să adauge o a doua coardă la arcul carierei parlamentare a lui Michael, și i se păru c-o și găsise: după ce, cu prilejul călătoriei în jurul lumii, petrecuse șase săptămîni în India, cunoștea destul de bine condițiile locale pentru a putea susține intrarea liberă a coloniștilor indieni în statul Kenya. Din convorbirile cu studenții indieni, ajunsese la concluzia că este imposibil să mergi într-o anumită direcție fără a-ți cunoaște precis țelul. Tinerii indieni, complicați și lipsiți de simț practic, meditativi și închiși, păreau totuși convinși de faptul că moleculele unui organism sînt mai puțin importante decît organismul însuși și că, de fapt, ei erau mai puțin impor-

tanți decît India. Astfel Fleur întîlnise o credință — lucru nou și fascinant. Îi povesti lui Michael.

— Toate bune și frumoase, îi spuse el, dar prietenii noștri indieni n-au trăit patru ani în tranșee sau cu groaza de tranșee, pentru a-și apăra această credință. Dacă ar fi trecut prin ceea ce am trecut noi, n-ar mai avea, probabil, impresia că această credință a lor este atît de importantă pe cît li se pare. Chiar dacă ar dori să aibă acest sentiment, antenele sensibilității lor ar fi atrofiate. Acesta este efectul războiului asupra tuturor celor care au fost pe front.

— Totuși, „credința" nu devine mai puțin interesantă, zise Fleur, pe un ton sec.

— Așa o fi, draga mea ! Profeții ne învinuiesc că n-avem nici un ideal, dar cum să crezi într-o forță creatoare care este atît de fantezistă și de rea încît transformă milioane de oameni în praf și pulbere ? Ascultă-mă pe mine, Fleur : epoca victoriană a produs o cantitate considerabilă de credință ieftină și superficială, iar prietenii noștri indieni se găsesc în aceeași situație. India lor n-a mai progresat de la Revoltă [1] și pînă azi ; de altfel, chiar revolta aceea n-a fost decît o răscoală superficială. Deci nu trebuie să-i iei prea în serios.

— Nu, dar îmi place modul cum cred ei că-și servesc țara.

La zîmbetul lui Michael, Fleur se încruntă, zicîndu-și : „Iarăși gîndește că-mi sporesc colecția".

Cînd află despre noile ei relații, *sir* Lawrence, care făcuse studii destul de serioase în materie de orientalistică, ridică sprînceana.

— Cel mai vechi prieten al meu, îi spuse lui Fleur în ziua de 1 mai, este judecător în India. Trăiește acolo de patruzeci de ani. După primii doi ani, mi-a scris că începe să-i cunoască puțin pe indieni. După zece ani, mi-a scris că-i cunoaște perfect. Ieri am primit o scrisoare de la el, în care îmi spune că după patruzeci de ani nu-i cunoaște de loc. Iar ei ne cunosc pe noi tot atît de puțin. Nici circulația sîngelui nu-i aceeași în Orient și în Occident.

— Oare în patruzeci de ani curculația sanguină a prietenului dumitale nu s-a schimbat ?

[1] Răscoala împotriva stăpînirii engleze din India, care a avut loc între anii 1857—1859.

— Nici un pic, răspunse socrul ei. O asemenea schimbare se face în patruzeci de generații. Mai dă-mi, te rog, o ceașcă din excelenta ta cafea turcească, draga mea. Ce spune Michael despre greva generală ?

— Că guvernul nu cedează pînă cînd T.U.C.[1] nu renunță complet la toate revendicările.

— Așa este ! Dar dacă poporul englez ar avea o altă circulație a sîngelui, am asista la o „frumoasă încurcătură“, cum ar zice bătrînul Forsyte.

— Simpatia lui Michael este de partea minerilor.

— Și a mea, stimată doamnă. Minerul este un om foarte cumsecade — dar, din păcate, soarta l-a pedepsit cu lideri. Proprietarii minelor sînt în aceeași situație. Și acești onorați lideri or să ne dea de furcă pînă să-i punem la punct. Cărbunele nu e un produs simpatic ; îți înnegrește obrazul și acum vrea să ne înnegrească ochii. Azi nu sînt prea vesel ! Te las, la revedere ! Sărută-l pe Kit din partea mea, iar lui Michael spune-i să nu-și piardă capul.

Tocmai aceasta era și preocuparea lui Michael. Cînd izbucnise „Marele Război“, era destul de vîrstnic pentru a lupta, dar prea tînăr pentru a înțelege fatalismul ce se așterne peste firea omenească în preajma unei crize. De data aceasta însă, în ajunul grevei generale[2], pricepu fatalismul precum și marea importanță pe care ființa omenească o acordă prestigiului său. Michael observase că ambele părți își exprimaseră reciproc intenția de a ajunge — pe orice cale — la un acord ; dar că nici una dintre ele nu voia să facă vreo concesie. Observase apoi că, pe măsură ce părțile se apropiau, cele două sloganuri – „Mai multe ore de muncă, salarii mai mici !“ și „Nici un minut mai mult, nici un ban mai puțin!“ — se înclinau reverențios și-și întorceau spatele. Iar acum, nu-și putea ascunde nerăbdarea caracteristică temperamentului său impulsiv și urmărea demersurile sobre și prudente ale unor britanici tipici, care aveau în mînă toate posibilitățile unei meditații. În lunea aceea memorabilă, cînd nu numai domnii care enunțau slo-

[1] *Trade Union Congress* : Congresul trade-unionurilor sindicatele din Anglia.

[2] Este vorba de greva generală din anul 1926, din Anglia, una dintre cele mai cunoscute din istoria clasei muncitoare.

ganurile, ci și britanicii tipici se aflară brusc în fața cerinței imperioase de a-și salva prestigiul, Michael își dădu seama că totul era pierdut. La miezul nopții cînd se întoarse acasă de la Camera Comunelor, o găsi pe Fleur dormind. Se uită la ea, întrebîndu-se dacă s-o trezească din somn pentru a-i spune că țara-i în „grea cumpănă", ori ba. Pentru ce să-i tulbure somnul dătător de frumusețe ? Are timp să afle ! De altfel, nu-l va lua în serios. Trecînd în camera lui de toaletă, se opri în fața ferestrei și privi în scuarul întunecat. Peste douăsprezece ore începe greva generală ! Iată o „verificare" a caracterului britanic. Caracterul britanic ! De ani de zile se născuse în Michael bănuiala că aparențele erau înșelătoare : că membrii parlamentului, publicul amator de teatre, micuțele doamne sprintene în rochiile lor strînse pe trupurile delicate și vioaie, generalii pletorici în fotolii comode, preoții la amvoane, poștașii pe străzi... și mai ales presa, nu reprezentau cu adevărat mentalitatea națională. Dacă n-ar apărea ziare, omul ar avea măcar o șansă de a simți și de a vedea caracterul britanic ; dar din pricina gazetelor, acest caracter n-a fost văzut și n-a fost simțit deslușit nici în timpul războiului — cel puțin nu în Anglia. În tranșee, firește, era altfel, acolo sentimentalismul și ura, propaganda și clarul de lună erau „tabu", iar indivizii înzestrați cu acrul umor britanic și-au făcut datoria sublim și fără poză, în noroi și sînge, în miasme și zgomote infernale, sub apăsarea permanentă a coșmarului de a fi fost aruncați în foc fără rost și fără motiv ! Umorul sfidător al britanicilor se intensifica pe măsură ce situația se agrava, iar acum — Michael era convins de acest lucru avea să se manifeste din nou. Plecă de lîngă fereastră, se dezbrăcă și se întoarse în camera de culcare.

Fleur se trezise.

— Ce s-a întîmplat, Michael ?

Grevă.

Ce plictiseală.

— Da, va trebui să facem un efort.

— Pentru ce au numit comisia aceea, pentru ce au plătit atîtea subvenții, dacă n-au fost în stare să evite greva ?

— Fetițo dragă, aceasta a fost o cerință a bunului simț, dar nu servește la nimic.

— Pentru ce nu pot ajunge la un acord ?

— Pentru că trebuie să-şi salveze prestigiul. Salvarea prestigiului este cel mai puternic mobil din lume.

— Ce vrei să spui, Michael ?

— Ei bine, prestigiul a fost cauza războiului, acum el e cauza grevei şi, dacă n-ar fi grija de a „ieşi basma curată", n-ar mai exista viaţă pe pămînt în ziua de azi.

— Nu fi absurd !

Michael o sărută.

— Cred că va trebui sa-ţi găseşti o ocupaţie, îi zise somnoroasă. Atîta vreme cît durează greva, n-o să fie prea multe dezbateri în Camera.

— Nu. Vom ţine şedinţe, ne vom holba unul la altul şi vom rosti la intervale fixe cuvîntul „formulă".

Mi-ar plăcea s-avem şi noi un Mussolini.

- Mie nu. Cu timpul îl plăteşti scump. Gîndeşte-te la Diaz şi Mexic, la Napoleon şi Franţa sau la Cromwell şi Anglia !

Carol al II-lea, murmură Fleur sărutîndu-l, era un om adorabil.

Tulburat de sarutare, Michael rămase cîtava vreme treaz ; apoi adormi puţin şi se trezi din nou. Prestigiul ! Nimeni nu se mişca de teamă să nu-şi piardă prestigiul. Timp de aproape un ceas, Michael încercă să găsească o cale pentru a-i salva pe toţi, apoi adormi. La ora şapte dimineaţa se deşteptă cu senzaţia ca şi pierduse vremea. Sub aparenţa îngrijorării sale pentru ţara şi a preocuparii, marturisite, de a gasi o „formulă", Michael era frauntat de o mulţime de sentimente, mobile şi prejudecăţi personale. Ca şi înainte de război, exista dorinţa profundă de a-l umili şi a-l descuraja pe adversar ; fiecare voia să-şi salveze prestigiul pe socoteala inamicului său !

După micul dejun, ieşi numaidecît în oraş.

Oamenii şi automobilele se revărsau în valuri peste Westminster Bridge ; autobuzele şi tramvaiele nu circulau ; pe lîngă el nu treceau decît camioane încărcate sau goale, care înaintau huruind. Cîţiva „voluntari" ieşiseră pe străzi şi cîţiva bărbaţi subţiri vindeau un ziar subţire numit *The British Gazette*. Toată lumea afişa un aer de veselie ostentativă. Michael se îndreptă spre Hyde Park. Peste noapte, apăruse în Park — din ordin — o uluitoare învălmăşeală de camioane, bidoane şi corturi. În mijlocul letargiei mintale şi imaginative care dusese la această criză naţională, te uimea minunata demon-

strație de energie practică a organelor administrative. „Lumea zice că nu ne pricepem la organizare! gîndi Michael, și ce bine ne pricepem... *după ce evenimentul s-a produs!*"

Se îndreptă spre o mare stație de cale ferată. Deși stația era împînzită cu pichete de greviști, trenurile circulau cu personal voluntar. Umblînd încoace și-ncolo, Michael intră în vorbă cu „voluntarii". „Oamenii aceștia trebuie să mănînce! își zise. Ce-ar fi să facem o cantină?" Se întoarse în grabă în South Square.

Fleur era acasă.

— Vrei să mă ajuți să facem o cantină pentru personalul voluntar de la căile ferate?

Pe fața lui Fleur citi întrebarea „Oare servește scopurilor mele?" Michael continuă:

— O să ne ceară o muncă îngrozitoare și va trebui să facem apel la oricine ne-ar putea ajuta. Cred că pentru început aș putea-o mobiliza pe Nora Curfew împreună cu echipa ei de la Bethnal Green. Dar ceea ce-mi este cel mai necesar e mintea ta ageră și dibăcia ta în mînuirea oamenilor.

Fleur zîmbi și zise:

— S-a făcut.

Se urcară în automobil — darul oferit de Soames la întoarcerea din călătoria în jurul lumii — și porniră să strîngă și să repartizeze oameni. O recrutară pe Norah Curfew și echipa ei din Bethnal Green. În timpul acestei prime întîlniri între Fleur și femeia pe care înclina s-o considere oarecum rivala ei, Michael observă cum, după primele cinci minute, Fleur o acceptă pe Norah Curfew, dîndu-și seama că e prea „bună" pentru a fi primejdioasă. Lăsîndu-le în South Square pentru a discuta amănunte culinare, plecă să prevină ostilitatea naturală a oficialității. Avea impresia că trebuie să taie sîrma ghimpată într-o noapte întunecată, înainte de „atac". După ce „tăie" o bună parte, se duse la Cameră. Zumzetul „formulelor" neformulate făcea ca aci să fie locul cel mai deprimant din cîte văzuse în ziua aceea. Toată lumea vorbea despre „constituția amenințată". Guvernul era dezorientat cum nu fusese niciodată și susținea că nu se poate face nimic dacă nu-și salvează prestigiul. Expresiile „Libertatea presei" și „Pistolul la tîmplă" deveniseră o tautologie! În incintă, Michael dădu de domnul Blythe, care medita asupra morții trecătoare a săptămînalului său iubit, și-l pofti să ia o gustare în South Square la ora

nouă. Fleur se întorsese acasă în același scop. După părerea domnului Blythe, soluția era „să se formeze un grup" de oameni cu idei juste.

— Exact, Blythe! Dar ce înseamnează în momentul de față „idei juste"?

— Trebuie să apelăm iarăși la foggartism, zise domnul Blythe.

— Oh! spuse Fleur, ar fi mai bine dacă ați renunța amîndoi la ideea aceasta. Nimeni nu vrea să aibă de a face cu foggartismul. E ca și cum le-ați cere oamenilor din ziua de azi să trăiască după preceptele sfîntului Francisc de Assisi.

— Scumpa mea doamnă, dacă sfîntul Francisc ar fi vorbit ca dumneavoastră, astăzi nu s-ar mai pomeni numele lui.

— Se poate, dar ce influență efectivă a avut el? Nu-i decît un om ciudat. Toate marile figuri spirituale nu sînt decît ciudățenii. În situația de azi, trebuie să privești spre Tolstoi sau Cristos dacă vrei să faci ceva.

— Fleur cam are dreptate, Blythe.

— Sacrilegiu! exclamă domnul Blythe.

— Nu știu, Blythe. De curînd am vizitat periferiile Londrei și am ajuns la concluzia că ele barează calea foggartismului. Dacă urmărești copiii din cartierele acelea, vei vedea cît sînt de atractive rigolele lor! Atîta vreme cît un copil poate avea o rigolă, nu o părăsește niciodată de bunăvoie. Și nu trebuie să uiți că rigolele au o mare influență civilizatoare. Noi, aici, avem mai multe rigole decît orice țară și mai mulți copii crescuți într-însele... și sîntem cel mai civilizat popor din lume. Greva aceasta ne-o va dovedi. Vor fi mai puține vărsări de sînge și mai multă bună dispoziție decît în orice parte a lumii; și toate acestea datorită rigolelor.

— Renegat! zise domnul Blythe.

— Uite ce este, zise Michael, foggartismul, ca toate religiile, este exagerarea unui adevăr curent. Noi am lucrat prea mult cu toptanul, Blythe. Am convertit pe cineva?

— Pe nimeni, zise Blythe. Dar dacă nu-i putem scoate pe copii din rigole, foggartismul nu mai există.

Michael se mișcă nervos pe scaun iar Fleur spuse prompt:

— Ceea ce n-a existat nicicînd nu va putea exista niciodată. Veniți cu mine să vedeți bucătăriile? Le-au lăsat într-un hal de murdărie nemaipomenită. Cum să scăpăm de atîta amar de gîndaci?

— Caută un vrăjitor cu fluier fermecat[1], sa-i momească la moarte, zise Michael.

În dependințele viitoarei cantine îi întîmpină Ruth La Fontaine, din echipa lui Norah Curfew, care-i conduse în bucătăria întunecoasă, plină de miasme. Michael aprinse un chibrit și găsi comutatorul electric. Pfiu! Un roi cafeniu-negricios, surprins de lumină, forfotea încoace și-ncolo, acoperind pardoseala, pereții și mesele. Michael mai avu suficientă stăpînire de sine pentru a observa fețele celor trei Fleur se încruntă înfiorată, domnul Blythe rămase cu gura căscată ; iar Ruth La Fontaine, brună și frumușică, zîmbi nervos. Fleur îl strînse de braț.

— Ce dezgustător !

Gîndacii speriați se refugiaseră în găurile lor sau renunțaseră să se mai agite ; ici-colo, cîte un gîndac mare, izolat, părea că-i urmărește pe vizitatori.

Gîndiți-vă că ani de zile s-a gătit mîncare în această bucătărie, strigă Fleur. Uf !

— La urma urmei, zise Ruth La Fontaine, scuturîndu-se și zîmbind, ploșnițele sînt și mai rele.

Domnul Blythe pufăia zgomotos din trabuc.

Fleur murmură :

— Ce ne facem, Michael ?

Era palidă, respira scurt și părea cuprinsă de friguri, Michael gîndi : „E prea scîrbos ! Trebuie s-o scot de aici !" Deodată, Fleur puse mîna pe o mătură și se repezi la un gîndac mare de la perete. Într-un minut, toți îi urmară exemplul... deschiseră ușile, ferestrele și începură a curăța și a mătura de zor.

[1] Referire la legenda germană a vrăjitorului din Hameln, care a salvat orașul de șobolani, scoțîndu-i cu ajutorul fluierului fermecat.

Capitolul II

LA TELEFON

Winifred Dartie nu primise ziarul *Morning Post*. În al șaizeci și optulea an al vieții sale, nu urmărise îndeaproape mersul evenimentelor care duseseră la greva generală, deoarece gazetele spun mereu o mulțime de lucruri și omul nu știe ce-i adevărat și ce nu. Tradeunioniștii prea își vîră nasul peste tot; nu-i de mirare că oamenii își pierd răbdarea. De altfel, pînă la urmă, guvernul sfîrșește prin a rezolva lucrurile. Totuși, urmînd sfatul fratelui ei Soames, își umplu pivnițele cu cărbuni și dulapurile cu articole de băcănie: așa încît, în cea de a doua zi de grevă, pe la ora zece dimineața, ședea comod lîngă telefon.

— Tu ești, Imogen? Treceți împreună cu Jack să mă luați diseară?

— Nu, mamă. Jack, bineînțeles, e mobilizat. La ora cinci trebuie să fie la serviciu. De altfel, aud că teatrele vor fi închise. O să mergem altă dată. *Dat Lubly Lady*[1] o să se joace multă vreme.

— Foarte bine, draga mea. Dar ce belea pe capul nostru! Ce-ți fac băieții?

— Perfect. Amîndoi vor să se ducă „voluntari" Le-am făcut cîte o mică banderolă pe mînecă. Crezi că se găsește la secția de jucării de la Harridge bastoane de cauciuc pentru copii?

— O să aducă, desigur, dacă mai continuă greva. Azi mă duc acolo și am să le dau ideea. Ar fi foarte dulci în chip de voluntari. Nu-i așa? Aveți cărbuni destui?

[1] Drăguța doamnă.

— O, da! Jack spune că n-avem voie să facem stocuri. E teribil de patriot.

— Bine, draga mea, la revedere! Sărută-i pe băieți!

Winifred se gîndea pe cine să mai cheme, cînd sună telefonul.

— Da?

— Casa domnului Val Dartie?

— Nu. Cine vorbește?

— Numele meu este Stainford. Sînt un fost coleg de școală. Sînteți bună să-mi dați adresa lui?

Stainford? Numele nu-i zicea nimic.

— Sînt mama lui. Fiul meu nu e la Londra, dar sper să sosească în curînd. Pot să-i transmit ceva din partea dumneavoastră?

— Mulțumesc. Trebuie să-i vorbesc. Am să mai dau un telefon sau trec pe la dumneavoastră mai încolo, poate-l găsesc. Mulțumesc.

Winifred puse receptorul pe furcă.

Stainford! Vocea era distinsă. „Sper să nu fie vorba de bani", își zise. De cele mai multe ori distincția este legată de bani; ce straniu! Sau, mai degrabă, de lipsa de bani. Pe vremuri, cînd trăia în Park Lane, cunoscuse o seamă de oameni distinși care au sfîrșit prin a da faliment sau în fața instanței de divorțuri. Emily, mama ei, nu putuse rezista niciodată distincției. Așa au început și relațiile ei cu Monty — purta jiletce atît de perfecte și flori atît de frumoase la butonieră! Era întotdeauna la curent cu ultima modă. Imposibil să nu te impresioneze. Da! Azi nu-i mai părea rău că s-a măritat cu el. Fără el, nu l-ar fi avut niciodată pe Val, nici pe cei doi nepoți, băieții lui Imogen, nici pe Benedict (ajuns aproape colonel) — pe care în ultima vreme nu-l mai vedea deoarece trăia la Guernsey [1], unde cultiva castraveți — departe de impozitul pe venituri. Lumea poate zice ce vrea despre epoca aceea, dar nimic nu poate fi mai modern decît vremurile de pe la sfîrșitul veacului trecut și începutul acestuia, cînd impozitul pe venituri era de un șiling și oamenilor li se părea mare. În ziua de azi, oamenii umblă încoace și-ncolo și vorbesc neîncetat, pentru a ascunde faptul că nu mai sînt atît de *chic* și la modă cum erau cei de pe vremuri.

[1] Insulă în Marea Mînecii.

Telefonul sună din nou.

— Vorbiți, vă rog, cu Wansdon.

— Hàllo ! Tu ești, mamă ?

— Oh, Val, ce drăguț din partea ta ! Ce zici ce absurdă e greva asta ?

— Niște măgari ! Uite ce este, noi venim la Londra.

— Într-adevăr ? Pentru ce, dragul meu ? Acum e mult mai comod la țară.

— Holly zice că trebuie să ajutăm și noi. Ghici, cine a picat la noi aseară ? Fratele ei — tînărul Jon Forsyte. Și-a lăsat soția și mama la Paris... pretinde că n-a putut veni în patrie în timpul războiului, dar acum trebuia să vină. A călătorit toată iarna... Egipt, Italia și așa mai departe... mi se pare că s-a săturat de America. Zice că dorește să facă o muncă murdară — să încarce cărbuni într-o locomotivă. După-amiază plecăm la Londra și ne instalăm la hotelul Bristol.

— Oh, de ce nu veniți la mine, dragul meu, am tot ce ne trebuie.

— Tînărul Jon este cu noi și cred că n-ar fi...

— Dar e un băiat simpatic, nu-i așa ?

— Unchiul Soames nu e la tine ?

— Nu, dragă. Este la Mappledurham. Oh, da, acum mi-am adus aminte că mai adineaori te-a căutat la telefon un domn Stainford.

— Stainford ? Ce ! Aubrey Stainford... nu l-am văzut de cînd am plecat de la Oxford.

— A spus că va mai chema sau va trece pe aici.

— Mi-ar face plăcere să-l revăd pe Stainford. Dacă nu te supără să ne găzduiești, venim la tine, mamă. Trebuie să-l aduc și pe tînărul Jon, mă înțelegi... după șase ani de despărțire, Holly și cu el vor să fie cît mai mult împreună ; dar cred că tînărul va fi tot timpul plecat de acasă.

— O să fie foarte bine. Ce face Holly ?

— Perfect.

— Și caii ?

— Bine. Am un excelent mînz de doi ani, numai că e puțin cam înapoiat. Nu-l pun să alerge pînă la cursa Goodwood [1], dar atunci trebuie să cîștige.

[1] Cursele din luna iulie.

— O să fie splendid. Așadar, dragul meu, vă aștept. Dar sper că n-ai de gînd să faci vreo muncă grea cu piciorul tău...

— Nu. Probabil voi intra șofer de autobuz. N-o să dureze mult. Guvernul este pregătit. O să-i învețe minte. De data asta *le* arătăm *noi*.

— Mă bucur. O să fie foarte bine după ce scăpăm de grevă. Ce oribil ! Chiar acum, în plin sezon ! Unchiul tău trebuie să fie foarte supărat.

În receptor se auziră sunete confuze, apoi din nou glasul lui Val

— Ascultă, mamă, Holly zice că și ea caută să lucreze ceva... te roagă să-l întrebi pe tînărul Mont. El cunoaște multă lume. Pe curînd... la revedere !

Winifred agăță receptorul în furcă și dădu să se ridice din fotoliul de lemn de trandafir, cînd telefonul sună din nou.

— Doamna Dartie ?... Tu ești, Winifred ? Aici Soames. Ți-am spus eu ?

— Da, mă plictisește la culme, dragul meu. Val zice că nu va dura mult.

— De unde știe el ?

— E foarte deștept.

— Deștept ? Hm ! Eu vin la Fleur.

— Dar pentru ce, Soames ? Credeam dimpotrivă, că...

— Trebuie să fiu la fața locului, dacă se întîmplă vreun... accident. Și apoi, automobilul meu stă degeaba aici... poate ar fi de folos pe acolo. Iar lui Ruggs îi va face bine să fie mobilizat. Nu știi unde poate duce greva asta.

— Oh ! Crezi...

Cred ? Păi nu-i de glumă. Asta vine din banii aruncați pentru subvenții.

— Astă-vară tu mi-ai spus că...

— Oamenii ăștia nu văd mai departe de lungul nasului. N-au minte nici cît un pisoi. Annette vrea să plece la mama ei, în Franța. Eu n-o opresc. Cît ține greva, nu se poate plimba pe aici. Azi o duc cu automobilul la Dover și mîine vin la Londra.

— E cazul să vînd ceva, Soames ?

— Absolut nimic.

— Lumea pare teribil de agitată cu greva asta. Val vrea să se facă şofer de autobuz. Oh ! Soames, era cît p-aci să uit... tînărul Jon Forsyte s-a întors în ţară. Şi-a lăsat soţia şi mama la Paris şi-a venit aici să se facă fochist.

Se auzi un sunet adînc, apoi :

— Pentru ce vrea să facă aşa ceva ? Mai bine rămînea departe de Anglia...

— Da... a. Cred că Fleur...

— Vezi să nu-i vîri fetei în cap cine ştie ce idei !

— N-ai nici o grijă, Soames. Aşadar, am să te văd. La revedere !

Dragul de el ! E mereu speriat din pricina lui Fleur ! Desigur că tînărul Jon Forsyte şi cu ea... dar a trecut un veac de atunci ! Iubire de copil ! Winifred zîmbi foarte liniştită. Greva e într-adevăr foarte „interesantă" atîta vreme cît greviştii nu sparg geamurile... şi aprovizionarea cu lapte se face regulat — guvernul a avut întotdeauna grijă de acest lucru — iar în ceea ce priveşte ziarele... aste e un lux ! O să fie foarte plăcut cu Val şi Holly. Greva e un bun subiect de conversaţie ; de la război încoace, n-a mai fost ceva atît de palpitant. Apoi, dînd ascultare dorinţei instinctive de a participa la agitaţia generală, Winifred ridică receptorul.

— Dă-mi te rog Westminster 0000... Doamna Michael Mont ? Fleur ? Aici mătuşa Winifred. Ce mai faci, draga mea ?

Glasul care-i răspunse vorbea iute şi subţire, ceea ce-i plăcea mult lui Winifred care, din distincţie, învăţase să vorbească tărăgănat, pentru a-şi stăpîni atît graba cît şi emoţia. În ziua de azi, toate femeile tinere din societate vorbeau ca Fleur, de parcă limba engleză din trecut li se părea prea lentă şi plicticoasă... simţeau nevoia s-o facă mai picantă prin sunete stridente.

— Foarte bine, mulţumesc. Îţi pot fi de folos cu ceva, mătuşă dragă ?

— Da, draga mea... vărul tău Val şi cu Holly vin la Londra din pricina grevei. Şi Holly — cu toate că, după părerea mea, nu e de loc necesar — vrea să lucreze. S-a gîndit că poate Michael i-ar putea...

— O, da, desigur, sînt o mulţime de lucruri de făcut. Noi am deschis o cantină pentru muncitorii de la căile ferate, poate ar vrea să ne ajute.

— O, draga mea, ar fi foarte plăcut.

— Nu, mătuşă Winifred, nu-i de fel plăcut, e foarte obositor.

— Greva nu poate dura mult, draga mea. Parlamentul este obligat să facă ceva. Ce bine de tine că ai toate veştile din prima mînă ! Aşadar, pot s-o trimit pe Holly la tine ?

— Fireşte că da. O să ne fie de mare folos. La vîrsta ei, cred că va fi mai bine să se ocupe de aprovizionare decît să stea în picioare la servitul mesei. Am să mă înţeleg bine cu ea. Important e să te înţelegi şi să nu ai discuţii cu oamenii cu care lucrezi. Ai vreo veste de la tata ?

— Da. Mîine vine la voi.

— Oh ! Pentru ce ?

Zice că vrea să fie la faţa locului în cazul vreunui...

Oh, ce naivitate ! Ei, nu face nimic. Vom avea două automobile la dispoziţie.

— Şi Holly vine cu automobilul ei. Val vrea să se angajeze şofer la un autobuz, zice că... er... tînărul... da... cam asta ar fi, draga mea ! Sărutări lui Kit. Smither zice că în Park sînt o mulţime de bidoane de lapte. Azi-dimineaţă s-a dus să vadă ce mai e prin Park Lane. Nu-i aşa că e foarte palpitant ?

— La Cameră se spune că, înainte de sfîrşitul grevei, impozitul pe venituri se va mări cu încă un şiling.

— Oh, draga mea !

În momentul acela, un glas spuse : „V-au răspuns ?" Conversaţia fiind întreruptă, Winifred puse receptorul în furcă şi rămase placidă în fotoliu. Park Lane ! Din casa aceea veche — casa tinereţii ei — ar fi putut avea o splendidă perspectivă a celor ce se petreceau... ar fi fost într-adevăr ca la „marele cartier" ! Dar bătrînul ei tată ar fi suferit cumplit ! James ! Parcă-l vedea aievea cu şalul pe umeri şi cu nasul lipit de fereastră, încercînd să combată cu ochii săi cenuşii prostul obicei al celor din casă de a nu-i povesti nimic. Winifred mai avea încă vreo cîteva sticle din vinul lui. Iar Warmson, fostul lor valet, continua să fie proprietarul hanului *La porumbelul îmbufnat*, pe malul Tamisei, la Moulsbridge. În fiecare an, de Crăciun, îi trimitea cîte un burduf de brînză Stilton, indicîndu-i exact cît vin de Porto, din pivniţele de la Park Lane, trebuia să toarne peste ea. Ultima lui scrisoare se încheia astfel :

„Mă gîndesc adesecori la stăpînul meu, cum îi plăcea să coboare în pivniță; și-a păstrat acest obicei pînă la sfîrșitul puterilor sale. În ceea ce privește vinul, mă tem, doamnă, că zilele de odinioară nu se mai întorc. Respectele mele domnului Soames și celorlalți. Doamne-Dumnezeule, mi se pare c-a trecut un veac de cînd am venit prima dată la Park Lane.

Al dumneavoastră supus servitor,

George Warmson"

„P.S. Vă rog să-i spuneți domnului Val că am pariat o liră sau două pe mînzul crescut de domnia-sa; cîștigul mi-a fost binevenit".

Servitorii de odinioară! Ea o avea pe Smither, din casa lui Timothy; o luase după ce bucătăreasa murise în mod misterios, sau, după cum spunea Smither: „A murit de supărare, doamnă, zău așa, căci prea ne-a lipsit domnul Timothy!" Smither era un fel de „supraveghetor al încărcăturii" — parcă așa le zicea pe vapoare — și într-adevăr era foarte capabilă, mai ales dacă te gîndești că avea șaizeci de ani și corsetul îi pîrîia de strîns ce-l purta! Faptul de a fi din nou în familie era o mare mîngîiere pentru biata bătrînă. Smither era cu opt ani mai tînără decît Winifred, care — ca o adevărată membră a familiei Forsyte — privea de la înălțimea tinereții sale eterne, vîrsta celor din jurul ei. Și pentru ea era o mare mîngîiere să aibă în casă o ființă care-și aducea aminte de Monty în floarea tinereții — Montague Dartie, care murise de atîta vreme încît îl învăluia o aureolă palidă, cum fusese odinioară obrazul lui. Sărmanul Monty! Să fi trecut oare, într-adevăr, patruzeci și șapte de ani de cînd se căsătorise cu el și se mutase în Green Street? Ce bine au ținut fotoliile astea de lemn de trandafir cu flori verzi pe tapiseria spetezei... mobile din vremea cînd nu exista „ziua de șapte ore" și alte asemenea! În vremea aceea, oamenii se gîndeau la munca lor, nu la cinematografe! Iar Winifred, care nu fusese niciodată nevoită să se gîndească la munca ei, oftă. Totul fusese foarte distractiv și, dacă guvernul ar lichida această mică plictiseală, sezonul promitea să fie teribil de plăcut. Avea bilete pentru aproape toate spectacolele. Mîna îi alunecă pe fotoliul în care

ședea. În patruzeci și șapte de ani, de cînd locuia în Green Street, a îmbrăcat aceste fotolii numai de două ori, și încă erau în bună stare. Ce-i drept, în ultima vreme nu prea ședea nimeni pe ele, pentru că aveau spetează dreaptă și n-aveau brațe. De altfel, în ziua de azi, toată lumea se lăfăie și se mișcă atît de mult, încît nici un fotoliu nu rezistă. Winifred se ridică pentru a studia starea celui pe care ședea și aplecă ușor fotoliul de lemn de trandafir. Ultima dată le-a îmbrăcat în anul morții lui Monty — în 1913, chiar înainte de război. Într-adevăr, bucata aceea de mătase cenușiu-verzuie a fost admirabilă.

Capitolul III

REÎNTOARCEREA

După o absenţă de cinci ani şi jumătate, Jon Forsyte debarcă la Newhaven, de pe ultimul vapor care mai plecase din Franţa; impresiile sale erau foarte ciudate. Drumul cu automobilul pînă la Wansdon, sub dealurile de la Sussex, i se păru o încîntare. Anglia! Ce calcar minunat, ce verdeaţă minunată! Totul pare a fi rămas neschimbat de o veşnicie! Satele din văi, podurile bătrîne, oile, crîngurile de fag! Şi cucul... de şase ani nu auzise un cuc cîntînd! Poetul, adormit în ultima vreme, se trezi în sufletul tînărului Jon. Minunată şi bătrînă ţară! Anne o să fie încîntată de această privelişte de o frumuseţe desăvîrşită. După greva generală, o va putea aduce aici pe Anne şi-i va arăta totul. Între timp, ea o să stea liniştită cu mama lui la Paris, iar el va fi liber să-şi facă datoria în slujba pe care o va găsi. Îşi aducea bine aminte de acest loc, de Chanctonbury Ring, acolo sus, şi de plimbarea de la Worthing. Îşi amintea foarte bine. Fleur! Cumnatul său, Francis Wilmot, se întorsese din Anglia aducînd multe veşti despre Fleur: este foarte modernă, atrăgătoare şi are un băiat. Cît de profundă poate fi o iubire şi cît de desăvîrşită poate fi uitarea! Gîndindu-se la ceea ce simţise el pe aceste meleaguri, îşi dădu cu plăcere seama că în momentul acela nu-l preocupa decît revederea cu Holly şi „bătrînul Val".

Nu-şi anunţase sosirea decît printr-o telegramă trimisă de la Dieppe, dar spera să-i găsească acasă, pentru că Val nu-şi putea părăsi caii. I-ar fi plăcut să dea o raită prin grajdurile lui Val, poate chiar să facă o plimbare călare peste dealuri, înainte de a se încadra în acţiunea antigrevistă. Ce bine ar fi să fie şi Anne aici, să poată încăleca împreună! Jon îşi aminti de prima plimbare călare, cu Anne, în pădurile din

Carolina de Sud — plimbare cu urmări atît de grave pentru amîndoi. Iată casa ! Ce casă veche şi frumoasă ! Iar în uşă... Holly ! Privindu-şi sora vitregă, zveltă, cu părul negru, îmbrăcată într-o rochie liliachie, Jon revăzu cu o durere sfîşietoare imaginea tatălui său, în după-amiaza aceea îngrozitoare, zăcînd mort în vechiul fotoliu de la Robin Hill ! Tatăl său iubit... fusese întotdeauna atît de bun cu el !

— Jon ! Ce bine-mi pare c-ai venit !

Sărutarea ei, ca de obicei, îi atinse sprînceana. Holly era neschimbată. În definitiv, e mai plăcut să ai o soră vitregă decît o soră bună. Cu surorile bune ai aproape întotdeauna discuţii.

— Ce păcat că n-ai putut veni împreună cu Anne şi mama ta ! Dar probabil că aşa e mai bine, pînă se isprăveşte greva. Pari tot englez, Jon ; iar gura ta este tot atît de mare şi de frumoasă ca-n trecut. De ce oare americanii şi marinarii au gură atît de mică ?

— Simţul datoriei, cred eu. Ce face Val ?

— O, Val e bine. Jon, tu ţi-ai păstrat zîmbetul. Ţi-aduci aminte de camera ta ?

— Da. Ce faci tu, Holly ?

— Aşa şi aşa. Am devenit scriitoare, Jon.

— Splendid.

— Ba de loc ! Muncă multă şi nici o răsplată.

— Oh !

— Prima mea carte n-a fost bună de nimic. Un fel de *Fermă africană*[1] fără înflorituri spirituale — poate-ţi mai aduci aminte de ea.

— Da. Dar înfloriturile le-am sărit întotdeauna.

— Aşa este, Jon ; noi am moştenit de la tata oroarea de înflorituri. Odată mi-a spus : „Pînă la urmă vom ajunge să zicem că toată materia este spirit sau tot spiritul este materie — una din ele".

— Dar nu va fi aşa, zise Jon, oamenilor le place să separe lucrurile. Să ştii, Holly, că-mi aduc aminte de fiecare obiect din camera aceasta. Ce fac caii ? Pot să-i văd şi să încalec mîine ?

[1] *The Story of an African Farm* (Povestea unei ferme africane), povestire dulceagă, publicată în 1883 de Olive Emilie Albertina Schreiner, sub pseudonimul Ralph Iron.

— Da, o să ieşim dis-de-dimineaţă să-i vedem la antrenament. N-avem decît doi mînji de doi ani, dar unul dintre ei promite mult

— Foarte bine ! După aceea, trebuie să plec la Londra să-mi caut o meserie murdară. Mi-ar place să mă fac fochist. Întotdeauna am dorit să ştiu ce simt fochiştii.

— Plecăm cu toţii. Putem locui la mama lui Val. Nu ştii ce plăcere îmi face să te văd, Jon. Peste o jumătate de oră cinăm.

Jon zăbovi cinci minute în faţa ferestrei din camera lui. Livada, cu pomi fructiferi în plină floare, era tot atît de frumoasă ca în noaptea aceea de odinioară, cînd gonise după Fleur. Nu erau plantaţi cu o precizie matematică, aşa cum erau piersicii lui din livada din Carolina de Nord, pe care o vînduse de curînd. Frumuseţea Angliei consta tocmai în lipsa de simetrie ! Oh, mult l-a mai chinuit dorul de ţară... ca şi pe mama lui de altfel ! Nu se va mai întoarce niciodată în America ! Ce minunată este marea aceasta de flori de măr ! Iarăşi cîntă cucul... Dacă n-ar fi fost decît acest cîntec şi tot merita să se întoarcă acasă. O să găsească un teren unde să cultive pomi fructiferi, undeva în apusul Angliei, la Worcestershire sau la Somerset, sau prin apropiere de Wansdon... parcă-şi aducea aminte că la Worthing creşteau smochini şi alte plante rare. Îşi deschise geamantanul şi începu să se îmbrace. Tocmai în locul unde şedea acum, punîndu-şi ciorapii americani, şezuse atunci cînd Fleur îi arătase costumul ei copiat după tabloul de Goya. Cine ar fi crezut atunci că, peste şase ani, el va dori ca Anne şi nu Fleur să fie lîngă el, în patul acesta ! Sună gongul ! Îşi aşeză părul strălucitor şi aspru, îşi îndreptă cravata şi coborî în goană.

Părerile lui Val despre grevă, părerile lui Val despre o problemă sau alta erau categorice şi înguste ca şi chipul său de călăreţ. Golanii laburişti au pornit-o în mare mînie dar curînd se vor da bătuţi. Val îl întrebă pe Jon cum i-au plăcut iankeii ? A văzut renumitul cal de curse „Man of War" ? Nu ? Doamne-Dumnezeule ! Era cel mai preţios lucru care putea fi văzut în America ! Iarba din Kentucky era într-adevăr albastră ? Sau numai văzută de la distanţă ? Oh ! Oare ce vor interzice americanii, în viitorul apropiat, printr-o lege a prohibiţiei ? Este adevărat că există un oraş în sud unde nu poţi coabita cu cineva decît sub ochii gărzii orăşeneşti ? Aici, parla-

mentul vrea să pună un impozit pe pariuri; pentru ce nu se introduce „Totalizatorul", ca să se isprăvească o dată cu toate? În ceea ce-l privea pe el, nu-i păsa, pentru că renunțase la pariuri! După aceste cuvinte, Val aruncă o privire spre Holly. Jon, de asemenea, se uită la sprîncenele ei ridicate și la buzele ușor întredeschise — ce față încîntătoare, ironică și îngăduitoare! Ea îl mîna pe Val cu hățuri de mătase! Val continuă: Bine a făcut Jon c-a renunțat la America; dacă trebuie să facă agricultură în afara Angliei, de ce să nu se ducă în Africa de Sud, sub bietul drapel britanic, cu toate că olandezii nu sînt încă lichidați. Îndărătnică bandă! Ce-i drept, emigraseră de multă vreme și erau plini de entuziasm, adevărați coloniști... nu niște aventurieri falți sau infractori grațiați. El nu-i iubea pe golanii aceia, dar trebuia să admită că sînt flăcăi zdraveni. Jon are de gînd să rămînă în Anglia? Bine! Ce-ar fi să se asocieze cu el la crescătoria de cai?

După o scurtă și penibilă tăcere, Holly zise cu un aer șiret:

— Jon nu este de părere că aceasta este o îndeletnicire potrivită unui bărbat, Val.

— De ce nu?

Articole de lux, răspunse Holly.

— Crescătorie de cai pur sînge... cum ar arăta caii fără asemenea crescătorii?

Foarte tentant, zise Jon. M-aș asocia cu plăcere, dar ca îndeletnicire principală aș vrea să cultiv fructe și alte asemenea produse.

— Bine faci, băiete, poți cultiva merele pe care caii mei le mănîncă duminica.

— După cum vezi, Jon, zise Holly, nimeni nu crede că se poate cultiva ceva în Anglia. Vorbim din ce în ce mai mult despre agricultură și o facem din ce în ce mai puțin. Ce părere ai, Val. Jon s-a schimbat?

Verii schimbară cîteva priviri.

— Pare ceva mai solid; în orice caz, n-are nimic american.

Holly murmură îngîndurată:

— De ce oare poți recunoaște întotdeauna un american?

— De ce poți recunoaște întotdeauna un englez? zise Jon.

— Are ceva reținut, dragul meu. Dar nimic nu-i mai greu decît să definești un tip național. Totuși, expresia americană o vezi cît de colo.

— Cred că pe Anne nu se vede.

— Descrie-mi-o, Jon.
— Nu. Aşteaptă s-o vezi.
După cină, cînd Val se duse să facă ultima inspecţie a grajdurilor, Jon întrebă :
— Ai mai văzut-o pe Fleur, Holly ?
— Cred că n-am văzut-o de un an şi jumătate. Îmi place soţul ei, e un om foarte distins. Bine ai făcut c-ai rupt cu povestea aceea, Jon. Fleur nu este genul tău — nu vreau să spun că nu e încîntătoare, dar prea vrea să fie mereu în centrul atenţiei. Cred că, de fapt, tu ştiai acest lucru.
Jon o privi fără a-i răspunde.
— Cînd omul e îndrăgostit, adăugă Holly, e natural să nu vadă prea multe.
Ajuns din nou în camera lui, Jon avu impresia că toată casa este asaltată de fantome. Amintirile păreau a năvăli de pretutindeni... Fleur, Robin Hill, bătrînii copaci din timpul copilăriei lui, ţigările tatălui său, florile şi muzica mamei lui, camera în care se juca, odaia lui Holly cu fereastra care dădea spre turnul cu ceas de deasupra grajdurilor, camera în care mai tîrziu se luptase cu rimele. Prin fereastra deschisă pătrundea aerul plin de miresme dulci — Anglia însăşi venea la el dinspre dealuri în amurgul luminat de lună, în această primă noapte petrecută în patrie, după mai mult de două mii de nopţi. După ce vînduseră Robin Hill, acesta era singurul lui cămin în Anglia. Dar trebuie să-şi facă — el şi cu Anne — un cămin al lor ! Cămin ! Pe vaporul englezesc îi venea să îmbrăţişeze personalul de serviciu pentru că vorbeau cu accent englezesc. Vorbele îi sunau în ureche ca o muzică. Acum, că e aici, Anne va prinde mai repede accentul... era foarte receptivă ! Îi fuseseră simpatici americanii, dar i-a făcut plăcere cînd Val a spus că n-are nimic americănesc. O bufniţă ţipă. Ce frumoasă este umbra magaziei — ce dulce e înclinarea acoperişului ! Jon se aşeză în pat. Trebuie să adoarmă, dacă vrea să se scoale mîine devreme, pentru a asista la antrenamentul cailor ! Odată, de mult, în casa aceasta se scula în zori de zi... cu alt scop ! În curînd adormi ; o figură hoinărea prin coridoarele viselor lui... să fi fost Anne... să fi fost Fleur ?

Capitolul IV

SOAMES PLEACĂ LA LONDRA

Miercuri, după ce-şi îmbarcă soţia la Dover, Soames Forsyte porni cu automobilul spre Londra. Pe drum, hotărî să facă un ocol destul de mare, pentru a intra în oraş trecînd peste Hammersmith, cel mai îndepărtat pod spre apus şi deci mai sigur. În mintea lui, neplăcerile tulburărilor muncitoreşti erau legate de partea răsăriteană a Londrei. Simţea că, în cazul cînd întîmplarea i-ar scoate în cale pe proletarii ameninţători, va trebui să-i înfrunte, ceea ce nu se potrivea prea bine cu temperamentul unui Forsyte — de aceea era mai cuminte să fie prevăzător. Cu toate acestea, îşi văzu automobilul oprit în Hammersmith Broadway de singura demonstraţie ameninţătoare din după-amiaza acelei zile. Mai mulţi oameni se adunaseră pentru a împiedica o circulaţie cu care păreau a nu fi de acord. După ce se aplecă spre şofer pentru a-i spune: „Ar fi mai bine să-i ocoleşti, Riggs", Soames se aşeză la loc şi nu se mai mişcă. Era o după-amiază frumoasă iar automobilul său, un autoturism deschis, îi oferea o bună perspectivă asupra totalei imposibilităţi de „a-i ocoli". La ce te puteai aştepta din partea lui Riggs? Nu-i de mirare că s-a băgat de-a dreptul în învălmăşeală! O imensă coloană de automobile era încărcată cu lume care încerca să fugă din oraş, iar cîteva automobile ca al lui, pe jumătate goale, încercau să se strecoare pe lîngă ele pentru a intra în oraş; de-a curmezişul străzii stătea un autobuz, nu tocmai răsturnat, dar cu toate geamurile sparte; o mulţime de oameni cu feţe împietrite se împingeau şi forfoteau în faţa unui mănunchi de sergenţi de stradă! După părerea lui Soames, autorităţile ar fi trebuit să preîntîmpine asemenea manifestaţii.

Cuvintele „uitaţi-vă la burghezul ăsta afurisit!" îi ajunseră la ureche şi, căutînd să-l vadă pe burghezul despre care era vorba, îşi dădu seama că era chiar el. Epitetele erau nedrepte! El era îmbrăcat modest, într-un pardesiu cafeniu şi cu pălărie de fetru; Riggs, la rîndul lui, era destul de corect, iar automobilul era de un albastru obişnuit. Ce-i drept, el era singur, pe cînd toate celelalte automobile erau pline de oameni; dar n-avea ce-i face... nu putea duce la Londra persoane care doreau să plece în direcţie opusă. Ridicarea capotei ar fi fost, în orice caz, un gest prea ostentativ — aşadar, nu-i rămînea altceva de făcut decît să stea nemişcat şi să nu-i ia în seamă! Pentru această îndeletnicire nimeni nu era mai bine înzestrat de la natură decît Soames, cu aerul său de vag dispreţ pentru Creaţie. Şedea privind mai ales propriul său nas; soarele îi bătea în ceafă şi mulţimea se mişca în valuri în jurul poliţiştilor. Violenţa care dusese la spargerea geamurilor autobuzului încetase, iar masa de oameni semăna cu mulţimea adunată să-l vadă pe prinţul de Wales. Prefăcîndu-se că nu observă nimic, pentru a nu-i întărîta, Soames observa mulţimea. După părerea lui, era o gloată indiferentă, nici ochii nici mîinile lor nu trădau concentrarea şi interesul care dau amploarea şi forţa unei revoluţii. Majoritatea erau tineri, cu ţigări lipite în colţul buzelor. Semănau cu nişte oameni care privesc un cal căzut pe jos.

În ziua de azi, oamenii se nasc cu gura căscată. Şi e foarte bine aşa! Atîta timp cît au la îndemînă cinematografe, ţigări ieftine şi meciuri de fotbal, n-o să fie revoluţie. Şi cum acestea păreau să fie din an în an tot mai multe, Soames avea impresia că perspectivele nu erau prea sumbre. O femeie tînără, aplecîndu-şi capul peste fereastră, zise:

— M-aţi putea lua în oraş?

Cu un gest mecanic, Soames se uita la ceas. Minutarele, care arătau ora şapte, nu-l ajutară să dea un răspuns. Femeia era destul de bine îmbrăcată, era tînără, vorbea cu un uşor accent *cockney* şi era pudrată pe nas! Bine ar fi dacă Riggs n-ar mai rînji! Totuşi, el citise în *British Gazette* că acum toată lumea face asemenea servicii. Destul de îmbufnat, zise:

— Cred că da. Unde doriţi să mergeţi?

— Oh, Leicester Square mi-ar conveni foarte bine.

Doamne! Ce cartier!

Tînăra păru a observa emoţia lui Soames şi zise:

— Trebuie să mănînc ceva înainte de începutul spectacolului.

Apoi se urcă în automobil ! Soames era cît p-aci să coboare. Dar se stăpîni şi o privi cu coada ochiului : actriţă, sau aşa ceva... tînără, faţa rotundă... fardată, fireşte... nasul puţin cîrn... ochii cenuşii, cam ieşiţi din orbite... gura... hm... gura era frumoasă, dar destul de vulgară ! Părul tuns scurt, fireşte !

— Sînteţi extrem de amabil.

— Ba de loc ! zise Soames.

Automobilul porni.

— Credeţi c-o să mai dureze greva ?

Soames se aplecă spre şofer.

— Mergi înainte, Riggs, şi condu-o pe această tînără doamnă la... er... Coventry Street.

— Este foarte neplăcut pentru noi, zise tînăra doamnă. Dacă nu eraţi dumneavoastră, nu ajungeam la timp. Aţi văzut revista noastră *Dat Lubly Lady* ?

— Nu.

— E destul de bună.

— Oh !

— Dar dacă greva mai durează, închidem teatrul.

— Ah !

Tînăra doamnă tăcu ; părea să-şi fi dat seama că nu se află în prezenţa unui amator de conversaţie.

Soames se aşeză din nou picior peste picior. Trecuse atîta vreme de cînd nu mai vorbise cu o femeie străină, încît aproape uitase cum se procedează. N-ar fi vrut s-o încurajeze şi totuşi era conştient că femeia se află în automobilul lui.

— Staţi comod ? îi zise brusc.

Tînăra doamnă zîmbi.

— Mai încape vorbă ? îi spuse. E un automobil admirabil.

— Mie nu-mi place, zise Soames.

Tînăra doamnă rămase cu gura căscată.

— De ce ?

Soames dădu din umeri ; vorbise numai de dragul conversaţiei.

— Cred că-i de-a dreptul amuzant, nu-i aşa ? zise tînăra. Văd că ne descurcăm cu toţii cum putem.

Automobilul prinsese viteză şi Soames începu să calculeze cîte minute mai sînt pînă la sfîrşitul acestei „juxtapuneri".

Ajunseră la *Albert Memorial* ; se simţi emoţionat la vederea monumentului... era atît de neatins de vremuri !

— *Trebuie* să veniţi să vedeţi spectacolul nostru, spuse tînăra.

Soames făcu un efort şi o privi în faţă.

— Ce rol aveţi dumneavoastră ? o întrebă.

— Cînt şi dansez.

— Am înţeles.

— În actul al treilea am o scenă bună, sîntem toate în cămăşuţe de noapte.

Soames zîmbi uşor.

— În ziua de azi nu mai exista o Kate Vaughan, îi spuse.

— Kate Vaughan ? Cine era ?

— Cine era Kate Vaughan ? repetă Soames. Cea mai mare dansatoare care a jucat vreodată într-o burlescă. În zilele acelea, dansul era plin de graţie, azi constă din aruncarea picioarelor încoace şi-ncolo. Cu cît îşi mişcă mai iute picioarele, cu atît cred că dansează mai bine.

Apoi, speriat de această explozie care avea să aibă neapărat urmări, întoarse privirea.

— Nu vă place jazzul ? întrebă tînăra doamnă.

— Nu, răspunse Soames.

— De fapt, nici mie nu-mi place, începe să se demodeze.

Ajunseră la Hyde Park Corner. Automobilul mergea cu cel puţin douăzeci de kilometri pe oră.

— Pe cuvîntul meu ! Uitaţi-vă la camioanele acelea, nu-i minunat ?

Soames mîrîi aprobator. Tînăra doamnă începu să-şi pudreze nasul şi să-şi înroşească buzele cu o lipsă de jenă aproape uimitoare. „Dacă mă vede cineva ? îşi zise Soames. Şi n-am să aflu niciodată dacă m-a văzut sau nu." Ridicîndu-şi gulerul pardesiului, spuse :

— E curent în automobilele acestea ! Să vă las la *Scott's* ?

— Oh, nu. La *Lions* dacă sînteţi bun ; nu mi-au rămas decît cinci minute ca să gust ceva ; la opt trebuie să fiu pe scenă. Aţi fost nemaipomenit de amabil. Sper să găsesc pe cineva care să mă ducă acasă ! Brusc, ochii i se învîrtiră în orbite şi adăugă : Cred că înţelegeţi ce vreau să spun.

— Perfect ! zise Soames cu tactul omului care pricepuse aluzia. Aţi ajuns. Opreşte, Riggs !

Automobilul se opri : tînăra doamnă îi întinse mîna.

— La revedere şi vă mulţumesc !

— La revedere ! zise Soames.

Femeia, dînd din cap şi zîmbind, coborî.

— Mînă, Riggs, iute ! South Square.

Automobilul porni. Soames nu se uită în urma : în mintea lui apăru un gînd, ca o spumă pe suprafaţa apei : „Pe vremuri, o femeie cu înfăţişarea şi conversaţia acesteia mi-ar fi lăsat adresa ei". Aceasta însă nu i-o dăduse ! Soames nu ştia dacă o astfel de purtare însemna un progres sau un regres.

În South Square, aflînd că Michael şi Fleur nu erau acasă, nu se schimbă pentru masa de seară, ci se duse în camera copilului. Nepotul său, care acum avea aproape trei ani, nu dormea încă şi-i spuse

— Hallo !

— Hallo ! îi răspunse Soames şi scoase din buzunar o trompetă.

Urmară cinci minute de tăcere şi absorbţie totală, întreruptă din cînd în cînd de sunetele guturale ale trompetei. Apoi, nepotul său se întinse din nou în pat, îşi fixă ochii albaştri asupra lui Soames şi zise :

— Hallo !

— Hallo ! îi răspunse Soames.

— Ta, ta ! zise băiatul.

— Ta, ta ! zise Soames, retrăgîndu-se cu spatele spre uşă ; era cît p-aci să se împiedice de cîinele argintiu.

După ce întrevederea cu nepotul său luă sfîrşit, coborî Fleur telefonase să nu-i aştepte la cină.

Soames se aşeză în faţa tabloului de Goya. Nu putea spune că-şi aducea aminte de răscoala chartiştilor din 1848, deoarece el se născuse abia în 1855 ; dar ştia că în vremea aceea, unchiul său Swithin fusese voluntar. Această grevă generală părea să fie cea mai serioasă tulburare internă care a avut loc de atunci încoace. În timp ce-şi lua supa, Soames se gîndea la toate urmările posibile. Bolşevismul bate la uşă... Aici e necazul ! Bolşevismul, şi ideile fixe din capul englezilor ! Pentru că odată, de mult, cărbunii au fost rentabili, îşi închipuie că trebuie să fie întotdeauna rentabili. Liderii politici, tradeunioniştii, gazetarii, toţi aceştia nu văd niciodată mai departe de lungul nasului ! Din luna august a anului trecut ar fi trebuit să facă ceva, şi ce-au făcut ? Au întocmit un raport pe care nu-l citeşte nimeni !

— Vin alb, *sir*, sau negru ?

— Din sticla care-i desfundată.

Dacă ar fi spus una ca asta prin anul 1880 sau chiar în 1890, tatăl său ar fi avut un atac de apoplexie ! Ideea de a bea vin negru dintr-o sticlă începută era, pe vremea aceea, egală cu ateismul. Iată încă un semn de decadență.

— Ce crezi despre greva aceasta, Coaker ?

Bărbatul, aproape chel, turnă Sauterne-ul.

— Dacă mă întrebați, vă spun că n-are vigoare, *sir*.

— Ce te face să spui asta ?

— Dacă avea vigoare, *sir*, pînă acum rupeau gardul de fier din Hyde Park.

Soames înfipse furculița într-o bucată de pește.

— Nu m-aș mira să ai dreptate, îi spuse pe un ton aprobator.

— Fac mare tărăboi, dar n-au nici o vlagă. Ajutorul de șomaj a fost o strașnică păcăleală, *sir*. „Pannus et circesses" [1], cum zice domnul Mont, *sir*.

— Ha ! Ai văzut cantina aceea pe care au deschis-o ?

— Nu, *sir*. Cred că astă-seară au adus pe cineva să-i scape de gîndaci. Am auzit că sînt o groază.

— Pfui !

— Da, *sir* ; sînt niște insecte oribile.

După ce isprăvi cina, Soames aprinse a doua țigară a zilei și-și puse la ureche casca aparatului de radio. Rezistase cît putuse acestei invenții... dar în vremuri ca astea ! „Aici Londra !" Da, și insulele britanice ascultă ! Tulburări la Glasgow ? Era natural... sînt o mulțime de irlandezi pe-acolo ! E nevoie de mai mulți voluntari ? În curînd o să fie destui. Trebuie să-i spună lui Riggs să se înroleze. În definitiv, Fleur s-ar putea lipsi și de valetul acesta. Trenurile ! După cîte se pare, circulă o mulțime de trenuri ! După ce ascultă cu oarecare atenție cuvîntarea ministrului de Interne, Soames puse casca jos și luă în mînă *The British Gazette*. Era pentru prima dată — și spera să fie și ultima — că se uita serios la această penibilă producție. Hîrtia și tiparul erau mizerabile. Totuși, simplul fapt că o puteau scoate părea să fie un succes. Violarea libertății presei ! Nu-i un lucru chiar atît de ușor de îndeplinit, cum sperau indivizii aceia ! Au „violat-o", dar rezultatul a

[1] Corect, în limba latină : „Panem et circenses" — pîine și distracții.

fost o presă mai categoric ostilă lor decît fusese cea pe care o suprimaseră. Aici şi-au fript degetele! A influenţa presa! Ce idee inutilă şi demodată în ziua de azi! Războiul a ucis-o. Cînd lumea nu mai are încredere că ea spune adevărul, presa nu se mai bucură de influenţă. Politicienii sau ziarele nu mai au importanţă din moment ce nu mai ai încredere în ei! Poate că într-o bună zi vor descoperi şi ei acest lucru. Între timp, ziarele semănau cu nişte *cocktail*-uri care excitau apetitul şi nervii. Lui Soames i se lipeau ochii de somn. Spera că Fleur nu se va întoarce prea tîrziu. Mare nebunie, greva aceasta, pune pe toată lumea să facă lucruri cu care nu e obişnuit, şi asta tocmai în momentul cînd industria începuse să se refacă — sau, mai bine-zis, pretindea că începuse. Dar asta e, şi pace! În ziua de azi, din an în an e tot mai greu să-ţi realizezi planurile. Mereu intervine cîte ceva! Lumea pare să trăiască de azi pe mîine şi într-un ritm nemaipomenit! Rezemîndu-se de speteaza scaunului spaniol, Soames îşi feri ochii de lumină şi un val de somn îi cuprinse creierul; în ciuda grevei, undele dulci, implacabile, îl învăluiră.

Simţi o gîdilitură pe mîna-i subţire şi arsă de soare; franjurile unui şal îl atinseră de cîteva ori. Ia te uită! Cu mare efort, se ridică din abisul viselor. Fleur stătea lîngă el, fumoasă, strălucitoare, cu ochii sclipitori: lui Soames i se păru că vorbea iute şi că era cam agitată.

— Aici erai, tată dragă?

Soames simţi buzele ei calde şi moi pe frunte, iar ochii ei... ce se întîmplase? Părea atît de tînără, atît de... Soames nu găsea cuvinte să se exprime.

— Te-ai întors! îi zise. Kit începe să fie vorbăreţ. Ai mîncat ceva?

— Mult!

— Cantina aceea...

Fleur îşi aruncă şalul de pe umeri.

— Îmi face mare plăcere.

Soames observă, surprins, cum sînii lui Fleur se ridică şi coboară de parcă alergase. Obrajii îi erau, de asemenea, foarte îmbujoraţi.

— Nu cumva ai luat pe acolo vreo boală?

Fleur rîse. Ce sunet delicios... şi nemotivat.

— Ce nostim eşti, tată dragă! Sper să mai dureze greva!

— Nu vorbi prostii, zise Soames. Unde-i Michael?

— A urcat. După sfîrşitul şedinţei, a venit să mă ia. Zice că nu-i nimic nou la Cameră.

— Cît e ceasul ?

— Douăsprezece trecut, scumpul meu. Trebuie să fi tras un somn bun aici.

— Am moţăit.

— Am văzut un tanc trecînd pe malul Tamisei, spre răsărit. Părea foarte straniu. Nu l-ai auzit ?

— Nu, zise Soames.

— Să nu te sperii dacă auzi un altul. Michael spune că se duc spre docuri.

— Mă bucur ; asta înseamnă că guvernul îşi face datoria. Dar du-te şi tu sus. Eşti istovită.

Ţinîndu-şi pe braţ şalul spaniol, Fleur îl privi şi fluieră o melodie.

— Noapte bună, îi spuse. Într-un minut urc şi eu.

Fleur îi trimise o sărutare, făcu o piruetă şi ieşi.

— Nu-mi place, murmură Soames ca pentru sine însuşi ; nu ştiu de ce, dar nu-mi place.

Părea prea tînără. Oare, sa i se fi urcat la cap greva ? Soames se ridică pentru a-şi turna nişte sifon în pahar... după somnul acesta avea un gust rău în gură.

Um-dum-bom-um-dum-bom-um-dum-bom ! Ce zgomot hîrîit ! Încă un tanc ! I-ar plăcea să vadă o namilă de acelea ! Gîndul că se îndreptau spre docuri îl umplea de bucurie. Dacă tancurile se află la faţa locului, ţara este la adăpost. Soames îşi puse pălăria şi pardesiul cu care mergea în automobil şi ieşi. Trecu prin scuarul pustiu şi se opri în strada de unde putea vedea cheiul. Iată-l. Un uriaş monstru preistoric huruia, scîrţîind în întunericul vag, luminat de felinare, de parcă era o enormă, fantastică broască ţestoasă... simbolul forţei implacabile. „Asta le va zdruncina nervii lor slabi !" îşi zise Soames, în timp ce tancul dispărea tîrîndu-se şi huruind. Auzi venind un altul, dar brusc avu senzaţia că tot ce-i prea mult nu-i sănătos, nici chiar atunci cînd îţi face plăcere ! Se întoarse pe călcîie. Amintindu-şi de mulţimea aceea cu figuri împietrite, care se adunase după-amiaza în jurul automobilului său, procedeul i se păru cam exagerat : gloata n-avea nici o armă.

„Greva asta n-are vigoare !" Pentru ce au scos aceşti monştri tîrîtori ? Oare guvernul crede că greva are totuşi vigoare ? Sau vor să arate cît sînt ei de tari ? Soames simţi o

ușoară revoltă în suflet. Dracu să-i ia! Asta-i Anglia, nu Italia! Poate că guvernul avea dreptate, dar ceea ce făcea acum nu-i plăcea! Era prea... prea militarist! Introduse cheia în broască. Um-dum-bom-um-dum-bom! Bine că la ora asta nu le aude și nu le vede multă lume! Probabil că le-au adus de pe undeva de la țară; nu i-ar fi plăcut să le întîlnească pe vreo potecă sau într-un sat vechi. Tată, mamă și copii... o familie de tancuri... sau niște mastodonți... hm! Oamenii aceștia n-au simțul proporției dacă fac așa ceva! Nici simțul umorului! Se opri pe scări și ascultă, zicîndu-și „Să sperăm că nu vor trezi copilul!"

Capitolul V

PRIMEJDIA

Cînd, privind şirul de fete de la masa cantinei sale, Fleur văzu chipul lui Jon Forsyte, simţi cum inima-i tresare de parcă ar fi găsit în miezul iernii o floare de caprifoi. După ce-şi reveni dintr-o uşoară ameţeală, îl urmări de la distanţă. Şedea destul de indiferent la mîncare ; iar pe faţa lui, mînjită cu praf de cărbuni şi sudoare, se aşternuse zîmbetul omului care a urcat pe un munte sau a ajuns la capătul unui drum lung — ostenit, încîntat, încercînd sentimentul că nu se străduise degeaba. Genele — lungi şi negre, aşa cum şi le amintea — îi acopereau ochii, contrastînd cu părul său mai deschis, zbîrlit pe cît putea fi un păr atît de scurt.

În timp ce continua să-i dea instrucţiuni lui Ruth La Fontaine, gîndurile lui Fleur goneau. Jon ! Picat din cer în cantina ei ! Părea mai solid şi mai bine legat ; bărbia îi era mai proeminentă iar ochii mai adînciţi în orbite, dar semăna leit cu el însuşi ! Ce să facă ? Ce n-ar da să poată stinge luminile, să se furişeze în spatele lui, să se aplece şi să-l sărute pe pata de cărbune de deasupra ochiului stîng ! Da ! Şi apoi... ce ? O nebunie ! Ce-ar fi dacă în clipa aceasta s-ar trezi din zîmbetu-i visător şi ar vedea-o ? Probabil că niciodată n-ar mai pune piciorul în această cantină. Fleur îşi aduse aminte de conştiinţa lui Jon. Într-o clipă, luă o hotărîre. Nu astă-seară ! Holly trebuie să ştie unde locuieşte el. După ce va reflecta... poate că, în momentul şi locul ales de ea, se va mai juca o dată cu focul. Dîndu-i lui Ruth La Fontaine îndrumări cu privire la franzele, privi din nou peste umăr faţa absorbită şi zîmbitoare a lui Jon şi intră în micul ei birou.

Începu a reflecta. Michael, Kit, tatăl ei ; securitatea și stabilitatea pe care ți-o dau virtutea și averea ; liniștea sufletească pe care o dobîndise în ultima vreme ; să primejduiești toate acestea de dragul unui zîmbet și a parfumului de floare de caprifoi ! Nu ! Capitolul acesta s-a încheiat. A-l redeschide înseamnă să ispitești providența. Iar dacă obiceiul de a ispiti providența era apanajul lumii moderne, poate că ea nu era modernă. Și apoi, cine știe dacă ea îl *putea* redeschide ? Deodată o cuprinse curiozitatea de-a o vedea pe soția lui... înlocuitoarea ei. Se afla oare în Anglia ? Era oare brună, ca fratele ei Francis ? Fleur luă lista de cumpărături pentru a doua zi. Cînd ai atît de multe de făcut, e o prostie să te gîndești la asemenea lucruri ! Telefonul ! Sunase toată ziua, de la ora nouă și pînă acum se învîrtise numai în jurul lui.

— Da ? Doamna Mont la telefon. Ce ? Dar le-am comandat... oh ! Trebuie să le dau dimineața slănină cu ouă. Nu pot merge la lucru numai cu cacao... Cum ? Compania nu poate face față ?... Bine ! Vreți să vi se presteze un serviciu efectiv, ori ba ?... Să trec pe la dumneavoastră pentru a discuta ? Într-adevăr, n-am timp... Da, da... așadar, vă rog să-mi faceți serviciul de a spune directorului dumneavoastră că voluntarii trebuie să fie hrăniți ca lumea. Par atît de osteniți ! O să înțeleagă... da... vă mulțumesc foarte mult ! Puse receptorul pe furcă. Ce dracu'... !

Cineva rîse.

— Oh, tu ești, Holly ! Economii meschine și birocratism, ca de obicei ! A patra oară azi ! Dar nu-mi pasă... merg înainte. Uită-te ! Asta-i lista pentru cumpărăturile de la Harridge, pe mîine. E înspăimîntător de mare, dar trebuie. Cumpără tot, pe răspunderea mea ; la nevoie, mă duc eu la director să-l îmbunez.

Dedesubtul expresiei de ironică simpatie de pe fața lui Holly, Fleur avu impresia că vede zîmbetul lui Jon. Trebuie să-l hrănească bine... toți trebuie să fie bine hrăniți ! Apoi, fără a se uita la verișoara ei, zise :

— L-am văzut pe Jon în cantină. De unde a picat ?

— De la Paris. Locuiește cu noi, în Green Street.

Fleur ridică bărbia și rîse scurt.

— Ce curios e să-l revezi mînjit cu cărbuni ! E cu soția lui ?

— Încă nu, zise Holly, ea a rămas la Paris cu mama lui.

— Oh ! Mi-ar face plăcere să stau o dată de vorbă cu el !
— E fochist pe un tren local — pleacă la șase dimineața și nu vine acasă decît pe la miezul nopții.
— Mai tîrziu, firește, dacă se isprăvește vreodată greva.
Holly dădu din cap.
— Soția lui vrea să vină în Anglia să ajute și ea. Ai vrea s-o iei la cantină ?
— Dacă e capabilă.
— Jon zice că ar putea fi de mare folos.
— Nu văd pentru ce s-ar osteni o americană. Vor să rămînă în Anglia ?
— Da.
— Oh ! Ce bine că amîndoi am avut pojar.
— Daca omul adult face din nou pojar, să știi, Fleur, că boala e foarte gravă !
Fleur rîse și zise
— Nici o teamă ! iar ochii ei căprui, limpezi și strălucitori, întîlniră ochii cenușii, profunzi și fermi ai verișoarei sale.
— Michael te așteaptă în automobil, zise Holly.
— Foarte bine ! Poți să rămîi tu pînă se isprăvește masa ? Norah Curfew intră de serviciu mîine dimineață la ora cinci. Eu vin la ora nouă, înainte de a pleca tu la Harridge. Dacă-ți mai aduci aminte de ceva, pune pe listă... am să scot eu bani de la ei. Noapte bună, Holly.
— Noapte bună, draga mea.
Era oare o licărire de milă în ochii aceia cenușii ? Da, milă era !
— Transmite-i salutări lui Jon. Mă întreb cum îi place meseria de fochist ! Trebuie să mai aducem cîteva lighene.
Așezată lîngă Michael, care conducea automobilul, Fleur avu din nou impresia că vede zîmbetul lui Jon pe geamul parbrizului și în întuneric întinse buzele spre el. Pojar... te umple de pete roșii și-ți urcă temperatura ! Ce goale erau străzile de cînd taxiurile se aflau în grevă ! Michael se întoarse spre ea.
— Cum merge ?
— Omul cu deparazitarea e o figură. Michael ! Are o față răvășită de parcă-i toată numai brazde, un smoc de păr negru și ochii unui suflet rătăcit ; dar a făcut o treabă de nădejde.
— Uite un tanc ; mi s-a spus că le vor folosi. Merg spre docuri. Mi se pare o provocare ! Bine că nu apar ziare care să comenteze.

Fleur rîse.

— Tata trebuie să fie la noi. A venit să mă ocrotească. Mă întreb ce-o să facă dacă vor trage... o să deschidă umbrela?

— Instinctul, Fleur. Parcă tu nu faci la fel cu Kit?

Fleur nu-i răspunse; dar după ce vorbi cu tatăl ei, urcă sus și se opri în fața camerei lui Kit. Melodia care trezise mirarea lui Soames suna ușor pe coridorul pustiu: *„L'amour est enfant de Bohême: il n'a jamais, jamais connu de loi: si tu ne m'aimes pas, je t'aime, et si t'aime, prends garde à toi!"*[1] Spania, durerea pe care o simțise în inimă în luna ei de miere! „Glasuri strigă în noapte!" Închide repede obloanele, astupă-ți urechile... să nu auzi nimic! Fleur intră în camera ei și aprinse luminile. Niciodată nu i se păruse atît de frumoasă această cameră cu multe oglinzi, cu tapiseria mov și verde, cu argintiul ei strălucitor. Se opri, privindu-și fața; îi apăruseră două pete roșii, cîte una pe fiecare obraz. Pentru ce nu era oare ca Norah Curfew — o femeie fără complicații, altruistă, cu simțul datoriei, care, mîine dimineață la ora cinci și jumătate îi va da lui Jon slănină cu ouă — lui Jon cu fața mînjită de cărbune! Se dezbrăcă în grabă. Oare și soția lui, dezbrăcată, era tot atît de frumoasă ca ea? Cui i-ar da el mărul de aur dacă ea ar sta alături de Anne? Cele două pete roșii de pe obraji i se accentuară. Era istovită — cunoștea senzația! N-o să poată dormi! Dar cearșafurile erau reci. Da, prefera vechea olandă irlandeză, moale, în locul materialului franțuzesc, aspru, albit. Ah! Iată-l pe Michael, intră și vine spre ea! Da! N-are rost să se poarte urît cu el... bietul Michael! În brațele lui, Fleur văzu zîmbetul lui Jon.

Prima zi în meseria de fochist ar fi făcut pe oricine să zîmbească. Mecanicul de locomotivă, tot atît de tînăr ca și el, care în viața particulară era coproprietarul unei fabrici de mașini, îl „iniție" în misterele combustiunii uniforme. „E o meserie plină de șiretlicuri și foarte obositoare!" Pasagerii se purtaseră bine. Unul dintre ei venise chiar să le mulțumească.

[1] „Amoru-i un copil pribeag, ce n-a știut de lege niciodată; de nu ți-s dragă, tu mi-ești drag, și de mi-ești drag, să te păzești!" Din opera *Carmen* de Bizet.

Mecanicul locomotivei îi făcu semn din ochi lui Jon. Avuseseră cîteva momente de emoții grave. În timp ce-și mînca supa de mazăre, Jon și le reaminti cu plăcere. Fusese foarte amuzant, dar avea senzația că-și scrîntise mîinile și brațele. „Unge-le diseară", îi spuse mecanicul.

O doamnă tînără îi oferi cartofi fierți în coajă. Avea ochi minunați, limpezi, căprui, parcă semănau cu ochii lui Anne... numai că ai lui Anne erau ca de nimfă. Jon luă un cartof, îi mulțumi și se întoarse la viselc unui fochist. Ce plăcere deosebită pentru un om de seama lui, să poată lupta împotriva grevei... să fii din nou în Anglia, să poți face ceva pentru Anglia așa cum o înțelegi tu ! Numai după ce-ți părăsești țara poți s-o prețuiești cu adevărat ! Anne îi telegrafiase că vrea să vină la Londra, să ajute și ea. Jon știa că și în cazul că-i va telegrafia „Nu", ea tot va veni. O cunoștea destul de bine după aproape doi ani de căsnicie. Să vină ! Cel puțin o să vadă Anglia în „forma" ei cea mai bună. Americanii nu știau cu adevărat ce este Anglia. Fratele ei nu văzuse nimic în afară de Londra ; îi vorbise cu atîta amărăciune.. Jon bănuia că era la mijloc o fată, cu toate că nu-i spusese nimic despre ea. Povestirea lui Francis Wilmot despre Anglia avea o lacună, care explica totul. Dar, în general, lumea vorbea cu dispreț despre această țară, pentru că nu era sentimentală și nu-și cînta singură imnuri de slavă.

— Unt ?

— Mulțumesc foarte mult. Cartofii sînt admirabili.

— Îmi pare bine.

— Cine conduce cantina aceasta ?

— În primul rînd, domnul și doamna Michael Mont ; el este membru în parlament.

Jon scăpă cartoful din mînă.

— Doamna Mont ? Doamne ! Este verișoara mea. E aici ?

— A fost. Cred c-a plecat chiar acum.

Privirile visătoare ale lui Jon făcură înconjurul încăperii mari și întunecoase. Fleur ! Uimitor !

— Budincă cu melasă ?

— Nu, mulțumesc. Nu mai doresc nimic.

Mîine dimineață la ora 5.45 servim cafea, ceai sau cacao, și ouă cu slănină.

— Splendid ! E extraordinar !

— Da, mai ales pentru vremurile acestea.

— Vă mulţumesc foarte mult. Bună seara !

Jon îşi luă pardesiul. Afară, îl aşteptau Val şi Holly în automobilul lor.

— Hallo, tinere Jon ! Frumos arăţi !

— Ce slujbă ţi-ai găsit, Val ?

— Şofer de camion, încep mîine.

— Straşnic !

Greva asta a cam dat peste cap cursele de cai.

— Dar nu Anglia.

— Anglia ? Doamne fereşte... nu ! Ce idee ?

În străinătate, lumea susţine c-o s-o dea peste cap.

— În străinătate ! mîrîi Val. Ar vrea ei !

Urmă tăcere ; automobilul înainta cu treizeci de mile pe oră.

În uşa camerei lui, Jon îi spuse lui Holly :

— Am auzit că Fleur conduce cantina aceea. E chiar atît de matură, acum ?

— Fleur are cap bun, dragul meu. Te-a văzut la masă. Bagă de seamă, Jon, să nu te îmbolnăveşti a doua oară de pojar.

Jon rîse.

— Mătuşa Winifred, spuse Holly, e încîntată s-o primească vineri pe Anne, mi-a spus să-ţi transmit.

— Splendid ! E foarte frumos din partea ei.

— Noapte bună, Jon ! Somn uşor ! La baie mai este apă caldă.

Jon se întinse cu multă plăcere în baia caldă. Abia trecuseră şaizeci de ore de cînd se despărţise de soţia lui şi aştepta cu nerăbdare sosirea ei, vineri. Va să zică, Fleur conducea cantina ! Desigur, trebuie să fie o tînără doamnă elegantă, cu „cap bun“ şi, desigur, cu părul tuns scurt... Jon simţea o mare curiozitate s-o revadă, dar nimic mai mult. A doua oară pojar ! Nici vorbă ! Suferise prea mult prima dată. De altfel, era prea fericit că se vedea în patrie... urmarea unui îndelung şi nemărturisit dor de ţară. Mamei lui îi era dor de Europa — dar el nu se simţise uşurat nici în Italia, nici în Franţa. Lui îi lipsea Anglia. După tensiunea Americii, după sonoritatea Italiei şi seninătatea Parisului, îi era dor de felul cum mergeau şi vorbeau oamenii în Anglia, de mirosul şi înfăţişarea tuturor lucrurilor, de buna dispoziţie, încetineala şi ironia care pluteau în aer. Pentru prima dată, după cinci ani, îşi simţi nervii destinşi. Chiar şi acele trăsături ale patriei sale, care jigneau sim-

ţul estetic, i se pareau odihnitoare: periferiile Londrei, nenumăratele căsuţe urîte din cărămidă şi ardezie, la a căror construcţie colaborase şi străbunicul lui, „Superior Dosset" Forsyte, după cum îi spusese o dată tatăl său; numeroasele căsuţe noi, ceva mai bune, vădind totuşi o tendinţă spre compromis; totala lipsă de simetrie sau planificare; gările oribile; accentul *cockney*, lipsa de culoare, gust sau orgoliu în îmbrăcămintea oamenilor... toate i se păreau odihnitoare, o garanţie că Anglia va fi întotdeauna Anglia.

Va să zică, Fleur conduce cantina! O va întîlni! O să-i facă plăcere s-o revadă! Oh, da!

Capitolul VI

TABACHERA

În camera vecină, Val îi spunea lui Holly :

— Un fost coleg de școală mi-a făcut azi o vizită. Îmi cerca bani cu împrumut. I-am mai dat o dată, cînd eu însumi eram la mare strîmtoare, și nu i-am mai văzut. Omul acesta m-a impresionat întotdeauna ; un tip foarte distins și blazat. Pentru mine era imaginea omului „pur sînge". Să-l vezi cum arată azi !

— L-am văzut. Intram tocmai în timp ce pleca. M-am întrebat cine o fi. N-am văzut niciodată o față care să exprime mai mult dispreț și amărăciune. I-ai împrumutat bani ?

— Numai cinci lire.

— Să nu-i mai împrumuți.

— Nici o grijă. Știi ce-a făcut ? A plecat cu tabachera *Louis Quinze* a mamei — face cam două sute de lire. N-a mai fost nimeni altcineva în cameră.

— Dumnezeule !

— Da, nu-i de glumă. Pe vremea cînd eram la universitate, avea reputația celui mai distins tip... juca jocuri de noroc. De cînd am plecat în războiul burilor, n-am mai auzit de el.

— Mama ta e supărată rău, Val ?

— Vrea să-l urmărească. Tabachera fusese a bunicului meu. Dar cum să-l denunți... coleg de școală ! Și apoi, tot nu căpătăm tabachera.

Holly se opri cu peria de cap în mînă și zise :

— Asta mă consolează.

— Ce ?

— Da, toată lumea spune că nivelul cinstei la generația de azi e foarte scăzut. Mă bucur să văd că un membru al generației noastre este chiar și sub acest nivel.

— Ciudată consolare !

— Firea omenească nu se schimbă, Val. Eu cred în noua generaţie. Noi nu-i înţelegem... am crescut în timpuri prea liniştite.

— Se poate. Tatăl meu nu-şi făcea prea multe scrupule Dar ce să fac acum ?

— Îi cunoşti adresa ?

— Mi-a spus că-l pot găsi la Brummell Club... cam suspect local, după cîte-mi amintesc. Să şterpelească obiecte din casa oamenilor ! Sînt foarte tulburat !

Holly îl privi cum stătea întins pe spate, în pat. Observînd privirile ei, Val îi spuse :

— De n-ai fi fost tu, fată dragă, aş fi ajuns şi eu de rîpă.

— Oh, nu, Val ! Îţi place prea mult aerul liber. Numai oamenii cărora le place să stea între patru pereţi o iau pe căi greşite.

Val zîmbi.

— Cred că ai dreptate... singurul sport pe care-l făcea individul ăsta erau cursele. Făcea pariuri nebuneşti, dar nu ştia să deosebească un cal de un arici. Mama trebuie să se resemneze, n-am ce-i face.

Holly veni lîngă patul lui.

— Întoarce-te să te învelesc.

După ce se aşeză şi ea în pat, rămase trează, gîndindu-se la băiatul care ajunsese de rîpă şi la dispreţul ce se citea pe chipul lui... un chip ridat, întunecat, cu trăsături frumoase, cu părul încărunţit înainte de vreme, iar în jurul ochilor cearcăne pălite prematur ; se gîndi la veşmintele lui conservate cu o meticulozitate nefirească, şi la cravata de uniformă şcolară, uzată şi legată cu grijă. Holly îl înţelesese. Lipsit de simţ moral, nutrea un profund dispreţ pentru cei ce-l aveau. Sărmanul Val ! El n-avea atîta simţ moral încît să poată provoca dispreţul cuiva. Şi totuşi !... În ciuda multiplelor sale instincte masculine periculoase, Val fusese în toţi aceşti ani un camarad leal. Chiar dacă concepţiile lui filozofice sau gusturile lui estetice nu erau prea avansate, chiar dacă se pricepea mai bine la cai decît la poezie, nu era mai rău decît alţii. Ba, uneori i se părea chiar mai bun. Calul nu-şi schimbă forma sau culoarea din cinci în cinci ani, pentru ca la expirarea acestei perioade să înceapă a-şi înjura predecesorii. Calul rămîne mereu acelaşi, te împiedică să mergi prea iute şi

are un bot pe care-l poţi mîngîia... mai multe calităţi decît îi poţi recunoaşte unui poet. O singură trăsătură le e totuşi comună : le place zahărul. De cînd i se publicase romanul, Holly devenise membră la „Clubul 1930“, unde o introdusese Fleur, şi ori de cîte ori venea la Londra, intra acolo să studieze modernismul. Modernismul nu era altceva decît viteză ! Oamenii care-l condamnau puteau la fel de bine să condamne telefonul, radioul, avioanele şi restaurantele automate. Sub acest înveliş al vitezei, modernismul era vechi. Pe vremea cînd Jane Austen începuse să scrie, femeile erau mai puţin îmbrăcate decît în ziua de azi. Chiloţii — după cum spun istoricii — sînt o producţie a veacului al nouăsprezecelea. Cît despre felul de a vorbi al oamenilor moderni... Cînd se întorsese din Africa de Sud, iuţeala cu care se vorbea îi tăia suflarea ; dar ideile exprimate erau identice cu ideile ei din vremea cînd era fată tînără ; atîta doar că erau trunchiate de claxoanele automobilelor şi de soneria telefonului. Flirturile moderne ! Rezultatul este acelaşi ca sub domnia lui George al II-lea [1], numai că se ajunge mai încet la ţel, din pricina motocicletei şi a meselor luate în picioare. Filozofia modernă ? Oamenii din ziua de azi n-au mai puţină adevărată filozofie decît avea Martin Tupper [2] sau Izaak Walton [3] ; numai că, spre deosebire de celebrităţile de odinioară, n-au timp s-o formuleze. În ceea ce priveşte viaţa viitoare, generaţia modernă trăieşte cu speranţa că ea există, dar nu este prea convinsă, aşa cum de altfel au trăit toţi oamenii, de cînd lumea. Ca orice romancier, Holly se grăbi să tragă concluzii. „Răzuieşte poleiala de pe cei mai reprezentativi tineri moderni, gîndi ea, şi-i vei găsi pe Charles James Fox [4] şi pe Perdita [5] în pulovere de golf !“ Un zgomot monoton o readuse la realitate. Val ador-

[1] Rege al Angliei între 1727—1760.

[2] *Martin Farquhar Tupper* (1810—1889), autor al unor maxime şi cugetări în versuri, care l-au făcut foarte cunoscut în timpul său.

[3] *Izaak Walton* (1593—1683), autor de biografii şi al unei disertaţii despre pescuit.

[4] *Charles James Fox* (1749—1806), om de stat englez, cunoscut pentru firea sa studioasă, independentă.

[5] Personaj din *Poveste de iarnă* de Shakespeare ; întruchipează frumuseţea, graţia. Denumire dată actriţei Mary Robinson (1758—1800), interpreta acestui rol, autoare de piese, versuri şi povestiri.

mise. Cît de lungi și negre mai erau încă genele lui, dar dormea cu gura deschisă !

Val ! îi zise cu glas foarte blînd, Val ! Nu mai sforăi, dragul meu !...

Tabachera lui Winifred era prețioasă nu numai pentru că era lucrată în email, cu mici briliante, și era veche, ci și pentru că aparținuse tatălui ei. Cu toate că simțul ei de proprietate fusese verificat de-a lungul anilor, prin faptul că nu-l abandonase pe Montague Dartie nici în momente foarte dure, Winifred n-avea instinctul de colecționar al fratelui ei Soames și nici acel gust excepțional pentru obiecte decorative. gust pe care George Forsyte îl denumise „bigotism și virtute" Dar cu cît timpul o despărțea mai mult de tatăl ei, James, de la moartea căruia trecuse aproape un sfert de veac, cu atît Winifred îi cinstea mai mult memoria. Cu James se petrecuse ceea ce se petrece cu cîte un general sau bătrîn filozof, pe care vîrsta îi pune la adăpostul competițiilor : din an în an li se atribuie mai mult geniu ! Opoziția lui James față de orice schimbare, desăvîrșita lui viață de familie, capacitatea lui de a strînge bani pentru copiii săi și groaza lui că nu i se spune nimic, fuseseră învăluite cu timpul de o aureolă din ce în ce mai strălucitoare. Aspirațiile mondene ale lui Winifred scădeau pe măsură ce adipozitățile îi creșteau, iar trecutul lua proporții uriașe, devenind o adevărată constelație de amintiri strălucitoare. Pentru calmul și echilibrul lui Winifred, dispariția tabacherei — amintire atît de tangibilă a lui James și Emily — fusese una dintre cele mai grele încercări prin care trecuse de ani încoace. Gîndul că se lăsase păcălită de un glas care suna distins la telefon o îmbolnăvea. Trebuia să fie mai perspicace, doar avea suficientă experiență cu oamenii distinși ! Dar ea făcea parte dintre femeile care, după ce un fapt s-a produs, admit realitatea cu ferma intenție de a-l remedia cît mai curînd. De aceea, după ce nu izbuti cu Val, care-i spusese pur și simplu „Îmi pare nespus de rău, mamă, dar asta e — ai avut ghinion !", îl chemă pe fratele ei.

Soames fu consternat. Își aduse aminte că-l văzuse pe James cumpărînd tabachera la Jobson la un preț care nu re-

prezenta nici o zecime din valoarea ei actuală. Totul pare deșertăciune, dacă omul poate pierde în felul acesta un obiect păstrat cu atîta grijă timp de patruzeci de ani și care realizase un uimitor spor de valoare. Iar individul care a luat-o era de familie bună... cel puțin așa zicea nepotul său! Soames nu-și pusese niciodată problema dacă cinstea bătrînilor Forsyte, în atmosfera cărora fusese crescut și cu mentalitatea cărora pornise în viață, era moștenită sau dobîndită, dacă ea provenea din sînge sau din raporturile lor cu băncile. Le intrase în sînge, întocmai cum proverbul „Cinstea este cea mai bună politică" era principiul inexorabil al băncilor particulare din vremea lor. Soames ținea minte — de parcă s-ar fi întîmplat ieri — falimentul firmei *Understart și Darnett* și repercusiunile acestuia una cîte una dispăruseră toate micile bănci din trecut, cu nume legendare; era deci firesc să viseze adeseori la sistemul bancar de odinioară. Marile instituții moderne erau bune pentru credit și proaste pentru romancieri: „Spargere la o bancă" ! Ce subiect excelent! Uriașele concerne, care semănau cu niște monștri, nu puteau da faliment, orice ar fi făcut clienții lor; dar Soames nu știa dacă ele contribuiau la cinstea fiecărui individ în parte. Totuși, tabachera se pierduse și dacă Winifred nu bagă de seamă, nici n-o va mai recăpăta. În momentul de față, nu prea știa cum anume trebuie să bage de seamă, dar o sfătui să încredințeze chestiunea unui om capabil.

— Cui, Soames ?

— Te-ai putea adresa la Scotland Yard, îi răspunse posomorît. Dar mi se pare că fac zarvă mare și treabă puțină. Ar mai fi individul pe care l-am folosit în procesul Ferrar. Dar costă enorm.

— Nu mi-ar păsa atît dacă n-ar fi fost a tatii.

— Asemenea nemernici n-ar trebui să umble liberi, mîrîi Soames.

— Și cînd te gîndești că Val a venit să locuiască la mine mai ales pentru a-l putea întîlni, zise Winifred.

— Chiar așa ? zise Soames îngîndurat. Ești sigură că el a luat-o ?

— Da. O scosesem cu un sfert de ceas mai înainte ca s-o dau la lustruit. După ce omul a plecat, m-am întors în cameră s-o pun la loc, și nu mai era. Val a fost tot timpul în cameră.

Soames se gîndi o clipă, apoi respinse bănuiala față de nepotul său, pentru că, deși în vinele lui curgea sîngele prețiosului său tată, Montague Dartie, și deși se ocupa cu cai de curse, era pe jumătate Forsyte.

— Bine, zise, am să ți-l trimit pe omul meu, îl cheamă Becroft; îți face întotdeauna impresia că s-a bărbierit prea tare, dar să știi că are minte, nu glumă. Eu cred c-ar fi bine să ia legătura cu clubul acelui individ.

— Dar dacă a și vîndut tabachera? zise Winifred.

— Ieri după-amiază? N-aș crede; trebuie însă să acționăm numaidecît. Cînd plec de aici, mă duc de-a dreptul la Becroft. Fleur se ostenește prea mult cu cantina aceea.

— Aud că o conduce perfect. Mi se pare că femeile acestea tinere sînt foarte istețe.

— Acționează iute, mîrîi Soames, dar graba strică treaba.

La auzul acestor cuvinte — maximă atît de frecventă pe buzele bătrînilor Forsyte, din tinerețea ei — Winifred clipi din ochii cu genele cam prea decolorate.

— Să știi, Soames, că nu era bine cum făceam noi pe vremuri. În ziua de azi, dacă nu te grăbești, viața fuge de lîngă tine.

Soames își luă pălăria și zise:

— Așa o să pățim cu tabachera, dacă nu sîntem cu ochii-n patru.

— Îți mulțumesc, dragă băiete. Sper s-o recăpătăm. Tata era atît de mîndru de ea! La moartea lui, nu făcea nici pe jumătate cît face acum.

— Nici pe sfert, zise Soames, și plecă frămîntat de acest gînd. La ce bun să ai discernămînt, cînd oricine poate veni să-ți fure rezultatele? În ziua de azi, oamenii iau în derîdere proprietatea; dar proprietatea e dovada unui discernămînt sănătos — de cele mai multe ori ea este simbolul amorului propriu. Soames își aduse aminte de amorul propriu pe care i-l furase Bosinney în zilele acelea dureroase din trecutul îndepărtat. Da, chiar și căsătoria este o manifestare a discernămîntului, te face să-ți măsori puterile cu alții. Pariezi pe „cîștigător" — cum se zice în ziua de azi, sau pierzi... Cu Irene nu „cîștigase"... nu, nu se poate spune! Ah! Uitase s-o întrebe pe Winifred despre tînărul Jon Forsyte, care a reapărut brusc în arenă. Din pricina tabacherei! Brummell Club era un fel de

local de pariuri, după cîte auzise el, un local plin de jucători, și n-ar fi de mirare să se afle aici și oameni care vînd contra comision. Comisionul și ajutorul de șomaj erau viciile vremurilor actuale. Muncă ? Nu ! Vînzări contra comision... de pildă, automobile. Brummell Club ! Da ! Aici era ! Își aducea aminte că avea o vitrină. În orice caz, nu-i rău să întrebe dacă individul era cu adevărat membru ! Intră și întrebă :

— Domnul Stainford este membru aici ?

Da. Nu știu dacă se găsește aici. Domnul Stainford e aici, Bob ?

Acum a intrat.

Oh ! zise Soames luat prin surprindere.

— Un domn vrea să-i vorbească, Bob.

Soames văzu negru în fața ochilor.

Veniți, vă rog, cu mine, *sir*.

Soames respiră adînc și picioarele i se puseră în mișcare. La oarecare distanță de la intrare, într-o nișă strîmta și sărăcăcioasă, văzu un bărbat tolănit într-un fotoliu vechi, fumînd cu un țigaret. Intr-o mînă ținea un mic carnet roșu și în cealaltă un creion ; era atît de nemișcat, de parcă voia să înscrie o convingere pe care nu și-o formase încă. Purta un costum de culoare închisă, cu dungi subțiri ; ședea picior peste picior și Soames observă o ușoară mișcare circulară a unui picior încălțat într-o gheată maron, uzată și lustruită cu o grijă aproape patetică, pentru a-i ascunde vechimea.

— Vă caută un domn, *sir*.

Soames îi văzu fața. Sprîncenele-i erau ridicate în formă de V răsturnat, iar pleoapele aproape că-i acopereau ochii. Acestea, împreună cu întreaga lui înfățișare, dădeau impresia unei remarcabile blazări. Fața foarte suptă, ovală și palidă. părea toată numai umbre, iar nasul era ușor acvilin. Soames avu senzația bizară că se află în prezența unui mort arogant. Fără a avea timpul să se gîndească, începu :

— Domnul Stainford, dacă nu mă înșel ? Nu vă deranjați. Mă numesc Forsyte. Ieri după-amiază ați făcut o vizită surorii mele, în Green Street.

O ușoară contracție a cutelor din jurul gurii subțiri fu urmată de cuvintele :

— Vreți să luați loc ?

Ochii se deschiseră ; pe vremuri, trebuie să fi fost foarte frumoși. Apoi se închiseră din nou ; Soames avu impresia

certă că pe omul acesta nu-l mai interesa nimic în afară de persoana lui. Înghițindu-și nodul din gît, continuă :

— Voiam să vă pun doar o întrebare. În timpul vizitei dumneavoastră, nu cumva ați observat pe masă o tabacheră *Louis Quinze* ? A... a dispărut și am vrea să stabilim momentul dispariției.

Bărbatul din fotoliu zîmbi ca o fantomă, închizînd ochii din ce în ce mai mult.

— Mă tem că nu.

Soames își spuse : „El a luat-o", și continuă :

— Îmi pare rău. Obiectul avea valoare pentru că era o amintire. Nu încape îndoială că a fost furat. Eu vreau să delimitez faptul. Dacă dumneavoastră ați fi observat — pe măsuța de lîngă fotoliul în care ați stat — tabachera de email albastru, am fi putut stabili ora exactă a furtului.

Umerii osoși se scuturară ușor, de parcă-i supăra încercarea de a arunca asupra lor povara răspunderii.

— Îmi pare rău că nu vă pot fi de ajutor : n-am observat nimic în afară de o marchetărie de bună calitate.

„N-am mai văzut atîta sînge rece, gîndi Soames. Nu m-aș mira dacă ar avea-o în buzunar."

— Obiectul este unic, îi zise încet. Poliției nu-i va fi greu să-i dea de urmă. În orice caz, vă mulțumesc foarte mult. Iertați-mă că v-am supărat. Mi se pare că l-ați cunoscut pe nepotul meu la universitate. Bună ziua.

— Bună ziua.

Din ușă, Soames îl privi pe furiș. Omul ședea absolut nemișcat, picior peste picior, iar fruntea-i palidă, sub părul mătăsos presărat cu fire albe, se aplecase ușor asupra carnetului roșu. Nu putea face nici o deducție, dar era convins că tabachera este la el.

Ieși și trecu prin Green Park cu sentimente foarte ciudate. Hoț viclean ! Un gentleman să ajungă pînă aici ! Povestea cu Elderson a fost urîtă, dar parcă nu atît de josnică. Cusăturile albite ale costumului de cea mai bună calitate, crăpăturile ghetelor care fuseseră pe vremuri excelente, cravata decolorată legată impecabil vorbeau despre efortul cotidian pe care un om, trăind de azi pe mîine, îl făcea pentru a salva forma exterioară. Aceasta îl îndurera pe Soames. Ce figură blazată ! Ce poate face un om cînd nu mai are bani și nu poate munci pentru a-și salva viața ? Desigur, nu-i mai

este ruşine de nimic ! Trebuie să-i vorbească din nou lui Winifred. Soames se întoarse pe călcîie şi porni spre Green Street. Ieşind din parc, văzu, pe celălalt trotuar de pe Piccadilly, figura omului blazat. Şi el se îndrepta spre Green Street. Pfiu ! Trecu strada şi merse în urma lui. Individul avea stil. Mergea ca un om venit pe lume dintr-o altă eră, o eră în care accentul se punea pe „formă". Soames îşi dădea seama că individul acesta preferă să se despartă de viaţă decît să-şi manifeste interesul pentru ceva. Forma ! Oare omul poate dispreţui pînă-ntr-atît emoţiile încît să nu mai aibă nici un sentiment ? Se poate oare ca sprîncenele ridicate să devină mai importante decît toate vibraţiile inimii şi creierului ? În faţa lui păşeau nişte pene de păun jerpelite, dar păunul de sub ele nu mai exista ! Probabil că singurul lucru de care i-ar fi ruşine acestui individ ar fi să-şi dea pe faţă sentimentele. Uimit oarecum de capacitatea sa de diagnoză, Soames coti în urma lui un colţ după altul, pînă ajunse în Green Street. Asta-i bună ! Individul mergea la Winifred ! „Am să-i scutur nervii slabi !" îşi zise Soames. Şi grăbindu-se, cu suflarea tăiată, îl ajunse din urmă, chiar în poarta casei lui Winifred :

— Ah ! Domnul Stainford ! Aţi venit să restituiţi tabachera ?

Silueta suspină, bătu uşor cu bastonul în caldarîm şi se întoarse spre el. Soames fu brusc cuprins de regrete, parc-ar fi speriat un copil în întuneric. Faţa nemişcată, cu sprîncenele ridicate şi pleoapele aproape închise, era palidă-verzuie, ca a unui om bolnav de inimă ; pe buzele lui se zbătea un zîmbet vag. Urmă o tăcere de o jumătate de minut, apoi buzele palide vorbiră :

— Depinde ; cît îmi daţi ?

Soames simţi că răsuflarea i se taie de tot. Ce neruşinare ! Apoi, din nou, buzele palide se mişcară :

— Puteţi s-o căpătaţi cu zece lire.

— Pot s-o capăt gratis, zise Soames, dacă chem un poliţist.

Zîmbetul prinse iar viaţă pe buzele palide.

— N-o să faceţi aşa ceva.

— De ce nu ?

— Pentru că nu se face.

— Nu se face ! repetă Soames. Pentru ce nu ? N-am mai văzut atîta obrăznicie.

— Zece lire, spuseră buzele. Am mare nevoie de ele.

Soames rămase nemişcat, cu ochii holbaţi. Nemaipomenit! Omul era atît de liniştit de parcă-i cerea un foc; nici un muşchi nu se mişca pe faţa aceea de om, care putea să moară dintr-o clipă într-alta. Mare artă! Soames îşi dădu seama că n-are nici un rost să-şi piardă vremea cu predici moralizante. Avea de ales între alternativa de a-i da zece lire sau aceea de a chema un poliţist. Privi în susul şi-n josul străzii.

— Nu, nu-i nici unul prin apropiere. Am tabachera la mine — zece lire.

Soames începu să bîlbîie. Individul acesta îl fascina. Brusc, întreaga poveste i se păru interesantă. Nemaipomenit!

— Bine! îi zise scoţînd două hîrtii de cîte cinci lire. Asemenea îndrăzneală...

Mîna subţire înlătură o uşoară protuberanţă a unui buzunar lateral.

— Mulţumesc foarte mult. Poftim tabachera. Bună ziua!

Individul plecă. Păşea fără a întoarce capul, cu aceeaşi blazare fără seamăn. Soames, cu tabachera în mînă, se uita în urma lui.

— Da, zise cu glas tare, acesta e un specimen pe care ziua de azi nu-l mai poate produce. Şi apăsă pe butonul soneriei.

Capitolul VII

MICHAEL ARE MUSTRĂRI DE CONȘTIINȚĂ

Timp de opt zile, cît dură greva generală, Michael duse o viață zbuciumată ; nu se odihnea decît în timpul orelor petrecute în Camera Comunelor, care se arăta atît de preocupată de grija de a face ceva, încît nu făcea nimic. El își formase o părere asupra modului cum s-ar putea rezolva problema, dar cum nimeni nu împărtășea părerea lui, nu ajunsese la nici un rezultat concret. Michael urmărise însă cu o profundă satisfacție caracterul britanic, cotat zi de zi mai bine în țară și în străinătate ; și, cu oarecare neliniște, observa cum inteligența britanică înregistra un curs din ce în ce mai scăzut. Întrebarea permanentă a domnului Blythe : „Ce naiba o să mai iasă de aici ?" avu un răsunet puternic în sufletul lui Michael. Oare, ce urmăreau ? În cele din urmă, vorbi și cu socrul său despre acest subiect.

La micul dejun, Soames spuse, mîncînd un ou :

— Bugetul s-a dus.

Ungîndu-și marmeladă pe pîine, Michael răspunse :

— În zilele tinereții dumneavoastră se întîmplau asemenea lucruri, *sir* ?

— Nu, răspunse Soames, în vremea aceea existau tradeunioniști despre care merita să vorbești.

— Lumea zice că acum se termină cu ei. Ce părere aveți dumneavoastră despre grevă, ca armă de luptă ?

— Perfectă pentru sinucidere, mă mir că n-au descoperit-o mai demult.

— Sînt aproape de acord, dar ce li se poate oferi în schimb ?

— Oamenii au căpătat drept de vot, zise Soames.

— Da, așa zice toată lumea. Dar mi se pare că parlamentul are din ce în ce mai puțină importanță ; există azi în țară tendința de a se lămuri problemele înainte de a le aduce în fața parlamentului. Priviți, bunăoară, greva aceasta : noi nu putem lua nici o măsură.

— Trebuie să existe guvernămînt, zise Soames.

— Administrație, desigur. Singurul lucru pe care-l putem face în parlament este să discutăm probleme administrative, pe marginea faptelor, fără multe urmări. Adevărul este că, în ziua de azi, lucrurile se schimbă prea repede.

— Voi știți mai bine decît oricine ce aveți de făcut, spuse Soames ; parlamentul a fost întotdeauna o hală de vorbărie. După acest citat involuntar din Carlyle — un scriitor extravagant, pe care în mod bizar îl asocie cu revoluția — Soames ridică privirile spre Goya și adăugă : Totuși, nu mi-ar place să se desființeze parlamentul. Ai mai auzit ceva despre femeia aceea cu părul roșu ?

— Marjorie Ferrar ? Ciudat, tocmai ieri am văzut-o în Whitehall. Mi-a spus că este șofer în Downing Street [1].

— Ți-a vorbit ?

Da. Nu ne poartă nicidecum pică.

— Hm ! zise Soames. Eu nu înțeleg generația asta. E căsătorită ?

— Nu.

— Individul acela, MacGown, a avut noroc — a scăpat ; cu toate că nu merita. Lui Fleur îi lipsesc recepțiile ei ?

Michael nu răspunse. Nu știa. El și cu Fleur erau în termeni atît de buni, încît nu-și cunoșteau reciproc adevăratele gînduri. Apoi, simțind cum ochii cenușii ai socrului său îi sfredelesc chipul, adăugă în grabă :

— Fleur se simte foarte bine, *sir*.

Soames dădu din cap și zise :

— Ai grijă să nu se ostenească prea mult cu cantina aceea.

— Îi face foarte mare plăcere... are prilejul să-și folosească inteligența.

— Da, zise Soames. Fleur are cap bun, dacă nu și-l pierde. Păru să-l consulte din nou pe Goya și adăugă : Și fiindcă veni vorba, tînărul Jon Forsyte este aici — așa am auzit — locuiește în Green Street și este fochist de locomotivă sau așa ceva. A fost o copilărie, dar socot că trebuie să te previn.

[1] La Președinția Consiliului de Miniștri.

Oh ! zise Michael. Mulţumesc, nu ştiam.

— Cred că nici ea nu ştie, zise Soames prevăzător, le-am spus să nu-i dea de veste. Îţi aduci aminte cînd, în America, sus, la Mount Vernon, mi-a venit rău ?

— Da, *sir*, îmi aduc foarte bine aminte.

— Ei bine, să ştii că nu-mi era rău. Adevărul este că l-am văzut pe tînărul Jon cu soţia lui vorbind cu tine, în capul scării. Am socotit că e mai bine ca Fleur să nu dea ochi cu ei. Aceste poveşti sînt doar nişte fleacuri, dar nu se ştie niciodată.

— Nu, zise Michael pe un ton sec ; nu se ştie niciodată. Îmi aduc aminte că omul mi-a plăcut foarte mult.

— Hm ! mîrîi Soames. Probabil că seamănă cu tatăl său.

Dar, după expresia de pe faţa socrului său, Michael pricepu că acesta era un avantaj îndoielnic.

Nu mai spuse nimic, deoarece Soames fusese toată viaţa convins că omul nu trebuie să spună mai mult decît strictul necesar şi pentru că lui Michael nu-i plăcea să discute serios despre Fleur nici chiar cu tatăl ei. În ultima vreme, i se păruse fericită. După cinci ani şi jumătate de căsnicie, era sigur că din punct de vedere intelectual nu-i displăcea lui Fleur, că din punct de vedere fizic n-avea nimic împotriva lui şi că un bărbat cuminte nu pretinde mai mult. Fireşte, refuza cu perseverenţă să-i dea lui Kit un frate sau o soră, dar numai pentru că nu voia să fie luni de zile în şir incapabilă de vreo acţiune. Cu cît era mai activă, cu atît era mai fericită... cantina aceasta o făcea să se simtă în largul ei. Dacă Michael ar fi ştiut că Jon Forsyte este hrănit acolo, ar fi fost, fireşte, tulburat ; dar acum, vestea reapariţiei lui în Anglia nu-l impresiona în mod deosebit. În zilele acelea pline de încordare, toată atenţia lui era îndreptată spre treburile ţării. Multiplele mărturii de patriotism ale „voluntarilor" îl umpleau de bucurie — studenţii munceau în docuri, tinere doamne conduceau automobile, vînzătorii de magazine îşi vedeau cu plăcere de treabă ; „voluntarii" roiau pretutindeni, toată lumea bună pusese umărul pentru a „rezista". Chiar şi greviştii îi păreau bine dispuşi. Tainica lui convingere cu privire la Anglia se confirma zi de zi, în ciuda pesimiştilor. Şi, pentru moment, Michael era convins că cel mai „neenglez" loc din Anglia era Camera Comunelor, unde oamenii nu aveau

altceva de făcut decît să-şi ia mutre îngrijorate şi să vorbească despre „situaţie".

Vestea prăbuşirii totale a grevei o află în drum spre casă, după ce o lăsase pe Fleur la cantină. Învălmăşeala şi rumoarea de pe străzi, cuvintele „greva a luat sfîrşit", scrise cu cretă pe la colţurile străzilor, precedară ediţia specială intitulată *Sfîrşitul Grevei — Comunicat*, pe care o strigau grăbiţi vînzătorii de ziare. Michael opri maşina lîngă trotuar şi cumpără un ziar. Asta este ! Timp de un minut, Michael rămase nemişcat cu un nod în gît, senzaţie pe care o avusese cînd se anunţase încheierea armistiţiului. Sabia care atîrnase deasupra capului Angliei dispăruse. Secase izvorul de bucurie al duşmanilor ei. Oamenii treceau în valuri pe lîngă el, fiecare cu o ediţie specială în mînă sau cu o licărire în ochi. Toţi primiseră vestea aproape cu aceeaşi sobrietate cu care primiseră greva însăşi. „Buna, bătrîna Anglie ! Puşi în faţa primejdiei, sîntem un popor mare !" îşi zise Michael, conducînd automobilul încet spre Trafalgar Square. Un grup de bărbaţi, desigur foşti grevişti, se rezemau de parapet. Încercă să le descifreze feţele. Erau oare veseli, trişti, ruşinaţi, mînioşi sau uşuraţi ? Dumnezeu ştie ; Michael nu ştia ce să spună. Păreau învăluiţi într-un fel de umor, din care-şi făcuseră armă de apărare.

„Nu-i de mirare că sîntem o enigmă pentru străini ! gîndi Michael. Nu există în lume un popor mai puţin înţeles !"

Merse mai departe, ocoli încet Squarul şi intră în Whitehall, unde puteau fi văzute cîteva vagi manifestări de sentiment : în jurul Cenotaphului şi la intrarea în Downing Street se aflau mase compacte de oameni ; se auzeau scurte exclamaţii de bucurie. Un „voluntar" ajuta unui bărbat şchiop să treacă strada. Cînd se întoarse, Michael îi văzu faţa. Ce ? Era unchiul Hilary ! cel mai mic dintre fraţii mamei sale, Hilary Charwell, preot la biserica St. Augustine-in-the-Meads.

— Hallo, Michael !

— Eşti voluntar, unchiule Hilary ? Unde ţi-e sutana ?

— Dragul meu ! Şi tu faci parte dintre cei ce cred că biserica n-are dreptul la nici o plăcere lumească ? Doar nu eşti demodat, Michael !

Michael zîmbi. Avea o reală afecţiune pentru unchiul Hilary. Păstra încă din copilărie amintirea chipului său vesel faţa trasă, prelungă, plină de brazde şi cu o expresie de voio-

şie ; Michael era convins că în persoana vicarului Hilary Charwell s-a pierdut un explorator polar sau alt aventurier de mare clasă.

— Şi fiindcă veni vorba, cînd vii pe la noi ? Am un plan extraordinar pentru asanarea mahalalei noastre.

— Ah ! zise Michael. Suprapopulaţia este cauza tuturor relelor, chiar şi a acestei greve.

— Ai dreptate, fiule. Vino pe la noi cît mai curînd. Voi, cei din parlament, trebuie să vedeţi totul la faţa locului. Acolo, în Cameră, suferiţi de autointoxicaţie. Şi acum, mergi mai departe, tinere, căci opreşti circulaţia.

Michael porni automobilul, zîmbind. Bătrînul unchi Hilary ! Umanizează religia şi trăieşte primejdios ; urcase cele mai înalte piscuri din Europa ; nu era conştient de valoarea lui, dar, în schimb, avea un real simţ al umorului. Cel mai reuşit tip de englez ! Familia încercase să facă din el un mare demnitar eclesiastic, dar el refuzase din oroare pentru jambiere şi pălării cu panglici. Era plin de viaţă şi adesea săvîrşea cele mai înspăimîntătoare indiscreţii ; toată lumea îl iubea însă, chiar şi propria-i soţie. Michael se gîndi o clipă la mătuşa May. Avea vreo patruzeci de ani, trei copii şi mii de lucruri de făcut în fiece zi. Purta părul tuns şi era veselă ca un copil. Frumuşică femeie, mătuşa May !

După ce-şi gară automobilul, Michael îşi aminti că nu prînzise. Era ora trei. Luă un biscuit, bău un pahar de *sherry* şi plecă la Camera Comunelor. O găsi zumzăind în aşteptarea unor declaraţii. Rezemat de spetează, cu picioarele întinse, fu cuprins de mustrări de conştiinţă. Cîte lucruri se realizaseră aici ! Abolirea sclaviei [1] şi a muncii copiilor [2], legea pentru dreptul de proprietate al femeilor măritate [3], abrogarea legilor vamale asupra grîului ; dar toate acestea s-ar mai putea oare realiza azi ? Şi dacă nu se poate... ce viaţă mai este aceasta ? Îi spusese lui Fleur că omul nu poate supravieţui după ce-şi schimbă de două ori vocaţia. Dar dorea el oare să

[1] Referire la legea din 1811, care a pus capăt comerţului cu sclavi din coloniile şi dominioanele engleze.

[2] Este vorba de un act al parlamentului care limitează dreptul de angajare al copiilor în fabrici şi ateliere (*Employment of Children Act*) din 1903.

[3] Lege votată în 1882, care consfinţeşte drepturile femeii măritate asupra averii proprii.

supraviețuiască ? După ce foggartismul dăduse greș — și asta nu numai pentru că nu fusese pus în aplicare — ce griji mai avea el ?

Voia să lase în urma lui o lume mai bună decît cea pe care o găsise ? În timp ce ședea acolo, Michael își dădu seama, fără să vrea, de irealitatea unei asemenea aspirații, chiar dacă ea se mărginea numai la Anglia. De altfel, aceasta era aspirația Camerei Comunelor, dar în fluxul și refluxul partidelor, această tendință nu părea să progreseze prea mult. E mai bine să te fixezi asupra unei probleme administrative, s-o urmărești cu perseverență și să realizezi ceva. Fleur voia ca el să se concentreze asupra Kenyei și a liberului acces al indienilor în această colonie. Iarăși ceva îndepărtat și cu puține contingențe cu Anglia ! Care era problema cea mai acută pentru Anglia ? Învățămîntul ? Tot ceva vag ! Cum să știi care este cea mai bună orientare a învățămîntului ? Atunci cînd fusese introdus învățămîntul public, lumea crezuse că problema a fost rezolvată. Iar astăzi se spune că învățămîntul public a ruinat statul. Emigrația ? O temă atrăgătoare, dar ineficientă. Renașterea agriculturii ? Cele două la un loc înseamnă foggartism, iar Michael știa că numai cele mai amarnice încercări vor putea impune opiniei publice acest adevăr ; astfel, poți vorbi pînă la extenuare, fără a convinge pe nimeni în afară de tine însuți. Și atunci ?

„Am un plan excelent pentru asanarea mahalalei «The Meads»". Aceasta era una dintre cele mai nenorocite parohii din Londra. „Renovarea mahalalelor, se gîndea Michael, e oarecum ceva concret, mahalalele aveau miros, le puteai vedea efectiv. Mahalalele erau infectate de miasme, erau fioroase, adevărate focare de corupție. Și, totuși, locuitorii lor le îndrăgesc sau cel puțin le preferă față de altele pe care nu le cunosc. Și ce oameni cumsecade sînt cei din partea locului ! E inadmisibil să faci experiențe cu ei. Trebuie să stea de vorbă cu unchiul Hilary. Anglia mai are încă multă vitalitate, de vreme ce există atîția copii cu părul roșu. Dar vitalitatea pălește pe măsură ce ființele cresc, ca plantele într-o grădină dosnică. Îmbunătățirea condițiilor de locuit în mahalale, lupta împotriva fumului, pacea în munca industrială, emigrarea, agricultura și o politică de securitate — acesta este crezul meu, gîndi Michael și, orice s-ar spune, e o politică destul de cuprinzătoare pentru oricine."

Se întoarse spre banca ministerială şi se gîndi la cuvintele unchiului său Hilary despre parlament. Oare sufereau cu toţii de autointoxicaţie — otrăvirea înceată şi continuă a ţesuturilor? Toţi cei din jurul său îşi închipuiau că fac ceva util. Michael se uită la ei. Majoritatea îi erau cunoscuţi şi avea mare respect pentru mulţi dintre ei, dar în masă — trebuia să recunoască — păreau cam năuci. Vecinul său din dreapta îşi arăta dinţii din faţă, zîmbind de parcă se asfixia. „Într-adevăr, gîndi Michael, este un eroism din partea noastră că rămînem treji zi de zi!"

Capitolul VIII

SECRETUL

Ar fi fost nefiresc dacă Fleur s-ar fi bucurat de prăbușirea grevei generale. Caracterul ei nu-i îngăduia să vadă consecințele unui asemenea eveniment pe plan național. Cantina îi restabilise și îi desăvîrșise încrederea în valoarea ei socială, atît de profund zdruncinată prin conflictul cu Marjorie Ferrar : iar îndeletnicirile practice, care-i răpeau tot timpul, i se potriveau de minune. Cu ajutorul lui Norah Curfew, al lui Michael și al mătușii lui, *lady* Alison Charwell, Fleur își recrutase o echipă excelentă de colaboratoare de toate vîrstele, majoritatea din societate. Cu toatele munceau în genul cum se presupune că muncesc negrii ; nu se speriau de nimic... nici chiar de gîndaci. Se sculau dimineața la orice oră și lucrau pînă la orice oră din noapte. Nu erau niciodată îmbufnate, ci mereu vesele. Într-un cuvînt, păreau entuziasmate. Schimbarea pe care ele o aduseseră în bucătăriile și sălile de mese ale căilor ferate îi uluise pe conducătorii companiei de căi ferate. Fleur însăși era tot timpul la postul de comandă. Sarcina ei era să ungă roțile autorităților, să se lupte — prin nenumărate dueluri telefonice — cu birocrația și să-i îmbuneze pe cei ce subvenționau cantina. Izbutise chiar să deschidă punga tatălui ei, pentru a face față lipsurilor bănești pe care le întîmpina. „Voluntarii" erau hrăniți pe săturate și — urmînd sfatul lui Michael — Fleur „mituia" pichetele de greviști, dîndu-le pe ascuns cafea cu rom, în orele grele de pază nocturnă. Automobilul destinat aprovizionării, încredințat lui Holly, străbătea blocada, plecînd și venind de parcă n-ar fi avut nici o legătură cu Harridge, de unde-și procura alimentele.

— Trebuie să le oferim greviștilor, spunea Michael, toate motivele posibile pentru a închide cîte un ochi

De fapt, cantina fusese un mare succes. Fleur nu-l mai văzuse pe Jon, dar trăia într-o stare sufletească complexă, formată din teamă şi nădejde, ceea ce înseamnă un real interes pentru viaţă. Vineri, Holly îi anunţă sosirea soţiei lui Jon, întrebînd-o dacă poate s-o aducă a doua zi de dimineaţă la cantină.

— Oh, da, zise Fleur. Cum arată ?

Atrăgătoare... are ochi de nimfă sau, mai bine-zis, aşa crede Jon ; în orice caz, e o nimfă foarte reuşită.

— M — m ! zise Fleur.

A doua zi, cînd Holly apăru cu Anne, Fleur se afla la telefon, comandînd o listă de alimente. Anne era cam de înălţimea ei ; dreaptă şi zveltă, cu părul mai închis decît al ei, pielea feţei mai brună, şi ochii mai negri (Fleur pricepu ce înţelesese Holly prin „nimfă"), nasul puţin cam brusc, bărbia ascuţită şi dinţii foarte albi... succesoarea ei ! Ştia oare că între Jon şi ea... ?

Întinzîndu-i mîna liberă, Fleur zise :

— Găsesc că e foarte frumos din partea dumitale, în calitate de americană. Ce face fratele dumitale, Francis ?

Mîna pe care o strînse era brună, uscată şi caldă ; glasul pe care-l auzi avea doar un vag accent american — probabil că Jon se ocupase de ea.

— Ai fost atît de bună cu Francis ! Vorbeşte mereu despre dumneata. De n-ai fi fost dumneata...

— N-am făcut nimic. Iartă-mă... Da-a ?... Nu !... Dacă vine principesa, rugaţi-o să aibă bunătatea de a ne vizita în timpul mesei. Da... da... vă mulţumesc ! Mîine ! Desigur... Ai trecut uşor canalul ?

— Îngrozitor ! M-am bucurat că Jon nu era cu mine. Am oroare de rău de mare, dumneata nu ?

— Eu nu sufăr niciodată de rău de mare, zise Fleur.

Fata aceasta îl are pe Jon ca s-o ţină de frunte cînd i se face rău ! E frumoasă ? Da. Faţa arsă de soare şi plină de viaţă... seamănă cu aceea a lui Francis Wilmot, dar ochii pătrunzători sînt mult mai vioi. Ce se ascunde în ochii aceştia, de sînt atît de neobişnuit de fascinanţi ? Se remarcă, desigur, o vagă tendinţă de a privi saşiu ! Are şi o ţinută aparte — o mişcare deosebită a gîtului şi o ţinută admirabilă a capului. E îmbrăcată bine, fireşte ! Privirile lui Fleur alunecară iute pînă la pulpe şi glezne. Nici groase, nici strîmbe ! N-avusese noroc !

— Găsesc că ești foarte bună că mă primești să ajut și eu.

— Ba de loc. Holly o să te pună în temă.

— Ce frumos sună, așa se zice și la noi.

— Oh ! Acum folosim cu toții expresiile dumneavoastră. Vrei s-o iei la aprovizionare, Holly ?

După ce Anne plecă sub aripile ocrotitoare ale lui Holly, Fleur își mușcă buzele. Din privirile simple și directe ale ochilor ei, ghici că Jon nu-i povestise soției sale nimic.

Era înspăimîntător de tînără ! Deodată, Fleur avu impresia că ea nu avusese tinerețe. Ah ! Dacă Jon nu i-ar fi fost răpit ! Buzele mușcate îi tremurau ; le ascunse în pîlnia telefonului.

De fiecare dată — de două sau trei ori înainte de închiderea cantinei — cînd o vedea pe tînăra Anne, se forța să fie prietenoasă. Instinctiv, simțea că în momentul de față trebuie să cultive toate posibilitățile pe care i le oferea viața. Nu putea însă spune ce însemna pentru ea reapariția lui Jon, dar de data aceasta nimeni nu va mai interveni în planurile ei. Acum era stăpînă pe prestigiul și pe acțiunile sale, nu ca odinioară, cînd ea și Jon erau ca doi copii în pădure. Își ascunse bucuria, cînd Holly îi spuse : „Anne te găsește minunată, Fleur !" Nu ! Jon nu-i povestise soției sale despre ea. Era de așteptat, doar nu era numai secretul lui. Cîtă vreme va trăi fata aceasta în ignoranță ? În ziua închiderii cantinei, Fleur îi spuse lui Holly :

— Cred că nimeni nu i-a spus soției lui Jon că am fost odată îndrăgostiți unul de altul.

Holly clătină din cap.

— Aș dori să nu i se spună.

— Desigur că nu, draga mea. O să am eu grijă. Mi se pare un copil bun.

— Bună, zise Fleur, dar insignifiantă.

— Nu trebuie să uiți că totul îi este străin aici. De obicei, mai devreme sau mai tîrziu, americanele capătă „importanță".

— Pentru ele însele, zise Fleur, și o văzu pe Holly zîmbind.

Dîndu-și seama că-i dezvăluise o frîntură din simțămintele ei, zîmbi și ea.

— Ei, atîta vreme cît se înțeleg... Cred că se înțeleg bine nu-i așa ?

— Draga mea, eu abia l-am văzut pe Jon, dar cred că e o căsnicie perfectă. Acum, după ce greva s-a sfîrşit, vin la noi la Wansdon.

— Bine! Acum închidem bătrîna noastră cantină. Hai să ne pudrăm nasul şi să plecăm. Tata mă aşteaptă în automobil. Putem să te lăsăm undeva?

— Nu, mulţumesc; vreau să merg pe jos.

— Ce? Tot vechea reticenţă? Curios cît de greu uită oamenii!

— Da, aşa e cînd faci parte din neamul Forsyte, murmură Holly. După cum vezi, noi nu arătăm ceea ce simţim. Şi numai manifestarea sentimentelor este aceea care le ucide.

— Ah! zise Fleur. Ei bine, Dumnezeu să te binecuvînteze! Aşa se zice, şi transmite-i lui Jon salutări din partea mea. I-aş fi poftit la dejun, dar voi plecaţi la Wansdon.

— Poimîine.

În oglinda pudrierei, Fleur îşi văzu faţa crispîndu-se pentru a-şi ascunde sentimentele; se îndreptă spre uşă.

— Dacă voi avea vreme, am să trec *poate* pe la mătuşa Winifred. Cu bine!

Coborînd scările, Fleur gîndi: „Va să zică, manifestarea sentimentelor este aceea care le ucide!"

În automobil, Soames privea spatele lui Riggs. Individul era sfrijit ca o zăbrea.

— Ai terminat? îi zise lui Fleur.

— Da, scumpul meu.

— Bună ocupaţie, n-am ce zice. Ai slăbit ca o umbră.

— Cum? Ţi se pare că sînt slabă, tată dragă?

— Nu, zise Soames, nu. Mama ta zice c-ai slăbit. Dar aşa nu o puteai duce multă vreme. Nu vrei să iei puţin aer? Du-ne în Park, Riggs.

Ajunşi în parc, Soames murmură:

— Îmi aduc aminte cum bunica ta făcea zilnic această plimbare, cu preciziunea unui ceasornic. În vremea aceea, oamenii aveau obiceiuri. Vrei să ne oprim să vedem monumentul comemorativ [1], pentru care s-a făcut atîta zarvă?

— L-am văzut, tată dragă.

[1] Monumentul comemorativ al artileriei, ridicat în Hyde Park, în cinstea artileriştilor căzuţi în primul război mondial.

— Şi eu, zise Soames. Sculptură minoră ! Statuia aceea a lui St. Gaudens la Washington, aceea era statuie ! Soames o privi cu coada ochiului. Slavă Domnului că nu ştia cum o ferise atunci de tînărul Jon Forsyte. Dar trebuie să fi auzit şi ea că tînărul era la Londra şi că locuieşte la mătuşa ei ! Iar acum, după ce greva luase sfîrşit şi căile ferate începuseră să funcţioneze normal, a rămas fără ocupaţie ! Poate se întoarce la Paris ; după cîte auzise, mama lui era încă acolo. Era cît p-aci s-o întrebe ; dar instinctul — care funcţiona perfect în raporturile sale cu Fleur — îl opri. Dacă l-a văzut pe tînărul Jon, nu-i va spune. Soames avu impresia că Fleur are un secret... sau poate era numai o închipuire ?

Nu ! El nu-i putea citi gîndurile. Poate că aşa era bine ! Cine-şi poate permite ca alţii să-i cunoască gîndurile ? Ascunzişurile, ramificaţiile, exagerările gîndirii nu puteau fi dezvăluite decît după ce erau bine cernute şi filtrate. Soames se uită din nou cu coada ochiului la Fleur.

De fapt, fata lui se gîndea la lucruri care l-ar fi tulburat din cale afară : Cum să-l vadă pe Jon singur, înainte de a pleca la Wansdon ? Fireşte, ar putea face mîine o simplă vizită în Green Street, dar probabil nu l ar vedea pe *el*. L-ar putea pofti la dejun în South Square, dar era imposibil fără soţia lui şi fără Michael. Aşadar, nu există nici o modalitate de a-l vedea singur... numai printr-o întîmplare. Atunci începu să urzească o întîmplare. Cînd ajunse la convingerea că esenţa unei întîmplări era tocmai faptul că nu putea fi dinainte plănuită, începu să facă planuri. Se va duce în Green Street la ora nouă dimineaţa, sub pretextul de a-i cere lui Holly informaţii în legătură cu deconturile cantinei. După atîtea zile de muncă încordată, Holly şi cu Anne îşi vor lua, desigur, ceaiul în pat. Val se întorsese la Wansdon, iar mătuşa Winifred nu se scoală niciodată la ora aceea ! Jon ar putea fi singur ! Se întoarse spre Soames :

— Ai fost foarte dulce, tată dragă, că m-ai scos la aer. Îmi face mare plăcere.

— Vrei să coborîm să ne uităm puţin la raţe ? Lebedele de la Mappledurham clocesc din nou în anul acesta.

Lebedele ! Ce bine îşi reamintea cele cinci mici „distrugătoare" cenuşii, plutind în urma lebedelor bătrîne, pe apa verzuie ; şase ani trecuseră din vara cînd fusese îndrăgostită ! Trecînd peste pajişte, în drum spre serpentină, simţi dulceaţă

în inimă. Dar nimeni... nimeni nu trebuie să știe ce se petrece în sufletul ei. Orice s-ar întîmpla — și, foarte probabil, nu se va întîmpla nimic — de data aceasta trebuie să-și salveze prestigiul — cel mai puternic mobil din lume, după cum spunea Michael.

— Bunicul tău mă ducea aici cînd eram copil, rosti glasul tatălui ei, lîngă ea, fără a adăuga : „Iar eu o aduceam aici pe soția mea, la începutul căsniciei noastre". Irene ! Îi plăceau apa și pomii. Îi plăcea tot ce era frumos, dar pe el nu l-a plăcut !... Uniforme de la Eton ! Sînt șaizeci de ani și mai bine... Cine ar fi crezut atunci ?

— Ce să creadă, tată ? Că uniformele Eton vor mai exista ?

— Individul acela — parcă Tennyson — spunea : „Rînduiala veche se schimbă, pentru ca locul ei să-l ia rînduiala nouă !" Eu nu te văd pe tine cu rochii închise pînă la gît și fuste lungi pînă la glezne, ca să nu mai vorbim despre corsetul cu turnură. Femeile erau foarte bine apărate, dar nu se știa despre ele mai mult decît se știe despre femeile din ziua de azi... adică foarte puțin.

— Mă întreb, tată dragă, oare, oamenii din ziua de azi au pasiuni ca cei de odinioară ?

Soames, cu bărbia sprijinită în palmă, căzu pe gînduri. Pentru ce oare i-a pus această întrebare ? Odată el îi spusese că marile pasiuni sînt de domeniul trecutului, iar Fleur îi răspunsese că ea avusese o mare pasiune. Dintr-o dată, Soames încercă senzația că se află din nou în sera de la Mappledurham, lovind cu piciorul o țeavă de apă caldă, în atmosfera de aburi calzi, mirosind a pămînt proaspăt și a mușcate din ghivece. Poate că Fleur avusese dreptate atunci ; firea omenească rămîne mereu aceeași.

— Pasiuni ! zise Soames. Ce-i drept, mai citești și azi despre oameni care-și pun capul sub robinetul de gaz. Pe vremuri se înecau. Haide să luăm un ceai în chioșcul acela.

După ce se așezară la masă și porumbeii începură a se bucura de cozonacul ce li se dădea, Soames o privi îndelung. Fleur ședea picior peste picior — și ce picioare frumoase avea ! — trupul ei de la șolduri în sus avea ceva pe care nu-l aveau celelalte femei din jurul ei ! Nu ședea cocoșată, ci dimpotrivă, cu șira spinării ușor îndoită spre spate, ceea ce îi dădea o ținută demnă și echilibrată a gîtului și a capului. Din

nou își tunsese părul scurt... moda aceasta a durat mai mult decît era de așteptat... dar, în definitiv, Fleur avea un gît atît de alb și rotund ! Fața ei mică, puțin pudrată și nerujată, bărbia fermă și rotundă, pleoapele albe cu gene negre, ochii căprui cu o privire clară, nasul scurt și drept, fruntea lată și joasă, părul castaniu dat peste urechi și gura care, fără a fi senzuală, era făcută pentru sărutări... într-adevăr putea fi mîndră de toate acestea !

— Te bucuri, nu-i așa, zise Soames, că vei avea mai mult timp pentru Kit ? S-a făcut un ștrengar ! Ce crezi că mi-a cerut ieri ? Un ciocan !

— Da, tot timpul sparge cîte ceva. Îl bat cît se poate de puțin, dar uneori e inevitabil... nimeni altul n-are voie să dea în el. Mama l-a învățat cu bătaia în timp ce eram plecați, așa încît i se pare ceva natural.

— Copiii, zise Soames, sînt foarte ciudați. Pe vremea cînd eram eu copil, nu se făcea atîta caz de noi.

— Iartă-mă, tată dragă, dar mi se pare că, dintre noi toți, tu faci cel mai mult caz de el.

— Ce ? zise Soames. Eu ?

— Faci tot ce-ți spune. I-ai dat ciocanul ?

— N-aveam la mine... doar nu umblu cu ciocane în buzunar.

Fleur rîse.

— Nu, dar prea îl iei în serios. Michael îl ironizează.

— Are o privire atît de șireată, ștrengarul ! zise Soames.

— Slavă Domnului ! Ia spune, tată dragă, pe *mine* nu m-ai răsfățat ?

Soames se uită fix la un porumbel.

— Nu știu, îi răspunse. Tu te simți răsfățată ?

— Cînd doresc un lucru, îl doresc.

Soames o știa prea bine ; nu face nimic, atîta vreme cît dorește lucruri bune !

— Și dacă nu-l pot dobîndi, nu mai răspund de mine.

— Cine zice una ca asta ?

— Nu mi-a spus-o nimeni, dar o știu.

Hm ! Oare, ce dorea acum ? S-o întrebe ? Și, cu aerul că-și scutură fărîmiturile de pe reverul pardesiului, o „vizionă“. Pentru o clipă, chipul ei își pierduse stăpînirea de sine : ochii ei păreau întunecați și în adîncul lor se ascundea ceva... Soames nu știa ce. Secrete ! Da, secrete !

Capitolul IX

REVEDEREA

Ţinînd în mînă deconturile cantinei, Fleur ieşi printre laurii în ciubere din uşa casei sale. Big Ben arăta ora nouă fără un sfert! Drumul prin Green Park dura vreo douăzeci de minute. Îşi băuse cafeaua în pat, pentru a evita întrebările... dar iată-l pe tatăl ei, cu nasul lipit de fereastra sufrageriei. Îi făcu semn cu hîrtiile pe care le ţinea în mînă şi Soames îşi retrase faţa, de parcă l-ar fi atins. Era atît de bun cu ea, dar n-ar trebui s-o scuture mereu de praf — doar nu era un bibelou de porţelan!

Mergea iute. În dimineaţa aceasta nu simţea miresme de flori de caprifoi, ci se simţea senină şi puternică. Dacă Jon s-a întors în Anglia cu intenţia de a rămîne aici, trebuie să-l înfrunte. Cu cît mai devreme, cu atît mai bine, să nu complice lucrurile! Trecînd pe lîngă straturile de muşcate din faţa Palatului Buckingham, abia înflorite şi de un roşu aprins, simţi cum i se încinge sîngele în vine. Trebuie să umble mai încet, căci altfel ajunge transpirată în Green Street! Pomii înverziseră de-a binelea; în Green Park bătea soarele iar prin aer se simţea o uşoară adiere; mirosea a iarbă şi frunze. De ani de zile nu fusese o primăvară atît de plină de miresme. Lui Fleur i se făcu dor de cîmp. Iarbă, pomi şi apă... în mijlocul naturii se scurseseră orele pe care le petrecuse alături de Jon... un ceas a stat cu el chiar în parcul acesta, înainte de a o duce la Robin Hill! Casa de la Robin Hill a fost vîndută unui *pair* oarecare; s-o folosească sănătos!... Fleur cunoştea povestea acestei case fără noroc! Casa aceea i-a purtat ghinion tatălui ei, tatălui lui Jon, şi... foarte probabil şi bunicului său, fără a mai vorbi de ghinionul pe care i l-a purtat ei. Dar a doua oară, nu va mai avea ghinion! Trecînd prin Piccadilly, Fleur

zîmbi, gîndindu-se la naivitatea tinereţii ei. În vitrinele clubului poreclit de George Forsyte „Iseeum", nu se vedea încă nici un coleg al său — era prea devreme pentru ca vreunul din ei să soarbă dintr-un pahar sau o ceaşcă, privind agitaţia străzii şi pufăindu-şi concluziile în nori de fum. Fleur îl mai ţinea minte pe bătrînul ei văr, George Forsyte, care avea obiceiul să şadă, cu faţa roşie şi priviri sardonice, în dosul acestor geamuri rotunjite ; vărul ei George, fostul proprietar al *Maimuţei albe* din biroul lui Michael ! Îşi aducea aminte şi de unchiul Montague Dartie, pentru că singura dată cînd l-a întîlnit, a ciupit-o de fesă, întrebînd-o : „Din ce sînt făcute fetiţele ?" De aceea, destul de curînd, aflînd că şi-a frînt gîtul, Fleur bătuse din palme ; era un bărbat oribil, cu obraji graşi şi mustaţă neagră, mirosind a parfum şi ţigări de foi. Cînd coti ultimul colţ, i se tăie răsuflarea. În ferestrele mătuşii sale erau flori de muşcată... nu ieşiseră încă fuxiile. Oare, *ei* locuiau în camera în care locuise mai de mult ea ? Luîndu-şi mîna de pe inimă, sună.

— Ah ! Smither, a coborît cineva ?

— Numai domnul Jon, domnişoară Fleur.

De ce bate inima omului atît de tare ? Să-ţi vină rău — şi asta cînd eşti perfect calmă !

— Deocamdată mă mulţumesc cu el, Smither. Unde este ?

— Îşi ia cafeaua, domnişoară Fleur.

— Foarte bine ; condu-mă la el. Iau şi eu cu plăcere încă o ceaşcă de cafea.

Mergînd în urma femeii, buzele lui Fleur declinau fără glas, numele ei : „Smither ; al lui Smither ; lui Smither, pe Smither, Smither ! Ce nebunie !

— Doamna Michael Mont, domnule Jon. Să vă aduc o cafea proaspătă, domnişoară Fleur ?

— Nu, mulţumesc, Smither. Balenele din corsetul lui Smither scîrţîiră, uşa se închise în urma ei. Jon se ridică.

— Fleur !

— Ce mai faci, Jon ?

Fleur avu puterea să-i strîngă mîna păstrîndu-şi paloarea, dar lui i se urcase sîngele în obrajii nemînjiţi cu cărbune.

— Te-am hrănit bine ?

— Splendid. Ce mai faci, Fleur ? Nu eşti ostenită după atîta muncă ?

— De loc. Cum ţi-a plăcut meseria de fochist ?

— Foarte mult ! Mecanicul locomotivei era un băiat admirabil. Lui Anne o să-i pară foarte rău că nu te-a văzut... se odihneşte azi mai mult.

— Ne-a fost de mare ajutor. Au trecut aproape şase ani, Jon ; nu te-ai schimbat prea mult.

— Nici tu.

— Oh ! *Eu* m-am schimbat. Mai mult decît ai crede.

— Poate, dar eu nu văd. Ai luat ceaiul ?

— Da. Stai jos şi mănîncă mai departe. Am trecut pe aici să vorbesc cu Holly despre unele socoteli. E în pat şi ea ?

— Cred că da.

— Bine, am să urc imediat. Cum te simţi în Anglia, Jon ?

— Încîntător. Nu mai pot pleca. Anne zice că n-are nimic împotrivă.

— Unde o să vă stabiliţi ?

— Undeva aproape de Val şi Holly, dacă găsim un teren pentru pomi fructiferi.

— Tot pomi fructiferi ?

— Mai mult ca oricînd.

— Ce face poezia ?

— Foarte prost.

Fleur recită :

„În vale, sub stele albe,
bătrîna cetate spaniolă doarme.
În noapte un glas de om plînge.“

— Dumnezeule, îţi mai aduci aminte de ea ?

— Da.

Ochii lui priveau deschis ; genele erau negre ca odinioară.

— Vrei să-l cunoşti pe Michael şi să-mi vezi băiatul, Jon ?

— Da, cu plăcere !

— Cînd plecaţi la Wansdon ?

— Mîine sau poimîine.

— Atunci, vreţi să veniţi amîndoi mîine la dejun ?

— Da, bucuros.

— La unu şi jumătate. Să poftească şi Holly şi mătuşa Winifred. Mama ta e încă la Paris ?

— Da. Se gîndeşte să rămînă definitiv acolo.

— Vezi, Jon... toate lucrurile se așază într-un fel sau altul, nu-i așa ?

— Așa e.

— Să-ți mai dau puțină cafea ? Mătușa Winifred este foarte mîndră de cafeaua ei.

— Fleur, arăți splendid.

— Îți mulțumesc ! Ai fost la Robin Hill ?

— Încă nu. Am auzit că acum este proprietatea unui înalt „personaj".

— Cum îi place... lui Anne pe la noi ?

— E foarte impresionată... zice că sîntem un neam de gentlemani. Ai fi crezut tu vreodată așa ceva ?

— Precis... nu ; dar comparativ... poate.

— Aici totul miroase frumos.

— Nas de poet. Îți amintești de plimbarea noastră la Wansdon ?

— Îmi amintesc totul, Fleur.

— Cinstit răspuns. Și eu îmi amintesc totul. A durat destul de multă vreme pînă cînd am izbutit să spun c-am uitat. La tine cît a durat ?

— Cred că mai mult decît la tine.

— Michael e cel mai bun bărbat din cîți cunosc.

— Anne e cea mai bună femeie.

— Ce noroc... nu-i așa ? Cîți ani are ?

— Douăzeci și unu.

— Foarte potrivită pentru tine. Chiar dacă soarta nu ne-ar fi despărțit, eu aș fi fost prea bătrînă pentru tine. Doamne ! Ce nebuni am fost !

— Eu nu cred că eram nebuni. Era firesc... a fost minunat.

— Tot mai ai idealuri ? Dorești marmeladă ? E de la Oxford.

— Da. Numai la Oxford știu să facă marmeladă bună.

— Jon, părul tău crește exact ca pe vremuri. L-ai observat pe al meu ?

— Am încercat să-l observ pe sub pălărie.

— Nu-ți place ?

— Nu prea și totuși...

— Gîndești că dacă n-aș fi modernă, n-aș arăta atît de bine. Ai ghicit, Jon ! Cred că n-ai avea nimic împotrivă dacă și *ea* și-ar tunde părul foarte scurt.

— Lui Anne îi șade bine.

— Fratele ei ţi-a vorbit mult despre mine ?

— Mi-a spus că ai o casă frumoasă şi că l-ai îngrijit ca un înger.

— Nu ca un înger ; ca o tînără doamnă distinsă ; e o oarecare deosebire.

— Anne ţi-a fost foarte recunoscătoare. Ţi-a spus, nu-i aşa ?

— Da. Dar, între noi fie vorba, mă tem că Francis s-a întors acasă cinic. Aici cinismul prosperă nu l-ai observat la mine ?

— Cred că te prefaci.

— Dragul meu ! Mă prefac cînd vorbesc cu tine. Ai fost întotdeauna un inocent. Nu zîmbi... aşa ai fost ! De aceea e bine c-ai scăpat de mine. Da, şi n-aş fi crezut să te mai revăd.

— Nici eu. Îmi pare rău că Anne n-a coborît.

Nu i-ai povestit nimic despre noi.

De unde ştii ?

— După felul cum se uită la mine.

— Pentru ce să-i fi spus ?

— N-avea absolut nici un rost. Morţii cu morţii. Totuşi, mă bucur că te-am revăzut. Dă-mi mîna. Acum urc la Holly.

Mîinile lor se împreunară deasupra marmeladei din farfuria lui Jon.

— Acum nu mai sîntem copii, Jon. Pe mîine ! Casa mea o să-ţi placă. *Arrivederci !* [1]

În timp ce urca scările, Fleur era hotărîtă să nu se gîndească la nimic.

— Pot să intru, Holly ?

— Fleur ! Scumpa mea !

Faţa ei slabă, destul de palidă, atît de fermecătoare şi inteligentă, era sprijinită de-o pernă. Fleur avu impresia că nu-şi putea ascunde gîndurile în faţa lui Holly ; i le citea mai bine decît oricine altul.

— Decontările, îi spuse. La ora zece mă întîlnesc cu măgarul acela birocrat. Ai comandat toate aceste cantităţi de slănină ?

Mîna subţire, transparentă, luă socotelile şi între ochii mari cenuşii, apăru o cută.

— Nouă ? Nu... ba da ; este exact. L-ai văzut pe Jon ?

[1] La revedere ! (Tr.)

— Da. E singurul care s-a sculat cu noaptea în cap. Vreţi să veniţi cu toţii mîine la dejun la noi ?

— Dacă tu crezi că e cuminte, Fleur...

— Cred că este plăcut.

Fleur înfruntă privirile întrebătoare ale ochilor cenuşii, căutînd să-şi ascundă mînia. Nimeni nu trebuie să ştie ce se petrece în sufletul ei... nimeni nu trebuie să intervină !

— Atunci, s-a făcut ! Vă aştept mîine la ora unu şi jumătate. Acum trebuie să fug.

Într-adevăr, o luă la fugă ; dar, deoarece nu avea nici un fel de întîlnire cu vreun „măgar birocrat", se întoarse în Green Park şi se aşeză pe o bancă.

Aşadar, acesta era Jon... acum ! Ce mult seamănă cu cel de odinioară ! Ochii îi sînt mai adînciţi în orbite, bărbia mai energică... Acestea sînt poate singurele deosebiri. Şi-a păstrat privirea însorită ; crede şi acum în idealuri ! Şi o admiră... încă ! Da ! O uşoară adiere şoptea în frunzişul de deasupra capului ei. Ziua era de o frumuseţe rară... prima zi cu adevărat frumoasă de la Paşti şi pînă azi ! Ce o să le dea mîine la masă ? Ce va face cu tatăl ei ? Nu trebuie să fie acasă ! Totul merge bine cînd e vorba să se stăpînească pe ea însăşi ; dar nu e atît de uşor să-l stăpînească pe tatăl ei ! Umbra frunzelor se aşternu pe rochia ei scurtă ; soarele îi încălzea genunchii ; se aşeză picior peste picior şi se rezemă de speteaza băncii. Prima haină a Evei... frunze. „Cuminte ?" Aşa suna întrebarea lui Holly. Cine ştie ? *Cocktail* de creveţi ? Nu ! Mîncăruri englezeşti. Gogoşi... desigur !... Pentru a scăpa de Soames, trebuie să-i spună că vine poimîine cu Kit la Mappledurham ; va pleca să facă pregătiri. Mama ei era încă în Franţa. Ceilalţi vor fi la Wansdon. Londra nu-i mai oferea nimic. Razele soarelui cald îi cădeau pe ceafă. Miros de iarbă... de floare de caprifoi ! Oh ! Dumnezeule !

Capitolul X

DUPĂ DEJUN

Faptul că masa este cea mai pregnantă funcţie a vieţii omeneşti trebuie admis de către toţi cei ce iau parte la aceste crize recurente. Imposibilitatea de a te lipsi de masă face din acest ceremonial cea mai formidabilă dintre activităţile umane în rîndul persoanelor care au ajuns pînă la un asemenea grad de civilizaţie, încît înghit nu numai bucatele, ci şi propriile lor sentimente.

Cam aceasta fu concluzia la care ajunse Fleur în timpul acestui dejun. Sufrageria spaniolă îi aducea aminte că nu-şi petrecuse luna de miere cu Jon. Înainte de masă, mai trăi un moment bizar, căci primele cuvinte rostite de Jon, cînd dădu cu ochii de Michael, fură :

— Hallo ! Ce ciudat ! Fleur era cu dumneata în ziua aceea la Mount Vernon ?

Ce-o fi însemnînd asta ? I-au ascuns ceva ?

Michael spuse :

— Îţi aduci aminte, Fleur ? Tînărul englez pe care l-am întîlnit la Mount Vernon.

— „Vapoare care trec în noapte", zise Fleur.

Mount Vernon ! Va să zică ei s-au întîlnit acolo ! Şi ea nu !

— Mount Vernon e frumos. Dar trebuie să vezi Richmond, Anne. Putem merge după masă. Cred că n-ai mai fost de un veac la Richmond, mătuşă Winifred. Iar la întoarcere, putem veni pe la Robin Hill, Jon.

— Fosta voastră casă, Jon ? Oh ! Hai să mergem !

În clipa aceea, Fleur simţi că urăşte chipul vioi al fetei pe care îl privea Jon.

— Casa este ocupată de un „personaj", răspunse Jon.

— Oh ! zise Fleur, e plecat la Monte Carlo, ieri am citit în ziar. *Poți* veni cu noi, Michael ?

— Din păcate, am o ședință de comitet. Iar în automobil nu încap decît cinci persoane.

— Ar fi splendid ! exclamă Anne.

„Uf ! Entuziasmul acesta american !" gîndi Fleur. Glasul monoton al mătușii Winifred o potoli, spunînd c-ar fi o plimbare frumoasă... castanii din Park- trebuie să fie în plină floare.

Oare, Michael avea într-adevăr ședință ? De cele mai multe ori, știa ce program are Michael ; în general, știa mai mult sau mai puțin ce gîndește, dar de data aceasta i se păru că nu știe. În seara din ajun, cînd îi anunțase musafirii pe care-i invitase la masă, avusese grijă să șteargă impresia produsă printr-o îmbrățișare mai caldă ca de obicei... nu trebuia ca Michael să-și facă cine știe ce gînduri prostești din pricina lui Jon ! Apoi, cînd îi spuse tatălui ei : „Aș vrea să vin poimîine la tine cu Kit ; dar mă tem că ar trebui să pleci cu o zi înaintea noastră, dacă mama nu e acasă", Fleur ascultă cu mare atenție tonul pe care-i răspunse :

„Hm ! Da... a ! Plec mîine dimineață". Soames mirosise ceva ; oare și Michael mirosise ceva ? Fleur se întoarse spre Jon :

— Ce părere ai despre casa mea, Jon ?

— Seamănă foarte bine cu tine.

— Să fie oare un compliment ?

— La adresa casei ? Desigur.

— Va să zică, Francis n-a exagerat ?

— Nu, de loc.

— Nu l-ați văzut pe Kit. Am să-l aduc jos. Coaker, te rog spune-i guvernantei să-l aducă pe Kit, înainte de a adormi... În iulie împlinește trei ani ; merge foarte bine. Mă simt atît de bătrînă !

Intrarea lui Kit, cu cîinele lui argintiu, provocă un fel de uguit, care încetă curînd, pentru că trei dintre femeile de la masă erau din neamul Forsyte și acest neam nu uguiește. Băiețelul se opri ; era îmbrăcat într-un costum albastru ; avea un colorit olandez, fruntea puțin încruntată și părul deschis ; privi lumea de la masă.

— Vino la mine, băiete. Acesta este Jon... vărul tău de-al doilea.

Kit se apropie.

— S-aduc calu' ?

— Calul ? Nu, Kit. Dă mîna.

Mînuţa se ridică, mîna lui Jon coborî.

— Ai unghii muldale, zise Kit.

Fleur îl văzu pe Jon roşind şi auzi glasul lui Anne :

— Ce adorabil şi isteţ !

Apoi zise :

— Kit, eşti foarte mojic. Aşa ar fi unghiile tale dacă ai fi fost fochist.

— Da, bătrîne, de atunci încoace le spăl mereu, dar nu-i chip să le curăţ.

— De ţe ?

— Pentru că mi-au intrat cărbunii în piele.

— Să văd şi eu.

— Du-te şi dă mîna cu mătuşa ta, Kit.

— Nu.

— Scumpule, zise Winifred, te plictisesc, nu-i aşa, Kit ?

— Atunci, foarte bine, pleacă de-aici ; du-te de-ţi caută maniere mai bune şi întoarce-te cu ele.

— Foalte bine.

Ieşirea lui Kit, însoţit de cîinele argintiu, fu urmată de rîsete generale ; Fleur zise încet :

— E un mic golan... bietul Jon !

Iar pe sub gene văzu o privire de recunoştinţă din partea lui.

În această minunată zi de la mijlocul lunii mai, priveliştea ce se deschidea de la Richmond Hill peste văile întinse şi înfrunzite era plină de vraja care, din vremuri imemorabile, cel puţin din zilele regelui George al IV-lea [1], îi adusese aici pe atîţia membri ai familiei Forsyte — în faetoane şi landouri, în cabriolete şi automobile.

Departe, jos în vale, meandrele Tamisei străluceau discret, iar prin împrejurimi pomii începuseră a înverzi, deşi stejarii erau încă aurii ; abia în iulie aveau să fie cu toţii acoperiţi de un frunziş des cu nuanţe albăstrui. Printre pomi, se vedeau cîteva case risipite pe cîmp ; locul se afla la mai puţin de douăsprezece mile distanţă de Londra, dar aşezările omeneşti erau rare. Spiritul bătrînei Anglii părea să-i fi gonit pe con-

[1] Rege al Angliei între 1820–1830.

structorii de case ieftine de pe aceste meleaguri care au stîrnit admirația a patru generații.

Dintre cei cinci oameni de pe terasă, Winifred exprimă cel mai bine acest spirit conservator, prin cuvintele :

— Într-adevăr, e o priveliște minunată !

Priveliște... priveliște ! Totuși, pentru oamenii de azi, priveliștea nu mai înseamnă ceea ce însemna pentru bătrînul Jolyon, pe vremea cînd cutreiera Alpii cu ranița pătrată de piele cafenie, pe care nepotul său Jon o mai păstra încă, sau cînd Swithin, mînînd „surii" de la trăsura lui, își întorcea mereu gîtul spre doamna de lîngă el și arăta cu biciul spre rîul din vale, spunînd disprețuitor : „Priveliștea nu-i urîtă !" Sau cînd James, aplecat peste picioarele sale lungi, pe care le ținea îndoite într-o gondolă, scruta cu ochii bănuitori *Canale Grande* din Veneția și mîrîia : „Mie nu mi-a spus nimeni că apa are această culoare !" Sau cînd Nicholas, făcîndu-și plimbarea obligatorie în timpul curei de la Matlock, își exprima părerea că trecătoarea aceea era cea mai frumoasă din Anglia. Nu, pentru cei de azi o priveliște nu mai este ceea ce era odinioară ! George Forsyte și Montague Dartie făcuseră începuturile acestei decadențe, cînd, stînd cu spatele la priveliște, contemplau cu o privire batjocoritoare dansatoarele dintr-un local de noapte, pe care cavalerii lor le aduseseră aci pentru a le hrăni. Tinerii din ziua de azi nu mai spuneau „ce priveliște minunată !" ci exclamau scurt : „Doamne !" sau ceva asemănător.

Dar Anne, desigur, ca o adevărată americană, își împreună mîinile și exclamă :

— Nu-i așa că-i splendid, Jon ? E atît de romantic !

În Richmond Park, lucrurile se petrecură la fel. Winifred își exprima în mod automat încîntarea în fața castanilor înfloriți, în timp ce lui Holly și lui Jon, fiecare potecă, fiecare petec de ferigă și fiecare pom căzut le aduceau aminte de cîte-o întîmplare din vremea cînd se plimbau pe acolo călare

— Uite, Anne, în locul acesta m-am aruncat de pe poneiul meu, cînd eram copil, după ce-mi pierdusem scara de la șa și mă săturasem de atîta scuturătură.

Sau :

— Uite, Jon ! Pe aleea aceasta am făcut o cursă eu cu Val.

— Oh! Uite, mai există încă trunchiul peste care săream. E încă acolo!

Anne era entuziasmată de cerbi și de iarbă, care erau atît de diferite de speciile din America.

Pentru Fleur, acest parc nu însemna nimic.

— Jon, îi zise ea pe neașteptate, ce ai de gînd să faci pentru a putea intra la Robin Hill?

— Am să-i spun majordomului că aș dori să-i arăt soției mele locul în care am copilărit și îi voi da cîteva argumente palpabile. Casa, cu mobile noi și schimbate, nici nu doresc s-o văd.

— N-am putea intra pe jos, prin pădurice? zise Fleur, iar ochii ei adăugară: Așa cum am venit în ziua aceea?

— Am putea întîlni pe cineva care să ne poftească afară.

Argumentele palpabile le deschiseră intrarea principală spre domenii; „familia" nu se afla la „reședință".

Capodopera lui Bosinney se prezenta în toată splendoarea. Jaluzelele erau lăsate, pentru că soarele se revărsa pe fațadă pînă la stejarul bătrîn, de care nu mai era legat un leagăn. În grădina de trandafiri a lui Irene, care înlocuise ferigăria bătrînului Jolyon, apăruseră bobocii, dar nu înflorise decît unul singur.

— Trandafiri din Spania! zise Jon.

Lui Fleur i se strînse inima. La ce s-o fi gîndit Jon... ce amintiri fuseseră trezite la viață de aceste cuvinte rostite cu fruntea încruntată? Tocmai în locul acesta șezuse ca între tatăl și mama lui, crezînd că într-o bună zi ea și cu Jon vor locui aici, că vor privi împreună cum înfloresc trandafirii, cum se scutură frunzele stejarului bătrîn și că împreună vor spune musafirilor lor: „Priviți, acolo e tribuna cea mare de pe hipodromul Epsom... vedeți! Chiar deasupra plopilor!"

Și azi, ea nu putea nici măcar merge alături de el, pentru că Jon făcea pe ghidul acelei fete, soția lui! În schimb, Fleur mergea alături de mătușa ei. Winifred era foarte curioasă, pentru că nu văzuse niciodată casa pe care Soames o construise cu creierul tînărului Bosinney; casa pierdută din pricina lui Irene și a acelei „nefericite și neînsemnate povești"; casa unde a murit bătrînul unchi Jolyon și vărul ei Jolyon și în care — spre ironia soartei — au trăit Irene și băiatul ei Jon... drăguț băiat! Casa acestui dureros episod al neamului Forsyte! Era foarte distinsă și aparținea unui *pair* — așa

cum se cuvenea, de vreme ce nu mai făcea parte din averea familiei Forsyte. În grădina cu pomi fructiferi, împrejmuită cu un zid, Winifred îi spuse lui Fleur :

— Bunicul tău a venit o dată aici să vadă cum merge construcţia. Ţin minte c-a spus : „Întreţinerea casei o să coste bani frumoşi" ! Cred că a avut dreptate. Totuşi, e păcat că am vîndut-o. Opera lui Irene, desigur ! Ea n-a ţinut niciodată la familia noastră. Bine ar fi fost dacă... dar se opri şi nu mai adăugă : tu şi cu Jon v-aţi fi căsătorit.

— Ce-ar fi făcut Jon cu o casă atît de mare, lîngă Londra ? Doar e poet.

— Da, murmură Winifred vorbind destul de rar, pentru că în tinereţea ei nu era la modă să vorbeşti iute. Poate că sînt prea multe ferestre.

Coborîră, trecînd peste pajişte. Crîngul ! Era tot acolo, la marginea arăturii. Fleur zăbovi o clipă, se opri lîngă trunchiul căzut şi aşteptă pînă cînd putu spune :

— Ascultă ! Cucul, Jon !

Cucul, zambilele înflorite sub brazi ! Jon se opri lîngă ea. Da, şi primăvara se oprise în loc ! Cucul cînta... cînta într-una !

— Aici ne-am întîlnit cu mama ta, Jon, şi soarta ne-a nimicit visul. Oh, Jon !

Cum putea oare un sunet atît de scurt să însemne atît de mult ? Cum putea spune atît de multe, cum putea tulbura pe cineva atît de adînc ? Faţa lui ! Fleur sări pe trunchiul de copac.

— Să nu evocăm fantome, dragul meu !

Jon tresări şi ridică privirea spre ea.

Fleur puse mîinile pe umerii lui şi sări pe pămînt. Apoi păşiră mai departe printre zambile. Cucul cînta în urma lor.

— Pasărea aceea se repetă, spuse Fleur.

Capitolul XI

PLIMBĂRI

În ajun, cînd Soames o văzuse pe Fleur ieșind în timp ce el își lua micul dejun, instinctul, care pînă atunci făcuse parte integrantă din pavăza cu care își ocrotea fața împotriva uneltirilor destinului, îl prevenise că Fleur plănuiește ceva. Văzută prin fereastră făcîndu-i semn cu hîrtiile pe care le ținea în mînă, Fleur avea un aer ireal sau, mai bine-zis, avea aerul că vrea să-i ascundă ceva. Asemeni unui cîine pe care un ton neobișnuit din glasul stăpînului îl face să simtă că acesta vrea să plece de acasă fără el, din mișcarea ostentativă a hîrtiilor Soames simți că în căpșorul ei se petrece ceva neobișnuit. De aceea, își isprăvi micul dejun într-un mod prea brusc pentru un om care, din motive de sănătate, mănîncă în tihnă marmeladă, și porni spre Green Street. De cînd tînărul Jon locuia acolo, Soames se gîndea cu neliniște bine întemeiată la eleganta reședință a surorii sale. Și aceasta cu atît mai mult cu cît dacă exista pe lume un loc unde Soames își putea deschide sufletul, acesta era salonul lui Winifred. El îl mobilase în anul 1879, imprimîndu-și atît de puternic pecetea personalității lui *Louis Quinze*, încît în ciuda jazzului și a dorinței lui Winifred de a se adapta la moda cea nouă, greoaie, se resimțea aci iremediabila finețe a stilului acelui monarh.

Deoarece n-o luase pe drumul direct, ci mai intrase și pe la clubul Conoisseurs, Soames sosi în Green Street după plecarea lui Fleur. Primele cuvinte ale lui Smither îi confirmară neliniștea ce-l adusese aici.

Domnul Soames! O! Ce păcat... acum a plecat domnișoara Fleur! Și încă n-a coborît nimeni afară de domnul Jon.

— Oh ! zise Soames. L-a văzut ?

— Da, domnule. E în sufragerie, dacă vreţi, poftiţi înăuntru.

— Cît mai rămîne aici, Smither ?

— Am auzit-o pe doamna Val spunînd că se întorc la Wansdon poimîine. Aşa că rămînem din nou singure, dacă doriţi să veniţi la noi, domnule Soames.

Soames dădu din nou din cap şi zise :

— Sînt foarte ocupat.

— Ce frumoasă s-a făcut domnişoara Fleur. Zău aşa ! Şi ce îmbujoraţi îi erau obrajii azi-dimineaţă !

Soames scoase un sunet nelămurit. Veştile nu erau de loc pe placul lui, dar nu putea spune nimic în faţa acestui bătrîn stîlp al familiei. Cine poate şti ce gîndeşte Smither ! Cu corsetul ei în care pîrîiau oasele de balenă, ea trecuse prin toate tainele familiei Forsyte, din zilele cînd relaţiile lui conjugale ofereau casei lui Timothy subiecte de bîrfeală mai multe decît putea cuprinde. Da, şi acum din nou, fostele lui relaţii conjugale oferă materia primă pentru altă serie de bîrfeli. Soames îşi dădea seama de sinistra ironie a soartei care făcea ca fiul rivalului său Jolyon să locuiască tocmai aici, în casa aceasta, cea mai bună copie a casei lui Timothy, vechiul centru al familiei Forsyte din Bayswater Road. Cîtă ironie în desfăşurarea lucrurilor ! Apoi, repetînd sunetul nelămurit, zise :

— Şi fiindcă veni vorba, cred că domnul Stainford n-a mai fost pe aici.

— Ba da, domnule Soames ; ieri a fost să-l caute pe domnul Val, dar domnul Val plecase.

— A fost... a venit aici ? zise Soames făcînd ochi mari. Ce-a mai furat de data aceasta ?

— Oh ! Am avut atîta minte încît nu l-am lăsat să intre.

— Sper că nu i-ai dat adresa domnului Val la ţară.

— Oh ! nu, domnule Soames, o ştia.

— A naibii treabă !

— Să-i spun doamnei că sînteţi aici, domnule Soames ? Acuşi trebuie să coboare.

— Nu, n-o deranja.

— Îmi pare rău, îi face întotdeauna mare plăcere să vă vadă.

Bătrîna Smither se umfla în pene! Ce femeie de treabă! În ziua de azi, nu mai există asemenea servitori! Soames își puse pălăria, îi atinse borul și ieși murmurînd:

— La revedere, Smither. Spune-i salutări din partea mea.

„Așadar, își zise Soames. Fleur l-a văzut pe băiatul acela!" Întreaga poveste va începe din nou! Prevăzuse el! Porni foarte încet, cu pălăria cam trasă pe ochi, spre Hyde Park Corner. Trecea printr-unul din cele mai grave momente ale vieții lui, cînd trebuia să-și întărească inima pentru a lua o hotărîre primejdioasă sau alta. Soames moștenise de la tatăl său, James, înclinarea de a exagera toate primejdiile care amenințau securitatea vieții de fiecare zi; gîndurile sale alergau deci spre imaginea viitorului ruinat al fetei sale, atît de indestructibil legat de al lui.

„Și ce îmbujorați îi erau obrajii azi-dimineață!" Cînd îi făcuse semn cu hîrtiile acelea, era destul de palidă... chiar prea palidă! Ce întîmplare blestemată! În timpul micului dejun... cel mai nepotrivit moment al zilei... cel mai intim moment într-o casă! Firea lui profund realistă îl făcu să se gîndească la toate ideile ce se puteau ivi în timpul unui mic dejun. Oamenii care iau micul dejun împreună, de cele mai multe ori dorm împreună. Asta i-a putut sugera lui Fleur anumite idei!... Da, și acum nu mai erau copii! În fine, totul depinde de sentimentele lor, dacă mai aveau vreun sentiment. Dar cine poate ști? Cine pe lumea asta ar putea ști? Fără să vrea, începu să se învîrtească în jurul Monumentului artileriei: un monument masiv și alb, pe care niciodată nu l-a înțeles cu adevărat și parcă nici nu voia să-l înțeleagă. Totuși, monumentul avea o realitate pregnantă, potrivită cu dispoziția lui: arăta lucrurile așa cum sînt; tunul acela n-avea nimic exaltat, nu era decît o brută îndesată, care scoate zgomote oribile; sau bărbații aceia întunecați, cu fețe trase și supuse sub căștile lor de oțel! Monumentul n-avea nimic care să-l înfrumusețeze... nici îngeri, nici aripi! Nici Sfîntul Gheorghe cu balaurul, nici cai cabrați, nici panoplii, nici zorzoane! Sta acolo — cum se zice în ziua de azi — ghemuit ca o broască țestoasă, albă, imensă, planînd deasupra vieții neamului. Un tunet concretizat. Nu te lăsa să-ți faci nici un fel de iluzii! Nu e rău să te uiți la el o dată pe zi, ca să știi de ce să te păzești. „Mi-ar place să-i frec pe toți kronprinții și pe toți grangurii militari cu nasul de piatra

asta, își zise Soames, să se învețe minte cu războaiele lor — cum ziceau oare ? — «sprintene și vesele» !" Apoi, trecînd strada însorită, intră în Park și se îndreptă spre Knightsbridge.

Dar ce să se facă cu Fleur ? Să ia taurul de coarne sau să lase lucrurile în voia soartei ? Trebuie să hotărască într-un fel sau altul. Iuți pasul ; chipul și mersul său încordat îi dădeau aerul unui om care-și urmărește gîndurile pentru a ajunge la o concluzie definitivă. La Knightsbridge ieși din Parc și, după ce privi fără a vedea ceva, vitrinele a două sau trei prăvălioare unde pe vremuri găsise cîteva chilipiruri — pentru el sau pentru negustor ! — trecu pe lîngă Tattersall. Mai existau încă... Parcă aici se vindeau cai ! Caii nu-l interesaseră niciodată, totuși, nu degeaba locuise el în Montpellier Square... îi cunoștea din vedere aproape pe toți clienții de la Tattersall. Ca orice lucru vechi, nu va trece mult pînă-l vor dărîma, pentru a construi cine știe ce magazin de automobile sau vreun cinematograf !

Ce-ar fi dacă i-ar vorbi lui Michael ? Nu ! Era inutil, ba chiar mai rău ! Și apoi, el nu putea vorbi despre Fleur și băiatul acela cu nimeni... era o poveste prea lungă, o poveste ce-i aparținea. Montpellier Square ! Ajunsese tocmai în locul acesta, fără să știe nici el dacă venise intenționat sau nu. Casa nu se schimbase... dar fațada fusese văruită de cînd trecuse el ultima oară pe aici, curînd după război ; constructorii și zugravii trebuie să fi făcut afaceri bune în ultima vreme... De altfel, sînt singurii. Trecu pe trotuarul din dreapta al micului scuar, unde trăise momente de tragică frămîntare. Iată casa ; are aproape aceeași înfățișare ca și în trecut, deși nu e la fel de bine îngrijită ; și e ceva mai ornamentată ! Pentru ce oare s-a căsătorit el cu femeia aceea ? Ce l-a făcut să vrea cu atîta pasiune acest lucru ? Ce-i drept, ea și-a dat toată osteneala să-l îndepărteze. Dar... Doamne !... Cît de mult a dorit-o ! Pînă în ziua de azi n-a uitat patima pe care i-o trezise. La început... la început, crezuse și poate că și ea crezuse... dar cine poate ști ?... *el* nu va ști niciodată ! Apoi încet — sau poate iute ? — groaznica poveste a luat sfîrșit ! Se opri nemișcat lîngă zăbrelele scuarului și privi cu ochii mari intrarea casei care fusese a lui : privea ca și cum vopseaua verde și numărul de aramă îl puteau învăța cum să înăbușe iubirea fetei lui față de fiul soției sale..., da, cum s-o înăbușe, înainte de a se dezvolta și a-i distruge fata.

Şi aşa cum în zilele şi nopţile din timpul primei sale căsătorii, în drum spre casă, se întreba zadarnic cum să trezească iubirea, de data aceasta se întreba zadarnic cum să o înăbuşe. Cu paşi hotărîţi, părăsi micul scuar.

Într-un fel, era ridicol să-şi facă atîtea griji, de vreme ce Michael era băiat bun, iar căsnicia lor — după cîte ştia el — era departe de a fi nefericită. În ceea ce-l priveşte pe tînărul Jon, este foarte probabil să se fi căsătorit din dragoste; după părerea lui Soames, nu avusese nici un alt motiv să se căsătorească, deoarece — admiţînd că n-a fost greşit informat — fata şi fratele ei erau nişte piese de muzeu — doi americani fără cine ştie ce avere. Şi totuşi... Soames nu putea uita că Fleur dorise întotdeauna luna de pe cer. Caracteristica ei principală era să dorească un lucru pe care nu l-a putut încă dobîndi. Şi apoi, era peste puterile lui să şteargă amintirea acelei nopţi de acum şase ani... s-o uite pe Fleur zdrobită, ghemuită în colţul divanului, în întuneric, cînd se întorsese de la Robin Hill cu verdictul. Gîndindu-se bine la timpul ce trecuse de atunci, Soames avu senzaţia pregnantă şi dureroasă că, de fapt, Fleur rămăsese în aceeaşi stare şi că toate activităţile ei frivole, chiar şi Kit, nu fuseseră decît paleative. Întocmai ca epoca din care făcea parte, Fleur îşi mişca picioarele fără a merge undeva, pentru că nu ştia unde voia să ajungă. Şi totuşi, în ultima vreme, de cînd făcuse ocolul lumii, Soames observase în atitudinea ei o oarecare linişte şi un anumit echilibru, ca şi cînd şi-ar fi propus scopuri mai precise şi s-ar fi împăcat cel puţin cu viaţa de toate zilele. Iată, de pildă, modul cum a organizat cantina! Îndreptîndu-se spre casă, Soames avu o viziune... într-un sat, nu departe de Mappledurham, un nebun pusese foc; arseseră toate tufişurile de grozamă, iar pe locul pîrjolului, printre cărbuni şi cenuşă, răsărise o iarbă care aproape că sfida prin tinereţea şi verdeaţa ei. Cam aşa se întîmplă de obicei şi în viaţă, dacă te gîndeşti bine! Războiul a pîrjolit totul, dar lucrurile, ba chiar şi oamenii — asta se vede limpede — au început să răsară, de parcă ar fi ajuns din nou la convingerea că viaţa merită să fie trăită. De altfel, chiar în el se trezise vechea pasiune a colecţionarului dornic de lucruri frumoase! Totul depinde de ţelul spre care tinzi, totul depinde dacă poţi să bei şi să mănînci fără a te gîndi că

mîine poți muri. Acum, după planul lui Dawes[1] cu privire la datoriile de război, după conferința aceea de la Locarno și prăbușirea grevei generale, s-ar putea să urmeze din nou o lungă perioadă de liniște, ca epoca victoriană, în care să-ți poți realiza planurile. El avea șaptezeci și unu de ani, dar avea la îndemînă exemplul lui Timothy, care trăise o sută de ani, adevărată stea fixă de pe firmamentul în continuă mișcare. Iar Fleur n-avea decît douăzeci și patru! Ar putea apuca sfîrșitul acestui veac, dacă ea, sau, mai bine-zis, secolul va avea grijă să-și înfrîneze pasiunile nesăbuite, dorințele nedomolite și toată goana nebunească ce nu duce nicăieri. Dacă oamenii ar avea o viață mai așezată, epoca aceasta ar putea deveni o epocă de aur sau de platină. Chiar și el poate apuca să vadă impozitul pe venituri redus la o jumătate de coroană. „Nu, zise Soames, confundînd-o pe fata lui cu epoca prezentă. Nu trebuie să arunce totul peste bord. Asta ar însemna miopie!" După ce plimbarea îi încălzise sîngele în vine, Soames ajunse la concluzia că nu trebuia să-i vorbească, ci să lase lucrurile în voia soartei, încredințînd totul bunului simț pe care, desigur, Fleur îl avea... da, îl avea! „Voi sta cu ochii deschiși, dar nu voi vorbi cu nimeni — își zise — cu cît vorbești mai puțin, cu atît lucrurile se remediază mai repede".

Ajunse din nou la Monumentul Artileriei și îl înconjură pentru a doua oară. Nu! De data aceasta, i se păru totuși un bloc de piatră greoi și lipsit de sens! Oare, namila aceasta albă va contribui la urcarea rentelor de stat? La urma urmei, un monument cu aripi ar fi fost mai bun. Trebuia ceva care să-i încurajeze pe oameni să cumpere acțiuni sau să se angajeze în servicii casnice; ceva care să le deschidă oamenilor perspectiva spre o viață mai bună, în loc să le reamintească mereu că au fost nimiciți și că pot fi nimiciți din nou. După cum citise el undeva, artileriștii își iubeau tunurile și le plăcea să-și aducă aminte de ele. Dar, oare, și celorlalți oameni le plăceau tunurile? oare, și ceilalți oameni doreau să și le reamintească? Dar nu artileriștii sînt cei care se uită zilnic la monumentul din fața spitalului St. George, ci

[1] „Planul Dawes" — plan de plată a despăgubirilor de război (reparațiilor) de către Germania, adoptat la o conferință a reprezentanților puterilor învingătoare în primul război mondial, ținută la Londra în 1924.

Tom, şi Dick, Harry şi Peter, Gladys, Joan şi Marjorie. „Eroare — gîndi Soames — eroare gravă. Trebuia ceva mai liniştitor, cum ar fi statuia lui Vulcan sau un bărbat călare; asta ne-ar fi trebuit!" Apoi, aducîndu-şi aminte de George al III-lea [1] călare, zîmbi întunecat. În orice caz, statuia este aici şi aici va rămîne! Dar a venit vremea ca artiştii să se întoarcă la nimfe şi delfini şi la alte mărturii ale unei vieţi aşezate.

La prînz, cînd Fleur îi sugeră că ar trebui să plece la Mappledurham cu o zi înainte de sosirea lor, Soames avu din nou senzaţia că se petrece ceva bizar, dar bucuros la gîndul că Fleur va veni la el, nu tulbură apele şi nici nu pomeni despre vizita lui în Green Street.

— Cred că vremea bună se va menţine, zise Soames. Ai nevoie de soare, după ce ai muncit la cantina aceea. Lumea vorbeşte mult despre razele ultraviolete. Pe vremuri ‚soarele pur şi simplu era destul de bun. Azi, mîine, doctorii vor descoperi nişte raze ultrastacojii. Bine ar fi dacă nu s-ar amesteca în toate!

— Îi distrează, scumpul meu.

— Descoperă lucruri pe care bunicile noastre le ştiau atît de bine, încît noi le-am uitat, şi le dau nume noi! Bunăoară, un aliment oarecare n-a devenit mai hrănitor pentru că ei au inventat cuvîntul „vitamină". Bunicul tău mînca în fiecare zi o portocală, pentru că bătrînul lui doctor i-o recomandase la începutul veacului trecut. Vitamine! În orice caz, să nu-l laşi pe Kit să facă mofturi la mîncare. Mai e destul de mult pînă va merge la şcoală... mare mîngîiere! Mîncarea de la internat!

— Vă hrăneau atît de prost, tată dragă?

— Prost! Cum de am crescut mari, nici eu nu pricep. Masa principală dura douăzeci de minute şi peste zece minute jucam fotbal. În vremea aceea, nimeni nu se gîndea la digestie.

— Asta e un motiv ca să te gîndeşti acum?

— O bună digestie reprezintă întreg secretul vieţii, zise Soames, uitîndu-se la fata lui. Slavă Domnului!

Ea nu era bolnăvicioasă. După cîte ştia el, Fleur avea o digestie excelentă. Poate să-şi închipuie că e îndrăgostită,

[1] Rege al Angliei între 1760—1820.

sau că i-a trecut, atîta vreme cît nu apar tulburări de digestie, că va rezista la toate. În vremurile astea ale automobilului, important este să mergi pe jos cît poţi mai mult, adăugă el.

— Da, zise Fleur, azi-dimineaţă am făcut o plimbare frumoasă.

Oare, îl provoca în timp ce-şi mînca tarta cu mere ? Dacă da, el nu-i va cădea în cursă.

— Şi eu, îi spuse. Am umblat o mulţime. La Mapledurham o să jucăm şi golf.

Fleur îl privi timp de o secundă, apoi spuse un lucru surprinzător :

— Da, cred că sînt destul de matură pentru a juca golf.

Ce-o fi vrut să spună ?

Capitolul XII

SIMŢĂMINTE INTIME

În ziua dejunului urmat de plimbarea la Robin Hill, Michael avusese, într-adevăr, şedinţă la Comisia parlamentară, dar totodată avea şi anumite sentimente intime, pe care voia să le clarifice. Există oameni care, atunci cînd îşi văd fericirea ameninţată, nu mai pot judeca fără părtinire cauza tulburării lor. Michael nu făcea parte dintre aceştia. Desigur, tînărul englez, pe care-l întîlnise în casa bătrînului american George Washington, îi fusese simpatic pentru că era englez, şi cînd îl văzu stînd la masă lîngă Fleur — văr de-al doilea şi prima ei iubire — sentimentele lui nu se schimbară. Băiatul era frumuşel la faţă, — mai chipeş decît el ; avea păr frumos, bărbia energică, privirea deschisă şi o atitudine modestă ; n-avea nici un rost să nege aceste realităţi. Principiul comerţului liber în amor, adoptat de lumea distinsă, îl împiedica pe Michael să aplice — fie chiar şi în gînd — măsurile brutale ale protecţionismului. Din fericire, băiatul era căsătorit cu această fată zveltă şi atrăgătoare, care te privea — după cum îi spusese doamna Val — ca o adevărată nimfă ! De aceea, sentimentele intime ale lui Michael se refereau mai mult la Fleur decît la tînărul Jon. Dar Fleur avea o faţă pe care cu greu puteai citi, un creier sinuos greu de urmărit şi o inimă la care cu greu puteai ajunge. Să fi fost oare din pricina lui Jon Forsyte ? Îşi aduse aminte cum, în Cork Street, sora vitregă a lui Jon, acea mărunţică June Forsyte, cam vîrstnică şi aiurită, îi spusese întîmplător că Fleur ar fi trebuit să se mărite cu fratele ei mai mic. Atunci auzise Michael pentru prima dată despre această poveste. Cît de dureroasă fusese descoperirea că el nu reprezenta decît vioara a doua în viaţa adoratei sale ! Îşi mai aduse aminte

de cîteva aluzii îngrijorate și îngrijorătoare ale bătrînului Forsyte. Prin faptul că veneau din partea acestui model de reticență și stăpînire de sine, ele produseseră o impresie profundă și durabilă asupra lui Michael, impresie cu atît mai pregnantă cu cît el nu izbutise să pătrundă în adîncul inimii lui Fleur. Se duse la ședință preocupat doar în parte de treburile publice. Oare, ce anume nimicise această iubire tinerească, lăsîndu-i-o lui pe Fleur ? Nu putea fi o aversiune bruscă, nici motive de sănătate, nici lipsa de bani, nici gradul de rudenie, din moment ce doamna Val Dartie era căsătorită cu vărul ei de-al doilea, cu consimțămîntul tuturor, după cîte se pare. După cum se vede, Michael nu știa absolut nimic despre prima căsătorie a lui Soames. Membrii familiei Forsyte, pe care-i întîlnise el, erau foarte discreți cu privire la chestiunile lor familiale și nu-i pomeniseră nimic ; iar Fleur nu-i vorbise niciodată nici măcar despre prima ei iubire, și cu atît mai puțin despre motivul zădărnicirii ei. Totuși, trebuia să fi existat un motiv, și fără a-l cunoaște n-avea nici un sens să încerce a înțelege sentimentele ei actuale !

Ședința pe care o avea se referea la controlul nașterilor comisia parlamentară colabora cu Ministerul Sănătății. În timp ce asculta argumentele în virtutea cărora nu trebuia să-i încurajeze pe alții în ceea ce făcea el însuși, îi veni o idee. De ce nu s-ar duce s-o întrebe pe June Forsyte ? O poate găsi în cartea de telefon... desigur, e singura cu acest nume.

— Ce părere ai, Mont ?

— Uite ce este, dacă nu vrem să exportam copii în colonii sau să intensificăm într-un fel sau altul emigrările, nu ne rămîne altceva decît controlul nașterilor. Aristocrația și burghezia îl practică tot timpul, fără a ține seama de aspectul moral, dacă acesta există, de aceea nu văd cu ce drept am putea stărui asupra aspectului moral al problemei. la oameni care n-au nici un sfert din argumentele noastre de a avea o droaie de copii.

— Dragul meu Mont, zise președintele zîmbind. nu ți se pare că ataci temelia oricărui privilegiu ?

— Foarte probabil, îi răspunse Michael zîmbind. Eu cred că emigrarea copiilor este o soluție mult mai bună. dar. după cîte mi se pare. sînt singurul de această părere.

Toată lumea știa că „tînărul Mont" avea o idee fixă cu privire la emigrarea copiilor și nimeni dintre cei de față nu era dispus să-i cînte în strună. Și, deoarece nimeni nu-și dădea mai bine seama decît el însuși, că în lumea politică trece drept un excentric din pricina principiului său că nu poți împăca și capra și varza, Michael nu mai spuse nimic. Apoi, văzînd că colegii săi încep să bată cîmpii, își ceru scuze și plecă.

Găsi adresa căutată: *Miss* June Forsyte, *Poplar House,* Chiswick. Se urcă în autobuzul ce ducea spre Hammersmith. Ce iute reintră lucrurile în normal! Este peste măsură de greu să răstorni ceva atît de vast, complex și elastic, ca viața unei națiuni. Autobuzul își croia drum printre nenumăratele vehicule și miile de pietoni, iar Michael își dădu seama cît de ferme erau cele două elemente de stabilitate ale unui stat modern: nevoia generală de mîncare și băutură și necesitatea de a te deplasa. Cu același prilej, observă cît de multă lume știa să conducă automobilul. „Revoluția? Niciodată n-a avut mai puține șanse. În calea ei stă tehnica." Tehnica este apanajul unei vieți așezate și e evident că zi de zi devine tot mai puternică. Creierul, capacitatea și dibăcia tehnică se situează, prin însăși natura lor, de partea capitalului și a întreprinderilor individuale, care devin și ele din ce în ce mai puternice.

Nu-i fu ușor să găsească *Poplar House,* iar cînd o găsi, dădu de o casă mică, deasupra căreia se afla un atelier spațios, luminat dinspre miazănoapte. Casa înaltă, îngustă și albă, stătea ca o nălucă în dosul a doi plopi. Îi deschise o femeie străină. Da, domnișoara Forsyte era în atelier cu domnul Blade! Michael îi trimise cartea de vizită și așteptă în curentul de pe sală, foarte stingherit. Acum, cînd se vedea aici, nu mai pricepea pentru ce venise. Cum să primească informațiile dorite, fără a da pe față scopul vizitei sale? Iată o întrebare care-l depășea; pentru că, ceea ce voia el să afle nu se putea afla decît prin întrebări directe.

Aflînd că este poftit sus, urcă pregătindu-și prima minciună. Intră în atelier, o încăpere mare, cu pereții tapisați în verde, cu tablouri atîrnate sau așezate în stive, cu obișnuita estradă, iar în tavan cu un luminator pe jumătate acoperit; pe jos stăteau cîteva pisici. Michael observă o mișcare grațioasă: o doamnă micuță, îmbrăcată într-o rochie largă

de culoare verde, cu părul argintiu tuns scurt, se ridicase de pe un taburet şi venea spre el.

— Ce mai faci? Îl cunoşti, desigur, pe Harold Blade?

Tînărul la picioarele căruia şezuse June se ridică şi se opri în faţa lui Michael; era masiv şi cam morocănos; faţa îi era oacheşă iar ochii aveau o privire greoaie.

— Trebuie să cunoşti minunata sa operă rafaeliană.

— Oh, da! zise Michael, în timp ce conştiinţa îi spunea „Oh, nu!"

Tînărul zise încruntat:

— Habar n-are cine sînt!

— Nu, într-adevăr, mîrîi Michael. Dar spuneţi-mi, mă rog, de ce o numiţi „rafaeliană"? Întotdeauna mi-am pus această întrebare.

— De ce? exclamă June. Pentru că este singurul om care lucrează cu vechile valori; el le-a redescoperit.

— Iertaţi-mă, sînt atît de analfabet în chestiuni de artă... dar eu credeam că cei de la Academie uzează încă de perspectivă!

— Aia! izbucni June, şi Michael tresări în faţa patimei cu care vorbea. Oh, da... dacă dumneata mai crezi în ei...

— Eu nu cred, zise Michael.

— Harold este singurul rafaelit; lumea se adună, fireşte, în jurul lui, dar el va fi şi ultimul. Aşa se întîmplă întotdeauna. Pictorii mari creează o şcoală, dar şcolile nu realizează nimic.

Michael se uită cu interes sporit la primul şi ultimul „rafaelit". Faţa lui nu-i plăcu — avea o expresie anormală.

— Pot să văd şi eu pînzele? Oare, socrul meu cunoaşte opera dumneavoastră? Este un mare colecţionar şi e întotdeauna în căutare de tablouri.

— Soames! zise June, şi Michael tresări din nou. Va cumpăra pînzele lui Harold după ce noi toţi vom fi morţi. Uită-te la aceasta!

Michael îşi luă privirile de la „rafaelitul" care dădea din umerii lui masivi; ceea ce văzu era, fără îndoială, un portret al lui June. Semăna bine cu ea; era lucrat în culori dulci, verde şi argintiu, iar în jurul capului era schiţată o vagă aureolă.

— Absolut primar în linie şi colorit... Crezi că cei de la Academie ar primi tabloul acesta?

„Mi se pare că este exact pe gustul lor", gîndi Michael, străduindu-se ca expresia feței să nu-i trădeze părerea.

— Îmi place aureola vagă în jurul capului, murmură el. Rafaelitul rîse scurt și aspru.

— Mă duc să fac o plimbare, zise, mă întorc la cină. La revedere !

— La revedere, zise Michael oarecum ușurat.

— Desigur, zise June, după ce rămaseră singuri, este unica persoană care ar putea-o picta pe Fleur. Ar prinde perfect genul ei modern. Crezi că i-ar poza ? Știi, trebuie să ducă o luptă grea... Toată lumea e împotriva lui.

— Am s-o întreb. Dar spuneți-mi, vă rog, pentru ce este toată lumea împotriva lui ?

— Pentru că a trecut prin toate prostiile astea moderne, lipsite de conținut, și a revenit la forma și culoarea pură. Ei spun că e un trădător și îi zic „academic". Așa se întîmplă întotdeauna cînd un om îndrăznește să se împotrivească modei și să se supună geniului său. Eu văd perfect ce-ar putea face din portretul lui Fleur. Ar fi un mare noroc pentru el, căci e foarte orgolios și asta ar însemna o comandă din partea lui Soames. Bineînțeles, ar fi foarte bine și pentru Fleur. Fleur n-ar trebui să scape această ocazie... peste zece ani, *el* va fi o celebritate.

Michael, care nu era convins că Fleur „nu va scăpa ocazia" și nici că Soames va face comanda, îi răspunse prudent :

— Am să-i propun lui Fleur... și fiindcă veni vorba, știi că azi au luat dejunul, la noi, sora dumitale Holly și fratele dumitale Jon, cu soția lui.

— Oh ! zise June. Nu l-am văzut încă pe Jon. Apoi, întorcîndu-și spre Michael ochii albaștri cu privire directă, adăugă :

— Pentru ce ai venit la mine ?

În fața acestor priviri provocătoare, diplomația lui Michael se topi.

— Ei bine, să fim sinceri, am venit să te rog să-mi spui de ce Fleur nu s-a căsătorit cu fratele dumitale.

— Ia loc, zise June și, sprijinindu-și bărbia în palmă, îl privi plimbîndu-și ochii dintr-o parte în alta, ca o pisică.

— Mă bucur că mi-ai pus întrebarea pe șleau, nu pot suferi oamenii care umblă cu fofîrlica. Știi cine este mama lui Jon ? Prima soție a lui Soames.

— Oh ! zise Michael.

— Irene, zise June și, cînd rosti acest nume, Michael simți că în mica făptură din fața lui se deșteptase un sentiment profund și primitiv ; era foarte frumoasă... dar nu s-au înțeles. L-a părăsit... și după ani și ani s-a măritat cu tatăl meu, și Soames a divorțat. Vreau să spun că Soames a divorțat și ea s-a căsătorit cu tatăl meu. Jon este copilul lor. Apoi, cînd Jon și Fleur s-au îndrăgostit unul de altul, Irene și cu tatăl meu au fost foarte tulburați, ca și Soames de altfel... mai bine-zis, cred că trebuie să fi fost și el tulburat.

— Și apoi ? întrebă Michael, pentru că June tăcuse.

— Li s-a spus copiilor. Tatăl meu a murit în timp ce povestea era în plină desfășurare ; Jon s-a jertfit și a plecat împreună cu mama lui, iar Fleur s-a căsătorit cu dumneata.

— Va să zică, așa s-a petrecut ! Cu toate că îi vorbise scurt și brutal, Michael simți toată durerea acestei tragedii. Sărmanii copii !

— Eu am spus întotdeauna că a fost o greșeală, zise June brusc. Irene trebuia să se împace cu această idee. Numai... numai că... zise privindu-l pe Michael cu ochi mari, ei n-ar fi fost fericiți. Fleur e prea egoistă și cred că Irene și-a dat seama.

Michael voia să-i riposteze indignat.

— Da, zise June, dumneata ești băiat bun, știu... prea bun pentru ea.

— Te înșeli, zise Michael cu asprime.

— Ba da, așa este. Fleur nu e rea, dar este o mică egoistă.

— Te-aș ruga să nu uiți că...

— Așază-te ! Nu te supăra de cele ce-ți spun. Știi prea bine că nu spun decît adevărul. Nu încape îndoială că totul a fost oribil ; Soames și cu tatăl meu au fost veri primari, iar acești doi copii se iubeau la nebunie.

Michael simți din nou că-n mica făptură se deșteptaseră sentimente intime și profunde ; și-și dădea seama că și în inima lui se deșteptaseră sentimente asemănătoare.

— Dureros ! zise Michael.

— Nu știu, continuă June brusc, eu nu știu, poate că așa a fost mai bine. Sînteți fericiți, nu-i așa ?

Cu acest pistol la tîmplă, Michael se simți dezarmat.

— Eu da. Dar, oare, ea este fericită ?

Mica siluetă verde-argintie se ridică. Îi prinse mîna şi i-o strînse. Gestul acesta dovedea o mare căldură sufletească şi Michael fu mişcat. Nu o văzuse decît de două ori în viaţă !

— În definitiv, Jon este căsătorit. Cum arată soţia lui ?

— Încîntătoare... mi se pare frumuşică.

— Americană ! zise June îngîndurată. Fleur e pe jumătate franţuzoaică. Mă bucur că aveţi un băiat.

Michael nu cunoscuse niciodată o făptură care, fără voie, să-i poată provoca unui om stări atît de neplăcute ! Pentru ce se bucură că Fleur are un băiat ? Pentru că era o garanţie... împotriva cui ?

— Bine, mormăi Michael, sînt foarte bucuros că, în sfîrşit, ştiu ce-a fost.

— Trebuia să ţi se spună mai de mult ; dar, de fapt, nu ştii încă totul. Nici un om care n-a trecut prin asta nu ştie ce înseamnă duşmănia între membrii unei familii şi sentimentele cărora ea le dă naştere. Cu toate că am fost indignată pentru copiii aceştia, eu îi înţeleg. Trebuie să-ţi spun că eu am fost prima care, odinioară, am fost de partea lui Irene şi împotriva lui Soames. Eu îi spusesem să-l părăsească, încă înainte de a se începe toată povestea. A avut o viaţă oribilă ; el a fost foarte josnic... în virtutea drepturilor sale... şi, de fapt, n-a avut mîndrie. Închipuieşte-ţi c-ai silui o femeie care nu te doreşte !

— Ah ! murmură Michael. Îmi închipui !

— În veacul trecut, oamenii nu pricepeau cît era de dezgustător acest lucru. Slavă Domnului, acum pricep !

— Crezi ? murmură Michael. Mă întreb !

— Desigur că pricep.

Michael tăcu.

— Acum e mult mai bine decît în trecut... oamenii nu sînt atît de sfioşi şi convenţionali. Mă mir că Fleur nu ţi-a povestit nimic.

— Nu mi-a spus niciodată nici un cuvînt.

— Oh !

Această exclamaţie a fost tot atît de profund îngrijorătoare ca oricare dintre observaţiile ei bine cugetate. Era evident că June se gîndea întocmai la ceea ce se gîndea şi el.

Fleur suferise prea mult pentru a putea vorbi despre sentimentele ei. Michael se întreba dacă Fleur ştie că el auzise despre dragostea dintre ea şi Jon.

Apoi, brusc, îl cuprinse teama ca nu cumva să mai audă ceva îngrijorător și se ridică.

— Îți mulțumesc foarte mult că mi-ai spus. Acum, din păcate, trebuie să plec.

— Am să trec pe la Fleur, s-o întreb dacă vrea să-i pozeze lui Harold. E o ocazie atît de bună pentru el, încît ar fi păcat s-o piardă. Trebuie neapărat să capete comenzi.

— Firește! zise Michael. Avea mai multă încredere în capacitatea lui Fleur de a refuza pe cineva decît în a sa proprie.

— Atunci, la revedere!

Cînd ajunse la ușă, mai privi o dată în urmă; o văzu stînd singură în încăperea aceea mare și simți o durere în suflet — părea atît de ușoară, atît de măruntă și de străvezie, cu părul ei argintiu și fața-i mică și vioaie, căreia entuziasmul ei prost plasat îi menținuse tinerețea! Căpătase ceva de la ea, fără a-i da nimic în schimb; și deșteptase în ea sentimente intime, care aparțineau trecutului, sentimente tot atît de intense, poate chiar mai intense decît ale lui.

I se păru îngrozitor de părăsită! Îi făcu semn cu mîna și plecă.

Ajuns acasă, Michael văzu că Fleur se întorsese. Brusc, își dădu seama că vizita lui la June Forsyte nu se putea explica decît în legătură cu Fleur și Jon!

„Trebuie să-i scriu și s-o rog pe micuța doamnă să nu pomenească nimic, își zise. Fleur nu trebuie să afle c-am iscodit trecutul ei."

— A fost frumos? întrebă.

— Foarte. Tînăra Anne îmi aduce aminte de Francis, numai că ochii ei sînt altfel.

— Da. Mie mi-au plăcut amîndoi. Cînd i-am văzut la Mount Vernon. Ce bizară întîlnire, nu-i așa?

— A fost în ziua cînd tata nu s-a simțit bine?

Michael avu senzația că Fleur...

Așadar, Fleur știe că-i ascunseseră acea întîlnire! Ce bine ar fi dacă i-ar putea vorbi deschis, dacă Fleur i-ar spune totul!

Dar Fleur nu spusese decît:

— De cînd nu mai am cantina, mă simt fără căpătîi, Michael.

Capitolul XIII

SOAMES ÎN AŞTEPTARE

A spune că Soames se simţea mai bine singur decît cu soţia sa, în casa lui de pe malul Tamisei, ar însemna a exprima prea brutal un adevăr nu tocmai simplu. Fusese bucuros cînd se recăsătorise cu o femeie frumoasă şi foarte bună gospodină, care nu era vinovată de faptul că era de origină franceză şi cu douăzeci şi cinci de ani mai tînără ca el. Totuşi, era de netăgăduit că Soames îi preţuia mult mai mult calităţile de la distanţă, decît atunci cînd era aproape. Cu toate că-şi cam bătea joc de el, după sistemul ei franţuzesc, ştia că Annette îşi dăduse osteneala să-i facă o viaţă cît mai plăcută şi că se străduieşte să fie la înălţimea numelui pe care-l purta. Afecţiune ? Nu, el nu credea că ţine la el, dar ţinea la căminul ei, la partidele de *bridge*, la prestigiul ei printre vecini şi la micile ei activităţi în casă şi în grădină. Annette era ca o pisică. Şi apoi, se pricepea de minune să mînuiască banii şi cumpăra lucruri mai bune şi mai multe decît alţii. Cu timpul îmbătrînea şi ea, iar Soames scăpase de teama că Annette ar putea exagera vreo prietenie sau alta, aşa încît să afle şi el. Povestea aceea cu Prosper Profond, acum şase ani, fusese atît de penibilă, încît de atunci învăţase să fie discretă.

De fapt, nu era de loc necesar să plece la Mappledurham cu o zi înainte de sosirea lui Fleur ; gospodăria lui mergea pe roate prea bine unse şi angrenate. Pe cei cincisprezece acri ai săi, cu noua lui lăptărie şi vacile de pe celălalt mal, îşi producea singur totul în afară de făină, peşte şi carne, din care consuma foarte puţin. Deşi cincisprezece acri nu puteau fi numiţi „o moşie“, produceau destul de bine. De fapt, aceasta era ferma tip, de pe lîngă nenumărate reşedinţe ale oamenilor înstăriţi, care nu erau moşieri.

Soames avea bun gust ; iar Annette avea şi mai mult, mai ales în ale mîncării, aşa încît în puţine case se mînca mai bine ca la ei.

Era vreme frumoasă ; pomii înfrunziseră iar păduceii erau în plină floare ; ici şi colo se vedea cîte o lalea sau o zambilă întîrziată care nu se trecuse încă ; rîul încerca să-şi recapete zîmbetul văratic ; frumuseţea priveliştii nu putea fi trecută cu vederea. Iar Soames se plimbă puţin pe pajiştea verde, întrebîndu-se pentru ce grădinarii îţi făceau totdeauna impresia că se foiesc dintr-un loc într-altul. Din cîte ţinea minte, nu văzuse niciodată un grădinar englez altfel decît pe cale de a se apuca de lucru. Probabil că acesta era motivul pentru care lumea angaja atît de des grădinari scoţieni. Cîinele lui Fleur ieşi din casă şi veni lîngă el ; îmbătrînea şi el ; singura lui activitate era să se lupte cu purici imaginari. Soames era foarte sensibil faţă de puricii adevăraţi, de aceea cîinele era spălat atît de des, încît i se subţiase pielea ; era un cîine de rasă scoţiană, cu păr cafeniu-auriu, soi atît de rar, încît lumea credea că-i o corcitură. Grădinarul şef veni spre el, ţinînd în mînă o cazma mică.

— Bună ziua, domnule.

— Bună ziua, răspunse Soames. S-a isprăvit şi greva !

— Da, domnule. Ar fi mai bine dacă oamenii şi-ar vedea de treburile lor.

— Aşa este. Cum merge sparanghelul ?

— Bine, aş vrea să pun un al treilea strat şi nu găsesc un om cu ziua.

Soames se uită la grădinarul său cu faţa prelungă, uşor aplecată într-o parte... din pricina îndeletnicirii lui.

— Ce spui ? Cînd avem aproape un milion şi jumătate de şomeri ?

— Nu ştiu ce or să devină aceştia, zise grădinarul.

— Majoritatea, zise Soames, cîntă la diferite instrumente pe stradă.

— Aşa este, domnule... sora mea locuieşte la Londra. Aş putea lua un băiat, dar nu-i de nădejde.

— De ce nu faci dumneata stratul ?

— Cred că pînă la urmă aşa am să fac, dar n-aş vrea să las grădina neîngrijită, domnule, zise mişcînd stîngaci cazmaua.

— Pentru ce ai luat cazmaua? Nu văd o buruiană. Grădinarul zîmbi.

— Nu ştiţi cum cresc, dacă nu eşti tot timpul după ele.

— Mîine soseşte doamna Mont, mîrîi Soames, aş vrea cîteva flori frumoase în casă.

— Am prea puţine în sezonul acesta, domnule.

— Nu ştiu în care sezon sînt multe. Trebuie să găseşti ceva.

— Foarte bine, domnule, zise grădinarul şi plecă.

„Unde s-o fi ducînd acum? îşi zise Soames. N-am mai văzut un tip ca ăsta. Dar toţi sînt la fel. Probabil că lucrează şi ei uneori... poate, dar la ore mici, într-adevăr mici!" În orice caz îi costa destul de mult! Apoi, observînd cîinele care îl privea dintr-o parte, îi zise:

— Vrei să te plimbi?

Ieşiră împreună pe portiţă şi porniră spre cîmp. Păsările cîntau fiecare pe limba lor, iar cucul făcea zarvă mare. Merseră pînă la păşunea comunală, unde arsese totul într-o zi frumoasă de Paşti. De acolo se vedea rîul şerpuind printre plopi şi sălcii. Priveliştea semăna cu un peisaj reprezentînd cursul unei ape, pictat de Daubigny[1], pe care-l văzuse în America, într-o colecţie particulară... frumos peisaj; nu ţinea minte să fi văzut unul care să-l întreacă. Soames văzu fumul din coşul bucătăriei sale şi îi plăcu mai mult decît oricare altul. În anul trecut, cînd făcuse ocolul lumii cu Fleur, îi dusese dorul, petrecuse atîtea luni cutreierînd dintr-un loc străin într-altul, mai ales prin ţări cu climă caldă! Şi tînărul Michael are mania emigrărilor! Soames avea vederi destul de imperialiste pentru a înţelege ideile lui Michael din punct de vedere teoretic; dar, de fapt, fiecare localitate, în afara Angliei, i se părea primitivă sau extravagantă. Un englez avea dreptul să privească fumul din coşul bucătăriei sale. Bunăoară Gangele... ce apă monstruos de mare, în comparaţie cu dîra argintie ce şerpuieşte colo jos, în vale! St. Lawrance, Hudson, Potomac — el punea accentul tot pe prima silabă — îi plăcuseră, dar în comparaţie cu Tamisa nu erau decît nişte mase de apă deşănţate, iar oamenii de pe acolo nişte mulţimi deşănţate. Nici nu puteau fi altfel, în spaţiile acelea imense. Coborî de pe păşunea comunală printr-o pădurice îngustă, unde ciorile

[1] *Charles François Daubigny* (1817—1878), pictor peisagist francez.

se aflau în stare de agitaţie. Soames nu prea cunoştea deprinderile păsărilor ; era prea puţin capabil de a ieşi din sine însuşi pentru a se putea ocupa de studiul unor creaturi ce nu aveau legătură directă cu persoana lui ; dar presupunea că ţin sfat despre hrana lor... poate cursul viermilor era scăzut sau o fi avut loc vreo inflaţie... făceau gălăgie aşa cum fac francezii din pricina francului lor nenorocit. Ieşind din pădurice, ajunse peste drum de casa în care locuia supraveghetorul stăvilarului. Mirosul fumului de vreascuri, ce se prelingea ca un fir subţire din coşul mic şi modest, murmurul apei din zăgaz, strigătul mierlelor şi al cucului îl făcură pe Soames să încerce o senzaţie care semăna cu asfixierea instinctului de proprietate. Deschise mînerul bastonului său de vînătoare, îl transformă în scăunaş şi se aşeză ; începu a privi verdeaţa mîloasă de pe ambele maluri ale ecluzei golite de apă, în timp ce-şi legăna mîna în aer. Ecluzele ! Ce lucru ingenios ! Pentru ce nu se pot face ecluze în interiorul bărbaţilor şi femeilor, în aşa fel încît pasiunile lor să poată fi zăgăzuite la momentul oportun, şi folosite apoi, sub control, pentru îndeplinirea principalelor scopuri ale vieţii omeneşti, în loc să se reverse peste stăvilare şi să se rostogolească inutil la vale ? Meditaţia lui filozofică fu întreruptă de cîinele lui Fleur, care-i lingea mîna. În ziua de azi, animalele sînt prea umanizate, doresc tot timpul să fie luate în seamă ; în după-amiaza aceleiaşi zile, văzuse pisica cea neagră a lui Annette mieunînd încet, cu privirile ridicate spre faţa de ipsos a statuii lui Psiché — pe care o adusese el de la Napole — probabil dorea să fie luată în braţe.

Fata paznicului ieşi din casă pentru a lua nişte rufe de pe o sfoară. După cît se pare, femeile de la ţară nu fac altceva decît întind şi strîng rufele de pe sfoară ! Soames o urmări : avea mîini frumoase, glezne frumoase, purta o rochie frumoasă, albastră, iar faţa ei semăna cu figurile lui Boticelli... există o mulţime de asemenea chipuri în Anglia ! Probabil că are un iubit, sau poate doi... Se plimbă împreună prin pădure, se aşază pe pămîntul umed şi aşa mai departe... Poate se cred fericiţi — n-ar fi de mirare. Sau poate se urcă la spatele lui pe o motocicletă, cu fusta ridicată pînă la genunchi, şi gonesc prin ţară. Numele ei este, desigur, Gladys sau Doris, sau aşa ceva ! Fata îl văzu şi zîmbi. Avea o gură cărnoasă, pe care zîmbetul o înfrumuseţa. Soames ridică uşor pălăria.

— Frumoasă scară, zise Soames.
— Da, domnule.
Respectuoasă fată !
— Apa e încă destul de mare.
— Da, domnule.
Frumușică fată ! Ce-ar fi dacă el ar fi fost paznic la stăvilar, iar Fleur fata paznicului la stăvilar... ar agăța rufe pe o sfoară și i-ar spune : „Da, domnule !" Ei bine, ar vrea să fie paznic la stăvilar, să ducă o viață modestă... să stea să urmărească apa cum se ridică sau scade, să trăiască în căsuța aceasta frumoasă și să n-aibă altă grijă decît... decît fata lui ! Își înfrînă pornirea de a-i spune fetei : „Ești o fată bună !" Oare, există în ziua de azi așa ceva... o fată care să se gîndească în primul rînd la tătal ei și abia după aceea la ea însăși ?
— Cîntă cucul ! zise grav.
— Da, domnule.
În momentul acela, fata lua de pe sfoară o rufă de corp... Soames coborî privirea ; nu voia s-o stingherească, cu toate că fata nu dădea semne de stingherealã. Probabil că în ziua de azi e greu să stingherești o fată ! Soames se ridică și-și închise scaunul pliant.
— Nu m-aș mira dacă s-ar menține vremea bună.
— Da, domnule.
— Bună seara.
— Bună seara, domnule.
Urmat de cîine, Soames porni spre casă. Față de el, fata abia știa să deschidă gura ; dar cum o fi vorbind cu iubitul ei ? Ce umilitoare e bătrînețea ! Într-o seară ca aceasta, omul ar trebui să fie din nou tînăr și să se plimbe într-o pădure cu o fată ca aceea ! Timp de o clipă, faunul din Soames ciuli urechile, își linse buzele, apoi, dînd din umeri cam rușinat, se potoli.
În firea lui Soames existase întotdeauna un faun, dar una din trăsăturile sale principale era aceea că-și ascundea cît mai bine aceste porniri. Asemeni întregii sale familii, exceptîndu-i, poate, pe vărul său George și unchiul său Swithin, Soames nu vorbea niciodată despre problemele sexuale ; nici un Forsyte nu vorbea despre probleme sexuale și nici nu le plăcea să-i audă pe alții discutîndu-le ; iar cînd simțeau trezindu-se în ei aceste porniri, se stăpîneau, ca nimeni să nu-i bănuie.

Nu spiritul puritan, ci-o anumită finețe îi oprea să vorbească despre acest subiect, dar nici ei nu știau de unde provenea această atitudine !

După ce luă masa singur, își aprinse o țigară și ieși din nou. Era, într-adevăr, cald pentru luna mai ; nu se întunecase încă, așa încît își putea vedea vacile pe pășunea de pe celălalt mal. În curînd își vor căuta adăpost pentru noapte, în dosul gardului de păducei. Lebedele, avînd la remorcă puii lor cenușii, se duceau la culcare pe insulă ; frumoase păsări !

Rîul devenea din ce în ce mai albicios ; amurgul părea sa se fi oprit în pomi, așteptînd să se răspîndească și să-și ia zborul, înălțîndu-se spre cerul pe care se stingeau razele soarelui în asfințit. Ce pace intensă și stranie... era ceasul cînd noaptea se îngîna cu ziua ! Graurii făceau tărăboi... antipatici golani ; nici nu e de mirare — o pasăre cu coadă atît de scurtă nu poate avea un adevărat respect de sine ! Rîndunelele treceau, luîndu-și gustarea de noapte : se vedeau țînțari și fluturi care ieșiseră prea devreme. Plopii stăteau atît de nemișcați, de parcă ascultau ceva. Soames ridică mîna să vadă dacă sufla briza. Nici o adiere ! Apoi, nu se mai văzu zburînd nici o rîndunică și nu se mai auzi strigînd nici un graur... peste apă, peste cer, se lăsă o ceață alburie. În casă se aprinseseră luminile. Un cărăbuș trecu bîzîind pe lîngă el. Cădea roua... o simțea ; trebuia să intre. Și în timp ce se întorcea, întunericul cel dulce învălui brusc pomii, cerul și rîul. Soames își zise : „Dea domnul, ca mîine, cînd va veni, să nu facă pe misterioasa ! N-aș vrea să mă necăjească !" Ar putea fi atît de plăcut, cu ea și cu ștrengarul acela mic ! Numai de n-ar fi iubirea aceea nefericită, cu rădăcini noduroase înfipte adînc în trecut și cu roadele amare pe care le poate produce în viitor, pentru a-i întuneca viața...

Soames dormi bine, iar a doua zi de dimineață nu se putu apuca de nimic, decît de rînduirea unor lucruri dinainte rînduite. De mai multe ori, se opri nemișcat în mijlocul acestor îndeletniciri, ciulind urechile pentru a auzi zgomotul automobilului și a-și spune că nu trebuie să fie neliniștit, iar cînd Fleur va sosi să nu pună întrebări. Nu încape nici o îndoială că în ajun, ea îl revăzuse pe Jon, dar n-o să-i pună nici o întrebare.

Urcă în galeria de tablouri și scoase de pe perete un mic Watteau ; o auzise o dată pe Fleur exprimîndu-și admirația

față de această pînză. Îl duse jos și-l așeză pe un șevalet, în camera ei ; reprezenta un tînăr cu fuste largi, de culoarea prunei, cu guler și manșete de dantelă, sunînd o tamburină unei tinere doamne într-o rochie albastră foarte decoltată, care ținea în brațe o mielușea. Încîntătoare bucată ! La plecare, poate să-l ducă cu ea și să-l atîrne în salon, lîngă Chardin și tablourile lui Fragonard. Oprindu-se lîngă patul dublu, se aplecă și mirosi cearșafurile. Nu erau chiar atît de parfumate cît ar fi trebuit să fie. Femeia aceea, doamna Edger — menajera — a uitat să pună în pat săculețele cu *Potpourri*[1] ; știa el că nu va fi totul pus la punct ! Apoi, ducîndu-se la un dulap în perete, scoase de pe un raft patru pungulițe cu panglici mov și le puse în pat. De aici, trecu în camera de baie. Nu știa dacă lui Fleur îi vor plăcea sărurile acelea... noile specialități ale lui Annette, care — după gustul lui — miroseau prea tare. De altfel, totul părea rînduit, săpunul era „Roger and Gallet", iar canalul de scurgere funcționa bine, ceea ce nu este cazul cu majoritatea acestor instalații noi ; nu se poate descoperi nimic mai bun decît instalația de modă veche, unde tragi de lanț ! Multe schimbări a văzut el de cînd era pe lume în felul de a se spăla al oamenilor. Nu-și mai amintea bine de vremea cînd nu existau camere de baie, dar ținea minte că tatăl său zicea mereu : „Cînd eram copil, nu mă îmbăiam niciodată. În prima mea casă, am făcut o cameră de baie în 1840 și lumea venea să caște ochii la ea. Aud că doctorii de azi sînt împotriva spălatului, dar eu nu știu ce să zic." James murise de un sfert de veac ; de atunci, doctorii și-au schimbat de multe ori părerile. Fapt este că oamenii se îmbăiau cu plăcere și deci părerile doctorilor n-au cine știe ce importanță ! Lui Kit îi făcea plăcere... sînt și copii cărora nu le place. Ieșind din camera de baie, Soames se opri în fața florilor aduse de grădinar... printre ele, se aflau și trei trandafiri înfloriți înainte de vreme. Tipul era tare în trandafiri, mai bine-zis, avea o slăbiciune pentru această floare... de altele nu se sinchisea. Aceasta este cea mai proastă trăsătură a oamenilor din ziua de azi : sînt atît de specializați, încît nu mai există relativitate între lucruri, cu toate că teoria relativității e filozofia la modă, sau cel puțin așa auzise el. Luă un trandafir

[1] Parfum la modă în secolul al XVII-lea, rezultat din amestecul a diverse rădăcini, flori, frunze etc.

şi-l mirosi inspirînd adînc. În ziua de azi, existau soiuri atît de variate, încît nu se mai descurca în ele! În tinereţea lui ştia cum se numesc fiecare... La France, Maréchal Niel, Gloire de Dijon... de fapt, nici nu existau alţii demni de semnalat; dar astăzi, nici nu se mai pomeneşte de ei! Gîndindu-se la nestatornicia florilor şi a naivităţii făpturilor omeneşti, Soames se simţi cam ostenit. Ce multe lucruri sînt pe lumea asta!

Fleur întîrzia! Individul acela, Riggs — Soames venise cu trenul, lăsînd automobilul la Londra ca s-o aducă pe Fleur — a avut, desigur, o pană de cauciuc; întotdeauna are cîte-o pană, exact atunci cînd n-ar trebui s-o aibă. În jumătatea de ceas ce urmă, Soames se plimbă agitat de ici-colo, aşa încît, în momentul cînd sosi automobilul, se afla în galeria de tablouri, la ultimul etaj al casei, şi nu-l auzi. Glasul lui Fleur îl trezi din meditaţia al cărei obiect era chiar ea.

— Hallo! îi zise din capul scării, de unde aţi ţîşnit? Vă aştept de un ceas.

— Da, scumpul meu, a trebuit să facem tîrguieli în drum. Ce frumos e totul pe aici! Kit e în grădină.

— Ah! zise Soames şi coborî. Te-ai odihnit ieri... zise venind spre ea şi oprindu-se brusc.

Fleur îi întinse obrazul ca s-o sărute şi ochii ei priviră dincolo de el. Buzele lui Soames îi atinseră umerii obrajilor: gîndurile ei erau undeva departe! Şi, în timp ce buzele lui îi mîngîiară pielea fină, îşi zise: „Nu se gîndeşte la mine... pentru ce s-ar gîndi. E tînără!“

PARTEA A DOUA

Capitolul I

FIUL LUI SLEEPING DOVE[1]

Chiar dacă nu se știe în ce măsură stîncile creatoare ale Angliei au influențat caracterul englezilor în general, prezența calcarului este de netăgăduit în constituția jocheilor și a antrenorilor englezi. Aceștia oameni își petrec cea mai mare parte a timpului în preajma pășunilor de pe dealurile din apropierea mării, beau cantități considerabile de apă și sînt preocupați de articulațiile cailor; însăși îndeletnicirea lor le sporește calcarul constituțional, deosebindu-i uneori de ceilalți oameni prin nasul și bărbia lor osoasă.

Greenwater, fostul jocheu însărcinat acum cu supravegherea grajdurilor lui Val Dartie, avea bărbia foarte proeminentă, ca și cum, de-a lungul anilor cînd alergase în cursă, ea s-ar fi îndoit în strădania de a prelungi efortul cailor și de a atrage ochii arbitrului. Nasul subțire și energic îi domina fața osoasă, asemănătoare cu o mască din piele tăbăcită de soare; ochii căprui, prelungi, îi străluceau, părul brun și lins era dat pe spate; avea înălțimea de un metru și șaptezeci, iar îndelungatele perioade cînd se temuse să mănînce după poftă imprimaseră o nuanță de austeritate ființei sale înzestrate cu atîta vioiciune naturală, de parcă ar fi fost o codobatură. Era căsătorit și avea doi copii; firea lui taciturnă, de om care vreme de treizeci și cinci de ani trăise în intimitatea cailor, îl făcea foarte iubit în familie. În orele libere, cînta din flaut. Nu exista în Anglia un om în care să poți avea mai multă încredere.

Val îl găsise în anul 1921, tocmai în momentul cînd se retrăgea din meseria de jocheu, și era convins că Greenwater se pricepea mai bine la oameni decît la cai, pentru că n-avea

[1] Porumbița adormită.

încredere în oameni decît atîta vreme cît îi vedea cu ochii şi numai de aproape. Tocmai în momentul acela, lipsa sa de încredere în oameni era foarte necesară, căci în grajd se afla un mînz de doi ani, Rondavel, fiul lui Kaffir şi Sleeping Dove, în care se puseseră atîtea speranţe, încît nu se suflase niciodată o vorbă despre el. În lunea din săptămîna cursei de la Ascot [1], Val fu foarte surprins cînd îl auzi pe antrenor spunînd :

— Domnule Dartie, azi de dimineaţă, un individ l-a urmărit pe Rondavel galopînd.

— Drace !

— Cineva a vorbit. Cînd vin să urmărească un grajd mic ca acesta... este suspect. Dacă vreţi să-mi ascultaţi sfatul, trimiteţi mînzul la Ascot şi lăsaţi-l să-şi încerce norocul în cursa de joi... n-o să-i facă rău dacă simte mirosul unei curse. După aceea, îl putem pune la odihnă şi-l putem scoate din nou pentru Goodwood.

Şi fiindcă Val era de aceeaşi părere cu antrenorul său, şi anume că în ziua de azi un cal de curse englez, întocmai ca şi englezul, are nevoie de oarecare antrenament, răspunse :

— Ţi-e frică să nu-l oboseşti peste măsură ?

— Fapt este că acuma e în formă. Azi-dimineaţă l-am scos pe Sinnet, ca să-l scuture puţin, şi Rondavel i-a lăsat pe toţi în urmă. Fuge ca vîntul, îmi pare rău că nu l-aţi văzut.

— Oho ! zise Val, deschizînd uşa boxei. Ce faci, splendoare ?

Mînzul lui Sleeping Dove întoarse capul şi-l privi pe proprietarul său cu ochi lucioşi, plini de filozofie. Sur, cu o chişiţă albă şi o stea în frunte, mînzul strălucea, după toaleta de dimineaţă. Straşnic animal ! Recunoşteai în el gleznele drepte şi supleţea lui St. Simon ! Avea pasul bun şi încheieturi nemaipomenite pentru a coborî povîrnişuri. Nu era tocmai ceea ce se numeşte un cal „pictural" — n-avea linii prea armonioase, dar avea multă rasă. Inteligent ca un cîine şi jucăuş ca o vidră ! Val întoarse capul şi privi chipul încordat al antrenorului.

[1] Localitate în Berkshire, Anglia. Cursele de cai care au loc aici sînt frecventate de înalta societate engleză.

— Foarte bine, Greenwater. Am s-o anunţ pe doamna... vom veni cu toţii. Dar pe cine găseşti în timp atît de scurt ca să-l încalece ?

— Pe tînărul Lamb.

— Ah ! zise Val zîmbind, văd că totul e pus la punct.

Abia în drum spre casă îşi dădu seama cum s-ar fi putut afla secretul mînzului său : trei zile după prăbuşirea grevei generale, înainte de reîntoarcerea lui Holly cu Jon şi soţia lui, în timp ce fuma a doua pipă controlîndu-şi socotelile, o servitoare venise să-l anunţe :

— Un domn vrea să vă vorbească, domnule.

— Cum îl cheamă ?

— Stainford, domnule.

Val era cît p-aci să spună „Şi l-ai lăsat singur în hol !" — dar îşi înghiţi vorbele şi trecu repede în partea aceea a casei. Fostul lui coleg de şcoală privea un obiect de argint de pe căminul de piatră.

— Hallo ! zise Val.

Musafirul său impasibil se întoarse. Era mai puţin jerpelit decît în Green Street ; avea aerul că ceva îi restabilise creditul, iar pe faţa lui ridată se citea acelaşi calm dispreţuitor.

— Ah ! Dartie ! îi spuse. Joe Lightson, *bookmaker*-ul, mi-a spus că ai pe aici un grajd. M-am gîndit să trec pe la tine, în drum spre Brighton. Cum s-a dezvoltat mînzul lui Sleeping Dove ?

— Aşa şi aşa, zise Val.

— Cînd ai de gînd să-l pui să alerge ? M-am gîndit că poate îmi încredinţezi mie pariurile tale. Te-aş putea servi mult mai bine decît oamenii de meserie.

Într-adevăr, neruşinarea tipului era sublimă !

— Îţi mulţumesc foarte mult, dar eu nu prea fac pariuri.

— Cum se poate ? Uite ce este, Dartie, eu n-am vrut să te plictisesc din nou, dar dacă mi-ai putea da douăzeci şi cinci de lire, mi-ai face un mare bine.

— Îmi pare rău, dar nu prea am bani pe aici.

— Un cec...

Cec... ce idee !

— Nu, zise Val pe un ton ferm. Bei ceva ?

— Da, mulţumesc foarte mult.

În timp ce umplea paharele pe bufetul din sufragerie, urmă-

rind cu coada ochiului silueta nemişcată a musafirului său, Val luă o hotărîre.

— Ascultă, Stainford... începu, dar curajul îl părăsi. Cum ai ajuns tu aici ?

— Cu automobilul, de la Horsham. Şi acum îmi aduc aminte că n-am nici un ban ca să-l plătesc.

Val tresări. Întreaga poveste era din cale afară de neplăcută.

— Ei bine, îi spuse, poftim cinci lire, dacă îţi pot fi de folos. Dar mai mult nu-ţi pot da. Apoi, izbucnind brusc, zise : Să ştii că n-am uitat că o dată, la Oxford, ţi-am împrumutat toţi banii pe care îi aveam, într-un moment cînd şi eu eram la mare strîmtoare, şi tu nu mi i-ai dat niciodată înapoi, cu toate că ai intrat în fonduri chiar în trimestrul acela.

Mîna frumoasă strînse hîrtia de cinci lire ; un zîmbet amar deschise buzele subţiri.

— Oxford ! Altă viaţă ! La revedere, Dartie... am să mă descurc, îţi mulţumesc ! Sper să ai un sezon bun la curse.

Nu-i întinse mîna. Val îi privi spatele, încovoiat şi slab, pînă cînd nu-l mai văzu...

Da ! Vizita lui Stainford explica totul ! Trebuie să fi prins vreo vorbă prin sat... oamenii nu puteau lăsa să doarmă o „Porumbiţă adormită" ! Dar n-avea mare importanţă, de vreme ce Holly nu-l prea lăsa să facă pariuri. Totuşi, Greenwater trebuia să fie cu ochii în patru la mînzul acesta. Există o mulţime de oameni cinstiţi care posedă cai de curse, dar există totodată şi o întreagă şleahtă de puşlamale care se ocupă de acest sport. E curios cum se adună puşlamalele în jurul cailor... cele mai frumoase făpturi create de Dumnezeu ! Dar aşa era frumuseţea... uite la puşlamalele din jurul femeilor frumoase ! Trebuie să-i vorbească lui Holly. Vor putea locui, ca de obicei, la hanul bătrînului Warmson, pe malul Tamisei, de acolo nu erau decît cincisprezece mile pînă la locul cursei.

Hanul *La porumbelul îmbufnat* era aşezat la o mică distanţă de Tamisa, pe malul dinspre Perkshire, în faţa unei grădini de modă veche cu trandafiri, micşunele, maci, brumărele şi garoafe. În aerul cald de iunie, miresmele florilor din grădină şi ale trandafirilor agăţători din jurul ferestrelor pătrundeau în casa veche, de cărămidă, vopsită albgălbui. Serviciul pe care Warmson îl prestase la sfîrşitul epocii victoriene în Park Lane, la James Forsyte, apoi, mai

tîrziu, căsătoria lui cu Fifine, jupîneasa lui Emily, îl învăţaseră atît de bine ce este bun şi fin, încît nici un han de pe malul Tamisei nu oferea mai multe atracţii clienţilor al căror gust supravieţuise modernismului: cearşafuri imaculate, paturi duble, încălzite chiar şi vara cu butelii de aramă, cidru de casă făcut din fructele produse în livada lui cea mare şi fermentat în butoaie de rom... Hanul era, într-adevăr, o desfătare. Pereţii erau împodobiţi cu gravuri ca *Reuşita berbantului*, *Căsătoria la modă*, *Cavalcada în cămaşă de noapte*, *Vînătoarea de cerbi* şi grupuri mari reprezentînd celebrităţi victoriene la manifestaţii oficiale, avînd în partea inferioară a tabloului conturul fiecărei feţe cu indicaţia numelui respectiv. Instalaţiile sanitare şi vinul de porto erau excelente. În fiecare cameră de culcare erau punguliţe cu *Pot-pourri*. Sufrageria era împodobită cu vase vechi de cositor şi la fiecare masă se dădeau şervete curate. Urechelniţele, păianjenii şi musafirii nu tocmai ireproşabili erau primiţi cam rece... Warmson avea o fire închisă şi tăcută, dar, de cînd se făcuse hangiu, devenise comunicativ, iar cu faţa lui roşie, înconjurată de favoriţi subţiri, cărunţi, lumina casa întocmai ca un soare destul de cald.

Tînăra Anne Forsyte găsea totul „absolut încîntător" Niciodată, în scurta ei viaţă, trăită într-o ţară mare, nu întîlnise un loc atît de plăcut... O fermecau pacea deplină a rîului, cîntecul păsărilor, miresmele florilor, crîngurile sălbatice, cerul cînd albastru, cînd alb, şi norii molcomi călători, prepelicarul gras şi prietenos, senzaţia că mîine şi poimîine şi în toate zilele va fi mereu la fel ca ieri...

E un poem, Jon.

— Cam comic. Cînd totul este puţin cam comic, nu oboseşti ?

Pe mine nu m-ar obosi niciodată.

Noi, în Anglia, nu cultivăm tragedia, Anne.

De ce ?

— Pentru că tragedia este o stare extremă şi nouă nu ne plac extremele. Tragedia este uscată şi Anglia este umedă.

Anne îşi sprijini coatele pe zidul din fundul grădinii şi, întorcînd puţin bărbia în palmă, privi în jurul ei, apoi ridică ochii spre Jon.

— Tatăl lui Fleur Mont locuieşte pe malul Tamisei, nu-i aşa ? E departe de aici ?

— Mapledurham ? Cred că sînt cam zece mile.

— Mă întreb, oare, o vom întîlni la Ascot ? O găsesc încîntătoare.

— Da, zise Jon.

— Mă mir că nu te-ai îndrăgostit de ea, Jon.

— Eram copii cînd am cunoscut-o.

— Cred, însă, că ea s-a îndrăgostit de tine.

— Ce te face să crezi ?

— După felul cum se uită la tine... Nu e îndrăgostită de domnul Mont ; ţine la el — atîta tot.

— Oh ! zise Jon.

De cînd o auzise pe Fleur rostindu-i numele, cu un glas atît de straniu, în crîngul de la Robin Hill, Jon trăise clipe bizare.

Avea momente cînd simţea că, atunci cînd era urcată pe buturugă, sprijinindu-se cu mîinile de umerii lui, ar fi putut s-o ia în braţe, pentru a se întoarce cu ea în trecut. Apoi, încerca în suflet revolta faţă de acest gînd. Alteori simţea că ceva din sufletul lui stă deoparte şi scrie un cîntec despre ei doi. În sfîrşit, un glas interior îi spunea : „Apucă-te de treabă şi alungă asemenea gînduri nebuneşti !" De fapt, nu era lămurit cu sine însuşi. Se părea că trecutul nu era mort, aşa cum crezuse el, ci continua să trăiască alături de prezent, putînd deveni uneori viitor. Oare, omul trăieşte pentru ceea ce n-a dobîndit ? Sufletul lui era frămîntat şi fiori calzi îl străbăteau. Întreaga poveste îi apăsa conştiinţa... căci, mai presus de orice, Jon avea conştiinţă.

— Cînd vom avea casa noastră, zise el, vom sădi şi noi florile acestea de modă veche. Sînt cele mai frumoase !

— Ah, da ! Ne vom face un cămin, Jon. Dar eşti sigur că doreşti să ai un cămin ! N-ai prefera să călătoreşti şi să scrii poezii ?

— Asta nu-i o meserie. Şi apoi, poeziile mele nu sînt destul de bune. Pentru a face versuri, trebuie să fii în starea sufletească a lui Hopkins [1] :

„Şi acum, cînd dispreţul m-a
despărţit de a mea fire,
Trăiesc de o parte şi singur bat în
a mea tobă."

[1] *Hopkins Gerard Manely* (1844—1889), cleric şi poet englez, a compus cea mai mare parte din opera sa în timp ce-şi făcea studiile teologice,

— Ce bine ar fi dacă n-ai fi atît de modest, Jon.

— Asta nu e modestie, Anne, e simţul ridicolului.

— Ce-ar fi dacă am înota puţin înainte de masă ? Ar fi splendid !

— Nu ştiu cum e rînduiala pe aici.

— Hai să facem mai întîi baie şi să ne informăm după aceea.

— Bine. Du-te şi te schimbă. Eu voi încerca să deschid portiţa aceasta.

Un peşte ţîşni din apă ; peste vîrful plopilor de pe celălalt mal, trecea un nor alb, prelung. Într-o seară ca aceasta, acum şase ani, mersese cu Fleur pe poteca de pe malul Tamisei şi, după ce se despărţise de ea, rămăsese pe loc, aşteptînd să privească înapoi şi să-i facă semn cu mîna. O vedea aievea... mişcările ei aveau atîta graţie, încît se imprimaseră pentru totdeauna în amintirea lui. Iar acum... Anne ! Anne în apă, era un vis !...

Deasupra *Porumbelului îmbufnat,* cerul se întunecase ; automobilele stăteau liniştite în garaj ; nu se vedea trecînd nici o barcă, doar apa se mişca, iar vîntul vorbea în şoaptă cu păpurişul şi pomii înfrunziţi. În casă, toată lumea se odihnea. Warmson şi Fifine dormeau pe spate, sforăind uşor. La lumina măsuţei de noapte, Holly citea *Cea mai grea călătorie din lume,* iar lîngă ea, Val visa că încerca să mîngîie botul unui cal, care sub mîna lui devenea mic ca un leopard. Anne dormea cu ochii ascunşi sub umărul lui Jon, iar Jon stătea întins, privind crăpăturile obloanelor prin care se strecura lumina lunii.

Iar în grajdul de la Ascot, fiul lui Sleeping Dove, plecat pentru prima dată de acasă, se gîndea la nestatornicia vieţii unui cal, închizînd şi deschizînd ochii şi respirînd fără zgomot în întunericul cu miros de paie, deasupra pisicii negre, pe care şi-o adusese pentru a-i ţine de urît.

Capitolul II

SOAMES MERGE LA CURSE

Winifred Dartie socoti că debutul fiului lui Sleeping Dove, mînzul lui Val, în ziua alergărilor pentru „Cupa Ascot", era un bun prilej de a reuni pe acei membri ai familiei care, avînd prudenţa în sînge, puteau merge la curse fără risc. Totuşi, mare îi fu mirarea cînd primi telefonul lui Fleur:

— Merge şi tata; n-a fost niciodată la Ascot şi nu ştie dacă are sau nu poftă să meargă.

— Oh! spuse Winifred. Atunci trebuie să-ţi dau două dintre biletele mele din tribună. Jack poate să-şi facă rost şi singur. Dar ce facem cu Michael?

— Michael nu poate veni; s-a vîrît pînă peste cap în mahalale... are un nou slogan: „Rigole mai largi!"

— Ce băiat bun! zise Winifred. Ar fi bine dacă am pleca mai devreme, pentru a putea lua dejunul înainte de cursă. Cred că cel mai bine e să mergem cu automobilul.

— Tata a venit cu automobilul, trecem să te luăm.

— Splendid! zise Winifred. Tatăl tău are ţilindru gri? Nu? Oh! Trebuie neapărat să aibă; anul acesta se poartă numai ţilindru gri. Nu-i spune nimic, ci du-te şi cumpără-i unul. Poartă numărul şapte şi trei sferturi, şi, draga mea, spune-le să încălzească ţilindrul şi să-l strîngă în două părţi... altfel e prea rotund pentru capul lui. Nu trebuie să aducă cine ştie ce bani, Jack o să plătească toate pariurile noastre.

Fleur îi spuse că foarte probabil tatăl ei nu va paria; spusese că vrea doar să vadă despre ce este vorba.

— Are idei atît de caraghioase despre pariuri, zise Winifred, parcă e bunicul tău.

În cazul lui James, aceste idei nu erau de loc caraghioase, de vreme ce, de trei ori, trebuise să plătească datoriile făcute la curse de Montague Dartie.

Cu Soames şi Winifred aşezaţi pe banca din spate, cu Fleur şi Imogen pe scaunele pliante din faţa lor şi Jack Cardigan lîngă Riggs, automobilul ocoli pe la Harrow, pentru a evita aglomeraţia, şi ieşi pe şoseaua principală tocmai în punctul unde circulaţia se oprise pentru prima dată. Soames, care-şi ţinea ţilindrul gri pe genunchi, îl puse în cap şi zise :

Aşa-i Riggs !

— Oh, nu, unchiule, zise Imogen. Jack e de vină. Cînd trebuie să treacă prin Eton, întotdeauna trece mai întîi pe la Harrow.

— Oh ! Oh ! zise Soames. El a învăţat acolo. Mi-ar place să-l înscriem şi pe Kit la Harrow.

— Ce bine ! zise Imogen. Băieţii noştri vor fi şi ei acolo la vremea aceea. Îţi şade foarte bine ţilindrul, unchiule.

Soames îl scoase din cap.

— Belea costisitoare ! zise. Nu pricep ce i-a venit lui Fleur sa mi-l cumpere.

— Dragul meu, zise Winifred, te ţine ani de zile. Jack îl are de la sfîrşitul războiului. Important este să-l fereşti de molii între sezoane. Ce multe automobile ! Mi se pare admirabil faptul că în ziua de azi sînt atîţia oameni cu bani.

Viziunea atîtor bani ce se scurgeau dinspre oraş l-ar fi înveselit mai mult pe Soames dacă nu s-ar fi întrebat : de unde se scot aceşti bani ? Cînd comerţul cu cărbuni lîncezea iar fabricile se închideau una după alta, această etalare de bogăţie şi eleganţă, oricît de îmbucurătoare ar fi fost ea, i se păru cam indecentă.

De lîngă şofer, Jack Cardigan începu să explice ce înseamnă „totalizator". Părea a fi o maşină care paria în locul omului. Jack Cardigan era un tip ciudat ; pentru el, sportul era o problemă vitală ; un tip ca el nu s-ar fi putut naşte în altă ţară !

Aplecîndu-se înainte, Soames îi spuse lui Fleur :

— Nu te trage în locul acela ?

Tot drumul, Fleur fusese foarte tăcută şi Soames ştia de Făcea prinsoare zece la unu că tînărul Jon Forsyte va fi

și el la Ascot ! În timpul cît fusese la Mappledurham, văzuse de două ori scrisori adresate :

„*Doamnei Val Dartie.*
Wansdon
Sussex“

În aceste două săptămîni, Fleur i se păruse sau foarte agitată sau foarte apatică. O dată, vorbindu-i despre viitorul lui Kit, îi spusese :

— Tată dragă, cred că planurile noastre n-au nici o importanță... el va decide singur ; în ziua de azi, părinții nu mai au greutate : uită-te la mine !

Soames se uită la ea și nu mai stărui.

În timp ce privea îngîndurat ceafa lui Fleur, se trezi că mașina intrase într-un loc îngrădit, unde fu silit să-și expună ţilindrul în văzul publicului ! Ce mulțime de oameni ! Stăteau înghesuiți, rînduri-rînduri, la marginea terenului de alergări, unde, după părerea lui, nu vor vedea nimic, dar în mod cert, în după-amiaza aceasta, cămașa le va fi udă ori de ploaie, ori de transpirație. Halal plăcere ! Apoi, merse în urma celorlalți traversînd pista și îndreptîndu-se spre tribuna cea mare. Va să zică, aceia erau *bookmaker*-ii ! Ciudată adunătura, fiecare cu numele „scris deslușit“, pentru ca oamenii să-i poată deosebi ; era o măsură foarte bună, pentru că lui Soames i se părură toți la fel : toți aveau gîturi groase și fețe roșii, ori gîturi sfrijite și fețe trase, cîte unul din fiecare soi la fiecare firmă, de parcă erau perechi de cîntăreți la teatrele de revistă. Din cînd în cînd, în liniștea premergătoare alergării, unul dintre ei hăulea, întorcînd capul în toate părțile, și apoi privea flămînd în spațiu. Ciudați indivizi ! Soames păși încîntat în tribuna unde se afla loja regală și unde, foarte probabil, *bookmaker*-ii nu aveau acces. O mulțime de ţilindri gri ! Aici — după cum auzise el — puteai vedea femei frumoase ! Tocmai după ele se uita cînd Winifred îl strînse de braț.

— Uite, Soames... cortegiul regal !

Văzîndu-se solicitat să caște gura la trăsurile trase de cai, la care, de altfel, va căsca gura toată lumea, Soames își întoarse privirea într-altă direcție și observă că el și Winifred erau singuri !

— Ce-au devenit ceilalţi ? o întrebă.
— S-au dus probabil în *paddock*.
— Pentru ce ?
— Pentru a se uita la cai, dragul meu.
Soames uitase de cai.
— Ce idee ! Să apară în ziua de azi în asemenea trăsuri ! mîrîi Soames.
— Eu găsesc că-i foarte amuzant ! zise Winifred. Vrei să mergem şi noi să vedem caii ?
Soames, care nu voia s-o piardă din ochi pe fata lui, porni în urma lui Winifred, indiferent de ceea ce putea să vadă în *paddock*.
Era una din zilele în care nimeni nu ştia dacă va ploua sau nu, aşa încît fu dezamăgit de îmbrăcămintea şi înfăţişarea femeilor. Nu văzu nici una care s-ar fi putut asemăna cu fata lui ; tocmai era pe punctul de a-şi exprima nemulţumirea, cînd auzi în spatele lui un glas :
— Jon ! Uite-o pe Fleur Mont !
Soames îşi fixă piciorul pe pantoful lui Winifred şi se opri în loc. Tînărul Jon Forsyte, cu ţilindrul gri în cap, trecea avînd de o parte pe sora şi de cealaltă pe soţia lui. Brusc, îi năvăli în minte amintirea unei după amieze, cu douăzeci şi şapte de ani în urmă, cînd, la Robin Hill, lua ceaiul cu vărul său Jolyon, iar Holly şi Val intrară în cameră şi se uitară la el de parc-ar fi fost o pasăre dintr-o speţă nouă. Apoi, cei trei intrară într-un grup de oameni care căscau gura... la nimic, după cîte i se păru. Dar lîngă ei, erau ceilalţi trei : Jack Cardigan, Fleur şi Imogen.
— Dragul meu, zise Winifred, mă calci pe picior.
— Fără să vreau, mîrîi Soames. Hai să trecem în partea cealaltă... e mai mult loc.
I se păru că jocheii plimbă caii în cerc, dar Soames voia să se uite la fata lui, peste umerii lui Winifred. Fleur nu-l văzuse încă pe tînărul Jon, dar se vedea cît de colo că-l căuta... ochii ei nu se prea uitau la cai... de altfel, nici nu era de mirare, deoarece lui Soames i se părură toţi la fel, lustruiţi, neteziţi şi liniştiţi ca nişte mici în timp ce treceau ţinuţi de căpăstru. Ah ! Soames simţi un junghi în inimă, căci, brusc, Fleur prinse viaţă şi tot atît de brusc parcă încercă să-şi

ascundă emoţia chiar şi faţă de ea însăşi ! Cît era de nemişcată... atît de nemişcată privindu-l pe tînărul care vorbea cu soţia lui.

— Iată favoritul, Soames. Cel puţin aşa pretinde Jack. Cum ţi se pare ?

— La fel cu ceilalţi... are tot patru picioare.

Winifred rîse. Soames era atît de amuzant !

— Jack pleacă ; dacă vrem să facem un pariu, cred că trebuie să ne întoarcem la ei, dragul meu. Eu ştiu pe care am să pariez.

— Eu nu pariez pe nici unul, zise Soames. După părerea mea, toţi sînt nişte proşti ; ce ştiu ei să deosebească un cal de altul !

— Oh ! ai să te minunezi, zise Winifred, cînd Jack o să...

— Nu, îţi mulţumesc.

Soames o văzuse pe Fleur îndreptîndu-se spre cei trei. Dar, fidel hotărîrii sale de a se preface că nu observă nimic, se întoarse îngîndurat la tribună. Ce zgomot infernal făceau oamenii în ringul alăturat ! Şi ce omenire în tribuna cea mare ! Deasupra, pe acoperiş, văzu vreo jumătate de duzină de nebuni, gesticulînd frenetic... probabil făceau semnalizări. Deodată, din dosul gardului de zăbrele din fundul pajiştei, ţîşni ca fulgerul o dîră colorată. Caii ! Unu, doi, trei, o duzină poate şi mai mulţi... purtau fiecare un număr şi nişte bărbaţi mici coloraţi, urcaţi pe ceafa lor ca nişte maimuţe. Mergeau în jos şi probabil în curînd se vor întoarce ; o mulţime de bani vor trece dintr-o mînă într-alta. Apoi, caii vor alerga din nou şi banii se vor întoarce de unde au plecat. Dar ce plăcere pot găsi oamenii în această treabă, Soames nu pricepea ! Existau oameni care o viaţă întreagă se ocupau de acest lucru... da, mii de oameni ! În ţara aceasta trebuie să existe o groază de timp şi de bani de aruncat ! Timothy zicea mereu : „Rentele de stat se urcă !" Nu s-au urcat ; dimpotrivă, în momentul de faţă erau scăzute şi vor continua să scadă pînă se va isprăvi cu greva minerilor. Glasul lui Jack Cardigan îi spuse la ureche :

— Pe ce pariezi, unchiule Soames ?

— De unde să ştiu ?

— Trebuie să pariezi pe unul, ca să urmăreşti cu interes.

— Pariază ceva pentru Fleur şi pe mine lasă-mă în pace, zise Soames, sînt prea bătrîn pentru a începe acum.

Deschise mînerul bastonului său, își făcu un scăunaș și se așeză.

— Vine ploaie, zise posomorît.

Ședea singur ; Winifred și Imogen se întîlniseră lîngă balustradă cu Fleur și grupul lui Holly... Fleur era lîngă tînărul acela. Soames își aduse aminte cum, atunci cînd Bosinney îi dădea tîrcoale lui Irene, el, ca și acum, se prefăcea a nu observa nimic, sperînd imposibilul : că ignorînd adîncimea apei de sub el, va putea umbla pe apă. Dar valurile trădătoare s-au dezlănțuit și l-au înghițit ; oare-l vor înghiți din nou... oare-l vor înghiți din nou ? Buzele îi tresăriră ; întinse mîna ; simți o ușoară bură de ploaie.

— Au pornit !

Slavă Domnului, vacarmul încetase. Ce ciudată trecere de la gălăgie la liniște ! Totul era caraghios... o grămadă de copii mari ! Cineva strigă cu un glas pițigăiat, cît îl ținea gura... rîsete... apoi, începu gălăgia în tribună ; în jurul lui, oamenii își lungeau gîtul. „Cîștigă favoritul !" „Ba nu !" Gălăgia creștea ; se auziră tropote și se văzu trecînd o dîră colorată ! Soames își zise : „S-a terminat !" Poate că în viață totul se petrecea la fel. Tăcere... gălăgie... un fulger de culori și din nou tăcere ! Viața întreagă nu-i decît o cursă, un spectacol, numai că tu nu-l poți vedea ! Riști și pe urmă plătești ! Și, pe sub țilindrul său nou, Soames își trecu mîna peste un obraz supt, apoi peste celălalt. Plătești ! Lui nu-i păsa cine plătește, atîta vreme cît nu era Fleur cea care plătea ! Dar adevărul este că anumite datorii nu pot fi plătite printr-o persoană interpusă ! Ce-o fi avut de gînd natura cînd a făcut inima omului ?

După-amiaza trecea, iar el nu dădea cu ochii de fata lui. Parcă Fleur ghicise că avea de gînd s-o urmărească. Iată „calul secolului", alergînd pentru „Cupa de aur" ! Ai lui îi spuseseră că trebuie să vadă neapărat această cursă. Astfel, Soames fu condus din nou la terenul unde caii se plimbau în cerc.

— Acela e animalul ? zise Soames arătînd spre o iapă mare, pe care, din pricina gleznelor albe, o putu deosebi de ceilalți.

Nu-i răspunse nimeni ; observă că între el, Winifred și familia Cardigan se aflau trei persoane care-l priveau cu oarecare curiozitate.

— Iată-l, vine ! zise unul dintre ei. Soames întoarse capul. Oh ! Va să zică *acesta* era „calul secolului" ? Da... Șarg... de

aceeași culoare cu cei doi cai de la trăsura din Park Lane. Tatăl lui ținea întotdeauna cai de culoarea aceasta, pentru că ai bătrînului Jolyon erau cafenii, ai lui Nicholas negri, ai lui Swithin suri, iar ai lui Roger... nu mai ținea minte ce culoare aveau, în orice caz, erau excentrici, n-ar fi de mirare să fi fost tărcați. Cîteodată vorbeau și ei despre cai, mai bine-zis despre cît dăduseră pe ei. Swithin pretindea că se pricepea... Dar Soames nu-l credea, de altfel, el nu avusese niciodată încredere în Swithin. Își aducea însă bine aminte cum poneiul lui George a luat-o la goană pe aleea din Hyde Park și l-a aruncat într-un strat de flori... nimeni n-a știut cum s-a întîmplat ; dar întîmplarea se potrivea de minune cu George, căruia îi plăcea tot ce era grotesc ! Pe el nu l-au interesat niciodată caii. Irene, în schimb, adora călăria... firește ! Dar după ce s-a căsătorit cu el, n-a mai încălecat... Un glas spuse :

— Ei, ce părere ai despre el, unchiule Soames ?

Val, cu rînjetul său blestemat, împreună cu Jack Cardigan și un băiat slab, cu fața arsă de soare, cu nas și bărbie proeminente, stăteau lîngă el. Soames zise prudent

— E un căluț destul de reușit.

Cred ei că o să se entuziasmeze ? Se înșală !

— Socoți că rezistă, Val ? E o cursă afurisită.

— Va rezista.

— N-are nici un adversar serios, zise băiatul cel slab și ars de soare.

— Pe franțuz, Greenwater.

— Nu-i de clasă, domnule Cardigan, al nostru nu e chiar atît de bun cum crede lumea, dar azi nu poate pierde.

— Bine, sper să dea Dumnezeu să-l bată pe francez ; trebuie să rămînă o cupă sau două în țară.

Ceva vibră în pieptul lui Soames. Dacă era vorba să lupte împotriva unui francez, era gata să ajute prin toate mijloacele.

— Pune pentru mine cinci lire pe el, îi zise brusc lui Jack Cardigan.

— Bine faci, unchiule Soames. Vor porni la egalitate. Uită-te la capul lui... și la picioarele din față ; uită-te la ținuta lui ! are loc pentru inimă ! Nu e chiar atît de bine în partea dinapoi, totuși cred că e un cal și jumătate.

— Care-i franțuzul ? întrebă Soames. Acela ! Oh ! Oh ! nu-mi place. Abia aștept să-i văd alergînd.

Jack Cardigan îl prinse de braț... individul avea niște degete ca de fier.

— Trebuie să vii cu mine ! îi spuse.

Soames urcă și mai sus de locul unde fusese pînă atunci ; avea binoclul lui Imogen, pe care i-l dăruise chiar el ; ceilalți îl părăsiră acolo. Era surprins cît de bine și cît de departe putea vedea. Ce mulțime de automobile și ce mulțime de oameni ! „Distracția națională"... așa-i ziceau ! Apărură caii, conduși fiecare de cîte un om, și trecură prin fața lui. Da ! Frumoase făpturi, nu încape îndoială ! Un cal englez, contra unui cal francez... lucrul începea să aibă sens. Soames era bucuros că Annette era încă la mama ei în Franța, altfel ar fi fost aici cu el. Acum treceau în galop. Soames făcu un adevărat efort pentru a deosebi un cal de celălalt, dar dacă n-ar fi avut numere, nu i-ar fi putut distinge — prea semănau între ei. „Nu, își zise, am să-i urmăresc pe cei doi și pe acela mare" ; numele lui îi plăcuse : „Pons Asinorum" [1]. Cu destulă greutate învăță pe de rost culorile celor trei cai și-și fixă binoclul asupra grupului ce se agita la start. Dar de îndată ce începură să alerge, Soames nu mai văzu decît că unul alerga înaintea celorlalți. Pentru ce-și dăduse osteneala să le învețe pe de rost ? Îi urmări neîncetat, necăjindu-se că nu pricepea nimic, în timp ce toți ceilalți aveau aerul să priceapă foarte mult. În sfîrșit, intrară pe pistă. „Favoritul e în frunte !" „Uite-l pe francez !" De data aceasta, Soames distingea culorile. Cei doi ! Mîna îi tremura și scăpă binoclul. Iată-i venind cap lîngă cap ! Al dracului ! Nu era primul... Anglia nu cîștiga ! Ba da, Dumnezeule ! Da ! Nu ! Ba da ! Fără să vrea, inima îi bătea tare. „Ce absurditate ! își zise. Francezul" ! Nu ! Favoritul cîștigă ! El cîștigă ! Aproape în fața lui, calul ajunse primul la start. Bun cal ! Ura-a ! Trăiască Anglia ! Soames își duse mîna la gură, înainte de a-i scăpa această vorbă. Cineva îi adresă cuvîntul. Nu-i dădu atenție ; apoi, după ce așeză cu grijă în cutie binoclul lui Imogen, își scoase țilindrul gri din cap și se uită în el. Nu văzu nimic în afară de o ușoară decolorare a pielii galbene... în locul unde-i transpirase capul.

[1] Puntea asinilor (lat.).

Capitolul III

MÎNJII DE DOI ANI

Toaleta mînjilor de doi ani se făcea în porțiunile mai puțin frecventate ale *paddock*-ului.

— Jon, vino să vedem cum pune șaua pe Rondavel, zise Fleur.

Cînd Jon întoarse capul, ea rîse.

— Nu, pe Anne o ai toată ziua și toată noaptea. Vino cu mine, pentru variație.

În celălalt capăt al *paddock*-ului, fiul lui Sleeping Dove stătea cu capu-i inteligent ridicat ; zăbala îi pîrîi ușor cînd Greenwater îi potrivi șaua cu mîinile lui.

— Nu există făptură pe lume căreia să-i meargă mai bine decît unui cal de curse, îl auzi pe Jon spunînd. Uită-te la ochii lui... înțelepți, luminoși, fără plictiseală. Caii de tracțiune au o privire cinică, răbdătoare — caii de curse n-au niciodată asemenea privire. Calul de curse își iubește meseria și asta îi menține vioiciunea.

— Vorbești ca din carte, Jon. Te așteptai să mă vezi aici ?

— Da.

— Și totuși, ai venit ? Ce curaj !

— Pentru ce spui asemenea lucruri ?

— Dar ce să spun ? Ai observat, Jon, că un cal de curse nu stă niciodată cu genunchii moi ; asta se explică, desigur, prin faptul că nu e încă destul de bătrîn. Și, totuși există ceva ce face să-ți scadă entuziasmul : nu sînt liberi.

— Parcă cine e liber ?

Ce față imobilă și încăpățînată !

— Hai să-l vedem cînd îl plimbă.

Se apropiară de Val, care le spuse posomorît :

— Pariați ceva pe el ?

— Tu pariezi, Jon ? zise Fleur.
— Da, zece lire.
— Atunci pun şi eu zece. Douăzeci de lire pentru noi doi.
Val oftă.
— Uitaţi-vă la el ! Aţi văzut vreodată un mînz de doi ani mai stăpîn pe sine ? Eu vă spun că animalul acesta va ajunge departe. Iar eu n-am voie să pariez decît nişte nefericite de douăzeci şi cinci de lire ! Fire-ar al naibii !
Val îi lăsă singuri şi se duse să discute cu Greenwater.
— Multă stăpînire de sine ! zise Fleur. Nu-i o calitate modernă, nu-i aşa, Jon ?
— Poate că da, dar nu se vede.
— Oh ! Ai trăit prea multă vreme în păduri neumblate. Francis era şi el minunat de primitiv ; cred că Anne e la fel. Tu trebuia să fi încercat viaţa la New York ; judecînd după literatura lor...
— Eu nu judec după literatură ; nu cred că există legătură între literatură şi viaţă.
— Să sperăm că nu există. De unde să privim alergarea ?
— De lîngă gardul incintei. Pe mine nu mă interesează decît sfîrşitul cursei. N-o văd pe Anne.
Fleur strînse buzele, pentru a nu lăsa să-i scape vorbele : „Dracu s-o ia pe Anne !“, apoi spuse :
— Nu putem să le aşteptăm. În curînd n-o să mai găsim nici un loc lîngă balustradă.
Ajunşi la balustradă, îşi găsiră loc aproape în faţa potoului ; stăteau tăcuţi, într-o stranie duşmănie... aşa i se părea lui Fleur
— Iată-i, vin !
Caii sosiră într-o viteză prea mare şi alergînd prea aproape unul de altul pentru a putea fi văzuţi bine ; mînjii de doi ani trecură galopînd prin faţa lor.
— Rondavel fuge bine, zise Jon. Cafeniul de colo îmi place şi el.
Fleur îl privi fără interes ; prea era conştientă că se găsea singură cu el... într-adevăr singură ; străinii din jur îi puneau la adăpost de privirile vreunui cunoscut. Întreaga ei fiinţă era absorbită să guste această singurătate de cîteva minute. Fleur îşi strecură mîna sub braţul lui şi zise cu glas forţat :
— Sînt îngrozitor de emoţionată, Jon. Pur şi simplu trebuie să cîştige.

Oare, Jon știa că, reglîndu-și binoclul, îi lăsase mîna în aer ?

— De aici nu-i poți distinge, spuse Jon.

Apoi, brațul lui se lipi de mîna ei. Oare, știa ? Oare, ce știa el ?

— Au pornit !

Fleur se apropie de el.

Tăcere... gălăgie... glasuri strigau numele unuia... al celuilalt ! Dar, pentru Fleur, toate acestea nu însemnau decît faptul că se putea lipi de el. Trecură prin fața lor — un fulger de culori strălucitoare ; dar Fleur nu văzu nimic, pentru că ținea ochii închiși.

— Doamne ! îl auzi spunînd. A cîștigat.

— Oh ! Jon !

— Mă întreb ce cotă luăm.

Fleur îl privi ; pe fiecare dintre obrajii ei palizi se vedea cîte o pată roșie, iar ochii îi erau foarte limpezi.

— Cotă ! Într-adevăr, asta te interesează ? Jon !

Și cu toate că Jon mergea în urma ei spre *paddock*, Fleur știa, după felul în care ochii lui erau fixați asupra ei, că nu acest lucru îl interesa.

Îi găsiră pe toți ai lor adunați, în afară de Soames. Jack Cardigan le explica pentru ce calul a realizat o cotă atît de mică : după părerea lui, proprietarul grajdului nu pariase o sumă destul de mare, și apoi, cineva trebuie să fi făcut vreo indiscreție, lucru foarte regretabil.

— Sper că unchiul Soames nu s-a ruinat, zise Jack Cardigan. De la „Cupa de aur“ nu l-a mai văzut nimeni. N-ar fi extraordinar dacă am descoperi c-a sărit peste cal și a pariat cinci sute de lire ?

Fleur, destul de prost dispusă, spuse :

— Cred că tata a obosit și s-a dus la automobil. Ar fi bine dacă ne-am duce și noi, mătușă Winifred, ca să putem pleca înaintea mulțimii.

Apoi, întorcîndu-se spre Anne :

— Cînd vă mai vedem ?

Fleur o văzu uitîndu-se spre Jon și-l auzi spunînd posomorît :

— Oh ! pe curînd !

— Da, o să aranjăm ceva. La revedere, draga mea ! La revedere, Jon ! Spuneți-i lui Val că mă bucur mult pentru el !

Şi, cu o uşoară înclinare a capului, plecă înaintea celorlalţi. Ascunzîndu-şi mînia din suflet, îşi pregătea o expresie normală pentru ochii tatălui ei.

Soames era într-adevăr, în automobil. Emoţiile pentru Cupa de aur — atît de potrivnice principiilor lui — îl obligaseră să se aşeze în tribună. Rămase acolo în timpul celor două curse ce urmară, privind cu indiferenţă înghesuiala de jos şi caii trecînd iute şi întorcîndu-se şi mai iute. Locul acela îi oferea o izolare cît se poate de potrivită firii sale ; şi dacă nu putuse gusta în linişte o scenă cu totul străină firii lui, putuse cel puţin să mediteze asupra ei. Distracţia naţională... Soames ştia că în ziua de azi fiecare om paria pe cîte ceva. După cîte i se părea lui, raportul între oamenii care mergeau la curse şi cei care nu mergeau, era de unu la douăzeci, şi totuşi, numărul celor care-şi pierdeau banii pe aici era destul de mare. E suficient să cumperi un ziar sau să te duci la frizer să-ţi tunzi părul, pentru a-ţi da seama de acest lucru. Pretutindeni, la Londra, în sudul, în centrul şi în nordul Angliei, oameni din toate clasele sociale mergeau la curse, pariind în *penny*, dolari sau suverani. După părerea lui Soames, majoritatea acestora nu văzuseră în viaţa lor un cal de curse, ba poate nici un alt cal ; jocul la curse era, probabil, un fel de religie, şi acum, cînd au de gînd să pună un impozit asupra lui, va deveni o religie ortodoxă. Neconformismul atavic din sîngele lui Soames se revoltă puţin. El, fireşte, n-avea nici o simpatie faţă de indivizii aceia de pe peluză, cu plămînii de toval, cu ţilindri ciudaţi şi umbrele, dar ideea că ar putea fi alungaţi din paradis — sau cel puţin din sinonimul paradisului, statul modern — îl supăra. I se părea că, în sfîrşit, Anglia priveşte realitatea în faţă... Foarte primejdios ! În curînd se va legifera prostituţia ! A pune impozite pe ceea ce numeau ei vicii însemna să recunoşti că viciile fac parte din firea omenească. Deşi, ca un Forsyte ce era, Soames ştia de mult acest lucru, socotea că a-l recunoaşte era o atitudine prea franţuzească. A admite limitele firii omeneşti e un fel de defetism şi, cînd ai pornit pe această cale, nu ştii unde te opreşti. Totuşi, după cîte vedea el, acest impozit va produce un venit bunicel... şi în vremurile acestea banii sînt foarte necesari ; aşa încît, Soames nu ştia ce să zică, nu era lămurit. El, personal, n-ar fi pus un impozit pe pariuri, dar nu era dispus să răstoarne guvernul pentru că a făcut acest lucru. Fără îndoială că cei

din guvern şi-au dat seama ca şi el că jocurile de noroc erau cea mai bună contrapondere a revoluţiei ; atîta vreme cît omul poate paria, are şanse de a căpăta ceva fără a da prea mult în schimb şi dorinţa aceasta este adevărata forţă inhibatoare a tuturor încercărilor de răsturnare a situaţiei existente. De altfel, omul trebuie să ţină pas cu vremea, fie la deal, fie la vale, şi era greu să ştii cînd mergi în sus şi cînd în jos. Cel mai important lucru este să se evite extremele.

Fu smuls pe neaşteptate din aceste reflexii ponderate şi adus la sentimente imponderabile. Fleur şi tînărul acela treceau împreună pajiştea incintei ! Pe sub borurile ţilindrului său gri, îi urmări îndurerat, admiţînd, fără să vrea, că erau cea mai frumoasă pereche de pe hipodrom. Se opriră lîngă balustradă, tăcînd ; iar lui Soames, care la emoţie era excepţional de taciturn, acest lucru i se păru semn rău. Oare, lucrurile mergeau într-adevăr prost ?... oare în liniştea gogoaşei, viermele pasiunii căpăta aripi pentru a-şi lua zborul în scurta lui viaţă ? Ce s-o fi petrecînd în tăcerea celor doi ? Treceau caii ; se zice că cel cenuşiu aparţine nepotului său ; de ce ţine băiatul acela cai de curse ? Cînd Fleur spusese că merge la Ascot, Soames ştia ce o să se petreacă. Acum regreta că venise. Ba nu, nu regreta ! Mai bine să ştie adevărul ! În înghesuiala oamenilor de lîngă balustradă, nu mai văzu decît ţilindrul gri al tînărului şi pălăria neagră cu alb a fetei lui. Timp de un minut, atenţia îi fu atrasă de cursă : calul lui Val poate mînca o bătaie straşnică. Auzise că-şi pusese mari speranţe în el ; acesta era pentru Soames un argument că avea puţine şanse. Iată-i venind : un mănunchi de cai, într-un tropot asurzitor iar cel sur... — bună culoare, n-o poţi scăpa din ochi — ...Ce ? Cîştigă ! Al naibii... cîştigase !

— Hm, zise cu glas tare, este calul nepotului meu !

Nu-i răspunse nimeni, ceea ce-l făcu să spere că nu-l auzise nimeni. Iar ochii lui se reîntoarseră la balustrada incintei. Cei doi plecau tăcuţi... Fleur mergea puţin înaintea băiatului. Poate... poate că, în fine, acum nu se mai învoiesc. Omul trebuie să spere tot ce e mai bun. Uf, Doamne ! Soames se simţea ostenit, foarte ostenit ! Se va duce la automobil şi-i va aştepta acolo.

Cînd ceilalţi sosiră, îl găsiră aşezat în semiobscuritate ; erau gălăgioşi şi veseli... oamenii devin cam copilăroşi cînd cîştigă bani. Şi, pare-se, cîştigaseră cu toţii !

— Dumneata n-ai pus nimic pe el, unchiule Soames ?
— Eu am avut alte griji, zise Soames privindu-și fata.
— Noi îți atribuiserăm dumitale vina cotei atît de mici.
— Ce ? zise Soames posomorît. Credeați c-am să pariez în contra lui ?
Jack Cardigan își dădu capul pe spate și rîse.
— Nu văd nimic de rîs, mîrîi Soames.
— Nici eu, Jack, zise Fleur. De unde vrei să se priceapă tata la curse ?
— Iartă-mă, *sir*, am să te inițiez eu.
— Ferească sfîntul ! se apără Soames.
— Totuși, s-a petrecut ceva bizar. Vă aduceți aminte de Stainford, tipul care a șterpelit tabachera mamei ?
— Da.
— Ei bine, am auzit ca i-a făcut lui Val o vizită la Wansdon, iar Val crede că, stînd de vorba cu oamenii din sat, a aflat că Rondavel este un cal bun. Lunea trecută un individ străin l-a urmărit la antrenament. Acest fapt l-a determinat pe Val să-l scoată azi la curse. Altfel, avea de gînd să aștepte pînă la cursa Goodwood. Totuși, a fost prea tîrziu, cineva a făcut bani mulți de pe urma calului. Noi n-am cîștigat decît de patru ori capitalul investit.
Soames nu pricepuse nimic, în afară de faptul că secătura aceea blazată, Stainford, era într-un fel răspunzător de *a doua* întîlnire între Fleur și Jon ; deoarece el aflase de la Winifred că, în timpul grevei generale, Val și ai lui veniseră să locuiască în Green Street, anume pentru a-l întîlni pe Stainford. Ce bine ar fi fost dacă, în ziua aceea cu tabachera, ar fi chemat un polițist și l-ar fi arestat pe individ.
Dură mult pînă ce scăpară din înghesuiala automobilelor — de vină era sucitul de Riggs — așa încît ajunseră în South Square abia la ora șapte. În chip de salut, li se anunță vestea că Kit avea febră. Domnul Mont era cu el. Fleur urcă în zbor scările. După ce se spălă de murdăria zilei, Soames se așeză în salon, așteptînd îngrijorat vești. Cînd Fleur era copil, făcea febră și nu rareori acesta era un semn de boală. Dacă febra lui Kit nu însemna o boală gravă, îi va prinde bine lui Fleur... va rămîne cu gîndurile acasă. Se rezemă de speteaza fotoliului său, în fața tabloului lui Fragonard — o lucrare plină de gingășie, dar fără suflet, ca toate picturile din epoca aceea — întrebîndu-se pentru ce oare schimbase Fleur stilul camerei

chinezești în stil Louis Quinze. Probabil numai de dragul schimbării. Tinerii din ziua de azi n-au continuitate ; au probabil vreun microb în sînge... atît „trîndavii bogați", cît și „trîndavii săraci" și toți ceilalți. Nimeni nu ședea locului... nici chiar în mormînt, judecînd după ședințele spiritiste. Bine ar fi dacă oamenii și-ar vedea liniștiți de treabă — chiar și morții ! Lumea era atît de însetată de viață, încît nu trăia. Pe peretele din fața lui cădea oblic o rază de soare, pe care praful din aer o făcea să semene cu o dîră de fum. O rază de soare e un lucru frumos, dar cît praf se află chiar și într-o cameră atît de curată ! Și cînd te gîndești că un lucru mai mic decît particulele acelea de praf putea urca temperatura unui copil ! Soames spera că nu va fi vorba de o boală contagioasă. Începu să enumere în gînd toate bolile de copii... gîlci, pojar, vărsat, tuse convulsivă. Fleur le avusese pe toate, în afară de scarlatină. Soames începu să aibă emoții. Kit era, desigur, prea tînăr pentru a face scarlatină. Dar mai știi ?... Guvernantele erau atît de neglijente ! Deodată simți lipsa lui Annette. Ce-o fi făcînd de atîta vreme în Franța ? La boală era de mare folos, avea cîteva rețete foarte bune. Ce-i drept, e drept : francezii aveau doctori buni, cînd știai să le trezești interesul. Leacurile pe care i le-au dat la Deauville în contra lumbagoului au fost excelente. Iar după ce-l examinase, doctorul acela tînăr spusese : „Vin mîine după bani !" sau ceva asemănător. Parcă ar fi vrut să spună : „Vin mîine de dimineață din nou". Nu vorbeau decît afurisita de limbă franceză și păreau mîhniți dacă pacientul nu știa să vorbească pe limba lor.

Soames rămase multă vreme fără vreo știre de la Kit, pînă cînd intră Michael.

— Ei ?

— S-ar părea că e pojar.

— Hm ? De unde Dumnezeu l-a luat ?

— Guvernanta habar n-are ; dar Kit e din cale afară de sociabil. Cum vede un alt copil, se apropie de el.

— Asta-i rău, zise Soames. În spatele casei e mahala.

— Ah ! zise Michael. Mahala la dreapta, mahala la stînga, mahala în fața noastră... nu-i de mirare !

Soames făcu ochi mari.

— Slavă Domnului ! nu trebuie să anunțăm serviciul sanitar.

— Pentru mahalale ?

— Nu. Pentru pojar. Soames avea groază de bolile care trebuiau anunţate la serviciul sanitar, pentru ca autorităţile să-şi vîre nasul în treburile omului şi să ia măsuri. Cum se simte băieţelul ?

— Foarte amărît.

— După părerea mea, zise Soames, puricii sînt mult mai importanţi decît crede lumea. Cîinele lui trebuie să fi prins de undeva un purice purtător de pojar. Nu înţeleg pentru ce doctorii nu-şi îndreaptă atenţia spre purici.

— Nu înţeleg pentru ce nu-şi îndreaptă atenţia spre mahalale, zise Michael, de acolo vin puricii.

Soames făcu din nou ochi mari. Oare noua idee fixă a ginerelui său erau mahalalele ? Manifestările interesului său pentru binele obştesc erau foarte îngrijorătoare. Probabil că umblase pe acolo şi adusese chiar el puricele sau vreo infecţie oarecare.

— Aţi trimis după doctor ?

— Da, soseşte în cîteva minute.

— E un doctor bun sau un fluşturatic din ziua de azi ?

— Acelaşi care a îngrijit-o pe Fleur.

— Oh ! Ah ! Îmi aduc aminte... Cam pretenţios, dar deştept. Doctorii ăştia...

Şi în timp ce aşteptau să audă soneria, în camera strălucitoare se lăsă tăcerea. Soames era îngîndurat. Să-i povestească lui Michael despre cele petrecute în după-amiaza aceea ? La un moment dat deschise gura, dar nu putu scoate nici o vorbă. De mai multe ori rămăsese uimit de modul cum ginerele său vedea lucrurile. Soames se uita tăcut la Michael, care privea spre fereastră... ce faţă ciudată avea băiatul acesta ! Fără a fi frumos, era totuşi atrăgător ; avea urechile ascuţite şi sprîncenele ridicate spre tîmple... nu se gîndea numai la el, aşa cum păreau a face tinerii arătoşi. Oamenii arătoşi erau întotdeauna egoişti, probabil pentru că fuseseră răsfăţaţi. Soames ar fi dat orice ca să afle gîndurile lui Michael.

— A sosit ! exclamă Michael, sărind de pe fotoliu.

Soames rămase din nou singur ; nu ştiu nici el cîtă vreme, pentru că fiind ostenit, aţipi, în ciuda îngrijorării sale. Uşa se deschise, trezindu-l la timp pentru a-şi arăta îngrijorarea înainte ca Fleur să fi vorbit.

— Este aproape sigur pojar, tată dragă.

— Oh ! zise Soames ostenit. Cine-l va îngriji ?

— Guvernanta şi cu mine, fireşte.

— Asta înseamnează că tu nu mai poţi ieşi.

Chipul ei păru a spune : „Şi nu te bucuri ?" Cum îi citea gîndurile !

Numai Dumnezeu ştie cît de puţin se bucura el de necazurile ei... şi totuşi !...

— Bietul copil, zise Soames pentru a schimba vorba. Trebuie să se întoarcă mama ta. Am să-i caut o jucărie care să-l distreze.

— Nu te necăji, tată dragă. Are febră prea mare acum, sărmanul. Masa e servită. Eu mănînc sus.

Soames se ridică şi merse spre ea.

— Nu fi îngrijorată, îi spuse. Toţi copiii...

Fleur întinse braţul.

— Nu te apropia, tată dragă. Nu, nu sînt îngrijorată.

— Sărută-l din partea mea, zise Soames. Sper că pe el n-o să-l supere.

Fleur îl privi. Buzele îi zîmbiră uşor. Pleoapele ei clipiră de două ori. Apoi se întoarse şi ieşi. Iar Soames îşi zise :

„Ea... bietul copil ! Şi eu nu-i pot fi de nici un folos !" La ea, nu la nepotul său se gîndea.

Capitolul IV

CARTIERE INSALUBRE

Nu încape îndoială că, pe locurile unde se află astăzi maidanele cartierului Sf. Augustine, se întindeau pe vremuri poieni înflorite, unde burghezele veneau duminica la plimbare pentru a culege buchete de flori de cîmp. Dar azi, singura floare din cartier — admițînd că ea exista — se afla pe altarul bisericii unde slujea cucernicul preot Hilary sau pe masa din sufrageria doamnei Hilary. Restul populației, destul de numeroasă, auzise despre aceste produse obișnuite și dacă, întîmplător, le vedea în coșuri, exclama : „Ia te uită ! Ce flori frumoase !"

În ziua cînd avea loc cursa pentru „Cupa Ascot", Michael făcu o vizită unchiului său, după cum îi făgăduise. Cînd sosi, văzu vreo douăzeci de copii din cartier, gata să fie transportați cu un camion acoperit, pentru a petrece două săptămîni printre flori naturale. Mătușa May stătea în mijlocul lor.

Era o femeie înaltă, cu părul brun tuns scurt și puțin încărunțit ; pe fața ei se citea încîntarea unui om care ascultă muzică. Zîmbetul dulce, împreună cu mișcările sprîncenelor subțiri, avea aerul de-a spune placid : „Și acum, mă-ntreb, ce urmează să mai facem ?" Toată lumea o iubea. Se născuse în casa parohului din Huntingdonshire, pe la începutul secolului, și la vîrsta de douăzeci de ani se măritase cu Hilary, care de atunci și pînă azi, avusese grijă să-i dea mereu de lucru. Băieții și fetele ei erau toți la școală, așa încît, în timpul anului școlar, familia ei se compunea din cîteva sute de copii ai cartierului Sf. Augustine. Hilary avea obiceiul să spună : „May e o minune. De cînd și-a tuns părul are atîta timp liber, încît ne-am gîndit să creștem niște cobai. Dacă mi-ar permite să-mi las barba, am putea ajunge și mai departe."

Mătuşa May îl salută pe Michael dînd din cap şi ridicînd din sprîncene.

— Tînăra Londră, dragul meu, spuse încet, e gata să plece la Leatherhead. Sînt dulci, nu-i aşa ?

Într-adevăr, Michael era surprins de vigoarea şi curăţenia celor douăzeci de augustinieni. Judecînd după străzile unde locuiau şi după mamele care veniseră să-i aducă, familiile tuturor păreau să fi făcut eforturi uriaşe spre a-i echipa pentru Leatherhead.

Stătea zîmbind prietenos, în timp ce copiii erau scoşi pe asfaltul lucios, unde mamele şi surorile îi admirau sonor şi fără reticenţe. Apoi, fură încărcaţi în camionul deschis numai la spate, împreună cu patru tinere doamne în chip de îngrijitoare.

— Douăzeci şi patru de mierle, coapte într-o plăcintă, murmură Michael.

Mătuşa lui adăugă :

— Da, bieţii copii ! o să cam transpire ! Dar vezi cît sînt de cuminţi ? Apoi, coborînd glasul, zise : Ştii ce vor spune peste două săptămîni, la întoarcere ? „O, da, ne-a plăcut foarte mult, vă mulţumim, dar ne-am cam plictisit. Ne place mai mult pe stradă." În fiecare an păţesc la fel.

— Atunci, la ce bun să-i trimiţi, mătuşă May ?

— Le prieşte ; par viguroşi, dar de fapt nu sînt destul de rezistenţi. Şi apoi, găsesc că e oribil să nu vadă niciodată un sat. Noi, oamenii crescuţi la ţară, nu putem să ne dăm seama ce înseamnă pentru copii străzile Londrei... aproape raiul pe pămînt, Michael.

Camionul porni însoţit de strigăte de bun rămas şi batiste fluturate.

— Mamelor le place să-şi vadă copiii plecînd, zise mătuşa May, li se pare distins. Asta este şi pace ! Ce-ai vrea să vezi pe la noi ? Strada pe care am cumpărat-o pentru a repara casele şi a-i face canalizarea ? Hilary e acolo, împreună cu arhitectul.

— Cine era proprietarul străzii ? întrebă Michael.

— Locuia pe insula Capri. Cred că n-a văzut-o niciodată. Deunăzi a murit, şi noi am cumpărat-o destul de ieftin, avînd în vedere că ne aflăm aproape de centrul oraşului. Aşezarea face banii.

— Aţi plătit-o ?

— Oh! nu, zise mătuşa May ridicînd din sprîncene. Am emis un cec pe seama providenţei.

— Dumnezeule!

— Trebuia să cumpărăm strada. Era o ocazie unică. Am dat un aconto şi pînă în septembrie trebuie să dăm restul.

— Cît? întrebă Michael.

— Treizeci şi două de mii.

Michael rămase cu gura căscată.

— Oh! o să facem noi rost, Hilary e nemaipomenit în asemenea treburi. Iată strada.

Era o stradă strîmbă; în timp ce înaintau mergînd încet, Michael avu impresia că o casă e mai dărăpănată decît cealaltă. Erau murdare şi prăpădite, aveau tencuiala scorojită, gardurile rupte şi ferestrele sparte; păreau nişte case lăsate-n voia soartei — ca un vapor pe jumătate ars; înfăţişarea lor deznădăjduită îţi izbea ochii şi inima.

— Ce fel de oameni locuiesc aici, mătuşă May?

— De toate felurile... cîte trei sau patru familii în fiecare casă. Hamali din Covent Garden [1], negustori ambulanţi, vînzătoare din magazine, şomeri... oameni de toate soiurile. Păduchii roiesc, Michael. Fetele sînt demne de admiraţie... îşi ţin hainele în saci de hîrtie. Multe dintre ele se îmbracă binişor. Dacă n-ar face-o bietele fete ar rămîne, desigur, fără slujbă.

— Dar este cu putinţă, zise Michael, ca oamenii să *vrea* să locuiască mai departe aici?

Mătuşa May îşi înălţă sprîncenele.

— Nu se pune problema vrerii, dragul meu. Este pur şi simplu un imperativ economic. Unde ar putea trăi atît de ieftin? Ba chiar mai mult decît atîta: unde s-ar putea duce, cînd sînt daţi afară? Nu de mult, autorităţile au demolat o stradă de pe aici şi au construit un bloc de locuinţe muncitoreşti; dar pentru oamenii care locuiseră în strada aceea, chiriile au fost inaccesibile, aşa încît pur şi simplu s-au risipit prin celelalte mahalale. De altfel, trebuie să ştii, Michael, lor nu le plac apartamentele acelea în gen de cazarmă, şi nici nu mă mir. Preferă să locuiască într-o căsuţă — dacă pot — iar de nu, vor cel puţin să locuiască singuri la etajul unei case, sau chiar într-o singură cameră. Asta-i firea englezului şi aşa va rămîne pînă cînd se vor alcătui planuri mai bune pentru

[1] Mare piaţă din Londra, unde se vînd fructe, flori, legume.

locuințele muncitorești. Englezilor le plac locuințele cît mai aproape de sol, probabil pentru că așa au trăit întotdeauna. Oh ! Iată-l pe Hilary !

Hilary Charwell, îmbrăcat într-un costum sport gri închis, cu cămașă cu guler răsfrînt și fără pălărie, stătea în pragul unei case, de vorbă cu un alt bărbat ; acesta era un om slab, cu o față prelungă, care lui Michael îi fu foarte simpatică.

— Ce mai faci, Michael ? Ce părere ai despre Slant Street ? Fiecare din casele acestea va fi canalizată și reparată ca nouă.

— Cîtă vreme va rămîne curată, unchiule Hilary ?

— Oh ! judecînd după experiența noastră, de asta să n-ai grijă. Dă-le oamenilor posibilitatea și ei sînt încîntați să-și păstreze casele curate. Pentru starea în care se află acum, o minune că le țin așa cum le țin ! Intră să vezi, dar nu te atinge de pereți. May, rămîi tu să vorbești cu James. Aici locuiește o doamnă irlandeză ; nu avem multe în cartier. Pot intra, doamnă Corrigan ?

— Desigur că da. Îmi face plăcere să vă văd, părinte, măcar că încă n-am curățat în casă.

O femeie grasă, cu păr negru încărunțit și brațe arse de soare, întrerupse rînduirea unei camere neînchipuit de înghesuite și încărcate. Era limpede că trei persoane dormeau în patul cel mare și a patra într-un pat de copil ; bucatele se pregăteau pe o sobă obișnuită, mică și neagră, deasupra căreia, pe o poliță, se aflau trofeele sociale ale vieții lor. Pe o sfoară erau atîrnate niște rufe. Pereții mînjiți și unsuroși nu erau împodobiți cu tablouri.

— Nepotul meu, domnul Michael Mont, doamna Corrigan ; domnul Mont este membru în parlament.

Doamna Corrigan își puse mîinile în șolduri.

— Ce spuneți ? Chiar așa ?

Cuvintele fuseseră rostite cu o bunăvoință de nespus, care lui Michael îi merse drept la inimă. „Și, spuneți, e drept că sfinția-voastră a cumpărat strada ? Și ce aveți de gînd să faceți cu noi ? Cred că nu ne dați afară ?“

— Pentru nimic în lume, doamnă Corrigan.

— Bine, știam eu. Le-am și spus : „Poate că va face curățenia pe dinăuntru, dar afară nu ne va da niciodată.“

— Cînd va veni rîndul acestei case, doamnă Corrigan — și cred că asta se va întîmpla curînd — o să vă găsim o casă bună unde să stați pînă vă veți întoarce aici, unde veți găsi

pereți, dușumele și tavane noi, o sobă bună, o instalație de apă ca lumea și casa fără ploșnițe.

— Zic zău, c-aș vrea să văz și eu ziua aia!

— Ai s-o vezi mai iute decît crezi. Uită-te, Michael, dacă-mi vîr degetul aici, insectele specifice vor apărea una cîte una! La dumneavoastră nu se poate face o gaură în perete, nu-i așa, doamnă Corrigan ?

— Așa, zău ! răspunse doamna Corrigan. Ultima dată cînd Corrigan a bătut un cui în perete, ne-am speriat cîte vietăți au ieșit de acolo.

— Să știi, doamnă Corrigan, că-mi face plăcere să văd cît arăți de bine. Bună ziua, și spune-i lui Corrigan că pe pășunea noastră are loc și măgarul lui, dacă are nevoie de odihnă. În anul acesta mergeți la culesul hameiului ?

— Am vrea să ne ducem, răspunse femeia. Bună ziuá, părinte ! Bună ziua, domnule !

În capul scării pustii, dărăpănate, Hilary Charwell zise :

— Oamenii aceștia sînt sarea pămîntului, Michael. Închipuiește-ți ce înseamnă să trăiești în această atmosferă ! Din fericire, n-au „nas delicat".

— Ce ? zise Michael, respirînd adînc din aerul mai puțin dens.

— Vreau să spun că n-au simțul mirosului prea dezvoltat. N-avem un termen corespunzător ; dar dacă se zice „surd", „orb", „mut", ar trebui un cuvînt și pentru asta.

— Da ! Cîtă vreme va dura pînă renovezi strada, unchiule Hilary ?

— Cam trei ani.

— Și cum ai să faci rost de bani ?

— Voi cîștiga, voi cerși și voi stoarce de unde pot. În camera aceasta locuiesc trei fete care lucrează la magazinul *Petter and Poplin*. Sînt plecate, firește, toate trei. E curat, nu-i așa ? Vezi sacii de hîrtie în care-și țin hainele ?

— Ascultă, unchiule, dumneata ai condamna o fată care ar face orice pentru a scăpa dintr-o casă ca asta ?

— Nu, zise Hilary. N-aș condamna-o și așa e drept în fața lui Dumnezeu.

— De aceea te iubesc eu, unchiule Hilary. Dumneata îmi redai încrederea în biserică.

— Băiete dragă, zise Hilary. Reforma de odinioară e nimic față de ceea ce se petrece în biserică în ultima vreme. Aș-

teaptă și vei vedea! În orice caz, trebuie să recunosc, o ușoară „des-etatizare" a bisericii ne-ar fi de folos tuturor. Vino să iei masa cu noi, să vorbim despre planul meu de asanare a cartierelor insalubre. Îl luăm și pe James.

— Vezi tu, Michael, reîncepu Hilary, după ce se așezară cu toții în sufrageria casei parohiale, există desigur o mulțime de oameni dispuși să depună o mică parte din avutul lor, cu o dobîndă de doi la sută, în speranța de a căpăta cu timpul patru la sută, dacă ar fi convinși că acești bani ar contribui la dispariția mahalalelor. Noi am făcut experiența și iată ce am constatat: dacă s-ar mări foarte puțin vechile chirii, plătindu-se o dobîndă de doi la sută pentru surplusul de bani investiți, s-ar putea renova casele dărăpănate din mahalale, creîndu-se condiții de viață omenești pentru locuitorii acestor cartiere. De vreme ce noi putem face acest lucru aici, înseamnă că el poate fi realizat în toate periferiile, prin societăți particulare de asanare a cartierelor insalubre, așa cum este a noastră, și care să aibă ca principiu de bază grija de a nu deplasa actuala populație a mahalalei respective. Dar ceea ce ne trebuie, sînt bani, firește — un fond general pentru asanarea cartierelor insalubre — obligații cu doi la sută, cu premii, răscumpărabile în douăzeci de ani, din care societățile ar putea căpăta fondurile necesare pentru a cumpăra și renova mahalalele.

— Cum vrei să răscumperi obligațiile în termen de douăzeci de ani?

— Oh! Așa cum face guvernul, prin emisiunea unor obligații noi.

— Dar, zise Michael, autoritățile locale au puteri foarte mari și mult mai multe posibilități de a face rost de bani.

Hilary clătină din cap.

— Puteri mari da, dar lucrează încet, Michael... în comparație cu ei, melcul este un animal vioi; și apoi, autoritățile deplasează lumea, deoarece chiriile pe care le stabilesc sînt prea mari. De altfel, dragul meu, acest procedeu nu se potrivește cu caracterul englezului. Nouă nu ne place să fim mînuiți de funcționari sau să fim răspunzători față de ei. Asanarea periferiilor ridică, firește, o mulțime de probleme care sînt de competența consiliilor comunale; ele realizează chiar și în prezent lucruri utile, dar nu vor fi niciodată în stare să taie răul din rădăcini. Trebuie să ai contact personal cu oamenii,

trebuie să ai simțul umorului și credință; iar acestea nu le poți dobîndi decît prin efortul inițiativei private în fiecare oraș care are cartiere insalubre.

— Și cine crezi că va pune bazele acestui fond general? întrebă Michael, privind sprîncenele mătușii sale, care începuseră să se miște.

— Ei bine, zise Hilary clipind din ochi, m-am gîndit că aci ne vei ajuta tu. De fapt, acesta este motivul pentru care te-am chemat azi aici.

— La naiba! zise Michael, gata să sară-n sus peste farfuria cu tocană de berbec.

— Chiar așa! zise unchiul său. Nu cumva ai putea forma un comitet din membrii ambelor camere pentru a lansa apelui? James îți poate da cifre exacte despre realizările noastre de pînă acum. Parlamentarii tăi ar putea vedea la fața locului ce s-a lucrat aici. Firește, Michael, trebuie să existe zece oameni de bună-credință, pentru a pune în mișcare o acțiune ca aceasta...

— Zece apostoli, zise Michael cu glas moale.

— Da, dar nu trebuie neapărat să-l aibă în mijlocul lor și pe Cristos — nu este vorba despre o chestiune abstractă sau sentimentală; oamenii ar putea fi atrași pe mai multe căi. Bunăoară, bătrînului Timothy Fanfield i-ar plăcea să devină proprietarul cîtorva mahalale. Apoi, noi am electrificat pînă acum cîteva bucătării și sperăm să continuăm a face acest lucru — în această chestiune l-ai putea cointeresa pe bătrînul Shropshire. De altfel, comitetul nu trebuie să se mărginească numai la cele două camere; cred că ar mai intra în el, de pildă, *sir* Thomas Marsell sau vreun doctor renumit; ai putea atrage cîțiva bancheri care au sînge de quaker în vine; și apoi, există întotdeauna o mulțime de guvernatori generali scoși la pensie, care atît așteaptă, să le dai ceva de lucru. Apoi dacă ai putea pune mîna și pe un membru al familiei regale pentru a prezida... treaba s-a făcut.

— Bietul Michael! zise cu glas blînd mătușa May. Lasă-l să-și mănînce tocana, Hilary.

Dar Michael scăpase furculița din mînă... vedea în fața lui cu totul altă tocană.

— La Fondul general pentru asanarea cartierelor insalubre, continuă Hilary, se vor afilia toate societățile pentru asanarea cartierelor insalubre existente sau cele ce se vor

întemeia, atîta vreme cît se va respecta principiul de a nu se deplasa actualii locuitori. Îţi dai seama ce influenţă căpătăm astfel asupra cetăţenilor din cartierele respective ? Le refacem casele şi putem controla riguros buna lor întreţinere.

— Dar puteţi ? zise Michael.

— Ah ! Ai auzit desigur, şi tu, nişte poveşti despre băi — folosite ca depozite de cărbuni, cămară de zarzavaturi şi alte asemenea. Ei bine, Michael, află de la mine că toate acestea sînt exagerări. În orice caz, acesta este un argument în plus în favoarea iniţiativei private faţă de autorităţile municipale. Autorităţile trebuie să pornească, iar noi vom încerca să conducem acţiunea.

— Lasă-mă să-ţi reîncălzesc tocana, dragul meu, zise mătuşa May.

Michael refuză. Îşi dădea seama că nu era necesar să i-o încălzească ! Altă cruciadă ! Unchiul său Hilary l-a fascinat totdeauna cu sîngele lui de cruciat... în vremea cruciadelor, numele său fusese Kéroual şi azi se scrie Charwell, şi se pronunţă Cherwell, conform bunului obicei al englezilor de a-i enerva pe străini prin pronunţarea numelor.

— Nu apelez la tine, Michael, cu nădejdea că tu îţi vei face un nume din această chestiune, căci în definitiv, tu eşti nobil.

— Îţi mulţumesc ! murmură Michael. O vorbă bună îmi face întotdeauna plăcere.

— Nu, ci apelez la tine cu gîndul că trebuie să faci ceva, avînd în vedere norocul pe care l-ai avut în viaţă.

— De acord, zise Michael umil. Întrebarea pe care mi-o pun este : „oare, această acţiune este acel «ceva»" ?

— Da, fără îndoială, zise unchiul său, vînturînd linguriţa din solniţă pe care era gravată emblema familiei Charwell. Ce altceva ar putea fi ?

— N-ai auzit niciodată vorbindu-se despre foggartism, unchiule Hilary ?

— Nu, ce-i aia ?

— Doamne fereşte ! zise Michael.

— Vreo prăjitură, dragul meu ?

— Nu, nu, mătuşă May ! Dar, într-adevăr, dumneata, unchiule Hilary, n-ai auzit niciodată despre foggartism ?

— Foggartism ? o fi planul acela de a face să dispară ceaţa, despre care am citit ?

— Nu, răspunse Michael. De data aceasta aţi căzut în păcat. Asta-i prea din cale afară ! Nici dumneata n-ai auzit despre el, mătuşă May ?

Sprîncenele mătuşii sale începură a se mişca din nou.

— Mi se pare că da, spuse ea, îmi aduc aminte c-am auzit pe cineva spunînd că sînt vorbe goale !

Michael gemu.

— Şi dumneata, domnule James ?

— Se referă la politica monetară, nu-i aşa ?

— Iată-mă în faţa a trei persoane inteligente, preocupate de binele obştesc, care n-au auzit despre foggartism, zise Michael. Şi eu care n-am auzit decît asta, timp de un an şi mai bine.

— Ei bine, zise Hilary, tu ai auzit despre planul meu de asanare a cartierelor insalubre ?

— Desigur că nu.

— Cred c-ar fi foarte bine, zise mătuşa May, dacă aţi fuma în timp ce vă fac cafeaua. Acum îmi aduc aminte, Michael, că mama ta mi-a spus cît de mult dorea să te laşi de treaba aceea. Numele l-am uitat. Era vorba să scoateţi copiii din familiile care locuiesc în oraşe ?

— Oarecum da, zise Michael trist.

— Nu trebuie să uiţi un lucru, dragul meu : cu cît oamenii sînt mai săraci, cu atît sînt mai legaţi de copiii lor.

— Fiecare cu bucuriile lui în viaţă ! interveni Hilary.

— Şi cu cît copiii sînt mai săraci, cu atît sînt mai legaţi de rigolele lor, după cum ţi-am mai spus.

Michael îşi vîrî mîinile în buzunar.

— Nu-s bun de nimic, zise rece. Ai dat peste o monedă falsă, unchiule Hilary.

Amîndoi soţii Hilary se ridicară iute în picioare şi puseră fiecare cîte o mînă pe umerii lui Michael.

— Dragă băiete... zise mătuşa May.

— Domnul să te binecuvînteze ! zise Hilary. Aprinde o ţigară.

— Ai dreptate, răspunse Michael zîmbind, îmi va face bine.

Indiferent dacă voia să spună că ţigareta sau poate altceva îi „face bine“, Michael o luă şi aprinse de la aceea a unchiului său.

— Care-i cel mai dureros spectacol din lume, mătuşă May... în afară de acela cînd doi oameni dansează *charleston* ?

— Cel mai dureros spectacol ? zise mătuşa visătoare. Oh ! Cred că... un om bogat ascultînd la un gramofon prost.

— Eroare ! zise Michael. Cel mai dureros spectacol din lume este un politician care se luptă pentru o idee justă. Iată-l !

— Bagă de seamă, May ! Fierbe cafeaua. May face cafea foarte bună, Michael... nu există nimic mai bun în contra proastei dispoziţii. Bea o cafea şi după aceea James şi cu mine îţi vom arăta casele renovate. James... vino cu mine un moment.

— Renumit pentru perseverenţa lui, mîrîi Michael după ce dispărură.

— Nu numai renumit, ci temut, Michael.

— Dintre toţi oamenii pe care-i cunosc, aş vrea să fiu ca unchiul Hilary.

— Ai dreptate, e foarte reuşit, murmură mătuşa lui. Doreşti o cafea ?

— În ce crede el cu adevărat, mătuşă May ?

Nu prea are vreme să se gîndească la asta.

— Oh ! Aceasta-i noua speranţă a bisericii. Restul nu este decît o încercare asemănătoare cu aceea de a perfecţiona matematicile, ca teoria lui Einstein. Religia ortodoxă a fost făcută pentru mănăstiri, mătuşă May, dar în ziua de azi nu mai sînt mănăstiri.

— Religia, zise mătuşa lui dusă pe gînduri, a pus pe rug mulţi oameni, Michael, dar nu în mănăstiri.

— Aşa este, cînd religia a ieşit din mănăstiri, a devenit o politică pătimaşă, apoi a devenit un sentiment de castă şi acum este un joc de cuvinte încrucişate... pe care nu le poţi rezolva prin sentiment.

Mătuşa May zîmbi.

— E înspăimîntător cum pui tu problemele, dragul meu.

— În lumea noastră nu facem altceva decît punem problemele... ceea ce distruge orice energie creatoare. Dar să revenim la cartierele insalubre... mă sfătuieşti, într-adevăr, s-o pornesc?

— Nu, dacă vrei să trăieşti liniştit.

— Nu ştiu dacă vreau acest lucru. Asta am vrut după război, dar acum nu. Trebuie să mă înţelegi ; am încercat să

susţin foggaritismul, dar oamenii sînt prea zdraveni la minte pentru a-l lua în serios. Eu nu-mi pot permite luxul de a mai trage un loz necîştigător. Crezi că avem vreo şansă de a crea o mişcare naţională în acest sens ?

— O şansă ca la sport, dragul meu.

— Dar dacă ai fi în locul meu, ai încerca ?

— Dragul meu, eu nu sînt obiectivă... Hilary ţine prea mult la acest lucru, iar mie mi se pare că nu există nici o altă cauză pe care aş îmbrăţişa-o cu mai mult entuziasm, chiar dacă aş da greş. Dar să nu exagerăm... într-adevăr, esenţialul este să creăm condiţii de viaţă omeneşti pentru locuitorii din oraşele noastre.

— Pentru mine aceasta echivalează aproape cu o trecere în tabăra adversă, mîrîi Michael. Viitorul nostru n-ar trebui să fie atît de legat de oraşe.

— Orice am face, *el va fi* legat de oraş. „Pasărea din mînă", Michael, şi încă ce pasăre mare ! Ah ! Iată-l pe Hilary!

Hilary şi arhitectul îl conduseră pe Michael din nou în cartier. După-amiază, cerul se înnoră şi aspectul jalnic al cartierului lipsit de flori devenise mai evident ca oricînd. În sus, în jos, pe fiecare stradă, Hilary preamărea virtuţile enoriaşilor săi. Erau băutori, dar nu atît cît ar fi fost firesc în împrejurările actuale ; erau murdari, dar dacă el ar trăi aşa cum trăiesc ei, ar fi şi mai murdar. Nu veneau la biserică... dar cine-i prost să spere aşa ceva ? Îşi băteau nevestele, dar relativ foarte puţin ; erau extraordinar de buni şi extrem de neprevăzători faţă de copiii lor. Erau înzestraţi cu minunata însuşire de a trăi dintr-un salariu care nu corespundea cerinţelor. Se ajutau între ei mult mai mult decît o făceau aceia care şi-ar fi putut permite acest lucru ; nu puneau deoparte nici un bob de fasole, pentru că n-aveau din ce economisi şi nu duceau grija zilei de mîine, care poate fi mai rea decît cea de azi. Detestau instituţiile. Nu erau mai morali decît era natural să fie în locuinţele lor suprapopulate. Filozofie aveau cîtă vrei, iar despre religia lor nu se poate vorbi. Distracţiile lor erau cinematografele, străzile, ţigaretele ieftine, cîrciumile şi revistele de duminică. Le plăcea muzica şi erau dispuşi să danseze ori de cîte ori li se oferea prilejul. Aveau un cod propriu al onoarei, care cerea un studiu special. Erau oare nefericiţi ? Nu tocmai, pentru că renunţaseră la viitor atît în viaţa aceasta cît şi în cealaltă... erau realişti pînă-n vîrful

unghiilor. Englezi ? Da, aproape toţi ; majoritatea erau născuţi la Londra. Cîţiva dintre ei veniseră de la ţară cînd erau tineri şi nu vor mai apuca să plece din oraş, la bătrîneţe.

— I-ai îndrăgi, Michael ; nici un om care-i cunoaşte cu adevărat nu poate să nu-i îndrăgească. Şi acum, dragul meu, la revedere şi gîndeşte-te la ceea ce ţi-am spus. Voi, bărbaţii tineri, sînteţi nădejdea Angliei. Domnul să te binecuvînteze !

Şi în timp ce aceste cuvinte continuau să-i răsune în urechi, Michael se întoarse acasă pentru a-şi găsi băiatul bolnav de pojar.

Capitolul V

POJARUL

Diagnosticul bolii lui Kit se confirmă foarte curînd şi Fleur intră în carantină.

Strădaniile lui Soames de a-şi distra nepotul se manifestau zilnic. Rezultatul lor era cînd un animal cu mutră de cîine şi urechi de iepure, cînd altul cu trup de leu şi coadă de măgar, detaşabilă ; o a treia jucărie făcea un zgomot de parcă ar fi fost un roi de albine, a patra, deşi părea o jiletcă, se întindea la infinit. Procurarea acestor rarităţi, împreună cu cele mai alese mandarine, struguri tămîioşi şi miere mai bună decît cea „garantat pură", ocupau diminețile lui Soames în oraş. Locuia în Green Street, unde sosi şi Annette, în urma unei înştiinţări telegrafice. Soames, care nu se resemnase cu desăvîrşire la o viaţă spirituală, se bucură cu adevărat s-o revadă. Dar, după o noapte petrecută împreună, socoti că poate renunţa la ea în folosul lui Fleur. Poate că se va simţi uşurată dacă mama ei va fi lîngă ea. La sfîrşitul carantinei s-ar putea ca tînărul acela să fie undeva departe. O criză domestică, de felul acesteia, ar putea chiar să i-l scoată din cap. Soames nu era destul de filozof pentru a înţelege semnificaţia dorului din inima fetei lui. În mentalitatea omului născut în anul 1855, iubirea era o simplă pasiune, sau, cel puţin, aşa ar fi trebuit să fie. Nici prin gînd nu-i trecea că dorul lui Fleur poate simboliza setea de viaţă din sîngele ei, setea de o viaţă desăvîrşită, de nimic altceva decît de viaţă ; nu înţelegea că Jon reprezenta prima înfrîngere serioasă în lupta ei pentru desăvîrşirea vieţii, o înfrîngere care mai putea fi înlăturată. Sufletul oamenilor moderni, tumultul complex al sofisticării lor nu era pentru Soames o carte sigilată, totuşi, era o carte cu paginile netăiate. „Să vrei luna de pe cer" devenise un prin-

cipiu la vremea cînd el era prea bătrîn pentru principii. Soames avea în sînge convingerea că viaţa şi fericirea omului sînt mărginite, iar experienţa îi întărise această convingere. El nu era de părere că viaţa este strădania „de a scoate cît mai mult dintr-o afacere proastă" ; era de acord că atunci cînd omul are aproape totul, să mai ceară şi altele, dar nu admitea să se necăjească dacă nu le primea. Virusul unei religii învechite îi făcuse pe bătrînii Forsyte să se roage pînă la moarte, deşi erau necredincioşi ; făceau aceasta cu credinţa nemărturisită că în viaţa de apoi vor primi ceva în schimb. Acest virus îşi păstrase încă virulenţa inhibitivă în sîngele descendentului lor, Soames, care nu se ruga ; de aceea, deşi era aproape sigur că nu va primi nimic după moarte, Soames era convins totuşi că nici în viaţa aceasta nu va primi tot ce doreşte. De fapt, el rămăsese în urma credinţelor noului secol, în a cărui doctrină resemnarea nu-şi găsea loc. Acest secol credea, fie ca spiritualiştii — că există infinite posibilităţi de a dobîndi, după moarte, ceea ce doreşti — fie că, de vreme ce moartea face ca omul să dispară definitiv şi pentru totdeauna, acesta trebuie să caute a dobîndi totul în timpul vieţii. Resemnarea ! Soames nu şi-ar fi recunoscut, fireşte, credinţa în resemnare, şi, desigur, nimic nu era prea bun pentru fata lui ! Totuşi, într-un anumit fel, în adîncul fiinţei sale simţea că *există* o limită ; dar Fleur nu simţea acest lucru... Această neînsemnată deosebire de vederi, datorită diferenţei dintre epoca lui şi a ei, explica totala lui incapacitate de a înţelege căutarea ei nedomolită.

Chiar şi în odaia copilului, în timp ce sta tristă şi îngrijorată de suferinţele şi febra băieţelului, frămîntarea lui Fleur nu contenea. Stînd lîngă pătucul lui Kit, care se zvîrcolea, gemea şi se văita de căldură, sufletul ei se zvîrcolea şi el, gemea şi s-ar fi văitat la rîndul său. Era complet izolată de lume ; nu ieşea decît o oră pe zi, la plimbarea recomandată de medic, după ce făcea baie şi-şi schimba toate veşmintele ; aşa încît singurul leac la durerea de care suferea inima ei era supravegherea şi îngrijirea lui Kit. Michael era „nemaipomenit de dulce" cu ea ; şi din felul ei de a fi, nimeni n-ar fi putut ghici că ar fi dorit ca altul să fie în locul lui. Hotărîrea de a nu se trăda era mai fermă ca oricînd, dar faptul că nu trebuia să înfrunte dragostea sfredelitoare din ochii tatălui ei

era o adevărată ușurare. Fleur nu scrisese nimănui, în schimb primi de la Jon o mică scrisoare de simpatie :

„Wansdon
22 iunie

Dragă Fleur,

Sîntem atît de mîhniți de boala lui Kit! Trebuie să fie foarte greu. Sperăm că pînă acum, băiețelul a trecut prin ceea ce a fost mai rău. Îmi aduc aminte de vremea cînd am avut eu pojar : două zile oribile, urmate de o mulțime de leacuri bine mirositoare și plăcute la gust. Sper însă că el e prea mic pentru a-și da seama de ceva în afară de o stare generală proastă.

Aud că Rondavel se simte foarte bine după cursă. A fost plăcut că l-am putut privi împreună.

La revedere, dragă Fleur. Cu toată simpatia,
Prietenul tău devotat

Jon"

Păstră scrisoarea — așa cum păstrase odinioară scrisorile lui Jon — dar nu ca pe acelea, adică purtîndu-le la ea. Peste cuvintele „Prietenul tău devotat" se făcuse o pată rotundă, ștearsă, care părea să fi fost căzut dintr-un ochi... și apoi, Michael o putea vedea în orice stadiu al toaletei ei. De aceea o închise în caseta de bijuterii, la care numai ea avea cheie.

În zilele acelea îi citi mult lui Kit, dar și mai mult citi pentru ea, deoarece își dădea seama că în ultima vreme rămăsese în urmă cu literatura ; de fapt, o distra mai mult preocuparea de a fi „la zi", decît viața eroilor prea plini de viață pentru a fi autentici. Aveau atît de mult suflet și atîtea complicații sufletești, încît nu-și putea concentra îndeajuns atenția asupra lor pentru a descoperi pentru ce nu erau autentici. Michael îi cumpăra o carte după alta, spunîndu-i : „asta pare să fie inteligentă", sau „iată ultima ispravă a lui Nazing", sau „Din nou bătrînul nostru prieten Calvin... dar de data aceasta nu e chiar atît de decoltat, deși e destul de indecent". Iar Fleur ședea cu ele în poală, simțind cum încetul cu încetul devine suficient de bine informată pentru a putea spune : „Oh ! da, am citit *Gorgonii*... extraordinar de prous-

tian". Sau : „*Iubirea — Cameleon?* da, e mai bună decît *Grota verde*, dar nu e la înălțimea volumului *Suflete nude*". Sau : „Trebuie să citești *Caruselul*, draga mea... e nemaipomenit cum se învîrtește pentru a nu ajunge nicăieri".

Avusese cîteva convorbiri cu Annette, dar cu reticențele cuvenite între o mamă și o fiică trecute de o anumită vîrstă ; în general, aceste convorbiri se refereau la modă. După părerea lui Annette, viitorul era întunecat. La toamnă fustele vor fi mai lungi sau mai scurte ? Dacă se scurtează, ea nu se va sinchisi, dar pentru Fleur va fi foarte bine ; ea, însă, ajunsese la o limită... la vîrsta ei nu-și scurtează rochia peste genunchi. În ceea ce privește mărimea pălăriilor... din nou nu există o linie bine definită. Se zice că cea mai distinsă cocotă de la Paris e pentru pălării mai mari, dar împotriva ei lucrează forțe oculte — femeile care conduc automobilul și *madame* de Michel-Ange, *qui est toute pour la vieille cloche*[1]. Fleur voia să știe dacă mama ei auzise ceva nou despre părul scurt. Annette, care nu-și tunsese încă părul, dar a cărei ceafă tremurase adeseori pe eșafodul frizerului, mărturisi că este *désesperée*[2]. Acum totul depinde de bască. Dacă femeile acceptă bască, părul scurt se menține ; dacă nu, părul lung vine din nou la modă. În orice caz, culoarea la modă este blondul auriu. „*Et ça sera impossible. Ton père aurait une apoplexie. En tout cas, chérie, je crains que je suis condamnée aux cheveux longs, jusqu'au jugement dernier. Eh bien, peut être, on me donnera une bonne petite marque à cause de cela.*"[3]

— Dacă vrei să te tunzi, mamă, eu în locul tău m-aș tunde. Tata este conservator... de fapt, nu știe ce-i place. Și ar fi ceva nou pentru el.

Annette se strîmbă. „*Ma chère, je n'en sais rien, ton père est capable de tout.*"[4]

Omul „în stare de orice" venea în fiecare după masă pentru cîte o jumătate de oră, se așeza în fața tabloului de Fra-

[1] Care ține morțiș la vechea pălărie în formă de clopot (fr.).

[2] Desperată (fr.).

[3] Și asta îmi va fi cu neputință. Tatăl tău ar avea un atac de apoplexie. În orice caz, draga mea, mă tem că sînt condamnată să port părul lung pînă la judecata de apoi. Ei bine, poate capăt pentru asta o bună recompensă (fr.).

[4] Draga mea, nu știu ce să zic ; tatăl tău este în stare de orice. (fr.).

gonard, îi interoga pe Michael sau Annette și apoi spunea destul de brusc :

„Bine, transmiteți-i toate cele bune lui Fleur : mă bucur că ștrengarul cel mic e mai bine !“ Sau spunea : „Sper că durerile sînt din pricina gazelor. Dar aș vrea să vină... cum îl cheamă... ca să-l consulte. Sărutări lui Fleur.“ Iar în hol, lîngă sarcofagul de haine, se oprea și trăgea cu urechea. Apoi, așezîndu-și pălăria, murmura ceva ce semăna cu : „Asta este, n-ai ce-i face !“ Sau : „Nu iese destul la aer“ — și pleca.

Din camera copilului, Fleur îl vedea plecînd posomorît, cu pasul măsurat, și avea mustrări de conștiință pentru că se simțea ușurată. Bietul bătrîn ! Nu era vinovat de faptul că în momentul acela el simboliza pașii posomorîți și măsurați ai neprihănirii conjugale. Nădejdea lui Soames, că această constrîngere la viața casnică o va tămădui, nu se împlini. După primele două sau trei zile de spaimă, cît timp temperatura lui Kit se menținuse ridicată, izolarea produse tocmai efectul contrar. Sentimentul ei pentru Jon se intensifică din pricina pasiunii sexuale absente înainte de căsătoria ei, așa cum se intensifică toate sentimentele cînd corpul duce lipsă de aer și mișcare, iar mintea este lipsită de preocupări. Dorul ei înflorea ca o plantă mutată într-o seră. În sufletul ei creștea senzația că i se furase ceva. Oare, ca și cu Jon să nu poată mînca niciodată din mărul de aur... ! Oare, va atîrna mereu acolo, printre frunzele lucioase, întunecate, atît de puțin asemănătoare cu frunzele unui măr, fără ca ei să-l poată atinge vreodată ? Scoase vechea cutie cu acuarele — trecuse multă vreme de cînd nu văzuse lumina zilei — și pictă un pom fantastic cu fructe mari, aurii.

Michael o surprinse pictînd.

— Știi că e bun ? îi spuse. Ar trebui să te apuci din nou de acuarele, fetițo.

Rigidă, avînd aerul că înțelege altceva dedesubtul acestor cuvinte, Fleur răspunse :

— Plictiseală ! Atîta tot.

— Ce fruct este ?

Fleur rîse.

— Bună întrebare ! Dar acesta este sufletul unui pom fructifer, Michael... nu trupul lui !

— Trebuia să-mi dau seama, răspunse Michael cu regret. În orice caz, după ce-l isprăvești, mi-l dai să-l pun în birou la mine ? Are o reală sensibilitate.

Fleur simți o stranie recunoștință.

— Să scriu sub el *Fructul oprit ?*

— Desigur că nu... par extrem de zemoase ; ar trebui să le mănînci deasupra unei farfurii, ca fructul de mango [1].

Fleur rîse din nou.

— „Steward", zise, întinzîndu-și obrazul către Michael, care se aplecă s-o sărute.

El, cel puțin el, nu trebuia să bănuiască nimic din ceea ce o frămînta. De altfel, sîngele francez din vinele ei nu rămînea niciodată rece față de bărbatul care-i era drag, dar pe care nu-l iubea ; iar buruiana amară, care colora sîngele celor mai mulți membri ai neamului Forsyte, îi păstra viu simțul umorului, pentru a vedea comicul situației în care se afla. Nu era o soție nefericită — rămînea și pe mai departe soția unui bun camarad de viață și a celui mai bun om din cîți cunoscuse, care orice ar fi făcut ea, nu va înfăptui niciodată un lucru meschin sau josnic. Aversiunea plină de scîrbă a soțiilor față de soțul pe care nu-l iubeau, despre care citise în romanele demodate, fapt de care se făcuse atît de vinovată prima soție a tatălui ei, i se părea aproape ridicolă. Promiscuitatea plutea în aer ; iar controlul sufletului, extins asupra mișcărilor corpului, era o idee paleolitică, sau cel puțin victoriană și „burgheză". După asemenea principii, viața nu poate fi niciodată trăită din plin. Totuși, Fleur nu putea fi adepta păgînismului categoric, propovăduit de cîțiva maeștri ai literaturii franceze și engleze, deoarece logica lor cerea să nu se admită jumătăți de măsură. În sîngele lui Fleur nu exista un virus destul de puternic pentru a-i crea obsesii sexuale ; de fapt, pînă acum nu avusese asemenea probleme. Dar acum... sentimentul ei pentru Jon era nou și vechi în același timp și își petrecea zilele plănuind cum să-l vadă cînd va fi din nou liberă — cum să-i audă glasul, cum să se atingă de el, așa cum se atinsese lîngă balustrada incintei, în timp ce caii treceau ca fulgerul prin fața lor.

[1] Pom fructifer din India, cu fructe cărnoase galben-roșiatice

Capitolul VI

SE FORMEAZĂ UN COMITET

Michael nu era atît de inconştient cum îşi închipuia Fleur, deoarece atunci cînd doi oameni trăiesc împreună şi unul dintre ei continuă să fie îndrăgostit de celălalt, simte orice schimbare, aşa cum gazela presimte seceta. Amintirile acelui dejun şi a vizitei la June erau supărător de vii. Michael căuta să se distragă în viaţa publică — acest excelent antidot la grijile vieţii lui private — şi hotărî să pornească lupta pentru înfăptuirea planului conceput de unchiul său Hilary, în scopul asanării cartierelor insalubre. După ce-şi adună documentaţia necesară, începu să se gîndească cu cine să vorbească mai întîi, deoarece Michael ştia că organele publice sînt centrifugale. În jurul cărei personalităţi, a cărui om politic cu suprafaţă trebuia să-şi formeze comitetul ? *Sir* Timothy Fanfield şi marchizul de Shropshire pot fi de folos mai tîrziu, pentru că, deşi renumiţi pentru ideile lor fixe, nu aveau trecere la marele public. La început era nevoie de un om cu un anumit magnetism. Dintre bancherii pe care-i cunoştea, nici unul nu poseda această calitate şi, mai puţin, puteai găsi această însuşire la jurişti sau la clerici ; de asemenea, militarii care propuneau înfăptuirea de reforme nu se bucurau de încrederea publicului decît după ce reforma devenea fapt îndeplinit, dar aceasta se întîmplă de obicei după moartea lor. Lui Michael i-ar fi plăcut un amiral, dar toţi erau inaccesibili. Foştii primminiştri erau prea solicitaţi, şi în afară de aceasta erau pecetluiţi de partidele lor ; dar idolii literari erau prea bătrîni, prea preocupaţi de persoana lor, prea leneşi sau prea excentrici. Mai rămîneau doctorii, oamenii de afaceri, guvernatorii generali, ducii şi proprietarii de ziare. În acest stadiu al reflecţiilor sale, Michael ceru sfatul tatălui său.

Sir Lawrence, care în timpul bolii lui Kit venise aproape zilnic în South Square, examină problema fixîndu-şi bine monoclul şi, timp de două minute, nu scoase nici o vorbă.

— Ce înţelegi prin magnetism, Michael ? Razele unui soare la apus sau la răsărit ?

— Ambele dacă se poate, tată.

— Greu, zise părintele său, greu. Un singur lucru este cert... nu-ţi trebuie un om inteligent.

— Cum ?

— Publicul a suferit prea mult din pricina inteligenţei. Şi apoi, noi, cei din ţara aceasta, nu prea sîntem amatori de inteligenţă, Michael. Caracter, dragul meu, caracter !

Michael gemu.

— Da, ştiu, zise *sir* Lawrence, pentru voi, tinerii din ziua de azi, caracterul e un lucru cu totul demodat. Apoi, ridicîndu-şi atît de brusc sprînceana liberă, încît îi căzu monoclul de pe celălalt ochi, adăugă : Evrika ! Wilfred Bentworth ! Iată omul potrivit pentru asanarea mahalalelor : ultimul *squire*. Asta ar fi, cum ziceţi voi, o lovitură.

— Bătrînul Bentworth ? repetă Michael puţin convins.

— Este de vîrsta mea, are şaizeci şi opt de ani şi n-a făcut niciodată politică.

— Dar nu-i cam prost ?

— Iată glasul epocii moderne ! Este un bărbat destul de corpolent, seamănă cu un majordom cu mustaţă dar... prost ? Nu. A refuzat de trei ori titlul de *pair*. Gîndeşte-te tu la efectul pe care acest fapt îl are asupra publicului !

— Wilfred Bentworth ! Niciodată nu m-aş fi gîndit la el... l-am privit întotdeauna ca pe un om care-şi face o profesie din cinstea lui, murmură Michael.

— Păi, e cinstit !

— Da, dar cînd vorbeşte, face întotdeauna aluzie la cinstea lui.

— Ai dreptate, zise *sir* Lawrence, dar fiecare om trebuie să aibă un defect. Are o moşie de douăzeci de mii de acri şi se pricepe la creşterea vitelor îngrăşate. Este membru în consiliul de administraţie al unei societăţi de căi ferate, este preşedintele de onoare al echipei de cricket din comitatul său şi preşedintele unui mare spital. Toată lumea îl cunoaşte. Familia regală vine la vînătoare pe terenurile lui : arborele lui genealogic se întinde pînă în epoca saxonă şi, dacă mai există

azi un John Bull, apoi el este cel mai demn de acest titlu. Într-o altă țară, prezența lui ar alunga viața din orice plan care-și propune să înfăptuiască ceva, dar în Anglia... dacă poți pune mîna pe el, Michael, cauza ta e pe jumătate cîștigată.

Michael se uită ironic la tatăl său ; oare, Bart înțelegea Anglia de azi ? Gîndul lui Michael parcurse toate domeniile vieții publice. Da, într-adevăr, Bart înțelegea !

— Cum să procedez, tată ? Vrei să intri și tu în comitet ? Tu îl cunoști și am putea merge împreună la el.

— Dacă ți-ar face în mod sincer plăcere, spuse *sir* Lawrence aproape încîntat, intru și eu. E vremea să mă apuc din nou de lucru.

— Splendid ! Mi se pare că am priceput ce urmărești tu prin Bentworth. Este mai presus de orice bănuială... are o avere prea mare pentru a urmări să cîștige ceva și nu este destul de deștept pentru a induce pe cineva în eroare.

Sir Lawrence dădu din cap.

— Adaugă la acestea și înfățișarea lui, ceea ce trage greu în cumpănă la un popor care a renunțat la agricultură, socotind-o o afacere proastă. Nouă tot ne mai place să ne gîndim la un biftec bun. Majoritatea fruntașilor politici din epoca modernă își datorează situația acestei înclinări. Poporul care și-a părăsit temelia și merge spre ceva necunoscut are nevoie de conducători masivi, hrăniți bine cu biftec și bere... sau cel puțin cu vin negru. Să știi că această cerință are o nuanță patetică, Michael. Ce zi e azi... Joi ? Astăzi Bentworth are ședință la consiliul de administrație. Ce zici, batem fierul cît e cald ? E foarte probabil să-l prindem la clubul Burton.

— Bine, zise Michael și plecară.

— Acest club, murmură *sir* Lawrence, în timp ce urcau scările spre clubul Burton, nu primește decît membri care au călătorit mult, dar eu cred că Bentworth n-a călătorit nici un kilometru. Aceasta e o dovadă a respectului de care se bucură. Adică nu, sînt nedrept cu el. Îmi aduc aminte că în războiul burilor a comandat garda națională a comitatului său. *Sir* Wilfred e în club, Smileman ?

— Da, *sir* Lawrence, acum a sosit.

De fapt, „ultimul *squire*" se afla în fața afișierului cu telegrame. Avea chipul trandafiriu, mustața albă, scurtă și favoriții drepți, mici și cărunți ; stătea într-o ținută de parcă veștile veniseră la el și nu el la vești. Băncile se puteau ruina,

guvernele puteau să cadă, puteau izbucni războaie şi se puteau prăbuşi greve, dar nimic nu putea să mişte acest pîntece masiv, nimic nu putea face să clipească aceşti ochi albaştri cu privirea fermă pe sub sprîncenele uşor ridicate spre tîmple. Deşi cam chel, părul care-i mai rămăsese era bine tuns; nu exista un bărbat mai bine ras decît bătrînul Bentworth; iar mustaţa, care i se termina exact la marginea buzelor, dădea o expresie de fermitate excepţională chipului său ars de soare şi întotdeauna bine dispus.

Plimbîndu-şi privirea de la el la tatăl său — zvelt, sprinten, agitat, întunecat şi plin de idei fanteziste, aşa cum bălţile sînt pline de becaţe — Michael rămase impresionat. O idee fantezistă în cazul lui Wilfred Bentworth ar fi, într-adevăr, o pasăre rară! „Nu pricep cum de a reuşit să nu intre în politică", îşi zise Michael.

— Vă prezint pe fiul meu — om de stat, în faşă. Am venit să vă rugăm să prezidaţi o speranţă pierdută. Nu zîmbiţi, vă rog! Sînteţi „omul nostru", cum se zice în ziua de azi. Avem de gînd să ne adăpostim în spatele dumneavoastră, la deschiderea unui drum nou.

— Ei! Ce? Luaţi loc! Ce tot spuneţi?

— Este vorba despre cartierele insalubre, „dacă mă înţelegeţi", cum zic femeile. Dar spune tu, Michael!

Michael începu. După ce expuse teoria unchiului său şi cită cîteva cifre, le învălui în amănuntele plastice de care-şi mai aducea aminte. Se simţea ca o muscă atacînd picioarele din spate ale unui bou şi urmărind coada boului.

— Dacă vîrîţi unghia în perete, *sir*, ies roiuri de insecte! Cu aceste cuvinte, Michael îşi încheie expunerea.

— Dumnezeule! zise brusc Bentworth. Doamne-Dumnezeule!

— Oamenii de pe acolo nu prea ştiu ce-i binele, interveni *sir* Lawrence.

Bentworth holbă ochii.

— Eşti un necredincios, îi zise. Eu nu-l cunosc pe Charwell, dar lumea zice că-i sărit.

— Asta nu, murmură *sir* Lawrence, e doar un original, ca majoritatea celor care aparţin unor familii cu adevărat vechi.

Din fotoliul său, membrul unei vechi familii engleze începu să clipească din ochi.

— Trebuie să știți, continuă *sir* Lawrence, că Charwell era o familie veche cînd secătura aceea de avocat, primul Mont, a pus bazele familiei noastre sub domnia lui Iacob I [1].

— Oh ! zise Bentworth. Dumneata ești una dintre prețioasele lui creații ? Nu știam.

— Nu cunoașteți îndeaproape periferiile, nu-i așa ? zise Michael, dîndu-și seama că nu e momentul să se rătăcească în labirintul genealogiei.

— Ce ? Nu. Cred c-ar trebui să le cunosc. Bieții oameni !

— Nu este vorba atît despre latura umanitaristă, zise Michael cu viclenie, cît despre o gravă deteriorare a speciei.

— M-m ? zise moșierul. Te pricepi la creșterea vitelor ?

Michael clătină din cap.

— Atunci află de la mine că aproape totul depinde de ereditate. Poți să îngrași populația mahalalei, dar nu-i poți schimba caracterul.

— Eu nu cred că au defecte mari de caracter, zise Michael. Copiii sînt în majoritate blonzi, ceea ce înseamnă, cred, că și-au păstrat însușirile anglo-saxone.

Michael observă cum tatăl său îi făcea semn din ochi, avînd aerul să spună : „Ești diplomat, nu glumă !"

— La cine te-ai gîndit pentru acest comitet ? întrebă pe neașteptate Bentworth.

— La tatăl meu, zise Michael, și la marchizul de Shropshire...

— Foarte bătrîn.

— Dar foarte ager la minte, zise *sir* Lawrence. E gata să electrifice lumea.

— Și mai cine ?

— *Sir* Timothy Fanfield...

— Bătrînul fanfaron ! Și ?

— *Sir* Thomas Morsell.

— M-m !

Michael continuă iute :

— Sau orice alt medic de vază pe care-l socotiți mai bun, *sir*.

— Nu există nici unul. Dumneata ești sigur că sînt atîtea ploșnițe ?

— Absolut !

[1] Rege al Angliei între anii 1603—1625.

— Bine, va trebui să vorbesc cu Charwell. Am auzit că are o mare putere de convingere.

— Hilary e băiat bun, interveni *sir* Lawrence, un băiat cu adevărat bun, *sir*.

— Bine, Mont, dacă o să-mi placă Charwell, intru în comitet. Nu-mi plac insectele.

— O mare mişcare naţională, *sir*, începu Michael, şi nimeni nu va...

Bătrînul Bentworth clătină din cap.

— Nu-ţi face iluzii, îi spuse. Poate vei face rost de cîteva lire... poate vei scăpa de cîteva ploşniţe ; dar curente naţionale... aşa ceva nu se naşte în ţara aceasta !

— Solid tip, zise *sir* Lawrence în timp ce coborau scările. De cînd se ştie, nu s-a entuziasmat pentru ceva — o să fie un excelent preşedinte. Cred c-am pus mîna pe el, Michael. Ai cîntat bine pe coarda ploşniţelor. Acum ar fi bine să încercăm la marchiz. Chiar şi un duce va accepta să lucreze sub preşedinţia lui Bentworth ; doar se ştie că e de familie mai veche decît familia regală şi apoi, are ceva deosebit.

— Da — ce oare ?

— Faptul că nu se gîndeşte la persoana lui ; faptul că nu face niciodată lucruri nesăbuite şi nu-i pasă de nimeni şi de nimic.

— Trebuie să fie mai mult decît atîta, spuse Michael.

— Aşa este. Faptul că gîndeşte aşa cum gîndeşte Anglia, şi nu cum crede ea că gîndeşte.

— Dumnezeule ! zise Michael. Asta e o diagnoză ! Cinăm, *sir* ?

— Da. Să mergem la Parthenaeum ! Cînd m-au ales membru, îmi închipuiam că n-am să merg niciodată la acest club, dar acum merg foarte des. E mai oriental decît oricare alt local din Londra, l-ar putea satisface chiar şi pe un yoga. Intru şi cad în transă pînă în momentul cînd trebuie să plec. Nici un zgomot ; nimeni nu se apropie de mine. Nu există aci un confort material vulgar. Culoarea predominantă este aceea a Gangelui. Clubul are mai multă înţelepciune inaccesibilă decît poţi găsi în orice alt loc din Occident. O să luăm meniul clubului. Este în aşa fel întocmit, încît să tempereze orice emoţie. Dejunul, fireşte, nu-l poţi lua cu un prieten care nu e membru. Ospitalitatea trebuie să aibă o limită...

După ce isprăviră temperarea tuturor emoțiilor, *sir* Lawrence reîncepu :

— Și acum, să mergem la marchiz ! N-am văzut ochii bătrînului flăcău din vremea conflictului cu Marjorie Ferrar. Sper că nu-i bolnav de gută.

Ajunși la Curzon Street, aflară că marchizul isprăvise cina și se întorsese în camera lui de lucru.

— Nu-l deșteptați, dacă a adormit, zise *sir* Lawrence.

— Marchizul nu doarme niciodată, *sir* Lawrence.

Cînd intrară, îl găsiră scriind ; marchizul puse penița jos și îi privi peste colțul biroului.

— Ah, tinere Mont ! îi zise. Ce plăcere ! Apoi, se opri, cam brusc. Sper că nu aveți nimic în legătură cu nepoata mea !

— Departe de noi, marchize. Vrem să vă cerem ajutorul într-o acțiune publică pentru ajutorarea săracilor. Este vorba despre cartierele insalubre, cum zic iankeii.

Marchizul clătină din cap.

— Nu-mi place să-mi fac de lucru cu oamenii săraci — cu cît sînt mai săraci cu atît trebuie să ții mai mult seama de sentimentele lor.

— Sîntem absolut de acord cu dumneavoastră. *sir*, dar îngăduiți-i fiului meu să vă explice.

— Atunci luați loc, zise marchizul ridicîndu-se ; apoi își așeză piciorul pe fotoliu, își sprijini cotul pe genunchi și se opri cu capul aplecat într-o parte. Pentru a doua oară în aceeași seară, Michael se adînci în explicații.

— Bentworth ? zise marchizul. Vitele lui cu coarne scurte sînt bune ; e un tip solid, dar n-a ținut pas cu vremea.

— De aceea avem nevoie de dumneavoastră, marchize.

Dragă tinere Mont, sînt prea bătrîn.

— Am venit la dumneavoastră tocmai pentru că sînteți tînăr.

— Sincer vorbind, zise Michael, ne-am gîndit că v-ar plăcea să faceți parte din comitetul care urmează să lanseze apelul, pentru că în planul unchiului meu intră electrificarea bucătăriilor. De aceea, trebuie să avem în comitet o persoană cu autoritate, care să susțină această acțiune.

— Ah ! zise marchizul, Hilary Charwell... l-am auzit predicînd o dată în catedrala Sf. Paul... foarte amuzant ! Ce spun oamenii din partea locului despre electrificare ?

— Fireşte, nimic atîta timp cît nu este realizată, dar după aceea vor fi cu trup şi suflet alături de ea.

— H-m! zise marchizul. H-m! Unchiul dumitale pare a fi un om plin de energie.

— Sperăm, continuă Michael, că datorită electrificării, în curînd toată lumea va fi plină de energie.

Marchizul dădu din cap.

— Problema e pusă just. Am să reflectez. Necazul meu este că n-am bani şi nu-mi place să apelez la alţii fără a aduce eu însumi o contribuţie considerabilă.

Michael şi Lawrence Mont se uitară unul la altul; scuza era perfectă... n-o prevăzuseră.

— Poate cunoaşteţi pe cineva, continuă marchizul, care ar cumpăra nişte dantele... *point de Venise* [1], absolut autentice? Sau, adăugă el, am un Morland [2]...

— Aveţi un Morland, *sir?* strigă Michael. Deunăzi, socrul meu mi-a spus c-ar vrea să cumpere un tablou al lui.

— Are un loc potrivit pentru el? zise marchizul cam îngrijorat. E un ponei alb.

— Oh, da, *sir*. E un adevărat colecţionar.

— Nu există nici o speranţă că va dona vreodată colecţia lui naţiunii?

— Cred că sînt mari speranţe.

— Bine, poate vrea să treacă să-l vadă. De cînd a fost pictat, nu şi-a schimbat proprietarul. Dacă-mi plăteşte preţul pieţii — oricare ar fi el — problema este rezolvată.

— Sînteţi foarte bun, *sir*.

— Ba de loc, zise marchizul. Eu cred în electricitate şi detest fumul; iar acţiunea dumneavoastră mi se pare un curent bine orientat. Socrul dumitale este domnul Forsyte, nu-i aşa? A fost o dată un proces... nepoata mea... dar asta aparţine trecutului. Sper că sînteţi din nou prieteni.

— Da, *sir*; am văzut-o acum vreo două săptămîni şi am stat de vorbă de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic.

[1] Dantelă veneţiană. (fr.).

[2] *George Morland* (1763—1804), pictor englez, unul dintre creatorii peisajului intim în pictura engleză din secolul al XVIII-lea; a redat animale domestice şi scene din viaţa ţăranilor, a pescarilor etc.

— La dumneavoastră, tinerii moderni, nimic nu durează, spuse marchizul. Tînăra generație pare să fi uitat și războiul. Mă întreb, o fi bine ?... ce părere ai, Mont ?

— *„Tout casse, tout passe“* [1], marchize !

— Oh ! Eu nu mă plîng, zise marchizul, ba dimpotrivă. Între altele... În comitetul acesta aveți nevoie de un om nou, cu mulți bani.

— Puteți să ne propuneți pe cineva, *sir* ?

— Vecinul meu de alături... îl cheamă Montross... cred că numele lui adevărat este mai scurt... v-ar fi de folos. A făcut multe milioane, cred, din elastic pentru jartiere... are un brevet special pentru a nu le face prea durabile. Îl văd uneori uitîndu-se cu jind la mine... trebuie să știți că eu nu port jartiere. Poate, dacă pomeniți numele meu... are o soție și deocamdată n-are nici un titlu de noblețe. După părerea mea, i-ar place să ia parte la o acțiune publică.

— Pare să fie omul nimerit, zise *sir* Lawrence. Credeți c-am putea încerca chiar acum ?

— Încercați ! zise marchizul. Încercați. Am auzit că este un om casnic. N-are rost să lucrați cu jumătăți de măsură. Vă trebuie o imensă sumă de bani, dacă vreți să electrificați un număr considerabil de bucătării. Omul care ar contribui serios la o asemenea acțiune și-ar cîștiga un titlu de noblețe mult mai bine meritat decît al altora.

— De acord, zise *sir* Lawrence, acest lucru ar însemna un serviciu real adus binelui obștesc. Totuși, cred că nu trebuie să vînturăm ideea titlului de noblețe.

Marchizul își clătină capul sprijinit în palmă.

— În vremurile de azi... nu, spuse. Pomeniți-i doar numele colegilor săi din comitet. Nu putem spera să aibă interes în acțiune ca atare.

— Vă mulțumim foarte mult, *sir*. O să vă dăm de veste dacă Wilfred Bentworth acceptă președinția și vă vom ține la curent cu mersul treburilor în general.

Marchizul coborî piciorul de pe fotoliu și, aplecînd capul spre Michael, zise :

— Îmi face plăcere să-i văd pe tinerii politicieni preocupați de viitorul Angliei, pentru că, de fapt, în ciuda politicii, An-

[1] Nimic nu-i veșnic, totul trece, totul se uzează (fr.).

glia tot va avea un viitor. Şi fiindcă veni vorba, dumneata ţi-ai electrificat bucătăria ?

— Soţia mea şi cu mine ne gîndim serios s-o facem, *sir*.

— Nu vă gîndiţi atîta ! zise marchizul. Electrificaţi-o !

— Desigur, o vom face acum.

— Trebuie să extindem electrificarea, atîta timp cît se extinde greva cărbunelui, zise marchizul, căci nu cunosc ceva mai scurt decît memoria publicului.

— Phiu ! zise *sir* Lawrence, în pragul casei vecine. Bătrînul e mai vioi ca niciodată. Cred că numele ăstuia de aici a fost la origine Moss. Dacă-i aşa, se pune întrebarea : sîntem oare destul de abili pentru a face ispravă ?

Plini de îndoieli, priviră cu atenţie edificiul din faţa lor.

— Cred că cel mai cuminte e să intrăm de-a dreptul în temă, zise Michael. Voi stărui asupra cartierelor insalubre, voi menţiona numele celor pe care sperăm să-i avem în comitet şi apoi îl vom lăsa să decidă singur.

— Cred că e mai bine să spunem că-i „avem" în comitet şi nu că „sperăm" să-i avem, zise *sir* Lawrence.

— În momentul cînd menţionăm numele acelea, o să priceapă că-l invităm pentru banii lui.

— Pricepe el în orice caz, băiete.

— Sper că are într-adevăr bani.

— Montross, Ltd ! Nu se mărgineşte numai la gumilastic.

— Eu aş prefera să apelez pur şi simplu la generozitatea lui, tată. Ştii doar că rasa aceasta are o mare doză de generozitate.

— Nu putem sta aici pentru a discuta calităţile poporului ales. Apasă pe buton !

Michael sună.

— Domnul Montross e acasă ? Vă mulţumesc. Daţi-i vă rog aceste cărţi de vizită şi întrebaţi-l dacă-l putem vedea pentru cîteva minute.

Camera în care fură introduşi era, fără îndoială, obişnuită cu asemenea vizite, deoarece nu exista într-însa nici un obiect pe care cineva l-ar fi putut lua cu el : fotoliile erau destul de confortabile iar pereţii erau împodobiţi cu cîteva tablouri valoroase, de mari dimensiuni, şi cîteva busturi.

Sir Lawrence examina un bust, iar Michael un tablou, cînd uşa se deschise şi un glas spuse :

— Domnii doresc... ?

Domnul Montross era mic de statură și semăna puțin cu o morsă uscată, care pe vremuri fusese neagră, dar acum încărunțise ; avea trăsături ușor acviline, ochi căprui, melancolici, mustăți și sprîncene cărunte, stufoase și lăsate.

— Vecinul dumneavoastră, marchizul de Shropshire, începu Michael imediat, ne-a sfătuit să vă vizităm. Încercăm să formăm un comitet pentru a lansa un apel în scopul creării unui fond național destinat asanării cartierelor insalubre. Și, pentru a treia oară în ziua aceea, Michael se cufundă în amănunte.

— Și pentru ce ați venit la mine, domnilor ? întrebă domnul Montross, după ce Michael își isprăvi expunerea.

Michael se strădui să nu se bîlbîie.

— Pentru că sînteți bogat, *sir !* îi spuse simplu.

— Bine ! zise domnul Montross. Uite ce este : eu am început în mahala, domnule Mont... nu-i așa ?... da, domnule Mont... acolo am început... și trebuie să vă spun că știu foarte multe despre oamenii aceia. M-am gîndit că poate acesta este motivul care v-a adus la mine.

— Splendid, domnule, zise Michael, dar, nu încape îndoială că noi habar n-aveam.

— Ei bine, oamenii aceia se nasc fără viitor.

— Tocmai acest lucru vrem să-l modificăm, *sir.*

— Scoateți-i din străzile lor și mutați-i într-o țară nouă, atunci poate veți putea schimba ceva ; dar dacă îi lăsați în străzile lor... Domnul Montross clătină din cap. Eu îi cunosc, domnule Mont ; dacă oamenii aceștia s-ar gîndi la viitor, n-ar mai putea trăi. Iar dacă omul nu se gîndește la viitor, nu-l poate avea.

— Dar dumneavoastră cum ați făcut ? întrebă *sir* Lawrence.

Domnul Montross își luă privirea de la Michael și o îndreptă asupra cărților de vizită pe care le avea în mînă, apoi ridică ochii săi melancolici.

— *Sir* Lawrence Mont, nu-i așa ?... La mine este cu totul altceva.

Sir Lawrence și Michael schimbară o privire fulgerătoare. Aveau aerul să spună : „Ne place tipul".

— Am fost băiat sărac într-o mahala nenorocită, continuă domnul Montross, surprinzînd privirea lor, și acum, sînt... da, milionar ; dar trebuie să știți că n-am devenit milionar

risipindu-mi banii. Îmi place să ajut oamenii care se ajută singuri.

— Așadar, zise Michael suspinînd, planul nostru n-are nimic interesant pentru dumneavoastră ?

— Am să vorbesc cu soția mea, răspunse domnul Montross, suspinînd la rîndul său. Bună seara, domnilor. Am să vă scriu.

Cei doi Mont plecară încet spre Mount Street, în ultimele clipe ale amurgului.

— Ce zici ? spuse Michael.

Sir Lawrence ridică sprînceana.

— Om cinstit, răspunse, norocul nostru este că are o soție.

— Vrei să spui că... ?

— Viitoarea *lady* Montross îl va aduce în comitet. N-avea alt motiv de a se sfătui cu ea. Cu el avem patru ; *sir* Timothy este în mod sigur omul nostru : nu detestă nimic pe lume mai mult decît pe proprietarii de mahalale. Ne mai trebuiesc trei. Un episcop putem găsi oricînd, dar pe moment nu-mi vine în minte pe care anume să-l solicităm ; *trebuie* să avem un doctor mare și ne-ar trebui și un bancher. Poate că unchiul tău, Lionel Charwell, ne va ajuta ; el cunoaște toate culisele finanțelor, din procesele de pe la curți, și am putea-o mobiliza pe Alison să lucreze pentru noi. Și acum, dragul meu, noapte bună ! Nu-mi aduc aminte să mă fi simțit vreodată mai ostenit ca acum.

La colțul străzii, se despărțiră ; Michael porni spre Westminster. Trecu pe sub poarta cu zăbrele a parcului și pe lîngă grajdurile palatului Buckingham, îndreptîndu-se spre Victoria Street. Acest cartier avea și el cîteva mahalale foarte frumușele, cu toate că — după cîte aflase el — în ultima vreme autoritățile începuseră „să ia măsuri". Trecu printr-un sector unde se „luaseră măsuri", concretizate prin demolarea multor case vechi. Michael se opri să privească resturile zidurilor rămase în picioare, acoperite cu un mozaic de tapete de hîrtie. Ce s-o fi întîmplat cu tribul alungat de pe aceste ruine ? Unde s-au dus să-și trăiască tragica lor viață, din care au făcut o comedie atît de veselă ? Ajunse la podul lat de pe Victoria Street, trecu peste Tamisa și, pornind pe un drum despre care știa că trebuie evitat, ajunse curînd într-un loc unde femei pecetluite de vîrstă ședeau pe treptele din fața ușii pentru a respira puțin aer curat și unde alei înguste duceau spre adîncimi necunoscute. Michael le parcurse în imaginație,

nu în fapt. Se opri pentru cîteva minute la capătul unei alei, încercînd să-şi închipuie cum poate fi viaţa pe acolo. Şi fiindcă nu izbuti, plecă iute mai departe şi coti în South Square. Intră în reşedinţa sa cu lauri plantaţi în vase mari şi cu acoperişul stil danez, unde domnea o curăţenie aproape exasperantă, şi suferi de sentimentul care-i cuprinde pe oamenii conştienţi de norocul lor.

„Fleur ar spune, gîndi Michael, poposind pe sarcofagul cu haine, pentru că şi el era ostenit, că oamenii aceia neavînd simţ estetic şi nici tradiţia spălatului, sînt cel puţin tot atît de fericiţi ca şi noi. Ea ar spune că lor, traiul de la mînă pînă la gură (şi nu prea mult la gură) le oferă aceeaşi plăcere pe care ne-o dau nouă baia, jazzul, poezia şi *coctail*-urile. În general, Fleur are dreptate." Numai că asta înseamnă recunoaşterea înfrîngerii! Dacă este într-adevăr aşa, pentru ce se mai agită lumea? Dacă viaţa cu ploşniţe şi muşte este tot atît de bună ca şi viaţa fără ploşniţe şi fără muşte, la ce servesc praful insecticid al lui Keating şi toate aspiraţiile poeţilor? *Noul Ierusalim* al lui Blake se bazează, desigur, pe Keating, iar Keating se bazează pe o piele sensibilă; aşadar, nu eşti cinic cînd spui că civilizaţia nu merge mai departe de epidermă. Oamenii au, probabil, suflet, dar piele au în mod cert şi progresul real este numai cel apreciat în funcţie de epidermă!

Aşa zburau gîndurile lui Michael, în timp ce poposea pe sarcofagul cu haine; apoi, gîndindu-se la pielea lui Fleur, atît de albă şi moale, urcă la etaj.

Fleur îşi făcuse baia de seară şi stătea în camera ei, în faţa ferestrei, gîndindu-se... la ce? la luna ce strălucea deasupra scuarului?

— Biata prizonieră! îi spuse, prinzînd-o în braţe.

— Ce zgomot straniu are oraşul noaptea, Michael! Şi cînd te gîndeşti că este format din şapte milioane de sunete separate, ale oamenilor care-şi văd fiecare de drumul lor.

— Şi totuşi, toată gloata merge pe un singur drum.

— Noi nu mergem pe nici un drum, zise Fleur, noi nu facem decît paşi.

— Trebuie să existe un sens, fetiţo, chiar dacă nu-l vedem.

— Oh! fireşte! Schimbarea.

— Schimbarea în mai bine sau în mai rău; dar schimbarea în sine înseamnă un ţel.

— Poate numai pînă la marginea prăpastiei în care ne aruncăm.

— Ca omul stăpînit de diavol din ţinutul Gadarenilor.

— Da, de ce nu ?

— Sînt de acord, zise Michael nenorocit, că totul este posibil ; dar există totuşi bunul simţ al omului.

— Bunul simţ... în faţa pasiunilor !

Michael n-o mai strînse atît de tare în braţe.

— Eu credeam că tu eşti întotdeauna partizana bunului simţ. Pasiune ? Pasiunea de a avea ? Sau pasiunea de a şti ?

— Ambele, zise Fleur, aşa este epoca noastră şi eu sînt copilul ei. Tu nu eşti, Michael ! O ştii prea bine.

— Mă întreb ! zise Michael, desfăcîndu-şi braţele din jurul mijlocului ei. Dar dacă doreşti să ai sau să cunoşti ceva deosebit, te-aş ruga să mi-o spui, Fleur.

Urmă un moment de tăcere, pînă cînd Michael simţi braţul ei alunecînd sub braţul lui şi buzele ei lipite de urechea lui.

— Nu doresc decît luna de pe cer, dragul meu. Hai la culcare.

Capitolul VII

DOUĂ VIZITE

Chiar în ziua cînd Fleur scăpă din carantină, primi vizita unei persoane la care nici prin vis nu s-ar fi gîndit. Deşi nu uitase de existenţa unei făpturi indestructibil legată de ziua cununiei sale, nu credea s-o mai revadă vreodată. Auzind cuvintele: „Domnişoara June Forsyte, doamnă", şi văzînd-o în faţa tabloului lui Fragonard, Fleur avu senzaţia unui uşor cutremur de pămînt.

Cînd o auzi intrînd, mica siluetă argintie se întoarse spre ea şi-i întinse o mînă într-o mănuşă de aţă.

— E o şcoală superficială, îi spuse ridicînd bărbia spre Fragonard, dar îmi place camera ta. Tablourile lui Harold Blade s-ar potrivi de minune aici. Cunoşti lucrările lui? Fleur clătină din cap.

— Oh! Credeam că orice...

Micuţa doamnă se opri ca în faţa unui abis.

— Vrei să iei loc? zise Fleur. Mai ai galeria din Cork Street?

— Aceea? Oh, nu! Nu-mi oferea nici o perspectivă. Am vîndut-o la jumătatea preţului cu care mi-a cumpărat-o tata.

— Ce a devenit acel polono-american... Boris Strumo şi nu mai ştiu cum... de care te ocupaseşi atîta?

— El! Oh! Nimic nu s-a ales de el! S-a căsătorit şi lucrează numai pentru bani. I se plătesc sume enorme pentru lucrările lui... care nu sînt de loc bune. Va să zică Jon şi soţia lui... Se opri din nou şi Fleur încerca să scruteze abisul de pe marginea căruia June îşi retrăsese piciorul.

— Da, zise privind fix în ochii lui June, care se mişcau dintr-o parte într-alta, mi se pare să Jon a părăsit definitiv America. Nu cred că soţia lui va fi fericită aici.

— Ah! zise June. Holly mi-a spus că şi tu ai fost în America. L-ai întîlnit acolo pe Jon?

— Nu tocmai.

— Ţi-a plăcut America?

— E plină de viaţă.

June strîmbă din nas.

— Americanii cumpără tablouri? Mai bine-zis: crezi că există vreo şansă de a vinde acolo lucrările lui Harold Blade?

— Fără a-i cunoaşte opera...

— Ah, da, uitasem. Mi se pare cu neputinţă să nu o cunoşti.

June se apleacă spre Fleur; ochii îi străluceau.

— Uite ce este, Fleur, aş vrea să-i pozezi; ţi-ar face un portret minunat. Tatăl tău trebuie să facă comanda. Cu situaţia ta în societate, mai ales după procesul acela de anul trecut!... Fleur tresări aproape imperceptibil... Asta ar întemeia cariera bietului Harold. Este absolut genial, adăugă June încreţind fruntea, *trebuie* să-i vezi lucrările.

— Cu plăcere, zise Fleur. L-ai mai văzut pe Jon?

— Nu. Vineri trece pe la mine. Sper să-mi placă soţia lui. Mie, în general, îmi plac străinii, în afară de americani şi francezi. Adică, fireşte, cu oarecare excepţii.

— Da, fireşte, zise Fleur. De obicei, la ce ore eşti acasă?

— În fiecare după-masă, între cinci şi şapte, Harold pleacă la plimbare... ştii, el lucrează în atelierul meu. Pot să-ţi arăt mai bine lucrările în absenţa lui; e foarte susceptibil... aşa cum sînt adevăratele genii. Aş vrea să facă şi portretul soţiei lui Jon. E extraordinar în portrete de femei.

— În acest caz, cred că e mai bine să-i prezinţi mai întîi lui Jon pictorul şi opera.

Pentru o clipă, June o privi cu ochi mari, apoi ridică privirea spre Fragonard.

— Cînd vine tatăl tău să vorbească cu el? întrebă ea.

— Poate ar fi mai bine să vin mai întîi eu.

— E drept că lui Soames nu-i plac decît lucruri proaste, zise June îngîndurată, dar dacă *tu* îi spui că doreşti să-ţi facă portretul, sînt sigură că el va... Întotdeauna te răsfaţă.

Fleur zîmbi.

— Bine, am să vin. Poate nu săptămîna aceasta, zise Fleur, şi adaugă în gînd: „Poate, totuşi, vineri".

June se ridică.

— Îmi place casa ta şi bărbatul tău. Unde e?

— Michael ? Probabil prin vreo mahala ; acum nu se gîndește decît la planul de asanare a mahalalelor.

— Ce frumos ! Pot să-ți văd băiatul ?

— Îmi pare rău, dar abia a avut pojar.

June suspină :

— Ce mult a trecut de cînd am avut eu pojar ! Îmi aduc bine aminte de vremea cînd Jon avea pojar ; eu i-am dus primele cărți de aventuri. Brusc, ridică privirea spre Fleur. Îți place soția lui ? După mine e ridicol că s-a căsătorit atît de tînăr. Mereu îi spun lui Harold să nu se căsătorească niciodată ; căsătoria înseamnă sfîrșitul aventurii. Ochii ei se mișcau încoace și încolo, parcă ar fi vrut să adauge : „Sau începutul ei... dar eu n-am avut parte de ea". Apoi, brusc, îi întinse amîndouă mîinile.

— Te aștept. Nu știu dacă lui Harold îi va plăcea părul tău !

Fleur zîmbi.

— Îmi pare rău, dar n-am să-l las să crească de dragul lui. Oh ! Iată-l pe tata ! Fleur îl văzuse trecînd prin fața ferestrei.

— Cred că e mai bine să nu-l întîlnesc, dacă nu e neapărat necesar, zise June.

— Cred că el este de aceeași părere. Dacă ieși, n-o să te observe.

— Oh ! zise June și ieși.

Prin fereastră, Fleur o urmări mergînd atît de iute, de parcă n-avea timp să atingă trotuarul.

Peste o clipă, intră Soames.

— Ce-a căutat aici femeia aceea ? zise. E ca o pasăre a furtunii.

— Nimic deosebit, dragul meu ; are un nou pictor pe care încearcă să-l pună pe picioare.

— Iarăși un neisprăvit ! Toată viața a fost renumită datorită lor... de cînd... Soames se opri brusc, înghițind numele lui Bosinney, și adăugă : June nu se duce niciodată undeva fără a cere ceva. La tine a reușit ?

— Și eu fac la fel, dragul meu !

Soames tăcu, dîndu-și seama că era foarte aproape de „a vedea paiul din ochiul altuia". „La urma urmei, ce rost are să mergi undeva, dacă nu vrei să capeți ceva ?" acesta era un principiu fundamental al vieții lui.

— Am fost să văd Morland-ul acela ; e autentic. De fapt, l-am şi cumpărat, zise Soames, şi se lăsă furat de gînduri...

De îndată ce aflase de la Michael că marchizul de Shropshire avea de vînzare un Morland, Soames spusese :

— Ştiu şi eu ? Parcă n-aş cumpăra.

— Credeam că doriţi, *sir*, după cele ce mi-aţi spus deunăzi, e un ponei alb.

— Da, fireşte, zise Soames. Cît cere pe el ?

— Cred că preţul pieţei.

— Nu există un preţ al pieţei. E autentic ?

— Zice că nu şi-a schimbat niciodată proprietarul.

Soames gîndi cu glas tare :

— Marchizul de Shropshire... este bunicul acelei femei cu părul roşu, nu-i aşa ?

— Aşa este, dar e un om foarte cumsecade. Mi-a spus că i-ar face plăcere dacă v-aţi duce să vedeţi tabloul.

— Cred şi eu, zise Soames, şi pentru moment nu mai spuse nimic.

Peste cîteva zile, întrebă :

— Unde este Morland-ul acela ?

— La Shropshire House, în Curzon Street, *sir*.

— A ! Hm ! Am să trec să-l văd.

După ce luă dejunul în Green Street, unde continua să locuiască, Soames coti cîteva străzi şi, ajuns la adresă, trimise cartea sa de vizită, pe care scrisese cuvintele : „Ginerele meu, Michael Mont, spune că v-ar face plăcere să-mi arătaţi tabloul de Morland".

Majordomul se întoarse şi, deschizînd uşa, zise :

— Poftiţi, pe aici, domnule. Tabloul este deasupra bufetului.

În sufrageria enormă, unde chiar şi mobilele masive păreau mici, tabloul de Morland părea şi el mai mic, între două naturi moarte de dimensiuni şi stil olandez. Subiectul era simplu : un ponei alb într-un grajd, porumbei ciugulind nişte grăunţe, un băieţel aşezat pe un coş răsturnat, mîncînd un măr. Dintr-o privire, Soames văzu că era autentic şi că nu fusese nici măcar restaurat... clarobscurul era remarcabil. Se opri cu spatele la lumină şi-l privi atent. Morland nu era atît de căutat ca în trecut ; dar tablourile lui erau caracteristice pentru epoca sa şi aveau dimensiuni uşor de mînuit. Cînd n-ai prea mult loc disponibil şi vrei să ai reprezentată în colecţie şi această

perioadă, Morland era cel mai nimerit, după Constable... piesele bune ale bătrînului Crome fiind extrem de rare. Morland era Morland după cum Millet era Millet, întotdeauna vor avea valoare! Asemenea tuturor colecționarilor dintr-o epocă de tatonări, Soames nu achiziționa, din principiu, lucruri actualmente valabile, ci mai ales lucruri valabile în viitor. După părerea lui Soames, pictorii moderni, care pictau lucrări moderne, vor fi morți înainte de moartea lui, și apoi, oricît s-ar fi străduit, tablourile moderne nu-i plăceau. Pictorii moderni, în genul celor încadrați în Academie, dintre care cei mai mulți lucrează în stil vechi, sînt, desigur, oameni prudenți, dar cine poate spune dacă vreunul din ei va supraviețui? Nu! Singurul lucru sigur era să cumperi lucrările celor morți, iar dintre morți să-i alegi pe cei ce vor trăi. Astfel, avînd în vedere că Soames nu era singurul colecționar cu asemenea convingeri, moartea prematură a celor mai mulți pictori în viață era asigurată. De fapt, se spunea că aproape nici unul dintre ei nu putea vinde un tablou nici pe bani, nici pe simpatie.

În timp ce privea poneiul printr-un inel format din degetul mare și cel arătător, auzi un zgomot ușor și, întorcîndu-se, văzu un bărbat bătrîn și mărunțel, îmbrăcat în costum de *tweed* și care scruta tabloul, aproape în același mod.

Coborînd mîna din fața ochiului, hotărît să nu i se adreseze prin cuvintele „excelența-voastră" sau ceva asemănător, Soames mîrîi:

— Mă uitam la coadă... bine pictată!

Marchizul coborî și el mîna de la ochi și studie cartea de vizită pe care o ținea în cealaltă mînă, între degetul mare și arătător.

— Domnul Forsyte? Da. Bunicul meu l-a cumpărat chiar de la pictor. Pe spatele tabloului este o mențiune. Nu mă despart ușor de el, dar trăim vremuri grele. Doriți să vedeți dosul tabloului?

— Da, zise Soames. Întotdeauna mă uit și pe dos.

— Uneori, zise marchizul scoțînd cu greu tabloul din perete, este cea mai bună parte a unui tablou.

Soames zîmbi din colțul gurii pe care marchizul nu-l vedea, străduindu-se ca nu cumva bătrînul să aibă greșita impresie că el îi făcea temenele sau ceva asemănător.

— Tradiția unei familii nu-i lucru de șagă, domnule Forsyte, continuă marchizul cu capul aplecat într-o parte, o simți cînd trebuie să vinzi obiecte moștenite.

— Oh ! Văd că este autentic, zise Soames, și fără a mă uita pe dos.

— Atunci, dacă doriți să-l cumpărați, putem face o simplă tranzacție ca între gentlemeni. După cîte am auzit, vă pricepeți la evaluare.

Soames întoarse capul și privi dosul tabloului. Cuvintele bătrînului erau atît de dezarmante, încît nu se putea hotărî dacă să se lase dezarmat sau nu. Citi :

„George Morland pentru lordul George Ferrar, contra sumei de 80 Lire. 1797."

— Bunicul meu a primit titlul de marchiz mai tîrziu, îi spuse. Mă bucur că l-a plătit pe Morland... bunicii noștri erau niște șmecheri, domnule Forsyte ; ce pungășii se făceau pe vremea aceea !

Soames, ușor măgulit la gîndul că și „Superior Dosset" fusese un mare șmecher, deveni mai prietenos.

— Mare pungaș și Morland ăsta, zise. Dar în zilele acelea existau adevărați pictori, oamenii puteau cumpăra cu încredere... azi nu se mai poate.

— Nu sînt convins, zise marchizul, nu sînt convins. Poate că electrificarea artei este un proces necesar. Sîntem cu toții în plină mișcare, domnule Forsyte.

— Da, răspunse Soames posomorît, dar nu ne putem mișca în ritmul acesta... e nefiresc. Nu va trece mult și ne vom opri în loc.

— Mă îndoiesc. Trebuie să ținem pasul cu epoca, nu-i așa ?

— Pasul nu are atîta importanță, zise Soames, uimit de el însuși, atîta vreme cît te duce undeva.

Marchizul așeză tabloul pe bufet, își puse piciorul pe un scaun și-și sprijini cotul pe un genunchi.

— Ginerele dumneavoastră v-a spus pentru ce-mi trebuiesc banii ? Are un proiect pentru electrificarea bucătăriilor din mahalale. În definitiv, domnule Forsyte, noi *sîntem* mai curați și mai omenoși decît bunicii noștri. Așadar, cît credeți că face tabloul ?

— Pentru ce nu cereți părerea lui Dumetrius ?

— Negustorul din Haymarket ? Evaluarea lui e mai justă decît a dumneavoastră ?

— Asta n-o pot spune, zise Soames, cinstit. Dar dacă-i pomeniți numele meu, va evalua tabloul în schimbul unui onorar de cinci guinee și vă va putea face chiar el o ofertă de cumpărare.

— Nu țin să se afle că vînd tablouri.

— Da, zise Soames, dar eu n-aș vrea să luați eventual mai puțin decît ați putea primi de la altcineva. Dacă eu l-aș fi însărcinat pe Dumetrius să-mi cumpere un Morland, n-aș fi dat mai mult de 500. Eu vă ofer șase sute.

Barba marchizului se ridică în sus.

— Cred că e prea bine plătit. Să zicem cinci sute cincizeci.

Soames clătină din cap și zise :

— Să nu ne tocmim. Șase. Pot să vă dau acum cecul și să duc tabloul. Am să-l atîrn în galeria mea de la Mappledurham.

Marchizul coborî piciorul de pe scaun și suspină.

— Într-adevăr, vă rămîn foarte îndatorat. Mă bucură gîndul că va fi bine găzduit.

— Dacă doriți să veniți și să-l vedeți, oricînd... Soames se opri. Bătrînul acesta e cu un picior în Camera Lorzilor și cu celălalt în groapă... Între cele două nu prea e mare diferență ! — poate nici nu dorește să vină !

— Ar fi foarte plăcut, răspunse marchizul, cu privirile rătăcite, așa după cum se aștepta Soames. Aveți acolo propria dumneavoastră uzină electrică ?

— Da, zise Soames, scoțînd din buzunar carnetul de cecuri. Poate să-mi comande cineva un taxi ? Dacă apropiați puțin naturile moarte, nici n-o să se simtă lipsa lui Morland.

În timp ce această frază nu prea convingătoare le mai suna în urechi, făcură schimburi de bunuri și Soames se întoarse cu taxiul în Green Street. Pe drum, se întrebă vag dacă nu cumva marchizul l-a „dus“ vorbindu-i despre o tranzacție între gentlemeni. Simpatic bătrîn, în felul lui, iute ca o pasăre... Cum se uita prin degetul mare și cel arătător !

În sfîrșit, în salonul fiicei sale, Soames zise :

— Ce-i cu proiectul lui Michael pentru electrificarea bucătăriilor din mahalale ?

Fleur zîmbi, dar Soames nu aprobă ironia acestui zîmbet.

— Michael s-a vîrît pînă peste cap.

— În datorii ?

— Oh ! Nu ! Se ocupă cu trup și suflet de un proiect pentru asanarea cartierelor insalubre, întocmai cum a făcut și cu foggartismul. Abia apuc să-l mai văd.

Soames gemu în sinea lui. Nu se putea gîndi la Fleur fără a-l simți ascuns undeva pe tînărul Jon Forsyte. Oare, Fleur regreta cu adevărat faptul că Michael era atît de absorbit de viața publică, sau era un pretext... o scuză pentru ca ea să poată duce viața ei particulară ?

— Fără îndoială, trebuie să se facă ceva pentru mahalale, zise el. Și apoi, Michael trebuie să se ocupe de ceva.

Fleur dădu din umeri.

— Michael e prea bun pentru lumea aceasta.

— Aici nu mă pot pronunța, zise Soames ; dar știu că este... un om de nădejde.

— Ceea ce nu poți spune despre mine, tată dragă ; nu-i așa ? Tu n-ai nici un pic de încredere în mine !

— Să n-am încredere în tine ? protestă cu oarecare efort Soames. De ce n-aș avea ?

— Așa este !

Soames se rufugie în tabloul lui Fragonard. Fleur îl dibuise ! Îi citise gîndurile !

— June vrea probabil să-i cumpăr un tablou, spuse el.

— Vrea să comanzi portretul meu.

— Da ? Cum îl cheamă pe neisprăvitul ei ?

— Blade, mi se pare.

— N-am auzit de el !

— Nu face nimic, sper că vei auzi.

— Da, mîrîi Soames, June e ca scaiul. Trăsătura aceasta o are în sînge.

— În sîngele Forsyte ? Atunci o ai și tu, și eu, dragul meu.

Soames își luă privirile de la Fragonard și le fixă drept în ochii ei.

— Da ; și tu și eu, amîndoi.

— Ce amuzant ! zise Fleur.

Capitolul VIII

O COINCIDENȚĂ PLĂCUTĂ

Soames avea dreptate cînd se îndoia de sinceritatea ostilității manifestate de Fleur față de „noua idee fixă" a lui Michael. Pe ea n-o supăra de fel. Noua lui preocupare îl făcea să aibă mai puțin timp pentru ea, îl împiedica să susțină principiul controlului nașterilor, idee pentru care — după părerea ei — țara nu era încă destul de pregătită și apoi, spre deosebire de foggartism, acest nou proiect putea deveni foarte popular : mahalalele sînt în văzul tuturor, și un lucru pe care toată lumea îl are în fața nasului, poate atrage chiar și atenția partidelor politice. Fiind o problemă urbană, privea șase șeptimi din totalul alegătorilor. Foggartismul, bazat pe viața agricolă necesară pentru rezistența națională și producția bunurilor alimentare în țară și în colonii, privea întreaga populație, dar nu interesa decît o șeptime din alegători. Iar Fleur, cu realismul ei de netăgăduit, pricepuse de mult că principala grijă a politicienilor este să fie mereu aleși și realeși. Votul era un excelent magnet, care în mod inconștient, mînuia orice apreciere și aspirație politică ; iar acest magnet trebuie să funcționeze, deoarece votul este esența democrației. În sfîrșit, pentru ea comitetul pe care-l forma acum Michael reprezenta, întîmplător, cea mai convenabilă posibilitate de ascensiune socială.

— Dacă trebuie să vă reuniți, pentru ce nu v-ați reuni aici ? zise Fleur.

— Splendid ! răspunse Michael. Sîntem aproape de parlament și de toate cluburile. Îți mulțumesc, fetițo !

Fleur, sinceră, adăugă :

— Oh ! sînt încîntată. Puteți începe de îndată ce plec cu Kit la mare. Norah Curfew îmi închiriază pentru trei săptămîni casa ei de la Loring ; dar nu spuse : „Și nu este decît la cinci mile de Wansdon".

Vineri, înainte de amiază, îi telefonă lui June :

— Luni plec la mare... *aș putea* veni azi după-masă la tine, dar parcă-mi spuseseși că vine Jon. Într-adevăr ! Dacă da, atunci...

— Vine la ora patru și jumătate, dar se întoarce cu trenul de șase și douăzeci.

— Vine și soția lui ?

— Nu. Vine numai el, să vadă opera lui Harold.

— Oh !... atunci cred că e mai bine să vin duminică.

— Da, duminică e bine, atunci va fi și Harold aici. Duminica nu iese niciodată. Nu-i place orașul în zile de sărbătoare.

Fleur puse receptorul în furcă și luă mersul trenurilor. Da, la ora aceea avea un tren ! Ce coincidență dacă, întîmplător, ar lua și ea același tren pentru a vizita casa lui Norah Curfew înainte de a se instala ! Desigur că June nu-i va pomeni lui Jon despre convorbirea telefonică.

La masă, Fleur nu-i spuse lui Michael că vrea să plece... poate că i-ar fi propus să meargă și el sau măcar s-o conducă la gară. Știa că după-masă el va fi la Cameră și deci îi va lăsa un bilet, anunțîndu-l că s-a dus să vadă dacă totul este pregătit pentru luni. După-masă, se aplecă și-l sărută între sprîncene, fără a avea senzația că-l trădează. Merita și ea să-l vadă pe Jon după aceste săptămîni îngrozitoare ! De altfel, ea era întotdeauna îndreptățită să-l vadă pe Jon, care îi fusese răpit pe nedrept. După-amiaza trecea și Fleur își strîngea în trusă lucrurile necesare ; pe fiecare obraz avea cîte o pată roșie ; umbla iute prin casă, mîinile îi tremurau iar sufletul nu-și găsea locul. După ce-și luă ceaiul și scrise biletul către Michael, indicîndu-i adresa — hotelul din Nettlefold — plecă devreme la gara Victoria. Acolo, îi dădu șefului de tren un bacșiș ca acesta să-i rezerve compartimentul gol, își lăsă trusa pe locul de lîngă geam și se așeză în fața chioșcului cu cărți, pe unde Jon trebuia să treacă pentru a-și lua biletul de tren. În timp ce stătea acolo, examinînd fanteziile din literatura zilei, întreaga ei ființă era absorbită de realitate. Printre fic-

țiunile și umbrele existenței, avea în fața ei un ceas și jumătate de viață adevărată. Cine ar putea-o condamna că i-o fură providenței, care i-o furase la rîndul ei? Iar dacă cineva ar condamna-o, ei bine, nu-i păsa! Arătătoarele ceasului cel mare al gării înaintau și Fleur își plimba privirea de la un roman la celălalt; toate erau pline cu tinere femei în situații grave, iar ea se întreba vag dacă se află vreuna într-o situație mai gravă decît a ei. Trei minute pînă la plecarea trenului! Oare, nu mai vine? Oare, afurisita aceea de June l-a oprit pentru noapte la Londra? În cele din urmă, pradă desperării, luă de pe raft un volum intitulat *Violin obbligato*, care era, desigur, o lucrare modernă, și plăti. Apoi, în timp ce vînzătorul îi dădea restul, îl văzu pe Jon venind grăbit. Se întoarse, ieși pe peron și merse iute, știind că el mergea și mai iute. Așteptă s-o vadă el mai întîi.

— Fleur!

— Jon! Unde pleci?

— La Wansdon.

— Oh! Eu merg la Nettlefold să văd o casă la Loring, unde vreau să-mi duc băiețelul. Aici e trusa mea, intră aici... repede! Acuși plecăm!

Ușa compartimentului se trînti și Fleur întinse amîndouă mîinile.

— Nu-i așa că-i ciudat și plăcut?

Jon o prinse de mîini, apoi cam brusc le dădu drumul.

— Am fost la June. E neschimbată... Bat-o norocul!

— Da, deunăzi a fost la mine, vrea să-i pozez actualului ei protejat.

— Ar fi putut nimeri unul și mai rău. I-am spus c-am să-i comand portretul lui Anne.

— Într-adevăr? Este destul de bun pentru *ea*?

Fleur se întristă; nu avusese de gînd să înceapă astfel! Totuși, trebuie să înceapă într-un fel sau altul... trebuie să-și ocupe buzele, care altfel s-ar putea lipi de ochii, de părul sau de buzele *lui*! Vorbi fără preget: despre boala lui Kit și comitetul lui Michael, despre romanul *Violin obbligato* și școala lui Proust, despre caii lui Val, poeziile lui Jon, parfumul Angliei... atît de important pentru un poet... vorbi despre toate și despre orișice, cu patimă și fără șir.

— Trebuie să mă înțelegi, Jon, simt nevoia să vorbesc ; am fost o lună de zile închisă.

Tot timpul, Fleur avea senzația că irosește minute pe care ar fi trebuit să le petreacă în tăcere, cu inima lipită de inima lui, dacă într-adevăr inima se întinde, după cum zic unii, pînă la mijlocul pieptului. Și tot timpul, antenele sufletului ei căutau să miroasă, să guste dulceața și parfumul sufletului lui. Oare, mai avea ceva pentru ea, sau păstra totul pentru americana aceea odioasă, pe care o lăsase acasă și la care — din păcate — se întorcea acum ? Dar Jon nu dădea nici un semn. Nu mai semăna cu impulsivul Jon de odinioară ; învățase să fie reticent. Printr-un capriciu al memoriei, ale cărei căi sînt atît de necunoscute, își aduse aminte cum o dată, pe vremea cînd era copil, au dus-o în casa lui Timothy în Bayswater Road, la mătușa Hester, mătușa bunicului ei... o doamnă bătrînă, tăcută, îmbrăcată după moda din vremea reginei Victoria, în dantelă neagră, cu mărgele negre, șezînd într-un fotoliu în stil victorian și spunîndu-i tatălui ei cu glas ostenit, stins : „Oh, da, dragul meu ; unchiul tău Jolyon, înainte de a se căsători, a fost foarte îndrăgostit de buna noastră prietenă Alice Read ; dar, știi... ea suferea de oftică și el și-a dat seama că nu se poate căsători cu ea... n-ar fi fost cuminte, firește, din pricina copiilor. Apoi, ea a murit și el s-a căsătorit cu Edith Moor.“ Ciudat cum aceste vorbe se imprimaseră în mintea ei de copil în vîrstă de zece ani ! Fleur se uită la Jon. Bătrînul Jolyon... cum îi ziceau în familie... a fost bunicul lui. Îi văzuse fotografia în albumul lui Holly... un cap cu fruntea boltită, mustață albă și ochii adînciți în orbite, pe sub sprîncene ca ale lui Jon. „N-ar fi fost cuminte !“ Ce frază victoriană ! Oare, și Jon era victorian ? Fleur avu impresia că nu va ști niciodată cum este Jon. Brusc, deveni prudentă : un singur pas pripit, un singur gest prematur... și Jon o părăsește a doua oară, definitiv. El nu era... nu, nu era modern ! Pentru că, din cîte văzuse ea, în atitudinea lui impusă era ceva absolut, nu relativ, iar pentru Fleur absolutul era straniu, aproape înspăimîntător. Ea nu petrecuse degeaba șase luni de serviciu în sînul societății, învățase să se adapteze iute și să joace orice rol nou. Vorbi pe un ton mai calm, aproape tărăgănat ; ochii ei deveniră reci și ironici. Îl întrebă ce crede despre educația băieților... bineînțeles, nu va trece

mult şi va avea şi el un băiat. Spuse cu durere aceste vorbe şi în timp ce vorbea îi scrută faţa ; dar faţa lui nu exprima nimic.

— L-am înscris pe Kit la Winchester. Tu ai încredere în şcolile de stat, Jon ? Sau crezi că s-au demodat ?

— Da, totuşi sînt bune.

— Cum ?

— Vreau să spun că şi eu m-aş fi înscris acolo.

— Am înţeles, zise Fleur. Să ştii, Jon, că te-ai schimbat cu adevărat. Cred că acum şase ani n-ai fi vorbit astfel.

— Poate că nu. Dar după ce trăieşti departe de Anglia, începi să crezi în zăgazuri. Ideile nu pot fi lăsate în voia lor. În Anglia, lucrurile nu se petrec astfel şi aceasta este frumuseţea Angliei.

— Mie nu-mi pasă ce se întîmplă cu ideile, zise Fleur, eu am oroare de prostie. Şcolile de stat...

— Oh, nu, nu este chiar aşa. Desigur că unele lucruri se fac după şablon, dar poate că aşa e mai bine.

Fleur se aplecă spre el şi spuse cu prefăcută răutate :

— Te-ai făcut moralist, dragul meu ?

Jon răspunse trist :

— De ce mă întrebi ? Nu, nu sînt mai moralist decît trebuie să fiu.

— Îţi mai aduci aminte de plimbarea noastră pe malul Tamisei ?

— Ţi-am mai spus... ţin minte totul.

Fleur se stăpîni pentru a nu-şi duce mîna la inima care-i zvîcni puternic:

— Era cît pe-aci să ne certăm pentru că eu spuneam că detest oamenii pentru cruzimea lor prostească şi voiam să-i fierb pe toţi în zeama lor.

— Da, şi eu îţi spuneam că mi-e milă de ei. Aşa este ?

— Inhibarea e o prostie, Jon, asta o ştii şi tu. Apoi, instinctiv, adăugă : Iată pentru ce nu am încredere în şcolile de stat. Acolo, copiii sînt învăţaţi să-şi reprime sentimentele.

— Din punct de vedere social, reprimarea este utilă, spuse Jon clipind din ochi.

Fleur îşi strînse buzele. Nu era supărată pe el, dar vroia să-i dea impresia c-o mîhnise. Mustrările lui de conştiinţă vor fi un atu în mîna ei.

— Îmi dau perfect de bine seama că sînt snoabă, îi spuse, mi s-a spus în public.

— Ce spui ?

— Da, am avut chiar şi un proces.

— Cine a îndrăznit ?

— Oh, dragul meu, e o poveste veche. Desigur că ai auzit... Francis Wilmot trebuie să-ţi fi...

Jon făcu un gest de indignare.

— Fleur, doar nu crezi că eu...

— Oh, fireşte, cred ! De ce nu ?

„Într-adevăr un atu !" îşi zise ea.

Jon o prinse de mînă.

— Fleur, spune-mi că eşti convinsă că nu ştiam...

Fleur dădu din umeri.

— Dragul meu, ai trăit prea multă vreme printre primitivi. Noi, cei din Anglia, ne aruncăm zilnic suliţe şi nu se întîmplă nimic.

Jon îi lăsă mîna, iar ea îl privi pe sub pleoape.

— Am vrut să te necăjesc, Jon. Primitivilor le face bine să-ţi baţi joc de ei. *Parlons d'autres chose.*[1] Ai găsit un loc unde să cultivi fructe ?

— Sînt pe cale de a-l lua.

— Unde ?

— La vreo patru mile de Wansdon, pe versantul sudic al dealurilor... Ferma Green Hill : pomi fructiferi, multe sere şi puţin pămînt arabil.

— Da ? Trebuie să fie lîngă localitatea unde merg eu cu Kit. E pe malul mării, numai la cinci mile de Wansdon. Nu, Jon, nu te speria. Vom sta acolo cel mult trei săptămîni.

— Să mă sperii ! E foarte bine ! O să venim să te vedem. În orice caz, poate să ne întîlnim la cursele de la Goodwood.

— M-am gîndit... Fleur se opri şi din nou îl privi pe furiş. *Putem* fi prieteni buni, nu-i aşa, Jon ?

Jon îi răspunse, fără a ridica privirea :

— Sper.

Dacă chipul lui s-ar fi luminat, dacă glasul lui ar fi fost mai cald, inima ei ar fi bătut altfel... mult mai încet !

[1] Să vorbim despre altceva (fr.).

— Atunci e bine, murmură Fleur. Doream să ți-o spun încă de la Ascot. Aici am ajuns și aici vom rămîne... orice alte relații ar fi o prostie, nu-i așa ? Nu trăim în epoca romantică.

— Hm !

— Ce înseamnă acest zgomot neplăcut ?

— Întotdeauna mi s-a părut o eroare să pecetluiești o epocă într-un fel sau în altul. Sentimentele omenești rămîn aceleași.

— Crezi într-adevăr că nu se schimbă ? Felul de viață pe care-l ducem le influențează. Nimic nu merită mai mult de o lacrimă sau două, Jon. Asta am priceput-o. Dar am uitat... tu detești cinismul. Vorbește-mi despre Anne. Tot îi mai place Anglia ?

— O iubește ; știi, Fleur, Anne este o veritabilă americană din sud, și sudul Americii a rămas încă vechi, într-un anumit fel... cel puțin o parte a lui. Ceea ce-i place aici sînt păsările, iarba și satele. Nu-i e dor de patria ei. Și, firește, îi place călăria.

— Cred că prinde repede accentul englez.

Jon o privi cu ochi mari, iar ea căută să aibă o expresie inocentă.

— Mi-ar face plăcere să o îndrăgești, zise Jon cu melancolie.

— Oh ! desigur c-o să-mi fie dragă după ce o voi cunoaște.

În inima ei se ridică un ușor val de dispreț. Ce și-o fi închipuind ? Din ce-o crede plămădită ? S-o îndrăgească ! Pe fata care doarme în brațele lui, care va fi mama copiilor lui ! S-o îndrăgească ! Începu să-i vorbească despre grija de a nu se clădi pe Box Hill. Iar restul drumului, pînă cînd Jon coborî la Pulborough, Fleur fu mai prudentă decît o pisică : indiferentă și prietenoasă, cu ochi limpezi și nevinovați. Un tremur ușor o cuprinse cînd spuse :

— Atunci, *au revoir* ; ne vedem la Goodwood, dacă nu mai curînd ! Ce coincidență plăcută !

Dar în birja care-o ducea spre hotel, prin străzile mirosind a stridii, Fleur își prinse buzele între dinți și ochii i se umeziră pe sub sprîncenele încruntate.

Capitolul IX

DAR... JON!

I

Dar Jon, care avea de mers pe jos mai mult de cinci mile, o porni la drum cu vechiul cîntec englezesc ce-i răsuna în inimă, ca bătăile surde ale unei tobe:

„Cît de fericit aş putea fi cu oricine
De n-ar fi iubita-mi vrăjitoare mereu lîngă mine".

Contrar intenţiilor sale şi în acord cu pornirile firii lui cinstite, ajunsese în această stare confuză. Fleur fusese prima lui iubire, Anne — a doua. Dar Anne era soţia lui şi Fleur era soţia altuia. Un bărbat nu poate iubi în acelaşi timp două femei, deci era ispitit să creadă că nu iubeşte pe nici una. Dar atunci pentru ce avea senzaţii atît de ciudate în sistemul său circulator? Credinţa populară despre bătăile inimii era oare greşită? Nici prin gînd nu-i trecea să privească propria-i situaţie după mentalitatea franceză sau a englezilor de odinioară. Se căsătorise cu Anne, o iubea pe Anne... era adorabilă! Aceasta era realitatea! Dar atunci pentru ce, în timp ce păşea pe fîşia îngustă de iarbă de lîngă drum, se gîndea aproape numai la Fleur? Oricît de cinică, indiferentă sau chiar prietenoasă voia să pară, nu izbutea să-l inducă în eroare mai mult decît o dorea inima ei. Jon ştia că Fleur nutrea faţă de el sentimentele de odinioară, după cum ştia că el simte, măcar în parte, acelaşi lucru. Dar el avea sentimente şi pentru o altă femeie. Jon nu era mai prost decît alţi bărbaţi şi nici nu se ascundea pe după deget. Ca şi alţi bărbaţi înaintea lui, voia să privească realitatea în faţă şi să acţioneze aşa cum socotea el că era drept; sau,

mai bine-zis, să nu facă ceea ce credea a fi nedrept. Iar în privința a ceea ce era nedrept, n-avea nici o îndoială. Tulburarea lui era mult mai simplă : ea se rezuma la faptul că n-avea mai mult control decît orice alt bărbat asupra gîndurilor și sentimentelor lui. La urma urmei, nu era vinovat că odinioară fusese atît de îndrăgostit de Fleur și nici că Fleur fusese atît de îndrăgostită de el ; nu era vinovat c-a reîntîlnit-o și nu era vina lui dacă Fleur îl iubea încă. După cum nu este vina lui că-și iubește țara și că s-a săturat de viața printre străini.

Nu era vina lui că s-a îndrăgostit a doua oară sau că s-a căsătorit cu fata pe care o plăcea. După cum nu se poate spune că era vina lui dacă chipul, glasul, parfumul și atingerea lui Fleur au reînviat, în parte, simțămintele lui de odinioară. În ciuda acestor reflecții, Jon era dezgustat de duplicitatea lui sentimentală. Mergea cînd mai iute, cînd mai încet, iar razele soarelui în asfințit cădeau pe ceafa lui încă sensibilă după insolația avută la Granada. Se opri și se rezemă de o poartă. Nu trecuse destulă vreme de cînd se întorsese în Anglia și de aceea frumusețea priveliștii într-o zi senină continua să-l impresioneze. Mereu se oprea și se apleca peste vreo portiță sau, mai precis — după cum zicea Val mereu se lăsa furat de vise !

Cu toate că era prima zi a meciului dintre Eton și Harrow, la care tatăl său mergea cu sfințenie în fiecare an, fînul fusese cosit de curînd și mirosul clăilor plutea încă în aer. În fața lui, la miazăzi, se întindeau dealurile cu versantul nordic învăluit în razele soarelui. Chiar lîngă portița de gard, pe sub pomi, cîteva vite de Sussex, roșii, dădeau încet din coadă în timp ce li se scurgeau balele. Iar mai departe, pe povîrnișul dealurilor, văzu alte vite păscînd. Pacea adîncă se așternea cît vedeai cu ochii. În lumina asfințitului, grîul de pe cîmpul învecinat avea o culoare ireală — nici verde, nici auriu. În frumusețea calmă și odihnitoare a serii, Jon își putea da seama de forța distrugătoare a iubirii — o emoție atît de dulce și neastîmpărată, care-ți pătrunde ființa, răpindu-i naturii coloritul și pacea ; iubirea, care face din cei ce suferă din cauza ei, o povară pentru semenii lor și oameni inutili în viața de toate zilele ! Munca... urmărirea naturii în toate sferele ei ! Pentru ce nu se putea dedica el

acestei preocupări, departe de femei? Pentru ce nu poate fi şi el ca fata din povestea lui Holly... o fată dintr-o mahala, care, plecînd într-o colonie de vară, cînd se văzu în tren, după ce se despărţise de familia care o conduseseşe la gară, spuse: „Slavă Domnului! Am scăpat de ei!" Pentru ce nu poate face şi el la fel?

Ţînţarii începuseră să-l înţepe; Jon merse mai departe. Să-i spună lui Anne că făcuse drumul cu Fleur? Dacă nu-i spunea, însemna să exagereze importanţa acestei întîmplări, dar îi venea greu să-i spună. Cîţiva paşi mai departe dădu de Anne, cu capul gol, urcată pe o poartă de lemn, cu mîinile în buzunarele jerseului. Părea foarte zveltă şi mlădioasă.

— Ia-mă jos, Jon!

O coborî de pe portiţă încet, strîngînd-o în braţe. Apoi aproape imediat, îi spuse:

— Ghici cu cine am călătorit? Cu Fleur Mont. Ne-am ciocnit unul de altul în gara Victoria. Săptămîna viitoare îl aduce pe băiatul ei să-şi facă convalescenţa la Loring.

— Oh! Îmi pare rău.

— Pentru ce?

— Pentru că te iubesc, Jon.

Anne ridică bărbia, iar nasul ei drept şi bine format părea puţin mai proeminent.

— Nu văd de ce... începu Jon.

— Tu ştii că şi ea te iubeşte. Am văzut acest lucru la Ascot. Îmi dau seama că sînt demodată, Jon.

— Aşa e bine, pentru că şi eu sînt la fel.

Anne întoarse privirea spre el, privirea nu prea civilizată, nici tocmai americană, şi-l prinse cu braţul de mijloc.

— Rondavel nu mai vrea să mănînce. Greenwater este foarte îngrijorat.

— Iar ai pronunţat americăneşte, Anne.

— O fi, dar tu nu ştii să pronunţi ca mine, şi nici eu nu ştiu să pronunţ ca tine.

— Iartă-mă. Tu mi-ai spus să-ţi atrag atenţia. La urma urmei, e o prostie... pentru ce n-ai vorbi tu cu accentul tău?

— Pentru că vreau să vorbesc ca tine.

— Atunci pronunţă mai apăsat şi din gît.

— Uf! Greu mai e!

— Nu face nimic, iubito! Accentul tău e tot atît de bun

ca şi al nostru.

Anne îşi retrase braţul.

— Nici tu nu crezi ce spui. Ai fi încîntat dacă n-ai mai auzi accentul american... nu-ţi place, Jon.

— E natural ca fiecare om să-şi iubească limba patriei sale.

— Ei bine, eu vreau să vorbesc ca în Anglia. Acum am spus bine, nu-i aşa ? Acum, după lege sînt englezoaică ; sînt englezoaică şi prin origine, în afară de o stră-străbunică franceză. Dacă vom avea copii, ei vor fi englezi şi vom trăi toată viaţa în Anglia. Cumperi ferma de la Greenhill ?

— Da. Şi n-am de gînd să mă mai joc. M-am jucat de două ori, dar de data aceasta mă voi pune serios pe muncă.

— În Carolina de Nord nu te-ai jucat.

— Nu tocmai. Dar acum e altceva. Acolo n-avea importanţă. La urma urmei, ce înseamnă nişte piersici ? Aici însă, au importanţă şi trebuie să muncesc cu randament.

— Straşnic ! zise Anne. Mi se pare... splendid. N-aş fi crezut să aud vreodată aşa ceva din gura ta.

— Singura verificare a muncii e rentabilitatea. Am să cultiv roşii, ceapă, sparanghel şi smochine. Vreau să exploatez la maximum pămîntul arabil şi vreau să cumpăr cît mai mult pămînt.

— Jon ! Cîtă energie ! spuse Anne prinzîndu-l de bărbie.

— Bine ! zise Jon posomorît. Ai să vezi că vorbesc serios.

— Şi laşi casa pe mîna mea ? Am s-o aranjez foarte frumos !

— Cu entuziasm.

— Atunci, sărută-mă.

În timp ce Anne, cu buzele întredeschise, îl privea fix, cu ochii ei uşor saşii care-i dădeau atîta farmec, Jon îşi zise : „E foarte simplu. Cealaltă poveste e o absurditate. Cum m-am putut gîndi la ea... !“ O sărută pe frunte şi pe buze, dar în timp ce o săruta, avu impresia c-o vede pe Fleur tremurînd şi parcă auzea aievea vorbele ei : „*Au revoir !* Ce coincidenţă plăcută !“

— Hai să vedem ce face Rondavel, spuse Jon.

Cînd Jon şi Anne intrară în boxă, mînzul sur stătea lîngă peretele din fund, privind alene morcovul din mîna lui Greenwater.

— S-a isprăvit cu noi ! zise acesta peste umăr. Adio Goodwood ! Mînzul e bolnav.

Fleur spusese : „Ne vedem la Goodwood, dacă nu mai curînd !"

— Poate că e numai o indispoziție trecătoare, Greenwater, zise Anne.

— Nu, doamnă, calul are febră. Nu face nimic, o să cîștigăm premiul de la Middle Park !

Jon îl mîngîie pe spate :

— Bietul băiat ! Ciudat ! Cum îi atingi pielea, îți dai seama că nu e bine !

— Aveți dreptate, răspunse Greenwater, dar oare, cum s-o fi îmbolnăvit ! Nu știu să fie prin împrejurimi nici un cal bolnav. Nu există pe lume ceva mai sucit decît caii ! Nu l-am antrenat pentru Ascot, și s-a dus și-a cîștigat. L-am pregătit pentru Goodwood și s-a îmbolnăvit. Domnul Dartie zice să-i dau niște leacuri din Africa de Sud, despre care n-am auzit de cînd sînt.

— Pe-acolo există o mulțime de boli de cai, zise Jon.

— Uitați-vă la el, zise antrenorul, întinzînd mîna spre urechile mînzului ; nu-i bine de loc ! Pare să fie un catar neobișnuit la vremea asta. Ce n-aș da să știu de unde l-a luat !

Cei doi tineri părăsiră grajdul, lăsîndu-l pe Greenwater în picioare, lîngă mînzul cu capul pleoștit ; antrenorul își aplecase fața sa negricioasă, ascuțită ca aceea a unui șoim, încercînd parcă să citească senzațiile din trupul favoritului său.

Seara, Jon se urcă în camera lui, năucit de părerile lui Val despre comunism și partidul laburist, despre calitățile înnăscute ale descendentului lui Sleeping Dove și de o prelegere despre bolile de cai din Africa de Sud. Intră în camera de culcare întunecoasă. O siluetă albă stătea în fața ferestrei. Cînd se apropie de ea, se întoarse și-l prinse în brațe.

— Jon, nu cumva să nu mă mai iubești !

— Dar pentru ce nu te-aș mai iubi ?

— Pentru că așa sînt bărbații... Și apoi, fidelitatea nu mai e la modă.

— Prostii ! zise Jon cu blîndețe, este tot atît de modernă cum a fost întotdeauna.

— Mă bucur că nu mergem la Goodwood. Mi-e frică de ea. E foarte deşteaptă.

— Fleur ?

— Tu *ai fost* îndrăgostit de ea, Jon. O simt în fiinţa mea. Aş fi preferat să-mi spui.

Jon îşi rezemă coatele lîngă ea, pe pervazul ferestrei.

— Pentru ce ? zise el încet.

Anne nu-i răspunse ; rămaseră unul lîngă altul în zăpuşeala apăsătoare ; fluturi de noapte treceau prin faţa lor, o păpăludă ciripi şi din cînd în cînd, dinspre grajduri, se auzea pocnetul de copite al vreunui cal fără somn. Brusc, Anne întinse mîna :

— Undeva...pe acolo... ea stă de veghe şi te doreşte. Nu sînt fericită, Jon.

— De ce-ţi faci griji fără nici o pricină, scumpa mea ?

Dar nu sînt fericită, Jon.

O luă în braţe... era ca un copil mare : zveltă, subţire ; obrazul îi era lipit de al lui, în timp ce o buclă neagră îi atingea gîtul ! Deodată, buzele ei se lipiră frenetic de ale lui.

— Iubeşte-mă !

Dar după ce Anne adormi, Jon rămase treaz. Lumina lunii se strecură printre obloane şi în camera lor părea că umblă o fantomă... o fantomă în costumul lui Goya, învîrtindu-şi fusta, îl chema din ochi şi buzele-i parcă şopteau : „şi pe mine ! şi pe mine !"

Apoi, sprijinindu-se în cot, se ridică şi privi încordat capul negru de lîngă el. Nu ! Nu era nimeni în cameră... nu trebuie să fie nimeni altul decît Anne ! Realitatea... Realitatea !

Capitolul X

ÎNTÎMPLĂRI

În lunea următoare, la micul dejun, Val îi spuse lui Holly :
— Ascultă ce-ţi citesc :

Dragă Dartie,

Cred că pot să-ţi fac un serviciu. Deţin anumite date despre mînzul lui Sleeping Dove şi despre grajdurile tale în general ; cred că aceste informaţii fac mult mai mult decît cele cincizeci de lire pe care sper că vei fi dispus să mi le plăteşti în schimbul lor. Vii la Londra către sfîrşitul acestei săptămîni ? Dacă da, pot să te văd la clubul Brummell ? Sau, dacă preferi, pot să vin eu în Green Street. Este un fapt de importanţă vitală.

Al tău sincer
Aubrey Stainford"

— Iarăşi individul acesta!
— Nu-i da atenţie, Val.
— Nu ştiu, zise Val îngîndurat. Cineva se ocupă prea mult de mînzul meu, Greenwater este foarte îngrijorat. Prefer să aflu adevărul — dacă pot.
— Atunci, sfătuieşte-te mai întîi cu unchiul tău. Locuieşte încă la mama ta.
Val se strîmbă.
— Te înţeleg, zise Holly, totuşi el îţi va spune ce poţi face şi ce nu. Cu un om de teapa aceluia nu poţi trata singur.
— Bine. Sînt convins că e ceva dubios... La Ascot a fost cineva care ştia totul despre mînz.

Val prinse trenul de dimineață și sosi la mama lui pe la prînz. Winifred și Annette dejunau în oraș; iar Soames, care dejuna acasă, îi întinse nepotului său mîna cu răceală.

— Tînărul acela și soția lui locuiesc încă la voi?

— Da, zise Val.

— N-are de gînd să se apuce de ceva?

Aflînd că Jon era pe cale de a se apuca de muncă, Soames mîrîi:

— Fermă... în Anglia? De ce vrea să se facă fermier? O să-și irosească banii de pomană. Mai bine s-ar întoarce în America sau în vreo țară nouă. De ce nu încearcă în Africa de Sud? Acolo a murit fratele lui vitreg.

— Nu mai vrea să plece din Anglia, unchiule Soames... s-ar părea că-și iubește mult patria.

Soames mesteca.

— Diletanți, zise, toți tinerii din neamul Forsyte sînt diletanți. Ce venit anual are?

— Egal cu acela al lui Holly și al surorii lui vitrege... numai vreo două mii de lire, atîta timp cît mama lui e în viață.

Soames se uită în paharul său de vin și scoase o infinitezimală bucățică de dop. Irene! auzise că era din nou la Paris. *Ea* trebuie să aibă cel puțin trei mii de lire pe an. Își aduse aminte de vremea cînd n-avea nimic în afară de suma derizorie de cincizeci de lire pe an; dar și aceste cincizeci erau prea mult, pentru că îi vîrîseră în cap ideea independenței. Irene e iarăși la Paris! Bois de Boulogne... statuia verde a lui Niobe, în apă... o mai ținea minte, ca și scena dintre ei, acolo...

— Pentru ce ai venit *tu* la Londra? îl întrebă pe Val.

— Pentru asta, unchiule Soames.

Soames își fixă ochelarii pe nas — în ultima vreme îi folosea la citit — și parcurse scrisoarea; apoi i-o restitui nepotului său.

— Am văzut mulți nerușinați în viața mea, dar individul acesta...

— Ce mă sfătuiești să fac?

— S-o arunci în coșul de hîrtii.

Val clătină din cap.

— Deunăzi, Stainford a picat la mine, la Wansdon. Nu i-am spus nimic. Dar nu trebuie să uiți că la Ascot n-am luat

decît de patru ori banii investiţi şi era prima ieşire a lui Rondavel. Iar acum mînzul s-a îmbolnăvit tocmai înainte de Goodwood ; undeva trebuie să fie un şurub defect.

— Şi acum, ce vrei să faci ?

— M-am gîndit să vorbesc cu el ; poate ai vrea să fii de faţă, pentru ca nu cumva să fac vreo prostie.

— Ai dreptate, zise Soames. Individul e cel mai cinic mişel din cîţi am văzut.

— Are un pedigriu bun, unchiule Soames. Sîngele nu se dezminte.

— Hm ! mîrîi Soames. Bine. Dacă vrei să vorbeşti cu el, cheamă-l aici ; dar, în prealabil, scoate toate obiectele mărunte din cameră şi spune-i lui Smither să pună bine umbrelele.

După ce-i condusese la gară pe Fleur şi pe nepotul său, care plecau la mare, Soames se simţea deprimat, mai ales de cînd — după plecarea lor — descoperise pe harta comitatului Sussex că Fleur se află foarte aproape de Wansdon şi de tînărul acela mereu prezent în gîndurile lui. De aceea, ideea că i-ar putea da revanşa „mişelului" de Stainford, aproape că-l amuza. Curierul plecă să-l anunţe, iar Soames se aşeză pe un fotoliu, de unde putea vedea strada. După o matură chibzuinţă, nu dădu dispoziţii cu privire la umbrele... nu era de demnitatea lui ; în schimb, le numără. Era o zi caldă şi ploioasă ; prin fereastra deschisă a sufrageriei de la parter, pătrundea aerul din Green Street, umed şi uşor impregnat de mirosul bucatelor pregătite pentru cina servitorilor.

— Iată-l ! zise brusc, vine golanul blazat !

Val trecu pe lîngă bufet şi se opri în spatele lui Soames. Soames se mişca neliniştit în fotoliu. Individul fusese coleg de facultate cu nepotul său şi numai Dumnezeu ştie cîte alte păcate comune mai aveau...

— Zău că arată prost ! mîrîi Val.

„Golanul blazat" purta acelaşi costum de culoare închisă şi aceeaşi pălărie ; avea acelaşi aer de eleganţă şi indiferenţă pe care Soames îl remarcase la prima lor întîlnire. Sprînceana ridicată şi ochii pe jumătate închişi exprimau, ca întotdeauna, nepăsarea pentru epuizarea de pe chipu-i ridat. Ca şi data trecută, înfăţişarea de nedefinit a acestui suflet pierdut, în

care nimic nu mai părea viu în afară de oroarea față de orice sentiment, trezi în Soames o stranie vibrație de simpatie.

— Cred că trebuie să-i dăm ceva de băut, zise Soames.

Val se întoarse la bufet.

Auziră soneria și voci în vestibul; apoi apăru Smither, roșie, cu suflarea tăiată și indignată.

— Vreți să-l primiți pe domnul acela, care a luat... știți dumneavoastră ce, *sir*?

— Poftește-l înăuntru, Smither.

Val se întoarse spre ușă. Soames rămase așezat.

„Golanul blazat" intră, îl salută din cap pe Val și ridică sprîncenele către Soames, care zise:

— Ce mai faceți, domnule Stainford?

— Domnul Forsyte, dacă nu mă înșel?

— *Whisky* sau coniac, Stainford?

— Mulțumesc, coniac.

— Dorești o țigară? Voiai să mă vezi. Unchiul meu este jurisconsultul meu.

Soames văzu cum Stainford zîmbi. Avea aerul să spună „Într-adevăr! Ce extraordinari sînt oamenii aceștia!" Aprinse trabucul oferit și păstră tăcerea.

— Ei? zise Val în cele din urmă.

— Îmi pare rău că mînzul lui Sleeping Dove s-a îmbolnăvit, Dartie.

— Cum ai aflat?

— Păi asta este! Dar înainte de a-ți spune, nu te superi dacă-ți cer cincizeci de lire și cuvîntul tău de onoare că nu vei pomeni numele meu.

Soames și nepotul său holbară ochii fără a scoate o vorbă. În cele din urmă, Val zise:

— Ce garanție am că informația ta face cincizeci de lire? Te pomenești că nu valorează nici cinci?

— Faptul că eu știam că mînzul tău este bolnav.

Oricît de puțin se pricepea la *turf*, Soames își dădu seama că individul cîștigase partida.

— Vrei să spui că știi unde-i fisura?

Stainford dădu din cap.

— Am fost colegi de facultate, zise Val. La ce te-ai fi așteptat tu din partea mea, dacă eu aș fi cunoscut un secret despre grajdul tău?

— Dragul meu Dartie, situația nu suferă comparație. Tu ești un om avut, iar eu nu sînt.

Cîteva expresii vulgare se loviră de proteza lui Soames. Dar se stăpîni. Ce rost avea să vorbească cu un tip de teapa acestuia !

— Cincizeci de lire sînt o sumă, zise Val. Informația ta are o reală valoare ?

— Da... pe cuvîntul meu de onoare.

Soames strîmbă din nas, cu zgomot.

— Dar dacă-ți plătesc informația, zise Val, îmi poți garanta că fisura nu va izbucni în altă parte ?

— Este foarte puțin probabil să ai în grajdul tău două țevi prost etanșate.

— Mie nu-mi vine să cred că aș avea măcar una defectă.

— Ei bine, o ai.

Soames îl văzu pe nepotul său pășind spre masă și începînd să numere un teanc de bancnote.

— Spune-mi mai întîi ce știi și dacă informația ta este plauzibilă, am să-ți dau banii. N-am să pomenesc numele tău.

Soames văzu pleoapele blazate ridicîndu-se.

— Eu nu sînt atît de neîncrezător ca tine, Dartie. Caută să scapi de un băiat cu numele Sinnet... el e „fisura".

— Sinnet ? zise Val. Cel mai bun rîndaș al meu ? Ce dovadă ai ?

Stainford scoase o bucată de hîrtie murdară și i-o puse în față. Val citi cu glas tare :

„Mînzul sur este bolnav de-a binelea - nu va fi bun pentru Goodwood."

— De-a binelea ? repetă Val. Asta înseamnă că în boala aceasta e mîna lui Sinnet?

Stainford dădu din umeri.

— Îmi dai bucata aceasta de hîrtie ? zise Val.

— Dacă-mi făgăduiești că nu i-o arăți.

Val dădu din cap și luă hîrtia.

— Totul mi se pare suspect, zise Soames. Îi cunoști scrisul ?

— Încă nu, răspunse Val, şi spre indignarea lui Soames puse bancnotele în mîna întinsă spre el. Suspinul individului se auzi desluşit în cameră. Val zise brusc:

— Ai intrat în vorbă cu el în ziua cînd ai fost la mine?

Stainford zîmbi vag, dădu din nou din umeri şi se îndreptă spre uşă, de unde-i spuse :

— La revedere, Dartie.

Soames rămase cu gura căscată. Partida de revanşă se jucase ! Individul plecase !

— Ascultă, Val ! Nu-l lăsa să plece aşa. E monstruos.

— Foarte caraghios ! zise brusc Val şi începu să rîdă. Oh, nemaipomenit de caraghios !

— Caraghios ! ? mîrîi Soames. Nu ştiu unde o să ajungă lumea aceasta.

— Nu te necăji, unchiule Soames. Mi-a luat cincizeci de lire, dar merită. Sinnet, cel mai bun rîndaş al meu !

Soames mîrîi în continuare :

— A corupt pe unul dintre oamenii tăi şi te-a pus să-l plăteşti pentru ceea ce a făcut. Asta-i culmea !

— Tocmai asta mă amuză, unchiule Soames. Acum mă întorc la Wansdon şi am să-l concediez pe tînărul nemernic.

— Eu, în locul tău, nu mi-aş face scrupule şi i-aş spune întocmai cum am aflat.

— Nu ştiu. Stainford este la limita rezistenţei. Eu nu sînt moralist, totuşi, cred că am să mă ţin de cuvînt.

Pentru o clipă, Soames nu spuse nimic, apoi, privindu-l dintr-o parte pe nepotul său, spuse :

— Poate ai dreptate. Totuşi, omul acesta ar trebui închis.

Apoi ieşi în vestibul şi numără umbrelele. După ce constată că numărul lor nu scăzuse, luă una dintre ele şi ieşi. Simţea nevoia de aer. În afară de Elderson, nu întîlnise în viaţă oameni vădit necinstiţi, iar dacă întîmplător avusese de-a face cu asemenea oameni, aceştia făceau parte din clasele de jos. În definitiv, poţi ierta necinstea unui sărman vagabond, chiar şi pe aceea a unui mic funcţionar sau servitor. Aceştia erau expuşi la tentaţii şi n-aveau tradiţie care să-i călăuzească în viaţă. Dar unde va ajunge lumea, cînd nu mai poţi avea încredere într-un gentleman nici într-o chestiune atît de simplă ca onestitatea ! Zi de zi citeşti în ziare asemenea procese şi nu încape îndoială că, pentru fiecare caz adus în faţa curţii, rămîn nedescoperite cel puţin o duzină de

asemenea infracțiuni! Iar dacă te gîndești la toate afacerile dubioase din City, la comisioanele suspecte, la cazurile de mituire a poliției, la comerțul ce se face cu titlurile onorifice — Soames spera că acesta a fost înfrînat, — dacă te gîndești la toate șiretlicurile care se practică la încheierea contractelor, ți se face părul măciucă! Cei de azi pot disprețui trecutul și e drept că prezentul oferă mai multe tentații, dar nu încape îndoială că a dispărut din viață sinceritatea și dreptatea. Oamenii vor să ajungă la țel prin orice mijloace; nu sînt dispuși să aștepte pînă cînd țelurile se apropie de ei. Fiecare se grăbește să reușească — în bine sau în rău! Fiecare vrea să facă bani cu orice preț... dovadă — leacurile de șarlatan pe care le vînd, cărțile care se publică în ziua de azi, fără ca cei în cauză să se sinchisească de adevăr, decență sau alte asemenea. Iar reclamele! Doamne-Dumnezeule!

Cu aceste reflecții triste, Soames ajunse la Westminster. Ce-ar fi să intre în South Square să întrebe dacă Fleur a anunțat la telefon sosirea lor la mare? În vestibul, pe sarcofagul de haine, se aflau opt pălării de diferite forme și culori. Ce s-o fi petrecînd aici? Dinspre sufragerie auzi glasuri apoi zgomotul monoton, specific unui discurs. O fi vreo ședință de-a lui Michael — și abia s-a isprăvit pojarul din casă!

— Ce se întîmplă aici? îl întrebă pe Coaker.

— Mi se pare că ceva cu mahalalele, *sir*; le renovează, așa ceva, am auzit de la domnul Mont.

— Nu-mi pune pălăria la un loc cu astea, zise Soames; ați primit vreo veste de la doamna?

— Da, *sir*. Au călătorit bine. Cîinelui i-a fost rău, cred. E foarte încăpățînat.

— Bine, zise Soames. Urc sus și aștept în birou.

Ajuns sus, observă pe masa de lucru o acuarelă: un pom cu frunze mari, verde închis și fructe rotunde de aur, proiectate pe un fond argintiu... bizară lucrare de amator, totuși, captivantă. Jos, recunoscu scrisul fetei lui:

„*Mărul de aur*: F.M. 1926".

Habar n-avea că Fleur picta atît de bine în acuarele! Isteață fată! Ridică tabloul pentru a-l putea vedea mai bine. Măr? După părerea lui era fructul pasiunii, de dimensiuni

cam exagerate. Fără îndoială, nu puteau fi mîncate... străluceau ca niște lanterne. Fructul oprit! Eva i l-ar fi dat lui Adam. Oare, tabloul era simbolic? Nu cumva această fantezie îi dezvăluie gîndurile? În fața tabloului, Soames căzu într-o meditație sumbră, întreruptă de zgomotul ușii și intrarea lui Michael.

— Hallo, *sir!*

— Hallo, răspunse Soames. Ce-i asta?

Capitolul XI

ASANAREA CARTIERELOR INSALUBRE

Michael știa foarte bine că, într-o eră guvernată aproape exclusiv de comitete, există totuși legi care guvernează comitetele înseși. Un comitet nu trebuie să se întrunească prea curînd după-masă, pentru că în cazul acesta membrii comitetului ar putea adormi ; nici prea curînd înainte de masă, pentru că în cazul acesta membrii comitetului ar fi iritabili. Trebuie să dai membrilor unui comitet posibilitatea să spună fiecare tot ce poftește, fără nici o constrîngere, pînă cînd unul este obosit de vorbăria celuilalt. Dar trebuie să existe o persoană, de preferință președintele, care să vorbească puțin, dar să gîndească mai mult, și în care să poți avea încredere că nu doarme la momentul oportun, cînd se poate expune o politică de compromis, pe care probabil autorii epuizați o vor accepta.

După ce găsi un episcop și se asigură de concursul lui *sir* Godfrey Bedvin, medic specialist în boli de plămîni, și după ce nu reușise să-l atragă pe unchiul său Lionel Charwell, care simțise că vrea s-o pună la lucru pe soția sa, *lady* Alison, Michael convocă prima ședință a comitetului, la locuința sa din South Square, la ora trei după-amiază, în ziua plecării lui Fleur la mare. Era de față și Hilary, precum și o tînără secretară pentru întocmirea procesului verbal. Surpriza apăru curînd. Veniseră cu toții și începuseră discuția în jurul mesei spaniole. Michael pricepu că episcopul și *sir* Timothy Fanfield sperau președinția și-i făcu semn pe sub masă tatălui său, de teamă ca nu cumva unul dintre cei doi să-l propună pe celălalt, în speranța ca acesta să-l propună pe el. *Sir* Lawrence murmură :

— Dragule, e fluierul piciorului meu.

— Știu, mîrîi Michael, dar ce ne facem ?

Scoțîndu-și monoclul, *sir* Lawrence zise :

— Foarte bine, domnilor ! Eu îl propun pe *sir* Wilfred în calitate de președinte. Marchizul este de acord ?

Marchizul dădu din cap.

Lovitura fu bine primită. *Sir* Wilfred Bentworth trecu în capul mesei și începu astfel :

— Voi intra de-a dreptul în subiect, spunînd că dumneavoastră cunoașteți problema ca și mine, adică foarte puțin. Întreaga acțiune pornește de la ideea domnului Hilary Charwell, care este de față, de aceea îl rog să binevoiască a ne-o expune. Cartierele insalubre constituie pepiniere de bărbați inapți pentru serviciul militar și, afară de aceasta, sînt pline de insecte. De aceea, eu aș fi încîntat să contribui la orice acțiune pe care am întreprinde-o pentru înlăturarea acestor neajunsuri. Vreți să luați cuvîntul, domnule Charwell ?

Hilary se cufundă imediat într-o expunere caldă, spirituală și temeinică a ideilor sale, stăruind îndeosebi asupra laturii umane a acestei probleme, de care „pînă acum s-au ocupat doar consiliile comunale, bigoții și rapoartele parlamentare". Faptul că impresionase comitetul fu demonstrat pe loc, prin zumzetul de voci ce urmă. Stînd cu bărbia în vînt, picioarele pe parchet, genunchii îndepărtați și coatele lipite de corp, *sir* Wilfred mîrîi :

— Aveți cuvîntul, domnilor ! Putem fuma, Mont ?

După ce refuză trabucurile și țigările oferite de Michael, *sir* Wilfred își umplu o pipă și pufăi în tăcere timp de cîteva minute.

— Așadar, sîntem cu toții de acord, declară brusc, și deci trebuie să punem bazele fondului.

Deoarece nimeni nu exprimase pînă atunci o asemenea părere, consimțiră cu toții fără șovăială.

— Deci, să pornim la lucru și să întocmim apelul pe care urmează să-l lansăm. Apoi, arătînd cu pipa spre *sir* Lawrence adăugă : Dumneata, Mont, ești un om al condeiului, cred c-ar fi bine ca dumneata, episcopul și Charwell să treceți într-o altă cameră și să întocmiți un proiect de apel. Făceți-l convingător, dar fără sentimentalism.

După ce membrii indicați se retraseră, discuțiile reîncepură. Michael îl auzi pe *sir* Wilfred vorbind cu *sir* Godfrey despre

jigodia cîinilor, iar pe marchiz discutînd cu domnul Montross despre electrificarea bucătăriei acestuia. *Sir* Timothy Fanfield își pironise privirea asupra tabloului lui Goya. *Sir* Timothy era un bărbat înalt, uscățiv, de vreo șaptezeci de ani, cu nas subțire, coroiat, fața negricioasă și mustăți albe; fusese ofițer în garda călare, de unde demisionase.

Temîndu-se de verdictul ce-l va pronunța asupra lui Goya, Michael se grăbi să-i spună

— Ce spuneți, *sir* Timothy, despre greva minerilor care nu se mai sfîrșește ?

— Nu, nu mai sfîrșește; ar trebui împușcați toți. Eu sînt de partea muncitorilor, dar pe conducătorii lor i-aș pune la zid chiar mîine.

— Dar ce părere aveți despre proprietarii minelor ? întrebă Michael.

— I-aș împușca și pe liderii lor. Pînă nu împușcăm pe cineva, n-o să avem pace în industrie. Fapt este că n-am împușcat în timpul războiului nici jumătate din cîți ar fi trebuit. Dezertorii, comuniștii și profitorii... toți ar fi trebuit puși la zid.

— Sînt foarte încîntat că ați primit să fiți membru în comitetul nostru, *sir*, murmură Michael, diplomat, ne trebuie un om cu păreri ferme.

— Ah, zise *sir* Timothy, ridicînd bărbia spre capătul mesei și coborînd glasul : între noi fie vorba... *sir* Wilfred e puțin prea moderat. Nemernicii aceștia trebuiesc strînși de gît. Am cunoscut un tip, proprietar al unei jumătăți de mahala, care a avut tupeul să-mi ceară să subscriu la un fond pentru misionarii din China. I-am spus pe față că ar trebui să fie împușcat. Golan nerușinat !... Nu i-a plăcut.

— Nu ? zise Michael. În clipa aceea, tînăra secretară îl trase de mînecă, întrebîndu-l dacă trebuie să consemneze ceva în procesul verbal.

„În momentul de față, nimic", gîndi Michael.

Sir Timothy privi din nou tabloul lui Goya.

— Portret de familie ?

— Nu, răspunse Michael, e un Goya.

— Ce spui ? Goi este denumirea evreiască pentru creștin. O fi femininul de la „creștin", nu ?

— Nu, *sir*, este numele unui pictor spaniol.

— Habar n-aveam că în afară de Murillo și Velasquez mai există și altul... în ziua de azi nu mai sînt asemenea pictori. Pictorii aceștia moderni ar trebui supuși la torturi. Ascultă ce-ți spun — și din nou coborî glasul : ia-i de pildă pe episcopi !... poftim !... întotdeauna le cășunează pe cîte ceva... ori sînt împotriva controlului nașterilor, ori sînt pentru misiuni de toate felurile. Noi trebuie să stîrpim din rădăcină populația care dă bărbați inapți pentru serviciul militar. Trebuie să-i împiedicăm cu orice preț să aibă copii ; apoi, trebuie să împușcăm unul sau doi proprietari de mahalale... și astfel prindem răul de ambele capete. Dar ai să vezi că ăștia vor da îndărăt. Știi ceva despre furnici ?

— Nu știu decît că sînt foarte harnice, zise Michael.

— Eu le-am studiat. Vino la mine, în Hampshire, și am să-ți arăt lamelele mele... sînt cele mai interesante insecte din lume. Apoi, coborînd din nou glasul, întrebă : Cine e acela care vorbește cu bătrînul marchiz ? Ce ? Fabricantul de gumilastic ? Evreu, nu-i așa ? Ce-o fi urmărind aici ? Compoziția acestui comitet nu e bună, domnule Mont. Bătrînul Shropshire este un moșneag foarte simpatic, dar — *sir* Timothy duse mîna la frunte — e complet sărit cu electrificarea lui. Ați adus și un doctor. Doctorii nu vorbesc niciodată pe șleau. Ceea ce vă trebuie dumneavoastră este un comitet care să-i prindă de beregată pe șnapani. Ceai ? Nu beau niciodată. Individul care a descoperit ceaiul trebuia spînzurat.

În acest moment, subcomitetul se întoarse în cameră ; Michael se ridică, ușurat.

— Hallo, îl auzi spunînd pe *sir* Bentworth : Ați lucrat foarte iute.

Modestia cu care subcomitetul își prezentă lucrarea nu-l surprinse pe Michael, care știa că unchiul său avea în buzunarul hainei proiectul apelului. Îl înmînară președintelui, care-și puse pe nas niște ochelari cu ramă de os și începu să-l citească cu glas tare, de parcă ar fi fost vorba de înregistrarea unui echipaj de cîini de vînătoare sau de regulamentul unei curse. Michael fu silit să admită că acest fapt era în favoarea apelului — emfaza era incompatibilă cu *sir* Wilfred. După ce isprăvi de citit, zise :

— Acum îl putem discuta punct cu punct. Dar timpul trece. Eu, personal, cred că apelul corespunde scopului nostru. Ce părere aveți, marchize ?

Marchizul se aplecă înainte și-și luă barba în mînă.

— Proiectul este excelent ; am o singură obiecție. Nu se pune suficient accentul pe electrificarea bucătăriilor. *Sir* Godfrey va sprijini, desigur, obiecția mea. Nu le puteți cere acestor oameni sărmani să-și țină casele curate, atîta vreme cît nu le dați posibilitatea să scape de fum, de miasme și de muște.

— Putem adăuga cîteva fraze despre această problemă, dacă ni le formulați, marchize.

Marchizul începu să scrie. Michael îl văzu pe *sir* Timothy răsucindu-și mustața.

— Eu *nu* sînt mulțumit, începu acesta pe un ton aspru. Eu doresc să cuprindă ceva care să-i sperie pe proprietarii de mahalale. Noi sîntem aici pentru a băga spaima în ei. Apelul e prea blînd.

— Hm... m ! zise Bentworth. Ce propui, Fanfield ?

Sir Timothy citi o notiță :

— „În concluzie, sîntem de părere că toți proprietarii de mahalale ar trebui împușcați, acești gentlemeni..."

— Așa ceva nu se poate scrie, zise președintele.

— De ce nu ?

Sînt o mulțime de oameni cumsecade care au proprietăți prin mahalale — văduve, sindicate, duci și Dumnezeu știe cîți alții. Nu putem să-i numim „gentlemeni" și să cerem în același timp împușcarea lor. Nu se cade.

Episcopul se aplecă puțin și zise :

— N-ar fi mai bine dacă am formula astfel : „Semnatarii regretă profund că persoanele care posedă proprietăți în cartierele insalubre nu sînt destul de conștiente de îndatoririle pe care le au față de comunitate, în general".

— Dumnezeule ! izbucni *sir* Timothy.

— Cred că ne-am putea exprima puțin mai aspru, spuse *sir* Lawrence adresîndu-se episcopului, dar ne-ar trebui un jurist care să ne spună cît de departe putem merge.

Michael se întoarse către președinte.

— Am un jurist în casă, *sir*. Socrul meu... l-am văzut intrînd mai adineauri. Cred că ne-ar putea îndruma.

— Bătrînul Forsyte ! zise *sir* Lawrence. Omul cel mai nimerit ! Ar trebui să-l avem în comitet. Se pricepe de minune la legile în legătură cu defăimarea.

— Oh ! zise marchizul. Domnul Forsyte ! Neapărat... un cap şi jumătate.

— Atunci, să-l cooptăm, zise preşedintele, un jurist e întotdeauna de folos.

Michael ieşi.

Negăsindu-l în faţa lui Fragonard, se urcă în biroul său, unde Soames îl salută cu cuvintele :

— Ce-i asta ?

— Nu-i rău de loc ! Ce părere aveţi, *sir* ? Este pictat de Fleur... are sensibilitate.

— Da, mîrîi Soames, prea multă, după mine.

— Aţi văzut, desigur, pălăriile din vestibul. Comitetul pentru asanarea cartierelor insalubre îşi întocmeşte acum apelul ce urmează a fi lansat şi v-ar fi extrem de îndatorat, *sir*, dacă în calitate de jurist aţi veni să vă aruncaţi ochii asupra cîtorva aluzii la proprietarii de mahalale. Membrii comitetului vor să meargă pînă la limita îngăduită de lege. De fapt, dacă nu v-ar supăra prea mult, ei ar vrea să vă coopteze în comitet.

— Vor să mă coopteze ? zise Soames. Cine sînt *ei* ?

Michael enumeră numele lor.

Soames ridică o nară.

— O grămadă de titluri. Nu cumva este vorba de o fantasmagorie ?

— Oh ! nu, *sir*. Faptul că dorim să vă avem printre noi constituie cea mai bună garanţie că e vorba de un lucru serios. De altfel, preşedintele nostru, Wilfred Bentworth, a refuzat de trei ori titlul de nobleţe ce i s-a oferit.

— Bine, zise Soames, încă nu ştiu. Am să vin să-i văd.

— Foarte frumos din partea dumneavoastră. Cred că-i veţi găsi demni de stimă, spuse Michael, şi porni înaintea lui Soames pe scări.

— Aceasta este ceva cu totul străin de preocupările mele, zise Soames în pragul sufrageriei. La intrare, cei din cameră îl salutară fără cuvinte : unii înclinîndu-se, alţii dînd din cap. Soames avu impresia că avuseseră loc neînţelegeri.

— Domnule... domnule Forsyte, zise unul, pe care Soames îl bănuia a fi Bentworth, v-am ruga să intraţi în comitetul nostru în calitate de jurist, pentru a ne feri... pentru a-i înfrîna pe belicoşii noştri, ca, de pildă, Fanfield ; sper că înţelegeţi ce vreau să spun ; apoi, peste ochelarii cu ramă de os,

se uită la *sir* Timothy. Vreţi să fiţi bun să vă aruncaţi ochii peste proiectul acesta ? zise întinzîndu-i lui Soames o coală de hîrtie ; acesta se aşeză pe scaunul oferit de secretară şi începu să citească.

„Deşi credem că există circumstanţe care justifică proprietăţile din mahalale, regretăm profund aparenta indiferenţă a celor mai mulţi proprietari de case din aceste cartiere, faţă de acest mare flagel naţional. Prin colaborarea susţinută a proprietarilor de case din mahalale, s-ar putea realiza lucruri care în momentul de faţă par irealizabile. Noi nu vrem să-i expunem oprobriului public, ci dorim ca ei să-şi dea seama că trebuie cel puţin să colaboreze cu noi pentru a înlătura această pată a civilizaţiei noastre."

Soames citi de două ori, ţinîndu-şi vîrful nasului între degetul mare şi cel arătător ; apoi zise „Noi nu vrem să-i expunem oprobriului public". Dacă nu vreţi, nu vreţi ; atunci, pentru ce o mai spuneţi ? Expresia „oprobriu public !" Hm !

— Aşa este ! spuse preşedintele : „Ne sînteţi de mare folos în acest comitet, domnule... Forsyte.

Ba de loc, zise Soames rotindu-şi privirile, nu ştiu dacă voi intra.

— Uite ce este, domnule ! Soames văzu aplecîndu-se spre el un individ care semăna cu un general dintr-o carte de poveşti : Vreţi să spuneţi că nu putem folosi o expresie atît de blîndă ca „oprobriu", cînd, de fapt, sîntem convinşi c-ar trebui împuşcaţi ?

Soames zîmbi vag : nimic nu-i inspira atîta oroare ca militarismul.

— Dacă poftiţi, îl puteţi folosi, spuse, dar nu cu consimţămîntul meu sau al oricărui alt membru cu judecată din comitet.

La aceste vorbe, cel puţin patru membri începură să vorbească animat. Oare, se exprimase prea dur ?

— Atunci, vom scoate aceste cuvinte, zise preşedintele. Şi acum, clauza dumneavoastră despre bucătării, marchize. Este foarte importantă.

Marchizul începu să citească ; Soames îl privea aproape cu bunăvoinţă. Se învoiseră foarte bine în afacerea aceea cu Morland. Nimeni nu ridică obiecţiuni la inserarea acestei clauze şi deci ea fu adoptată.

— Atunci ne-am înțeles. Cred că nu mai avem nimic de discutat. Eu aș dori să plec.

— Un minut, domnule președinte. Soames văzu că aceste cuvinte răsunară pe sub o mustață asemănătoare cu cea de morsă. Eu îi cunosc pe acești oameni mai bine decît oricare dintre cei prezenți. Eu mi-am început viața în mahala și aș vrea să vă spun ceva. Să presupunem că strîngeți niște bani, să presupunem că reconstruiți cîteva străzi, credeți că-i schimbați pe oameni ? Nu, domnilor ; nu-i veți schimba.

— Pe copiii lor, domnule Montross, pe copiii lor, zise un bărbat pe care Soames îl recunoscu a fi unul dintre preoții care-l cununaseră pe Michael cu fata lui.

— Eu nu sînt împotriva apelului, domnule Charwell, dar eu am ajuns ceea ce sînt prin propriile mele eforturi și sînt un realist ; îmi dau seama ce ne așteaptă. Am să investesc ceva bani în această acțiune, domnilor, dar vreau să știți c-o fac cu ochii deschiși.

Soames văzu ochii căprui și melancolici ațintiți asupra lui ; ar fi vrut să spună : „Te cred !" Dar privind spre *sir* Lawrence, observă că acestuia îi venea să spună același lucru și deci își strînse buzele.

— Strașnic ! zise președintele. Va să zică, domnule Forsyte, intrați în comitet ?

Soames privi în jurul mesei.

— Am să reflectez și vă voi da de veste.

Aproape în aceeași clipă, întregul comitet se repezi la pălării, iar Soames rămase împreună cu marchizul în fața tabloului de Goya.

— E un Goya, domnule Forsyte, dacă nu mă înșel ; mi se pare un tablou foarte bun. Dacă nu mă înșel, a fost odată proprietatea lui Burlingford.

— Da, zise Soames mirat. L-am cumpărat în 1910, cînd lordul Burlingford și-a vîndut tablourile.

— Mi-am închipuit. Bietul Burlingford ! Îmi aduc aminte cît a fost de agitat în legătură cu Camera Lorzilor. Dar, după cum vedeți, nu s-a întîmplat nimic pînă-n ziua de azi. Ce manifestație tipic englezească !

— Oameni care nu acționează rapid, murmură Soames, ale cărui amintiri politice erau foarte vagi.

— Poate spre norocul nostru, zise marchizul, există întotdeauna timp pentru regrete.

Pot să vă mai arăt aici unul sau două tablouri, dacă vă interesează, zise Soames.

— Vă rog, spuse marchizul ; iar Soames îl conduse prin holul de unde dispăruseră pălăriile.

— Watteau, Fragonard, Pater, Chardin, zise Soames.

Marchizul, cu capul ușor aplecat într-o parte, se uită pe rînd la fiecare tablou.

— Splendid ! zise. Ce epocă frumoasă și ușuratică a fost aceea ! La urma urmei, francezii au fost singurul popor care a reușit să facă din viciu ceva atrăgător ; poate și japonezii, înainte de a fi fost corupți. Spuneți-mi, domnule Forsyte, cunoașteți vreun englez care a izbutit să facă acest lucru ?

Soames, care nu studiase niciodată problema, era stingherit, deoarece nu știa dacă ar fi dorit ca un englez să reușească așa ceva ; șovăi, cînd marchizul adăugă :

— Și totuși, nu există popor mai casnic decît francezii.

— Soția mea este de origine franceză, zise Soames, privindu-l peste nas.

— Într-adevăr ! zise marchizul, ce plăcut !

Soames era din nou pe cale de a răspunde, cînd marchizul continuă :

— Să-i vezi cum pleacă duminica în excursie... toată familia cu pîine și brînză, salam și vin ! Într-adevăr, un popor remarcabil !

— Eu îl prefer pe al nostru, răspunse Soames fără sfială. Englezii sînt poate mai puțin decorativi, dar... se opri înainte de a enumera virtuțile compatrioților săi.

— Întemeietorul familiei mele, domnule Forsyte, a fost fără îndoială francez — nici măcar francez normand. După tradiție, s-ar părea că el a avut misiunea de a păstra culoarea roșie a părului lui William Rufus [1] cînd începuse să albească. I-au dat moșii, deci trebuie să fi reușit. De atunci încoace avem în familie păr cu nuanță roșiatică. Nepoata mea... Marchizul îl privi pe Soames cu ochi de pasăre... Dar ea și fata dumneavoastră nu s-au prea înțeles, după cîte țin minte.

— Nu, zise Soames morocănos ; nu s-au înțeles de fel.

— Am auzit că s-au împăcat.

[1] William al II-lea sau William cel roșcovan, rege al Angliei (1087—1100).

— Nu cred, zise Soames, dar asta e o poveste veche.

Față de grijile care-l frămîntau acum, Soames ar fi preferat ca povestea aceea să fi fost actuală.

— Ei bine, domnule Forsyte, sînt încîntat c-am văzut aceste tablouri. Ginerele dumneavoastră zice că e pe cale să-și electrifice bucătăria. Credeți-mă pe mine : nimic nu contribuie mai mult la buna funcționare a stomacului, decît o bucătăreasă care nu se înfierbîntă niciodată. Spuneți-i și doamnei Forsyte !

— Am să-i spun, zise Soames, dar francezii sînt conservatori.

— Din păcate, răspunse marchizul, întinzîndu-i mîna. La revedere, domnule Forsyte !

— La revedere ! zise Soames și rămase în fața ferestrei, privind în urma bătrînului mărunt și sprinten, în costumul său de *tweed* gri verzui avea impresia că fusese ușor electrificat.

Capitolul XII

O NOAPTE ÎNCÎNTĂTOARE

Fleur şedea sub digul de la Loring. Puţine erau lucrurile pe care le suporta mai greu decît marea. Nu se potrivea cu firea ei. Deşi se spune că nu este niciodată aceeaşi, marea, albastră, umedă, mereu agitată, i se părea de o monotonie apăsătoare. De aceea, în timp ce o privea, spiritul ei îi întorcea spatele. Trecuse o săptămînă fără să-l fi revăzut pe Jon. Cei de la Wansdon ştiau că era la Loring, totuşi, numai Holly trecuse pe la ea ; instinctiv, Fleur ghicise cauza. Anne simţise ceva. Iar acum, după cum aflase de la Holly, nu mai putea spera nici în cursa de la Goodwood. Pretutindeni se iveau piedici care o revoltau profund ! De fapt, o chinuia nehotărîrea. Dacă ar fi ştiut precis ce urmăreşte, şi-ar fi putut stăpîni sufletul, dar nu ştia. Nici îngrijirea lui Kit n-o mai absorbea. Se înzdrăvenise din nou şi era toată ziua ocupat cu lopata şi găleata.

„Nu mai suport, gîndi Fleur, plec la Londra. Michael o să se bucure că m-am întors."

Dejună devreme şi porni ; în tren, citi un volum de memorii care atingeau buna reputaţie a cîtorva persoane decedate ; stilul absolut modern o distră mai mult decît sperase judecînd după titlul cărţii ; iar buna dispoziţie îi revenea pe măsură ce mirosul de stridii dispărea din aer. În geantă avea scrisori primite de la tatăl ei şi de la Michael ; le scoase pentru a le reciti.

„*Inima mea iubită*" (aşa începea a lui Michael)... da, după toate probabilităţile, ea *era* încă „inima lui iubită".

„*Sper că aceste rînduri, te vor găsi pe tine şi pe Kit în dispoziţia în care sînt eu în momentul de faţă ; îmi lipseşti*

enorm, ca de obicei, şi am de gînd să vin foarte curînd la tine, dacă nu cumva vii tu.

Nu ştiu dacă ai văzut în ziarele de luni apelul nostru. Lumea începe să cumpere obligaţii. Comitetul a dat o contribuţie substanţială, pentru început. Morsa a subscris cinci mii de lire, marchizul a trimis cecul de şase sute pe care l-a dat tatăl tău pentru Morland, iar tatăl tău şi Bart au dat fiecare cîte două sute cincizeci. Bentworth a subscris cinci sute ; Bedvin şi sir *Timothy cîte o sută, iar episcopul ne-a dat douăzeci de lire şi binecuvîntarea lui. Astfel am început cu şase mii opt sute douăzeci de lire, subscrise numai de comitet... destul de frumos. Sper să reuşim. Apelul a fost retipărit şi-l vom trimite tuturor acelora care vor contribui cu ceva ; printre alte mijloace de propagandă, am obţinut de la Polytheum promisiunea de a reprezenta un film despre cartierele insalubre, dacă-l vom putea turna. Unchiul meu Hillary este foarte bucuros. Tatăl tău a fost foarte amuzant... s-a codit mult pînă să ia o hotărîre, dar în cele din urmă s-a dus să vadă cartierul Sf. Augustine. La întoarcere a spus că nu ştie ce să zică... dar pe acolo totul se dărîmă şi nu crede că s-ar putea restaura o casă cu mai puţin de cinci sute de lire. În seara aceleiaşi zile, i l-am adus pe unchiul meu şi farmecul lui l-a făcut să capituleze. Dar în dimineaţa următoare era foarte morocănos... spunea că în cazul cînd semnează apelul, numele lui va apare în ziare şi socotea că aceasta i-ar putea dăuna. „Lumea o să creadă că mi-am pierdut minţile" — aceasta a fost expresia lui. Totuşi a intrat în comitet şi cu vremea se va obişnui cu ideea. A tunat şi i-am adunat... şi de n-ar fi ploşniţele, nu cred c-ar rămîne împreună. Azi am avut o nouă şedinţă. Nasul bătrînului Blythe este cu desăvîrşire mutat din loc ; zice că l-am trădat pe el şi foggartismul. De trădat, nu l-am trădat, fireşte... dar ce vrei să fac ! Omul trebuie să se ocupe de ceva real !*

Toată dragostea mea ţie şi lui Kit,

Michael

„Acuarela ta am înrămat-o şi am atîrnat-o deasupra biroului meu ; merge foarte bine. Tatăl tău a fost foarte surprins. M."

Deasupra biroului său... *Mărul de aur* ! Ce ironie ! Bietul Michael... de-ar ști... !

Scrisoarea tatălui ei era scurtă... de altfel, nu primise niciodată o scrisoare lungă din partea lui.

„Copila mea dragă,

Mama ta s-a întors la The Shelter, dar eu am mai rămas în Green Street din pricina comitetului lui Michael. Drept să-ți spun, nu știu dacă e ceva serios ; se vorbesc verzi și uscate despre mahalale ; totuși, pentru un preot, unchiul lui Michael, Hilary, e un tip simpatic și apoi mai sînt cîteva nume cumsecade în comitet. Vom vedea.

N-am știut că ai reînceput să pictezi. Acuarela ta are cîteva calități considerabile, cu toate că eu nu-i prea înțeleg subiectul. Fructul pare prea moale și zemos pentru un măr. Totuși, cred că tu știi ce vrea să exprime. Mă bucur că lui Kit îi merge atît de bine și că ție îți priește aerul de mare.

Cu toată dragostea, tatăl tău

S. F."

Știe ce vrea să exprime ! Bine ar fi de-ar ști ! Și bine ar fi de n-ar ști tatăl ei ! Tocmai de acest lucru se îndoia în timp ce rupea scrisoarea și o arunca pe fereastra vagonului care trecea prin Surrey. Tatăl ei o pîndea ca un linx... ca un bărbat îndrăgostit, și în momentele acestea Fleur nu dorea să fie pîndită.

N-avea bagaje ; coborî în gara Victoria și luă un taxi spre Chiswik. June trebuie să știe ceva despre Jon și Anne. Fie că mai erau încă la Wansdon, fie că erau în altă parte.

Cît de bine își reamintea căsuța lui June, deși fusese o singură dată acolo... în zilele cînd ea și cu Jon... !

June era în vestibul, gata să plece.

— Oh ! Tu ești, îi zise. N-ai venit în duminica aceea !

— Nu, am avut prea multe treburi în ajunul plecării.

— Jon și Anne locuiesc acum aici. Harold pictează un splendid portret al ei. O să fie o lucrare unică. O găsesc simpatică pe micuța Anne (după cîte ținea minte Fleur, Anne era cu cîteva degete mai înaltă decît June) și frumușică. Mă duc în oraș să-i cumpăr lui Harold ceva ce dorește în mod deosebit ;

nu durează nici un sfert de ceas. Dacă vrei să aştepţi în sufragerie pînă mă întorc, am să te duc sus la el să te vadă. În momentul de faţă este singurul pictor de nădejde.

— Ce bine că există măcar unul, zise Fleur.

— Iată un album cu reproducerile tablourilor lui, spuse June, deschizînd o carte mare de pe măsuţa din sufragerie. Nu-i aşa că e frumos! Toată opera lui este de calitatea aceasta. Pînă parcurgi albumul, m-am şi întors. Atinse uşor umărul lui Fleur şi fugi.

Fleur nu se uită în album; privi pe fereastră şi-şi plimbă privirile prin cameră. Îşi amintea totul... chiar şi oglinda rotundă, tulbure, de sticlă foarte veche, în care se privise în timp ce-l aştepta pe Jon. Şi mica scenă furtunoasă pe care o avuseseră cu şapte ani în urmă în această încăpere, prea mică pentru furtuni! Aici locuieşte Jon! Inima lui Fleur bătea tare; se privi din nou în oglinda tulbure. De bună seamă, nu arăta mai rău decît atunci! Nu! Ba chiar mai bine! Chipul ei căpătase personalitate, rotunjimile tinereţii căpătaseră caracter! Cum i-ar putea da de veste că era aici? Oare, nu l-ar putea vedea singur măcar un moment? Mica fanatică monomană aşa o numea Fleur pe June în gînd — se va întoarce dintr-un moment într-altul. Mintea ei ageră luă iute o hotărîre. Dacă Jon e acasă, îl poate găsi! După ce-şi netezi părul pe timple, după ce-şi aşeză perlele pe gît şi-şi trecu uşor puful de pudră pe nas, Fleur ieşi în vestibul şi ciuli urechile. Nici un zgomot! Încet, începu să urce scările. Trebuie să fie în camera de culcare, sau în atelier... altă încăpere nu există la etaj. La primul palier, se afla o odaie de culcare în dreapta şi o alta în stînga, iar în faţă — baia; toate aveau uşile deschise. Pustiu... şi pustiu în inima ei! La etajul următor nu era decît atelierul. Iar acolo... poate fi nu numai Jon, ci şi pictorul, şi fata aceea, soţia lui. Merita să rişte? Coborî două trepte, apoi le urcă din nou. Da! Merita. Înaintă încet, fără nici un zgomot. Uşa atelierului era probabil deschisă, deoarece se auzea desluşit un foşnet caracteristic: mişcările iuţi ale pictorului care se îndepărtează şi se apropie de pînză. Fleur închise ochii timp de o clipă. Apoi urcă mai departe. Pe palier, lîngă uşa deschisă, se opri nemişcată. Nu era necesar să mai înainteze, căci în cameră, chiar pe peretele din faţa ei, se afla o oglindă lungă şi lată, în care ea putea vedea... fără a fi văzută. Jon şedea la capătul unui divan jos, cu o pipă neaprinsă în mînă şi pri-

vînd în gol. Pe podium stătea fata, îmbrăcată în alb, ținînd în mînă un crin cu coadă lungă, a cărui floare îi ajungea cu un deget peste bărbie. Oh! era frumușică... frumușică și brună, cu ochii negri și obrazul încadrat de părul ei negru. Dar expresia lui Jon, adîncită în masca ce i se așternuse pe față, întocmai cum ochii îi erau adînciți în orbite! Văzuse ea niște pui de lei care se uitau astfel nu vedeau nimic în preajma lor, dar priveau — ce oare? — în depărtare; ochii fetei — cum le zicea Holly?... „adevărați ochi de nimfă"... — alunecară și se opriră asupra lui; în aceeași clipă, ochii lui părăsiră depărtările și-i răspunseră printr-un zîmbet. Fleur se întoarse, coborî în goană scările și ieși din casă. S-o aștepte pe June... să asculte rapsodia lui Harold... să-i fie prezentată, să se expună la examinarea chipului ei în fața acelei fete? Nu! După ce se urcă pe imperiala autobuzului, o văzu pe June cotind grăbită după colț și se gîndi cu o satisfacție răutăcioasă la dezamăgirea ei... cînd omul a fost lovit, dorește să lovească pe cineva! Autobuzul, încins sub dogoarea soarelui ce apunea, o duse prin King's Road, prin Hammersmith, pînă în inima metropolei, care, cu milioanele și milioanele ei de vieți și interese, era impasibilă, indiferentă ca soarta.

La Kensington Gardens, Fleur coborî. Dac-ar izbuti să umble pînă ar durea-o picioarele, poate i s-ar domoli durerea din inimă. Merse iute printre flori și guvernante, doamne și domni bătrîni. Dar picioarele ei erau rezistente și sosi prea curînd la Hyde Park Corner, ceea ce nu fu cazul bătrînului domn care încerca să țină pasul cu ea, socotind că, la vîrsta lui, mersul grăbit al unei făpturi tinere este un bun stimulent. Fleur trecu prin Green Park în același ritm. Și în timp ce mergea, încerca un sentiment de dispreț față de ea însăși. Se disprețuia, pentru că — după părerea ei — inima-i era *vieux jeu* [1], pentru că — așa credea ea — învățase să-și stăpînească sau să-și preîntîmpine emoțiile.

Găsi casa pustie — Michael ieșise în oraș. Urcă la etaj, își comandă o cafea turcească, se vîrî într-o baie fierbinte și rămase în apă, fumînd țigarete. Se simți mai ușurată. De altfel, prietenii ei foloseau de multă vreme această rețetă. Nemaiputînd sta în apă, ieși din baie, își puse un halat și se duse în biroul lui Michael. Acolo dădu de acuarela ei *Mărul de aur* —

[1] Demodată (fr.).

foarte frumos înfăinată. În momentul acela, Fleur avu impresia că fructul pomului îi era cu desăvîrșire oprit. Zîmbetul din ochii lui Jon, răspuns la zîmbetul acelei fete! Resturile lăsate de altă femeie! Un asemenea fruct nici nu merită să-l mănînci. Mere acre... mere acre! Chiar și maimuța albă ar refuza cu dispreț un asemenea fruct. Timp de cîteva minute, Fleur privi ochii maimuței din pictura chinezească... ochii aceia aproape omenești și totuși lipsiți de umanitate, pentru că purtătoarea lor n-avea simțul continuității. Un pictor modern n-ar fi putut picta asemenea ochi. Artistul chinez, care a trăit cu multe veacuri în urmă, avea în sînge continuitatea și tradiția, de aceea a putut vedea nestatornicia acelei făpturi, mai deslușit decît ar putea-o vedea oamenii de azi, și a eternizat-o în acest tablou.

Fleur — încîntătoare în halatul verde — își mușcă colțul buzei și se întoarse în camera ei pentru a-și isprăvi toaleta. Își puse cea mai frumoasă rochie. De vreme ce nu-și putea împlini pofta inimii — împlinire care i-ar fi dat liniște și tihnă — căuta să aibă măcar plăceri, agitație, distracție, pe care să le prindă cu amîndouă mîinile și să le guste din plin. Se așeză în fața oglinzii pentru a se dichisi cît mai perfect. Își făcu unghiile, își așeză părul, își parfumă sprîncenele, își făcu buzele, iar pe obraz nu-și dădu cu roșu, ci doar cu puțină pudră pe gît, unde o arsese soarele la mare.

Michael o găsi așezată în fața mesei de toaletă — o capodoperă modernă — prea desăvîrșită pentru a te atinge de ea.

— Fleur! îi zise, și se opri.

Orice cuvînt în plus ar fi fost de prisos.

— Cred că merit să mă scoți diseară în oraș. Îmbracă-te iute, Michael, și hai să luăm masa într-un local amuzant, apoi să mergem la un teatru și pe urmă la un club să dansăm. Diseară nu trebuie să mergi la Cameră, nu-i așa?

Michael avea de gînd să meargă, dar glasul ei avea un accent care l-ar fi silit să renunțe chiar și la treburi mai serioase.

Inhalînd parfumul ei, spuse:

— Delicios! Vin de-a dreptul din mahalalele mele. Într-o clipă sînt gata, iubito! și dispăru.

Fleur se gîndi la el și la bunătatea lui, iar în timp ce se gîndea, îi apărură ochii, părul și zîmbetul lui Jon.

„Localul amuzant“ era un mic restaurant, plin cu actori.

Fleur și Michael cunoșteau pe mulți dintre ei ; de aceea, cînd se ridicară pe rînd să plece fiecare pe la teatrele lor, veniră la ei, spunîndu-le :

— Ce plăcere să vă vedem ! și. . bizar !... păreau să vorbească sincer ! Dar așa sînt actorii ! Nu le este greu să aibă expresii adevărate ! Apoi le spuneau : „Ați văzut spectacolul nostru ? Oh ! Trebuie să-l vedeți. E absolut înspăimîntător !“ sau „E o piesă extraordinară !“ Apoi, întorcînd capul în altă parte, dădeau cu ochii de altcineva și exclamau : „Ha ! Ce plăcere să vă văd !“ Oamenii aceia nu puteau deveni plicticoși prin continuitate. Fleur bău un *coktail* și două pahare de șampanie. Părăsi restaurantul cu obrajii ușor îmbujorați. Revista *Dat Lubly Lady* începuse de o jumătate de oră, cînd Fleur și Michael intrară în sală ; dar după toate probabilitățile, nu pierduseră nimic, întrucît ceea ce vedeau nu putea fi mai important decît ce nu văzuseră. Sala era plină pînă la refuz și lumea zicea că piesa se va juca „ani de zile“. Revista avea o melodie care cucerise Londra în cîteva zile, ca o furtună ; dansa un dansator ale cărui picioare formau niște unghiuri extrem de ascuțite și întregul spectacol era cu desăvîrșire lipsit de continuitate. Michael și Fleur ieșiră din sală fredonînd melodia, luară un taxi și se duseră la clubul de dans din care făceau parte, mai mult pentru că așa era „șic“, decît pentru că le făcea plăcere să-l frecventeze. Era un club distins, număra printre membrii săi și un ministru, care socotise de datoria lui să fie membru aici. Cînd intrară, se dansa *charleston :* în diferite colțuri ale sălii, șapte perechi își roteau genunchii moi.

— Dumnezeule ! zise Michael. Cred că asta-i culmea stupidității ! Ce-or fi găsind oamenii într-asta !

— Stupiditate, dragul meu. Trăim o epocă stupidă nu știai ?

— Bine, dar nu există limite ?

— Limite... zise Fleur, asta înseamnă o barieră peste care nu poți trece, ori omul poate deveni din ce în ce mai stupid.

Cuvintele lui Fleur nu însemnau nimic deosebit, pentru că cinismul era la modă, dar tonul cu care le rostise îl cutremură pe Michael ; avea un accent personal. Oare, Fleur găsea că viața ei este stupidă ? Pentru ce oare simțea ca astfel ?

— Aud că va fi lansată moda unui nou dans american, zise Fleur, *The White Beam*[1], care pare să fie și mai stupid.

— Nu se poate, mîrîi Michael, idioția intrinsecă a acestuia nu poate fi întrecută. Uită-te la aceia doi!

Cei doi dansatori își bîțîiau genunchii îndoiți de parcă sufletul din ei le alunecase în picioare, și îi priveau pe Fleur și Michael cu niște ochi atît de lipsiți de expresie de parcă erau patru bile de sticlă. Trupurile lor, de la talie în jos, emanau o înfocare stranie, iar de la talie în sus păreau lipsite de viață. Muzica se opri; cele șapte perechi se opriră de asemenea și începură să bată din palme, ținînd însă mîinile aproape de genunchi, ca și cînd s-ar fi temut să nu tulbure golul din capetele lor.

Eu refuz să cred, zise Michael brusc.

— Ce anume?

— Că aceasta reprezintă epoca noastră... nici frumusețe, nici bucurie, nici artă; nici măcar un element demoniac... să privești în gol ca un bezmetic și să-ți bîțîi genunchii!

— Așa ți se pare ție, Michael, pentru că nu știi să faci ca ei.

— Vrei să spui că tu știi?

— Firește că da, zise Fleur, omul trebuie să țină pas cu vremea.

— O fi, dar te rog, pentru numele lui Dumnezeu, nu-mi arăta că poți!

În momentul acela, cele șapte perechi încetară aplauzele... orchestra începu să cînte o melodie la care nu se putea dansa cu genunchii îndoiți. Michael și Fleur începură să danseze. Dansară împreună două foxtroturi și un vals, apoi plecară.

În taxi, Fleur spuse:

— Fapt este că dansul te face să uiți de tine însuți. De aceea mi-a plăcut mie cantina. Găsește-mi ceva de lucru, Michael; peste o săptămînă pot să-l aduc acasă pe Kit.

Ce-ar fi să devii secretară adjunctă a Fondului pentru asanarea cartierelor insalubre? Ai putea aduce un aport neprețuit organizînd baluri, bazare și matineuri.

— N-am nimic împotrivă. Cred că mahalalele merită să fie renovate.

[1] Raza albă.

— Da, aceasta este și părerea mea. Nu-l cunoști pe Hilary, trebuie să-l poftesc împreună cu mătușa May la un dejun, după aceea vei decide singură.

Michael își strecură mîna sub brațul gol al lui Fleur și adăugă :

Fleur, tu nu te-ai săturat încă de mine, nu-i așa ?

Nuanța din glasul lui, umil și cam speriat, o mișcă pe Fleur, care-i strînse mîna cu brațul.

— N-am să mă satur niciodată de tine, Michael.

– Vrei să spui că nu vei avea niciodată un sentiment atît de categoric față de mine.

Era tocmai ceea ce gîndise Fleur, de aceea se grăbi să-l dezmintă.

— Nu, dragul meu ; voiam să spun că știu să prețuiesc un lucru bun, chiar și un om bun, dacă e al meu.

Michael suspină și, luîndu-i mîna, o lipi de buzele lui.

– Ce n-aș da, strigă Fleur, să fiu mai puțin complicată ! Ce fericit ești tu, că ai o inimă simplă. Acesta este cel mai mare dar. Însă... bagă de seamă, Michael : niciodată să nu iei lucrurile în serios. Aceasta ar fi o nenorocire.

— Nu ; la urma urmei, singurul lucru adevărat este comedia.

— Să sperăm, zise Fleur. Taxiul se opri. Ce noapte delicioasă !

Iar Michael, după ce-i plăti șoferului, o privi stînd în ușa luminată. Ce noapte delicioasă ! Da... pentru el !

Capitolul XIII

„TE VOI IUBI MEREU"

Lunea următoare, aflînd de la Michael că a doua zi Fleur îl aduce acasă pe Kit, Soames spuse

— Aş vrea să văd şi eu regiunea aceea. Plec după masă cu automobilul şi mîine mă întorc cu ei. Nu-i spune nimic lui Fleur. O să afle cînd voi sosi la Nettlefold. Am auzit că există pe-acolo un hotel.

— Chiar un hotel bun, îi spuse Michael. Dar va fi plin de lume din pricina curselor de la Goodwood.

— Am să dau un telefon. Trebuie să aibă o cameră pentru mine.

Telefonară şi i se reţinu o cameră, cu toate că mai erau şi alţi solicitanţi. Plecă pe la ora cinci după-amiază — Riggs îi spusese că drumul durează cam două ore şi jumătate. Cerul era acoperit, aşa cum e de obicei în Anglia, dar cînd ajunseră pe la Dorking, se mai însenină, aşa încît Soames se putu bucura de privelişte. De ani de zile nu prea văzuse pămîntul Angliei, dincolo de linia dreaptă ce se întindea între casa lui de pe malul Tamisei şi cartierul Westminster din Londra, de aceea, în după-amiaza aceasta, fiind mai puţin frămîntat de griji decît de obicei, putu privi cu oarecare seninătate ţinutul prin care trecea. Desigur, pămîntul Angliei e plin de variaţie, cu dealurile, văile şi cu verdeaţa sa deosebită, cu totul diferită de aceea din India, Canada şi Japonia. Se zice că nu mai mult decît cu o mie cinci sute de ani în urmă, pe aici se întindea o junglă, plină de bălării şi mlaştini. Oare, cum va fi de azi în cinci sute de ani ? Din nou jungla cu bălării şi mlaştini, sau o vastă suburbie... cine poate şti ? Citise el undeva că oamenii vor trăi sub pămînt şi vor ieşi la suprafaţă numai duminica — în maşinile lor zburătoare — pentru a lua aer. Soames, însă,

socotea că această perspectivă este neverosimilă. După părerea lui, englezii vor continua să aibă case cu ferestre, pe care să le poată deschide pentru a-şi aerisi locuinţa ca lumea, şi apoi, sub pămînt este prea sufocant pentru a se juca mingea, iar sus, în aer, tot nu se poate bate mingea. Indivizii care scriu articole şi cărţi profetice uită întotdeauna faptul că oamenii au pasiuni. El era gata să facă prinsoare că şi în anul 3 400 după era noastră, pasiunile englezilor vor fi să joace golf, să ocărască vremea de-afară, să stea în curent şi să răsfoiască prin cartea lor de rugăciuni.

Astfel îşi aduse aminte că bătrînul Gradman îmbătrînise tare şi deci va trebui să caute pe cineva în locul lui. Şi fiindcă, în momentul de faţă, administrarea averii familiei comportă probleme speciale, singurul lucru important e să găsească un om de o cinste desăvîrşită. Dar de unde să-l ia ? Chiar de-ar exista un asemenea individ, cinstea lui n-ar putea fi verificată decît de-a lungul vremii. Trebuie să fie, de asemenea, un om tînăr, pentru că el, Soames, n-o mai putea duce mult. Şi, în timp ce automobilul alerga cu o viteză de patruzeci de mile pe oră de-a lungul şoselei spre Billingshurst, îşi aduse aminte cum — cu şaizeci de ani în urmă — bătrînul Gradman venise să-l ia de la gara Paddington şi-l condusese acasă, în Park Lane, cu trăsura care avea pe jos paie umede şi mergea cu şase mile pe oră ; pe atunci, bătrînul Gradman era un băiat de douăzeci de ani, încerca să-şi lase favoriţi şi făcea zilnic exerciţii de scriere rondă. Pe un indicator de pe marginea şoselei citi „Cinci stejari", dar stejarii nu-i vedea nicăieri ! Cu ce viteză merge Riggs ! Azi, mîine o să răstoarne automobilul şi atunci o să-i pară rău. Dar nu era de demnitatea lui să-i facă observaţii că merge cu viteză prea mare, cînd nu era o cucoană în maşină ; de aceea, Soames rămase nemişcat, cu o expresie de vag dispreţ, ca o precauţiune împotriva senzaţiilor sale. Trecură prin Pulborough, coborînd drumul ce şerpuia peste un deal, apoi, trecînd peste un podeţ şi peste un pîrîu, ajunseră într-un alt ţinut, cu totul nou pentru Soames ; de jur împrejur se aflau păşuni întinse, care probabil că iarna se transformau în mlaştini ; pe aceste păşuni păşteau vite mari, de un roşu închis, şi altele bălţate, alb cu negru, sau cafenii roşiatice ; mai departe însă, spre miazăzi, se vedeau dealuri înalte, îmbrăcate într-un verde glacial, o culoare cu totul aparte, care te făcea să crezi că pe dinăuntru erau albe. Ici şi

colo apărea calcarul, iar sus, pe dealuri, păşteau de bună seamă oi... tatăl său, James, jura că cea mai bună carne de berbec o dădeau berbecii crescuţi pe dealurile de pe coasta de miazăzi a Angliei. Lumina era foarte frumoasă, totul părea argintiu, iar priveliştea încîntătoare îl făcea să se simtă mai uşor la trup şi mai senin în suflet ! Va să zică, aşa arată ţinutul unde şi-au cumpărat pămînt nepotul său şi tînărul Jon Forsyte. Da ! Puteau să se aşeze şi într-un loc mai rău... regiunea aceasta este cu totul deosebită ; Soames nu-şi aducea aminte să fi văzut ceva asemănător. Şi deşi avea oarecare rezerve faţă de ei, cinstea inerentă a firii lui îl sili să-i aplaude pentru alegerea făcută. Dar Riggs suia dealul forţînd motorul din cale afară ! Ce deal afurisit ! De o parte şi de alta se vedeau cariere de calcar şi de piatră, movile acoperite cu iarbă şi povîrnişuri împădurite. Trecură prin faţa casei unui paznic de parc şi intrară într-o pădure mare de fag. Frumoasă pădure... Liniştea era profundă ; nu se vedea nici un fel de vietate, în afară de copaci cu crengile întinse, de un verde rece şi intens ! Ajunseră în dreptul unui edificiu monstruos — compus dintr-o biserică mare şi o sumedenie de turnuri şi ziduri înalte... probabil castelul Arundel[1] ; o clădire uriaşă, care, cu cît o priveai mai de departe, cu atît căpăta o înfăţişare mai plăcută. Apoi, trecură peste un rîu şi urcară din nou un deal ; automobilul intră gîfîind în Nettlefold şi opri la hotel. În faţa lor se întindea marea !

Soames coborî.

— La ce oră se serveşte masa de seară ?

— A şi început, domnule.

— În costum de seară ?

— Da, domnule. Astă-seară avem bal costumat, domnule ; cu prilejul curselor de la Goodwood.

— Ce idee ! Rezervă-mi o masă ; cobor numaidecît.

Soames citise pe vremuri, într-un roman din epoca victoriană, că un gentleman adevărat se schimbă în costum de seară în zece minute, chiar dacă-şi leagă singur cravata. Nu uitase niciodată această remarcă. După douăsprezece minute coborî. Majoritatea oamenilor aproape isprăviseră cina ; nimeni nu era costumat. Soames mîncă în tihnă, privind parcul în spatele căruia se întindea marea. Spre deosebire de Fleur, lui

[1] Castel al ducilor de Norfolk, în Sussex, Anglia.

nu-i displăcea marea — de altfel, locuise o dată șapte ani la Brighton, făcînd zilnic naveta la Londra. Aceasta fusese epoca în care încercase să treacă peste rușinea de a fi fost părăsit de prima lui soție. Ce curios! Întotdeauna victimei îi este rușine! Oamenii admiră imoralitatea, chiar dacă spun contrariul. Soțul parasit, soția părăsită sînt desconsiderați. Oare, acest fapt se datorește unor porniri sălbatice, care continuă să existe în firea omenească, sau pur și simplu reacțiunii împotriva moralității salariate a judecătorilor, preoților și altora? Omul poate respecta moralitatea, dar moralitatea salariata... nu! După necazul cu divorțul lui, Soames citise acest adevăr în ochii oamenilor și-l simțise în procesul cu Marjorie Ferrar. De fapt, oamenii beneficiază de protecția legii, dar în taină o detestă tocmai pentru că-i ocrotește. Același lucru se petrece cu impozitele; omul știe că sînt absolut necesare, dar, dacă ar putea, nu le-ar plăti.

Dupa ce-și isprăvi cina, Soames își fumă țigara într-un hol destul de pustiu, răsfoind reviste săptămînale pline cu fotografiile unor doamne cu copii sau cîini, cucoane îmbrăcate, în atitudini necuviincioase, cucoane dezbrăcate în atitudini și mai necuviincioase; domni cu titluri de noblețe, barbați în avion, oameni de stat cu o figură gravă, cai de curse, case mari în fața cărora stăteau înșiruiți oameni al căror nume era tipărit în dreptul fiecăruia și alte mărturii caracteristice epocii. Probabil ceilalți oaspeți ai hotelului se „poceau" (cum ar fi spus tînărul Michael) pentru bal... ce nebunie... oameni în toată firea să se costumeze! Dar oamenii nu sînt tocmai zdraveni la minte... nu-ncape nici o îndoială! Mîine, Fleur va fi surprinsă cînd îl va vedea sosind la ea de dimineață. Ar fi bine dacă ar veni cît mai curînd pe malul Tamisei, la Mappledurham, unde acum e cel mai frumos anotimp al anului; dacă ar putea-o lua într-o excursie cu automobilul, undeva în apusul Angliei, pentru a o face să uite coasta de răsărit și pe tînărul acela! Își pusese adeseori în gînd să viziteze locul de baștină al neamului Forsyte; dar se temea că lui Fleur nu-i va face plăcere să vadă ceva atît de rustic; un simplu pămînt arabil. Soames lăsă să-i cadă din mînă revista și rămase privind prin ferestrele mari florile care se pregăteau pentru somn. Nu mai avea mulți ani de trăit, de acum încolo. Lumea zice că oamenii de azi trăiesc mai mult decît cei din trecut, dar Soames nu știa cum ar putea trăi mai mult decît bătrînii For-

syte, cînd zece dintre ei ajunseseră la vîrsta medie de optzeci și șapte de ani... o vîrstă enormă ! Și totuși, lui Soames nu i se părea firesc să moară peste vreo șaptesprezece ani, cînd florile din parcul de afară creșteau atît de frumoase și cînd nepotul său se dezvolta atît de bine. Pe măsură ce îmbătrînește, omul suferă la gîndul că s-ar fi putut bucura mai mult de lucrurile ce-l înconjoară. De pildă, de vaci, de ciori și de miresmele plăcute. E curios cum, pe măsură ce trec anii, omul iubește mai mult viața la țară ! Dar nu-i venea să creadă că lui Fleur îi va plăcea vreodată... ea dorea să aibă în jurul ei oameni ; totuși, poate va renunța la ei cînd va descoperi, o dată pentru totdeauna, că oamenii nu reprezintă mare lucru. Peste grădină și peste visarea lui, lumina zilei pălea. O mulțime de lume ieșise pe malul mării și orchestra începu să cînte. Undeva, în spatele lui, prin hotel, cînta o altă orchestră. Probabil că se dansează ! Înainte de a urca în camera lui, va trece pe acolo să-i privească. Pe vapor, cînd făcuse cu Fleur călătoria în jurul lumii, se furișa adeseori pe punte și-i privea pe dansatori — caraghioasă distracție în ziua de azi... parcă le zicea *shimmy*, sau *bunnyhug*... ce dansuri îngrozitoare ! Își aduse aminte de școala de dans unde, pe vremea cînd era copil, învățase polca, mazurca, ținuta la dans și gimnastica ritmică. Un zîmbet vag se așternu pe fața lui... mica și bătrîna miss Shears, profesoara lui și a lui Winifred, ar fi murit dacă ar fi ajuns să vadă aceste dansuri moderne ! Lumea disprețuia dansurile vechi și, la drept vorbind, și el le disprețuise la timpul său, totuși, în comparație cu pașii aceștia lăbărțați și bîțîiala genunchilor, dansurile acelea de odinioară erau dansuri. Bunăoară, dansul național scoțian, unde te învîrtești și chiui, sau dansul în care galopezi pe melodia *D'ye ken John Peel*[1] ? Acestea aveau haz și, după ce le dansai, trebuia să-ți schimbi gulerul la cămașă. În ziua de azi, nu trebuie să-ți schimbi gulerul... dansatorii nu fac altceva decît să se bălăbănească încoace și încolo. Bizară idee despre viață, într-o epocă în care lumea se laudă că știe să se bucure de viață ! Soames își aduse aminte cum o dată, înainte de prima lui căsătorie, se dusese — din întîmplare — într-unul din vechile cluburi de dans, la „Atenieni", unde-i văzu pe George Forsyte și pe prietenii săi

[1] Îl recunoști pe John Peel ?

dansînd vals și invîrtind fetele de abia mai atingeau pămîntul cu picioarele. În vremea aceea, fetele de prin cluburi erau toate femei de moravuri ușoare. După cîte auzise, în ziua de azi era cu totul altfel, dar, de fapt, oamenii de azi pozează... fac pe oamenii de petrecere și alte asemenea, dar nu petrec, pentru că se gîndesc prea mult la modul cum să petreacă.

Muzica — era muzică de jaz — tăcu, apoi reîncepu. Soames se ridică cu gîndul de a arunca o privire în sala de dans și de a se duce apoi la culcare.

Sala de bal era mai departe și pentru a ajunge acolo trecu pe un coridor. La capătul acestuia dădu de un vîrtej de zgomot și culori. Oamenii se „pociseră" de-a binelea, petrecerea era în toi, se vedeau mulți Mefisto, doamne spaniole, țărani italieni, *pierrot*. Ochii lui năuciți deslușeau cu greu ceva în masa de oameni ce se învîrtea încoace și încolo, plini de ei înșiși; urechile sale năucite pricepură că melodia cîntată încerca să fie un vals. Ținea minte că valsul se cînta pe măsura de trei pătrimi; își aduse aminte de valsul din zilele de odinioară... și-l amintea prea bine... dansul acela de la Roger, cînd Irene, soția lui, valsa în brațele tînărului Bosinney; nici pînă-n ziua de azi nu uitase expresia de pe fața ei, parcă și-acum o vedea aievea, cum pieptul i se ridica și cobora; simțea parfumul gardeniilor pe care le purta și parcă vedea aievea fața acelui individ, cînd Irene ridica spre el ochii ei negri... Amîndoi uitaseră de lume, nu trăiau decît pentru ei și pentru desfătarea lor nelegiuită; își aduse aminte de balconul în care se refugiase pentru a nu-i mai vedea, de sergentul de stradă de jos, din fața lui, și de fîșia de covor roșu ce ducea din casă pînă la marginea trotuarului.

„Te voi iubi mereu" ! zise cineva în spatele lui, frumoasă melodie !

Da, într-adevăr, nu era urîtă... avea o oarecare dulceață. Apoi, pe lîngă ceafa unei doamne cam grase, care ar fi vrut să fie zînă, Soames își plimbă privirea peste dansatori. Ce ? Ia te uită ! Fleur ! Fleur în costumul ei copiat după Goya, culoarea strugurilor negri, — din tabloul *La Vendimia*... Culesul... Fusta largă zbura în timpul dansului, iar obrazul ei era lipit de obrazul unui șeic, care-și lipea obrazul de al ei. Fleur ! Șeicul era un maur într-un costum alb, vaporos ! Geamătul lui Soames se transformă în tuse. *Ei doi !* I se păreau atît de aproape... atît de pierduți... Ca Irene cu Bosinney, așa era

acum Fleur cu tînărul Jon! Trecură fără a-l vedea, în spatele colosului în chip de zînă. Ochii lui Soames îi urmăreau prin mulțimea ce se mișca înghesuită. Din nou trecură prin fața lui... ochii lui Fleur erau aproape închiși, abia îi putu recunoaște: ochii tînărului Jon, adînciți în orbite, priveau fix peste umărul ei învăluit într-un șal. Unde era soția acestui băiat? Tocmai în momentul acela Soames dădu cu ochii de ea... dansa, dar privea spre cei doi... o nimfă îmbrăcată în văluri verzi, cu priviri speriate și geloase. Nu era de mirare, cînd în fața ei plutea rochia lui Fleur, al cărei piept se ridica și cobora și ai cărei ochi erau plini de dor! „Te voi iubi mereu!" Oare, orchestra n-are de gînd să oprească melodia asta blestemată, n-are de gînd să-i oprească pe cei doi, care cu fiecare tact păreau a se lipi mai strîns, și mai mult, unul de altul! Apoi, de teamă ca nu cumva să-l vadă, Soames se întoarse pe călcîie și urcă încet în camera lui. Văzuse balul! Văzuse destul!

Muzica de pe faleză încetă, oamenii se risipiră, luminile se stinseră; judecînd după zgomotul ce venea dinspre mare, părea să înceapă fluxul. Soames puse mîna pe piept, în locul unde-l durea, sub pieptarul cămășii scrobite, și rămase nemișcat. „Te voi iubi mereu!" În mintea lui se ridicau valuri-valuri de consecințe, incalculabile ca murmurul mării cuprinse de flux. Fata exilată, nepotul pierdut pentru el amintirile despuiate de iluzii; nădejdile nimicite! „Te voi iubi mereu"! Nu! Nu se poate! Nu, atîta vreme cît el va putea împiedica acest lucru! Și, timp de o clipă, întreaga lui sobră stăpînire de sine, care nu-l părăsise decît de vreo două sau trei ori în viață și de fiecare dată cu consecințele dezastruoase — îl părăsi din nou, așa încît orice făptură vie care s-ar fi aflat în camera de hotel întunecată și rece ar fi putut avea impresia că și-a pierdut mințile. Criza trecu. N-avea rost să se înfurie! Ba ar fi fost chiar mult mai rău. S-ar îmbolnăvi tocmai acum, cînd trebuie să fie în toate puterile. Pentru ce? Pentru a sta pe loc, pentru a nu face nimic; pentru a aștepta! Venus! Nu trebuie să se apropie de zeiță... de zeița aprinsă, geloasă, cu ochii negri, pierduți! Se atinsese o dată de ea, în trecut, și ea îi răspunsese printr-o lovitură. Nu trebuie să se atingă de ea! Trebuie să-și stăpînească inima îndurerată și îngrijorată! Nu-i rămîne nimic de făcut decît să aștepte desfășurarea lucrurilor.

PARTEA A TREIA

Capitolul I

SOAMES DĂ SFATURI

După noaptea petrecută la Londra, Fleur se întorsese la Nettlefold; în murmurul trist al mării, durerea îi rodea inima: pentru că nici Jon, nici soția lui nu veniseră s-o vadă. Era limpede că i se pusese eticheta „Otravă". De două ori se plimbase spre Green Hill Farm, în speranța unei noi „coincidențe plăcute". Acolo văzu o casă veche, plăcută, cu acareturi bătrîne zidite în coasta unui deal și cu o perspectivă largă spre mare. Casa era liniștită, încăpătoare; atmosfera ei caldă îi trezi sentimente ostile. Această casă nu va fi niciodată căminul ei și deci reprezenta un dușman, o parte din forțele ce lucrau împotriva ei. Ea nu putea beneficia decît de lucrurile nestatornice din viața lui Jon. Exploatarea liniștită a acestor acri îl va lega de fata aceea, de soția lui, răpindu-l din nou, de data aceasta în mod definitiv... copilul care s-a fript cu supă de două ori! Dar, cu toate că o durea în suflet, Fleur nu știa precis ce anume dorea. Deoarece nu trebuia să ia o hotărîre imediată, i se păreau posibile lucruri care, în adîncul inimii, știa că nu sînt cu putință. Nici chiar ideea de a arunca peste bord orice prudență nu i se părea o nebunie de neconceput. Să descopere din nou Spania, împreună cu Jon! La acest gînd, pumnii i se încleștară și gura i se destinse într-un zîmbet... să trăiască împreună o odisee, atîta vreme cît în lumea modernă, tolerantă și instabilă, totul se uită, poate chiar se iartă! În imaginația ei, Fleur vedea cele mai variate forme de relații cu Jon, de la o prietenie decentă și platonică pînă la o prietenie în care să nu mai țină seama de opinia publică; de la o legătură secretă și neîngăduită pînă la întîlniri pe față, admise de lume, la intervale nu prea lungi. După fluxul și refluxul temperamentului ei, totul i se

părea cu putință, deși nu prea probabil, dacă nu voia să-l piardă cu desăvîrșire.

În timp ce mintea îi era frămîntată de fel de fel de gînduri, o scrisoare din partea mătușii sale, Winifred, îi oferi, în sfîrșit, un punct de ancorare :

„Val îmi scrie că nu se vor mai duce la Goodwood, deoarece frumosul lor mînz de doi ani nu este în formă. Destul de prost! Aceasta este cea mai plăcută cursă a anului. Am impresia că sînt foarte ocupați cu perfectarea formelor de cumpărare a fermei pe care vrea s-o ia Jon Forsyte. Pentru Val și Holly va fi plăcut să-i aibă atît de aproape, dar mă tem că tînăra americană se va plictisi. Holly îmi scrie că se vor duce la un fel de bal mascat, la hotelul din Nettlefold. Anne urmează să se costumeze în nimfă — cu picioarele ei drepte și frumoase o să arate bine. Holly va apărea ca madame *Vigée-Lebrun*[1] *; Val zice că sau se costumează în* tipster[2] *sau nu se duce de loc. Sper că n-are de gînd să-și vopsească nasul roșu. Tînărul Jon Forsyte are un costum arab pe care și l-a adus din Egipt."*

„Iar eu, își zise Fleur, am costumul pe care l-am purtat în noaptea cînd am intrat în camera lui, la Wansdon". Acum își dădea seama ce bine ar fi fost dacă ar fi ieșit din camera aceea ca soție a lui... astfel, nimic nu i-ar fi putut despărți. Dar pe vremea aceea erau prea inocenți !

Fleur se hotărî imediat să meargă și ea la balul costumat. Sosi înaintea celorlalți și urmări cu o satisfacție răutăcioasă fețele lui Jon și Anne cînd, la intrarea în sala de bal, dădură cu ochii de ea. Purta rochia de culoarea strugurilor negri ! Observă că Jon își aducea aminte de ea și începu imediat să laude costumul lui Anne. Era ca o adevărată nimfă ! În ceea ce-l privea pe Jon... nu-i trebuia decît încă o soție sau două, pentru a fi un musulman desăvîrșit ! Fleur fu discreția personificată — pînă la valsul acela ; chiar și atunci încercă să fie discretă față de toată lumea, în afară de Jon. Dorea (sau spera)

[1] *Marie-Anne-Elisabeth Vigée-Lebrun* (1755—1842), cunoscută portretistă și peisagistă franceză ; figura ei a fost redată în pictura vremii, precum și în două autoportrete.

[2] Persoană care furnizează informații contra bani, la curse sau în alte împrejurări care comportă pariuri.

ca el să fie singurul care să simtă cît îi este de aproape, cît de lipită e de el, spera că va fi singurul care să-i citească dorul din ochi ; iar în cele cîteva minute, îl făcu să-şi dea definitiv seama că fiinţa ei ardea de iubire.

„Mereu !" spuse Fleur cînd valsul se sfîrşi.

După acel dans, Fleur dispăru, pentru că n-avea putere să-l vadă dansînd cu nimfa lui. Fugi acasă, se urcă tremurînd în camera ei şi căzu pe pat, plîngînd în hohote înăbuşite. Iar, în vîltoarea gîndurilor îi apărea imaginea chinuitoare a nimfei... chipul negricios, ochii, picioarele... În cele din urmă, se potoli. Măcar cîteva minute, Jon fusese al ei, îşi lipise inima de inima lui, avusese ceva !

Dimineaţa se deşteptase tîrziu, palidă şi din nou stăpînă pe ea însăşi. La ora zece, cînd, uluită, dădu cu ochii de automobilul lui Soames, masca de pe chipul ei se desăvîrşi. Îl salută cu o recunoştinţă exagerată, pe care n-o simţea de fel.

— Tată dragă ! Ce plăcere ! De unde ai apărut ?

— De la Nettlefold. Am dormit astă noapte acolo.

— La hotel ?

— Da.

— Ce curios ! Am fost şi eu aseară la bal !

Oh ! zise Soames, la balul acela costumat... am auzit că are loc ; a fost plăcut ?

— Nu prea ; am plecat devreme. Dacă ştiam că erai şi tu acolo ! Pentru ce nu mi-ai dat de veste că vii să ne duci acasă ?

— M-am gîndit că pentru băiat este mai bine să voiajeze cu automobilul decît cu trenul.

Dar Fleur nu ştia ce văzuse tatăl ei, sau dacă văzuse ceva.

Din fericire, în drum spre casă, Kit avea multe de povestit, iar Soames cam moţăia după o noapte de nesomn, de îngrijorare şi îndoieli. Casa din South Square, distinsă, şi plină de rafinament, căldura cu care-i primi Michael şi răspunsul destul de inimos al lui Fleur îl liniştiră într-o oarecare măsură. În nici un caz, casa lor nu părea un cămin nefericit ; şi acest factor era de mare importanţă într-o situaţie al cărei viitor nu-l putea întrezări.

După dejun, urcă în biroul lui Michael pentru a discuta asanarea cartierelor insalubre. În timp ce vorbeau, Soames dădu cu ochii de acuarela lui Fleur şi descoperi din nou adevărul că indivizii sînt mult mai interesanţi decît colectivitatea

numită stat. Mintea lui nu era preocupată de bunăstarea națiunii ci de aceea a pictoriței care pictase fructul oprit din fața lui. Cum ar putea-o împiedica să mănînce din el ?

— Da, *sir*, este într-adevăr o lucrare bună, nu-i așa ? Tare mi-ar plăcea dacă Fleur s-ar apuca serios de acuarele.

Soames tresări.

— Aș fi mai mulțumit dacă s-ar ocupa serios de orice muncă, pentru a fi preocupată de ceva.

Michael se uită la el. „Parcă ar fi un cîine – gîndi Soames — care încearcă să înțeleagă." Bruse, văzu cum tînărul își umezi buzele.

— Am impresia că vreți să-mi spuneți ceva, *sir*. Îmi aduc aminte de ceea ce mi-ați spus acum cîteva săptămîni. Este ceva în legătură cu chestiunea aceea ?

Da, răspunse Soames, urmărindu-i privirea. Nu pune prea mult la inimă ceea ce-ți spun, dar am motive să cred că Fleur mai tînjește încă după sentimentul ei de odinioară. Nu știu ce ai aflat despre povestea aceea de dragoste copilărească.

Cred că știu cam totul, spuse Michael, umezindu-și din nou buzele.

Oh ! Ți-a spus ea ?

– Nu. Fleur nu mi-a spus nici un cuvînt. Am aflat de la domnișoara June Forsyte.

Femeia aceea ! Numai de trăncăneli e bună. Dar Fleur ține la tine, zise Soames.

Sînt un bun al ei.

Răspunsul i se păru straniu ; într-un fel, chiar patetic.

Ea n-a observat nimic, zise Soames. Poate vrei să știi cum mi-am format această părere.

— Nu vreau să știu, *sir*.

Soames îi aruncă o privire fugară, apoi întoarse ochii. Tînărul Michael trecea, fără îndoială, printr-un moment greu ! Oare, e bine să grăbești o criză, cînd ai sentimentul vag dar profund că ea trebuie să se producă și să treacă ? El, Soames, știa să aștepte, dar acest tînăr modern, atît de flușturatic și distrat, știe oare să aștepte ? Totuși, Michael era un gentleman. Aceasta era convingerea nestrămutată a lui Soames — și totodată mîngîierea sa în timp ce privea *Maimuța albă* din perete, care nu putea rîvni la această calificare.

— Singurul lucru ce rămîne de făcut, mirii Soames, este aşteptarea...

— Dar fără a vedea cum se desfăşoara lucrurile, *sir*. Nu vreau să văd nimic. Pot să aştept, fără a vedea, sau poi discuta pe faţă totul.

Nu ! zise Soames apăsat, să nu discuţi ! Poate că mă înşel. Dar mi se pare că totul este împotriva acestei poveşti ; Fleur îşi cunoaşte bine interesele.

Vă rog, nu spuneţi una ca asta ! zise Michael şi se ridică.

– Ei, ei, murmură Soames, te-am tulburat. Acum, totul depinde de tine ; să nu-ţi pierzi capul.

Michael rîse scurt şi nenorocit.

— Nu puteţi face din nou înconjurul lumii. Poate că de data aceasta ar fi mai bine să plec eu singur.

Soames se uită la el.

Aşa ceva nu se face, îi spuse. Fleur ţine mult la tine. Chiar dacă acum se petrece ceva cu ea, nu este vorba decît despre un sentiment trecător. Fii bărbat şi păstrează-ţi calmul. Între timp, tînărul Michael se întorsese cu spatele, iar Soames îi putea vorbi mai uşor.

— Ştii prea bine că Fleur a fost întotdeauna un copil răsfăţat : copiilor răsfăţaţi le intră cîte ceva în cap... dar fără consecinţe grave. N-ai putea-o interesa în acţiunea de asanare a mahalalelor ?

Michael se întoarse spre Soames.

— Cît de departe au ajuns ?

— Ce întrebare ! zise Soames. După cîte ştiu eu, n-au ajuns departe. Însă, întîmplător, am văzut-o aseară dansînd cu el, la hotelul de la Nettlefold, şi am remarcat... expresia de pe faţa ei.

Nu putea spune „din ochii ei", cuvintele acestea i se păreau prea exagerate.

— În orice caz, el are o soţie, adăugă Soames în grabă, este o făptură atrăgătoare şi, după cîte aud, şi-a cumpărat o fermă pe acolo. Va fi ocupat cu agricultura. Ce părere ai ? N-ar fi bine să plec în august şi septembrie cu Fleur în Scoţia ? După greva aceasta, poate se mai găsesc case de închiriat.

— Nu e bine, *sir*. Aceasta ar însemna doar amînarea zilei fatale. Lucrurile trebuie să aibă un deznodămînt, într-un fel sau altul.

Cîtăva vreme Soames nu-i răspunse.

— Niciodată nu e bine să provoci conflictul, îi zise în cele din urmă. Voi, tinerii, sînteţi întotdeauna grăbiţi. E uşor să declanşezi ceva, dar e greu să-l opreşti. De fapt, continuă Soames cu sfială, nu s-a întîmplat nimic nou... o nefericită poveste din trecut, reînviată pentru moment ; o să se potolească de la sine, aşa cum s-a potolit odinioară, dacă lăsăm lucrurile în voia soartei. Cît mai multă mişcare şi o activitate care s-o absoarbă.

Pe faţa lui Michael se aşternu o expresie bizară, părea că-l întreabă : „Aţi folosit cu succes aceste remedii în viaţa dumneavoastră, *sir* ?" „N-ar fi de mirare dacă femeia aceea... June, i-ar fi povestit şi trecutul meu !" gîndi Soames.

— În orice caz, te rog să-mi făgăduieşti că păstrezi pentru tine ceea ce ţi-am spus şi că n-ai să faci nici un gest pripit.

Michael clătină din cap.

— Nu vă pot făgădui nimic, dar am să ţin seama de sfatul dumneavoastră, *sir*.

Soames se văzu silit să se mulţumească cu atît.

Dînd ascultare instinctului său, născut din dragoste, instinct care îl călăuzea în raporturile cu Fleur, îşi luă rămas bun de la ea, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic, şi a doua zi se întoarse la Mappledurham. Îi povesti lui Annette cu deamănuntul tot ceea ce nu era important, pentru că era cu desăvîrşire imposibil să-i povestească ceea ce era important.

La Mappledurham era foarte plăcut în aceste zile de sfîrşit de iulie. Curînd după ce sosi acasă, Soames plecă cu barca la pescuit. Privindu-şi undiţa şi apa lină cu reflexe verzi, se simţi mai uşurat. Trestiile, nuferii, fluturii, vacile de la ferma lui, uguitul neîncetat al porumbeilor sălbatici, murmurul îndepărtat al cositoarei din grădina lui, plescăiala unui şobolan de apă, umbrele prelungi ale plopilor şi sălciilor, mirosul de iarbă şi miresmele florilor de soc de pe malul apei, norii albi alunecînd uşor... totul era calm şi cufundat în linişte. Ceva din pacea naturii îi intră în suflet... O zdruncinătură îl readuse la realitate : pluta de pe undiţă îi dispăruse.

„Desigur că nu-i bun de mîncat", gîndi Soames şi-şi trase undiţa în barcă.

Capitolul II

PREOCUPĂRI

„Oare, comedia este singurul lucru adevărat ?" se întreba Michael. Cînd îi spusese lui Soames că nu poate să aştepte şi să privească desfăşurarea lucrurilor, îşi exprimase în mod sincer o aversiune naturală. Îi era cu neputinţă să stea la pîndă, să spioneze, să facă speculaţii ! Cel mai mult i-ar fi convenit să-i ceară lui Fleur o explicaţie cinstită cu privire la simţămintele ei ; dar nu putea trece peste îngrijorarea şi dragostea socrului său, plin de înţelepciune ; în acelaşi timp, avea, totuşi, suficientă afecţiune pentru a şovăi în faţa unui gest care ar fi putut primejdui în aceeaşi măsură fericirea „bătrînului Forsyte" ca şi pe a lui. „Bătrînul" se purtase atît de frumos atunci cînd, rupîndu-se din rădăcini, făcuse cu Fleur ocolul lumii, aşa încît acum merita să ţină seama de dorinţele lui. Aşadar, nu-i mai rămînea decît să aştepte, fără a încerca să vadă desfăşurarea... cea mai grea soluţie posibilă, pentru că îi cerea pasivitate. „O activitate care s-o absoarbă !" uşor de zis ! Aducîndu-şi aminte de starea lui sufletească înainte de a se căsători cu Fleur. Michael nu prea vedea cum i-ar putea ocupa gîndurile, şi aceasta cu atît mai mult cu cît mintea lui Fleur nu putea fi absorbită decît de ceea ce o pasiona. Cartierele insalubre ? Nu ! Firea ei, din cale afară de echilibrată, respingea orice problemă socială, socotind-o inutilă şi plină de neprevăzut. I s-ar potrivi de minune o activitate efectivă, cum a fost cantina, o activitate în care se putea distinge ; Fleur nu va lucra însă niciodată în vederea unui ţel îndepărtat, şi fără bucuria de a-şi satisface orgoliul ! Michael îi vedea aievea ochii limpezi privind mahalalele, aşa cum priviseră foggartismul şi experienţa lui cu şomerii. Ar putea

s-o facă să-i cunoască pe Hilary și mătușa May, dar știa că totul e degeaba.

În timpul nopții, îl cuprinse primul zbucium dureros. Cum să se poarte cu ea, dacă într-adevăr iubește pe altul ? Așteptarea, fără să vadă desfășurarea lucrurilor, însemna continuarea vieții conjugale. Michael avea bănuiala ca sfaturile lui Soames tindeau spre această atitudine. Cu simțurile biciuite de dor, rănit și pe jumătate paralizat de gelozia pe care trebuia să și-o ascundă, străduindu-se să n-o jignească pe Fleur, aștepta un semn din partea ei, în speranța că ea îi va înțelege așteptarea. Semnul veni și Michael se bucură, deși nu era convins de sinceritatea ei. Totuși !

Dimineața se deșteptă mult mai bine dispus.

La micul dejun, o întrebă ce are de gînd să facă acum. după ce sezonul de vară s-a isprăvit și se întorsese acasă. Dacă planul de asanare a cartierelor insalubre ar interesa-o, ar avea o mulțime de lucru în acest sens ; ar duce-o și la Hilary și May, cu care s-ar înțelege bine.

— Mi-ar place, Michael ! Aș vrea să fac ceva cu adevărat folositor !

O duse în cartierul Sf. Augustin. Rezultatul fu mai bun decît sperase.

Unchiul și mătușa lui Michael erau niște edificii omenești cum Fleur nu văzuse încă — cu un stil personal și betonul turnat din tradiție — niște edificii expuse din plin la soare și aer, cu cărămizile făcute din bun gust și ferestrele din umor. Michael avea ceva din genul lor, dar era lipsit de echilibrul și certitudinea lor activă. Din primul moment, Fleur își dădu seama că acești doi oameni trăiau într-o unitate cum ea nu mai întîlnise, ca și cum în cei douăzeci de ani trăiți împreună se contopiseră pentru a forma instrumentul unei noi descoperiri : viața altruistă. Nu erau proști, totuși în prezența lor, inteligența părea un fleac, fără contingență cu realitatea. Știau — și îndeosebi Hilary — o mulțime de lucruri despre flori, tipografie, arhitectură, munți, canalizare, electricitate, costul vieții și orașele italiene ; știau cum se îngrijesc cîinii bolnavi, știau să cînte la cîteva instrumente muzicale, aveau noțiuni de prim-ajutor și chiar noțiuni mai ample despre îngrijirea bolnavilor, știau cum să distreze copiii și cum să-i facă să rîdă pe oamenii vîrstnici. Erau în stare să discute fără prejudecăți orice problemă, începînd cu religia și terminînd cu mo-

tala, cu acea ușurință și îngăduință dobîndită din experiența suferinței altora și prin uitarea propriilor lor necazuri. Fleur, cu inteligența ei naturală, îi admiră. Erau buni, fără a fi plicticoși... foarte bizar! Admirîndu-i, se străduia să le placă și ea. Concepția lor de viață era superioară concepției ei și Fleur era gata să recunoască acest lucru cu glas tare. Dar „declarațiile verbale" n-aveau valoare în cartierul Sf. Augustin. Ei cereau contribuții efective: mîini, picioare, intelect și inimă în slujba țelului lor. Pentru a avea o preocupare, Fleur primi sarcinile ce i se încredințară. Atunci începu necazul. Munca nu i se potrivea și nu-i oferea prilejul să se remarce. Oricît ar fi încercat, ea nu se putea identifica cu doamna Corrigan sau cu copiii lui Topmarsh. Fetele, vînzătoarele la *Petter and Poplin*, care-și țineau hainele în saci de hîrtie, o plictiseau deopotrivă cînd vorbeau și cînd tăceau. Fiecare tip nou o distra o zi, apoi îi devenea antipatic. Totuși, se lupta din răsputeri, pe de o parte pentru a-și găsi o preocupare, pe de altă parte pentru a nu-l decepționa pe Michael. Muncise astfel mai bine de o săptămînă, cînd îi veni o idee

– Știi ce, Michael? Cred că m-ar interesa mult mai mult să organizez pe spezele mele o casă la țară... un fel de casă de odihnă pentru fetele care au nevoie de aer și liniște. Aș putea-o face foarte atrăgătoare.

Aducîndu-și aminte de cantină, Michael găsi că era, într-adevăr, o „idee" Dar pentru Fleur aceasta era mai degrabă o „evadare", cum ar fi spus tatăl ei. Mintea ei inventivă întrezărise posibilități convenabile. Casa de odihnă îi va îngădui să plece cînd vrea, unde vrea, și nimeni nu va ști cum își petrece timpul. Pentru a întreține chiar relații inocente cu Jon, avea nevoie de un „cartier general", prevăzut cu o firmă plauzibilă. Imediat începu să învețe să conducă automobilul, deoarece Casa de odihnă nu putea fi prea aproape de Jon, pentru a nu da de bănuit. Pentru finanțarea acțiunii, Fleur se adresă tatălui ei. La început, Soames șovăi, apoi căzu de acord aproape cu plăcere. Dacă el îi plătea chiria și întreținerea casei, ea urma să acopere din banii ei restul cheltuielilor. Aceasta era cea mai bună cale de a-l convinge că problema o interesa cu adevărat; căci Soames avea convingerea că adevăratul interes al omului pentru o acțiune oarecare se dovedește numai atunci cînd realizarea ei îl costă bani. După ce studie cu atenție harta, Fleur se opri asupra regiunii Dorking.

Localitatea Box Hill era renumită pentru aerul bun și frumusețea naturii înconjurătoare și apoi, un automobil în plină viteză nu făcea mai mult de o oră de aci pînă la Wansdon. În următoarele trei săptămîni, găsi și mobilă o casă părăsită încăpătoare și ieftină ; casa era situată în apropiere de șoseaua ce leagă Box Hill de Londra, avea o grădină mare și acareturi ce se puteau ușor transforma. Între timp, învăță să conducă automobilul și angajă personal de încredere : o pereche căreia îi putea încredința fără risc îngrijirea casei. Tot timpul se sfătuia cu Michael și soții Hilary. Și asemenea unei pisici care-și dă toată osteneala să inducă în eroare pe cei din casă asupra locului unde are de gînd să-și așeze puii, Fleur se străduia să ascundă, în dosul acestor pregătiri, scopul principal al activității ei. Casa de odihnă a cartierului Sf. Augustin fu deschisă la sfîrșitul lui august.

În tot acest timp, Fleur își păstra calmul, mulțumindu-se cu foarte puține vești despre Jon. Dintr-o scrisoare a lui Holly, află că tratativele pentru Green Hill Fram se lungesc, din pricina prețului, cu toate că Jon ține din ce în ce mai mult s-o cumpere ; iar Anne devenea pe zi ce trece mai rurală și mai englezoaică. Rondavel era din nou în mare formă și se spera să cîștige cursa de la Doncaster. Val pariase sume mari pentru *derby*-ul din anul viitor.

Fleur îi răspunse într-o scrisoare în așa fel ticluită, încît oricine o citea să creadă că în momentul acela n-o preocupă nimic pe lume în afară de noul ei plan. Îi poftea pe toți să-i viziteze „casa de odihnă" care, după părerea ei era o reușită mai mare decît cantina. Oamenii erau „adorabili" și totul era extrem de „amuzant". Fleur căuta să dea impresia că este perfect liniștită, că nu se gîndește de fel la Jon și că de data aceasta muncea serios. Michael, caracter optimist și naiv din fire, se lăsa înșelat din ce în ce mai mult. El credea că mintea lui Fleur este într-adevăr absorbită de munca ei, pentru a nu mai vorbi de corpul ei... de vreme ce făcea aproape zilnic drumul de la Londra la Dorking, petrecea sîmbăta și duminica cu el, fie la Mappledurham, unde Kit se afla instalat la bunicii săi, fie la Lippinghall, unde Fleur era întotdeauna „sărbătorită". Cînd vremea era frumoasă, Michael o plimba cu barca pe Tamisa și încetul cu încetul se simți din nou sigur de ea. Fantezia „bătrînului Forsyte" probabil că o luase razna... cînd e vorba de Fleur, bătrînul e ca o cloșca cotco-

dăcește și întoarce ochii furioși spre oricine se apropie de ea !

Sesiunea parlamentară se încheie, așa încît asanarea mahalalelor rămase singura lui preocupare. Zilele petrecute pe malul Tamisei, care îi reaminteau întotdeauna de vremea cînd îi făcea curte lui Fleur, fură cele mai fericite zile de la grevă încoace... Într-o măsură mai mică, greva tot mai continua, dar acum, în miezul verii, lumea nu-i mai acorda atenție.

Iar Soames ? Buna dispoziție și liniștea fetei lui îl calmaseră și pe el. Adeseori se uita în ochii lui Michael, dar — conform celor mai alese obiceiuri englezești și în acord cu cerințele demnității lui — nu spunea nici o vorbă. El fu acela care reluă ideea ca „neajutoratul lui June" să picteze portretul lui Fleur, ceea ce, după părerea lui, putea constitui pentru ea o nouă preocupare. Totuși, ar fi vrut să vadă în prealabil opera acelui individ, chiar dacă aceasta presupunea o vizită la June.

— Dacă-aș ști că nu-i acasă, îi spuse lui Fleur, mi-ar place să-i vizitez atelierul.

— Vrei să pun la cale o asemenea vizită, tată dragă ?

— Da, dar să nu-i spui răspicat că vreau să fac o comandă, căci înnebunește de-a binelea.

În consecință, la sfîrșitul săptămînii următoare, Fleur îi spuse lui Soames :

— Dacă vii luni cu mine la Londra, putem trece pe acolo. Rafaelitul va fi acasă, dar June va lipsi. Nici ea nu dorește să te vadă, așa cum nu dorești nici tu.

— Hm ! zise Soames. June a spus întotdeauna ceea ce gîndește.

Plecară cu automobilul, urmînd ca, după ce Soames își va forma o părere, să se întoarcă la Mappledurham, iar Fleur să rămînă la ea acasă. Rafaelitul îi întîmpină în capul scării. Lui Soames i se păru că seamănă cu un toreador (cu toate că nu văzuse nici unul în carne și oase) ; omul avea favoriți scurți și o față lată, palidă, a cărei expresie părea să spună : „Dacă te crezi în stare să apreciezi opera mea, te înșeli amarnic !" Pe de altă parte, pe fața lui Soames se citea : „Dacă crezi că vreau să-ți văd opera, te înșeli și mai amarnic". Apoi, lăsîndu-l pe pictor în tovărășia lui Fleur, începu să arunce priviri în jurul său. De fapt, nu fusese prost inspirat. Tablourile n-aveau nimic modernist. Suprafețele erau netede, pictura în perspectivă și coloritul plin. Soames observă o trăsătură nouă, sau, mai bine-zis, reînvierea unei trăsături vechi. Fără îndoială,

tipul avea talent ; Soames nu știa dacă se va putea afirma în ziua de azi, dar structura tablourilor lui era mult mai plăcută decît aceea a tuturor picturilor pe care le văzuse în ultima vreme. Cînd ajunse la portretul lui June, se opri un minut, cu capul aplecat într-o parte, apoi, zîmbind vag, spuse :

— Ați prins-o perfect. Soames era încîntat, la gîndul că June, desigur, nu vedea în tabloul acela ceea ce vedea el. Dar cînd dădu cu ochii de portretul lui Anne, fața i se întunecă, apoi se întoarse iute către Fleur, care-i spuse :

— Ei, ce zici, tată dragă ? Ce părere ai ?

Deodată, Soames fu străfulgerat de gîndul : „Oare, nu cumva vrea să-și facă portretul pentru a intra în legătură cu *el* ?"

Este terminat ? îl întrebă.

Rafaelitul îi răspunse

— Da. Mîine îl livrez.

Fața lui Soames se lumină. Deci nu era nici un risc.

— Foarte inteligent ! murmură Soames. Crinul este excelent. Apoi trecu la schița unui portret al femeii care le deschisese ușa.

— Seamănă ! Nu-i rău de loc

Astfel, în timp ce aproba în ansamblu opera, îi aduse în mod tacit la cunoștință că n-are de gînd să-i ofere pentru portret un preț exorbitant. Cînd Fleur se îndepărtă, profită de ocazie și-i spuse :

— Așadar, vreți s-o pictați pe fata mea ? Cît cereți ?

— O sută și cincizeci.

— Cam mult pentru prețurile de azi... sînteți un pictor tînăr. Totuși... dacă realizați un portret bun... Rafaelitul se înclină ironic.

— Da, zise Soames, nu mă îndoiesc că toate gîștele pe care le pictați vi se par lebede... n-am întîlnit încă un pictor care să nu se supraevalueze. Sper că nu trebuie sa pozeze prea multă vreme ; e foarte ocupată. Atunci, ne-am înțeles. La revedere ! Nu vă deranjați, coborîm singuri.

Cînd ieșiră din casă, îi spuse lui Fleur :

— M-am învoit cu el. Poți veni să pozezi cînd vrei. Opera e mai bună decît ai crede cînd te uiți la el. Arogant individ, în orice caz.

— Un pictor trebuie să fie arogant, tată ; altfel lumea crede că se căciulește.

Poate că ai dreptate, răspunse Soames. Eu mă întorc acasă, dacă nu vrei să te conduc în South Square. La revedere! Ai grijă de tine și nu te obosi. Apoi, după ce Fleur îl sărută, se urcă în automobil.

În timp ce automobilul lui Soames se îndrepta spre apus, Fleur porni spre autobuzul ce ducea spre răsărit, dar el nu observă că se opri, așteptînd să se îndepărteze, pentru a se reîntoarce la June.

Capitolul III

STĂPÎNIRE DE SINE

Este cu neputinţă să se stabilească originea precisă a obiectelor sau a oamenilor din vremuri străvechi ; acelaşi lucru se poate spune şi despre acţiunile omeneşti, iar psihologii, atribuindu-le unui singur mobil, procedează întocmai ca Soames, care credea că fata lui doreşte să i se facă portretul pentru a se vedea atîrnată pe perete. El era convins că fiecare om se vede atîrnat pe perete — mai devreme sau mai tîrziu — în general mai devreme. Dar Fleur, care, desigur, n-avea nimic împotriva ideii de a se vedea atîrnată pe perete, avea motive foarte complexe pentru a poza. Tocmai această complexitate o făcu să se întoarcă în casa lui June. Micuţa doamnă, care se ascunsese în camera ei de culcare pentru a nu-şi întîlni vărul, era foarte emoţionată.

— Preţul este, fireşte, derizoriu, zise June. De fapt, Harold ar trebui să ceară pînă la o băncuţă preţul ce i se plăteşte lui Thom sau Lippen pentru un portret. Dar e foarte important pentru el să cîştige ceva, pînă cînd va ocupa locul ce i se cuvine. Pentru ce te-ai întors ?

— Mai întîi, pentru că-mi face plăcere să te văd, îi răspunse Fleur, şi apoi pentru că am uitat să fixez data şi ora cînd voi începe să pozez. Mie-mi convine cel mai bine ora trei după-amiază.

— Da, murmură June, şovăind, nu atît din pricina vreunei îndoieli, ci mai ales fiindcă regreta că nu propusese ea această oră. Cred că Harold va primi. Nu-i aşa că lucrările lui sînt extraordinare ?

— Mie îmi place mai ales portretul lui Anne. Aud că mîine îl livrează.

— Da. Vine Jon să-l ia.

Fleur se uită repede în oglinda mică şi tulbure pentru a se convinge că nu-şi schimbase expresia feţei.

— Ce părere ai ? Cu ce să mă îmbrac ?

June o măsură din ochi.

– Oh ! Cred că-ţi va face un portret stilizat.

– Perfect. Dar ce culoare să pun ? Trebuie să mă îmbrac cu ceva.

— Haide să urcăm şi să-l întrebăm.

Rafaelitul stătea în faţa portretului lui Anne. Întorcîndu-se, le privi avînd aerul să spună : „Doamne-Dumnezeule ! Ce ţi-e şi cu femeile acestea !" Apoi, acceptă ora trei, dînd posomorît din cap.

— Cum vrei să se îmbrace ? îl întrebă June.

Rafaelitul holbă ochii la Fleur, de parcă ar fi vrut să vadă unde i se sfîrşesc coastele şi unde-i încep şoldurile. În cele din urmă, spuse :

— Aur şi argint.

June îşi împreună mîinile.

— Extraordinară idee ! Nu-i aşa ? Într-o clipă te-a înţeles. Camera ta în aur şi argint. Cum ai ghicit, Harold ?

— Întîmplător, am un costum vechi simbolizînd „Nebunia", zise Fleur, din material argintiu şi auriu, cu clopoţei ; nu l-am îmbrăcat de cînd m-am măritat.

— Costumul nebuniei ! strigă June. Tocmai ceea ce-ţi trebuie. Sper că e frumos. Sînt şi unele costume hidoase.

— Oh ! e splendid şi face un zgomot încîntător.

— Sunetele nu le poate picta, zise June. Apoi, adăugă dusă pe gînduri : dar le-ai putea sugera, Harold... ca Leonardo.

— Leonardo !

— Da, fireşte ! Ştiu că nu era...

Rafaelitul o întrerupse.

— Să nu vă fardaţi, îi zise lui Fleur.

— Nu, murmură ea ; June, îmi place mult portretul lui Anne. Nu crezi că acum ea va dori să-l aibă şi pe al lui Jon ?

— Ba da ; chiar mîine cînd vine, îi voi cere să-mi făgăduiască.

— Ai aflat că are de gînd să se facă fermier ? O să pretindă că are de lucru. Bărbaţilor nu le place să fie pictaţi.

— Oh, prostii ! zise June. Pe vremuri, le plăcea. În acest caz, Jon trebuie să pozeze înainte de a începe munca la fermă.

O să fie o pereche splendidă.

În spatele Rafaelitului, Fleur își mușcă buzele.

— El va trebui să poarte o cămașă cu guler desfăcut. Albastră... nu, Harold ? S-ar potrivi cu părul lui.

— Stacojie cu picățele verzi, mîrîi Rafaelitul.

— Va să zică, mîine la trei, zise Fleur iute.

June dădu din cap și zise :

— Jon vine la dejun, așa că la ora aceea va fi plecat.

— Atunci, ne-am înțeles. *Au revoir !*

Îi întinse mîna Rafaelitului, care păru surprins de acest gest.

— La revedere, June !

Brusc, June se apropie și o sărută pe barbie. În clipa aceea, chipul micuței doamne părea blînd și roz, ochii ei erau blajini, buzele calde și parcă întreaga ei ființă se încălzise.

Fleur plecă, zicîndu-și : „Oare, trebuie s-o rog să nu-i spună lui Jon că am de gînd să-mi fac portretul ?" Dar June, inimoasă și fanatică, nu-i va spune niciodată lui Jon un lucru care ar fi în dezavantajul Rafaelitului. În fața casei, se opri pentru a studia terenul din jurul „plopilor". Singurul drum ce ducea spre June era strada din care începea fundătura. Din locul unde se oprise Fleur, cei din casă n-o puteau vedea, în schimb, ea îl putea vedea pe Jon plecînd de la dejun, indiferent în ce direcție s-ar fi îndreptat. Dar, pentru a duce tabloul, va avea nevoie de un taxi. Fleur era foarte îndurerată la gîndul că ea, prima lui iubire, trebuia să recurgă la subterfugii pentru a-l vedea. Dar dacă nu procedează astfel, s-ar fi putut să nu-l mai vadă niciodată ! Oh ! ce găgăuță a fost pe vremuri la Wansdon, cînd camera ei era alături de a lui ! Un gest neînsemnat... și nimic nu i l-ar mai fi putut răpi pe toată viața : nici mama lui, nici dușmănia familială ; nici tatăl ei... nimic ! Pe-atunci nici ea, nici el nu erau legați prin nici un fel de jurămînt, nu stăteau în calea lor nici Michael, nici Kit, nici fata cu ochi de nimfă ; nu exista nimic decît tinerețea și nevinovăția. Fleur avu impresia că tinerețea și nevinovăția erau supraestimate.

Nu putea născoci nici un plan pentru a-l vedea în așa fel încît el să creadă că l-a întîlnit întîmplător. Ar fi mai bine dacă s-ar mai stăpîni cîtăva vreme. Dacă Jon își vîră capul în lațul pictorului, ar avea la îndemînă nu una, ci o mulțime de șanse !

Sosi la ora trei, cu costumul „Nebuniei", și fu condusă în camera de culcare a lui June, pentru a se îmbrăca.

— E foarte potrivit, zise June. De o artificialitate delicioasă. O să-i placă lui Harold.

Mă întreb, zise Fleur. Parcă în momentul acela Rafaelitul nu-i făcea impresia unui om prea simpatic. Urcară în atelier, fără a fi pomenit numele lui Jon.

Portretul lui Anne nu mai era. Cînd June ieși sa aducă „ceva potrivit" pentru a face un fundal, Fleur spuse

— Faceți și portretul vărului meu Jon ?

Rafaelitul dădu din cap.

El n-a vrut, dar ea l-a convins.

— Cînd începeți ?

Mîine, spuse Rafaelitul. Timp de o săptămînă, va veni în fiecare dimineață. Dar ce să fac cu într-o saptămîna ?

— Dacă n-are timp decît o săptamînă, cred ca ar fi mai bine să rămînă aici.

— Nu vrea să rămînă fără soția lui, și ea a răcit.

— Oh ! zise Fleur, in timp ce gîndurile ei alergau nebune. Atunci, n-ar fi mai bine daca v-ar poza devreme, dupăamiază ? Eu aș putea poza dimineața, de fapt, mi-ar conveni chiar mai bine... dimineața mă simt mai vioaie. June l-ar putea anunța prin telefon.

Rafaelitul scoase un sunet care lui Fleur i se părea un sunet de aprobare. La plecare, îi spuse lui June :

— Aș vrea să vin în fiecare dimineață la zece ; astfel aș avea după-amiezele libere pentru Casa de odihnă de la Dorking. N-ai putea aranja să vină Jon după-amiază ? Cred că ar fi mai convenabil pentru el. Te rog, însă, să nu-i spui că-mi face și mie portretul... cu toate că într-o săptămînă n-o să fie încă atît de avansat încît să mă poată recunoaște.

— Oh, zise June, aici te înșeli ! Harold reușește întotdeauna figurile de la bun început, dar poate așeza pînza cu fața la perete, așa cum procedează întotdeauna în timp ce lucrează la un tablou.

— Bine ! Prima ședință a fost rodnică. Atunci, dacă vrei să-i telefonezi lui Jon, mîine vin la ora zece.

Astfel, Fleur reuși să-și păstreze firea timp de încă o zi. A doua zi, arătînd cu capul spre o pînză întoarsă cu fața la perete, întrebă

Găsiți că vărul meu e un model bun ?

Nu, zise Rafaelitul, nu participă cu interes. Cred că-l frămînta ceva.

— Știați că este poet ? zise Fleur.

Rafaelitul holbă spre ea niște ochi epileptici.

— Poet ! Capul lui n-are o formă bună... bărbia e prea mare iar ochii sînt prea adînciți în orbite.

Dar părul ! Nu găsiți că este un subiect interesant pentru un pictor ?

— Interesant ! răspunse Rafaelitul. Eu pictez orișice, indiferent dacă e frumos sau urît ca moartea. Uitați-vă la papa pictat de Rafael... ați văzut vreodată un bărbat mai urît, sau un portret mai frumos ? Urîțenia nu este atrăgătoare, dar există.

Evident, răspunse Fleur.

Eu redau evidența. În ziua de azi, singurele noutăți adevărate sînt platitudinile. Iată pentru ce opera mea este importantă și pare nouă. Oamenii s-au îndepărtat atît de mult de ceea ce este evident, încît evidența e singurul lucru care îi sperie. Vă sfătuiesc să reflectați la ceea ce v-am spus.

— Sînt sigură că aveți multă dreptate, zise Fleur.

— Firește, zise Rafaelitul, o platitudine trebuie redată cu forță și claritate. Cine nu poate realiza acest lucru, bine face dacă recurge la subterfugii și aberații, ca gagaiștii — niște caraghioși care încearcă să demonstreze că *cocktail*-ul este o băutură mai bună decît bătrînul nostru *brandy*. Aseară am vorbit cu un bărbat care mi-a spus că a muncit patru ani de zile pentru a scrie o poezie de douăzeci și două de versuri, pe care nu o înțelege nimeni. Ce poate fi mai ridicol ? Totuși, el își va face renume atîta vreme cît nu apare altul care să scrie în cinci ani o poezie de douăzeci și trei de versuri și mai puțin inteligibile. Țineți capul sus... Vărul dumneavoastră este foarte taciturn.

— Tăcerea e o calitate, zise Fleur.

Rafaelitul rînji și zise :

— Credeți probabil că eu n-am această calitate. Vă înșelați, doamnă. De curînd, am petrecut două săptămîni fără a deschide gura decît pentru a mînca sau a spune „da" sau „nu". *Ea* era foarte îngrijorată.

— Cred că nu vă purtați prea bine cu ea, zise Fleur.

— Aşa este. Urmăreşte să pună mîna pe sufletul meu. Cel mai mare cusur al femeilor — nu mă refer la dumneavoastră — este că nu se mulţumesc cu sufletul lor.

— Poate că nu-l au, zise Fleur.

— Concepţie mahomedană... poate că au dreptate. Femeia caută întotdeauna un suflet de bărbat, de copil sau de cîine. Bărbaţii se mulţumesc să dorească un trup.

— Pe mine mă interesează mai mult teoria dumneavoastră asupra platitudinii, domnule Blade.

— Nu vă pot trezi interesul pentru cealaltă ? Ei ! Funia în casa spînzuratului... Vreţi să întoarceţi niţel umărul ? Nu aşa, spre stînga... Da, faptul că femeia doreşte întotdeauna sufletul altuia este o platitudine — numai că oamenii au uitat-o. Gîndiţi-vă la *Madona Sixtina !* Copilaşul are sufletul său, iar sufletul Madonei pluteşte în jurul copilului. Acest fapt dă grandoare tabloului, independent de linie şi colorit. Tabloul redă o mare platitudine, dar azi, nimeni n-o vede. Cunoscătorii n-o văd în nici un caz... ci au depăşit acest stadiu.

— Ce platitudine veţi reda în portretul meu ?

— N-aveţi nici o grijă, zise Rafaelitul. Cînd tabloul va fi gata, platitudinea nu va lipsi, dar atîta vreme cît lucrez la el, nu vă pot spune în ce anume rezidă. Caracterul trebuie să reiasă. Doriţi să vă odihniţi puţin ?

— Da, foarte mult. Ce platitudine aţi exprimat în portretul soţiei vărului meu ?

— Sînteţi indiscretă ! zise Rafaelitul. Un adevărat interogator !

— Nu încape îndoială că tabloul acela reprezintă un succes al dumneavoastră ! Nu avea nici o platitudine ?

— Am prins-o perfect. Nu este o americană propriu-zisă.

— Ce vreţi să spuneţi ?

— Are reminiscenţe... irlandeze, poate bretone ; are ceva de nimfă.

— Mi se pare c-a fost crescută în păduri, zise Fleur pe un ton acru.

Rafaelitul o privi pătrunzător.

— Nu vă este simpatică ?

— Ba da, cum de nu ? N-ați observat însă că oamenii care se pretează la pictură în general sînt lipsiți de temperament ? Dar vărul meu... oare, ce platitudine veți găsi la el ?

— Conștiința, zise Rafaelitul. Tînărul acela va ajunge departe pe calea dreaptă și îngustă. Are frămîntări.

O mișcare bruscă făcu să răsune toți clopoțeii de argint de pe costumul lui Fleur.

— Ce profeție îngrozitoare ! Să reiau poza ?

Capitolul IV

CONVERSAȚIE ÎN AUTOMOBIL

Fleur izbuti să se stăpînească încă o zi : dar, în dimineața următoare, își uită poșeta în atelier. În aceeași după-amiază, veni să și-o ia. Jon nu plecase încă. Tocmai se ridicase de pe fotoliu și se întindea, căscînd.

— Cască înainte, Jon ! În fiecare dimineață aș vrea să casc cum caști tu. Domnule Blade, mi-am uitat aici poșeta și am într-însa carnetul de cecuri de care am nevoie diseară, la Dorking. Și fiindcă veni vorba, trebuie să spun că s-ar putea întîmpla să vin mîine dimineață cu o jumătate de oră mai tîrziu. Știai că și eu sînt tovarășă de suferință cu tine, Jon ? Parcă ne-am juca de-a v-ați ascunselea. Ce mai faci ? Aud că Anne e răcită. Spune-i toate cele bune din partea mea. Cum merge portretul tău ? Îmi dați voie să mă uit la el, domnule Blade, să vedem cum apare platitudinea ? Oh ! Are să fie splendid ! Caracterul se vede de pe acum.

— Îl vedeți ? zise Rafaelitul. Eu încă nu.

— Iată poșeta mea cea buclucașă ! Dacă ai terminat, pot să te duc cu mașina pînă la Dorking, de unde poți lua un tren ca să ajungi mai devreme acasă. Vino cu mine și distrează-mă pe drum. Nu te-am văzut de-un veac !

În timp ce trecea peste podul Hammersmith, Fleur își redobîndi stăpînirea de sine pe care, aparent, n-o pierduse nici o clipă. Vorbi ușor despre lucruri neînsemnate, pentru ca Jon să se obișnuiască cu prezența ei.

— În fiecare zi, pe la ora aceasta, plec la Dorking pentru a vedea de treburi, iar dimineața devreme mă întorc la Londra. Așa că, în fiecare după-amiază, dacă-ți face plăcere, pot să te duc pînă la Dorking. Pentru ce nu ne-am putea vedea din cînd în cînd, ca doi buni prieteni, Jon ?

— Cred că întîlnirile noastre nu ne aduc fericire, Fleur.

— Dar, dragul meu, ce este fericirea ? După părerea mea, viața trebuie trăită din plin, atîta vreme cît nu faci rău nimănui.

— Nu faci rău nimănui ?

Rafaelitul pretinde că ai o conștiință înspăimîntătoare, Jon.

— Rafaelitul e un caraghios.

— Da, dar e deștept. Te-ai schimbat, Jon ; mai de mult, n-aveai brazda aceea între sprîncene și nici bărbia nu-ți era atît de accentuată. Hai să fim prieteni, dragul meu... și să nu ne mai gîndim la nimic altceva. Întotdeauna mi-a plăcut pajiștea de la Wimbledon... orașul n-a înghițit-o încă. Ai cumpărat ferma ?

— Încă nu.

— Ce zici, trecem pe la Robin Hill să privim casa printre pomi ? Poate ți-ar inspira un poem

— N-am să mai scriu niciodată versuri. S-a isprăvit cu poezia.

— Vorbești prostii. Nu-ți trebuie decît un stimulent. Nu-i așa că conduc bine, mai ales dacă te gîndești că sînt abia cinci săptămîni de cînd am trecut la volan ?

— Tu faci bine tot ce faci, Fleur.

— O spui pe un ton critic, Jon. Știi că noi n-am dansat împreună pînă în noaptea aceea la Nettlefold ? Oare, vom mai dansa vreodată ?

— Probabil că nu.

— Ești optimist, Jon ! Așa e bine să fii... zîmbește, te rog ! Ia te uită, nu cumva asta-i biserica în care ai fost botezat ?

— Eu n-am fost botezat.

Oh, da ! Tu te-ai născut în vremea cînd oamenii își puneau probleme serioase în această privință. Eu cred c-am fost botezată de două ori... după ritul romano-catolic și după cel anglican. De aceea sînt mai puțin religioasă decît tine, Jon.

— Religios ? Eu nu sînt religios.

— Ba cred că *ești*. În orice caz, ai morală în coloana vertebrală.

— Într-adevăr !

— Jon, tu mă faci să mă gîndesc la pancartele puse în fața moșiilor din America : „Stop — Atenție — Ține drumul —

Proprietate particulară". Am impresia că mă crezi un fluture necugetat.

— Nu, Fleur. Nici vorbă. Fluturele nu știe ce înseamnă linia dreaptă între două puncte.

— Ce vrei să spui, Jon?

— Că tu știi să-ți urmărești scopul.

— Ți-a spus Rafaelitul?

— Nu, mi-a confirmat doar impresia.

— Ți-a confirmat-o... el? Tînărul acela vorbește prea mult. Ți-a expus teoria că femeia vrea întotdeauna să pună stăpînire pe sufletul altuia și că bărbatul se mulțumește cu trupul respectiv?

— Da.

— Are dreptate?

— N-aș vrea să fiu de acord cu el, totuși, cred că într-o oarecare măsură teoria lui e justă.

— Ei bine, află de la mine că în ziua de azi există o mulțime de femei care se mulțumesc cu sufletul lor și nu doresc decît trupul altora.

— Faci parte dintre ele, Fleur?

— Întreabă-mă altceva! Iată Robin Hill!

Simbolul bucuriilor și durerilor neamului Forsyte se înălța cenușiu și impozant printre copaci, cu fațada luminată de razele piezișe ale soarelui în asfințit. Jaluzelele verzi erau toate închise.

Jon suspină.

— Am petrecut zile frumoase aici.

— Da, pînă am apărut eu să ți le amărăsc.

— Nu, Fleur, vorbești cu păcat.

Fleur îi atinse brațul.

— Frumos din partea ta, Jon. Ai fost întotdeauna bun cu mine și am să te iubesc mereu... fără a face cuiva vreun rău. Crîngul pare tot atît de frumos. Dumnezeu a fost bine inspirat cînd a inventat moliftul.

— Da, Holly pretinde că din toată ferma, bunicului meu îi plăcea cel mai mult păduricea aceea.

— Bătrînul Jolyon... care nu s-a căsătorit cu fata pe care o iubea, pentru că suferea de oftică?

— Eu n-am auzit niciodată așa ceva. Știu însă că era un bătrîn remarcabil, tata și mama l-au adorat.

L-am văzut în fotografii... ia seama, Jon, să nu faci o bărbie ca a lui ! Toți cei din neamul Forsyte au bărbii dure. A lui June mă sperie.

— June e una dintre cele mai bune făpturi din lume.

— Oh ! Jon ! Ești de o lealitate înspăimîntătoare.

— E un defect ?

— Nu, dar prea iei în serios lucrurile, într-o lume care nu merită să fie luată în serios. Te rog să nu mi-l citezi pe Longfellow [1] ! Cînd ajungi acasă, ai să-i spui lui Anne că eu te-am adus cu mașina ?

— De ce nu ?

— Mi se pare că are oarecare rezervă față de mine, nu-i așa ? Nu trebuie să-mi răspunzi, Jon. Dar cred că e nedreaptă. Eu cer atît de puțin... și ești atît de stăpîn pe tine...

— Stăpîn pe mine ?

Lui Fleur i se păru că Jon încleștează dinții și avu un moment de bucurie.

— În clipa asta ești ca un pui de leu, Jon. Oare, puii de lei au conștiință ? Iată o problemă interesantă pentru Rafaelit. Totuși, conștiința ta nu te va obliga să-i spui lui Anne c-ai venit cu mine, cel puțin așa sper. E păcat s-o superi, cînd are o tendință înnăscută spre neliniște.

Tăcerea lui Jon îi spunea că greșise.

— Bag motorul în plină viteză, zise Fleur. Trecură prin Epsom și Leatherhead fără a scoate o vorbă.

— Anglia îți place tot atît de mult ca și în trecut, Jon ?

— Și mai mult.

— E o țară măreață.

— Iată un cuvînt pe care nu l-aș folosi niciodată... este o țară mare și frumoasă.

— Michael zice că sufletul Angliei este iarba.

— Așa este ; dacă-mi cumpăr ferma, am să încep prin a face din pășune pămînt arabil.

— Nu te văd în chip de fermier adevărat.

— Tu nu mă poți concepe ca nimic adevărat... așa mi se pare. Mă crezi un amator.

— Nu fi răutăcios, Jon ! Vreau să spun că ai prea multă

[1] *Henry Wadsworth Longfellow* (1807—1882), poet american ; poezia sa are un caracter profund umanitarist, filozofic și moralizator.

posibilitate pentru a deveni fermier.

Te înşeli. Vreau să mă întorc la pămînt şi voi reuşi.

Glasul atavismului, Jon! Primii Forsyte au fost agricultori. Tata vrea să mă ducă la locul lor de baştină.

Te interesează?

Eu nu sînt sentimentală, nu ţi-ai dat încă seama de acest lucru? Cred că n-ai înţeles nimic din fiinţa mea. Apoi, aplecîndu-se deasupra volanului, Fleur murmură Oh! Ce trist este că trebuie să vorbim în felul acesta!

Ţi-am spus eu că întîlnirile noastre nu aduc fericire...

Jon, trebuie să-mi dai posibilitatea să te văd din cînd în cînd. Nu fac rău nimănui. Trebuie să te văd şi te voi vedea. Am şi eu dreptul la atîta lucru!

Ochii i se umplură de lacrimi ce începură a i se rostogoli încet pe obraji. Simţi mîna lui Jon pe braţul ei.

Oh, Fleur! Te rog...

– Te duc pînă la gara Dorking, poţi prinde trenul de cinci şi patruzeci şi cinci. Aceasta este casa mea. Data viitoare, trebuie s-o vizitezi. Încerc să fiu cuminte, Jon; tu trebuie să mă ajuţi... Iată c-am sosit. La revedere, dragă Jon, şi te implor, n-o supara pe Anne vorbindu-i despre mine!

O puternică strîngere de mînă şi Jon dispăru. Fleur întoarse maşina şi porni încet pe şoseaua ce ducea de la gară spre sat.

După ce duse automobilul în garaj, intră în Casa de odihnă. Casa era plină, vacanţa nu se sfîrşise încă şi şapte tinere femei îşi odihneau membrele ostenite în serviciul lui *Petter and Poplin* şi a altora asemenea.

Erau tocmai la cină; urechile lui Fleur fură izbite de un zumzet vesel. Fetele acestea n-aveau nimic, iar ea avea totul, în afară de un singur lucru... pe care-l dorea cel mai mult. Pentru o clipă, se simţi ruşinată auzindu-le vorbind şi rîzînd. Nu! n-ar schimba cu ele... şi totuşi, simţea că fără acest „singur lucru" nu poate trăi. Apoi, trecu dintr-o cameră într-alta aşezînd florile, dînd dispoziţii pentru ziua următoare şi inspectînd camerele de culcare; iar rîsetele vesele şi nestăpînite ajungeau pînă sus, de parcă voiau să-şi bată joc de ea.

Capitolul V

ALTĂ CONVERSAȚII ÎN AUTOMOBIL

Jon era prea modest pentru a fi mulțumit de faptul că îl iubeau în același timp două femei tinere, frumoase, și atrăgătoare. Coborî din tren la Pulborough, unde gara zilnic automobilul lui Val, și plecă spre casă cu inima îndurerată și mintea răvășită. De cînd se întorsese în Anglia, o văzuse pe Fleur de șase ori și de fiecare dată durerea lui creștea. Valsul dansat împreună îi dezvăluise simțămintele ei, totuși, încă nu bănuia că ea recurgea la subterfugii pentru a-l putea vedea. Și, oricît își scruta inima, n-avea impresia că-și clarifică propriile lui sentimente. Să-i povestească oare lui Anne întîlnirea aceasta ? În mod tacit și pe diverse căi, Anne îi dăduse a înțelege că se temea de Fleur. Pentru ce să-i sporească temerile, cînd n-avea nici un motiv întemeiat ? El nu dorise să-și facă portretul, și apoi, nu mai erau decît cîteva zile în care o putea întîlni pe Fleur. După aceea, o va vedea, poate, de două sau trei ori pe an. „Nu-i spune lui Anne... te implor !“ Cum să-i mai spună, după rugămintea aceasta ? Fleur merita, fără îndoială, să țină seama de dorința ei. Ea nu consimțise niciodată să renunțe la el ; Fleur nu s-a îndrăgostit de Michael, așa cum se îndrăgostise el de Anne. Cînd ajunse la Wansdon, era încă nehotărît. Mama lui îi spusese o dată : „Jon, tu niciodată să nu spui vreo minciună, pentru că fața ta te trădează întotdeauna“. Și cu toate că nu-i spuse nimic lui Anne, ochii ei, care-l urmăreau, observară că-i ascunde ceva. Răceala îi prinsese bronhiile ; nu putea părăsi odaia și lipsa de ocupație o irita. Imediat după cină, Jon urcă în camera lor și începu să-i citească. Îi citi din *Cea mai grea călătorie din lume*, iar Anne, culcată pe-o parte, cu capul aplecat pe braț, îl urmărea. Fumul lemnelor din sobă, mirosul medi-

camentelor, zgomotul propriei sale voci, în timp ce citea această poveste a unui ou de pinguin, îl adormiră și cartea îi căzu din mînă.

– Culcă-te și dormi, Jon, ești ostenit.

Jon se întinse pe spate, dar nu adormi. Se gîndea. Știa prea bine că fata aceasta, soția lui, era — după cum o definise fratele ei Francis Wilmot — un om de curaj. Știa să tacă chiar și atunci cînd o strîngeau ghetele. Jon observase cum, încetul cu încetul, Anne își dăduse seama că era în pericol ; iar acum avea impresia că așteaptă momentul prielnic pentru acțiune. Anne știa întotdeauna ce voia, perseverența ei își propunea un țel unic ; în timp ce Fleur era confuză, influențată de complexitatea lumii moderne, Anne era hotărîtă. Copilăria ei în casa din Carolina de Sud fusese simplă, învățase să se bizuie pe ea însăși și, spre deosebire de majoritatea fetelor americane, nu avusese o viață prea ușoară. Jon știa că Anne trecuse printr-o grea încercare cînd aflase că nu ea fusese prima lui iubire și că această „primă iubire" era încă îndrăgostită de el. La început, își manifestase fără înconjur îngrijorarea, dar acum și-o ascundea, iar Jon își dădea bine seama de acest lucru. Apoi, Jon știa prea bine că Anne era îndrăgostită de el, cu toate că erau căsătoriți de doi ani. Auzise adeseori că fetele din America nu-i prea cunosc pe bărbații cu care se mărită ; dar el avea uneori impresia că Anne îl cunoștea mai bine decît se cunoștea el însuși. Ce știa oare Anne despre el ? Ce era el în realitate ? Dorea să realizeze în viață un lucru folositor, voia să fie bun și cinstit. Dar oare, aceasta nu era numai o simplă dorință ? Nu cumva era necinstit ? Nu cumva era altfel decît și-l închipuia Anne ? Mintea lui era confuză și îmbîcsită, întocmai ca aerul din odaie. N-are sens să se gîndească ! Mai bine-ar adormi... cum spusese Anne... mai bine să doarmă ! Se deșteptă și zise :

— Hei ! Am sforăit ?

— Nu. Ai tresărit ca un cîine, Jon.

Jon se ridică și se duse la fereastră.

— Am visat. Ce noapte minunată ! Un septembrie senin este cea mai frumoasă lună a anului.

— Da. Mie-mi place toamna. Mama ta vine curînd ?

Nu vine decît după ce ne-am instalat. Cred că i se pare că ne simțim mai bine fără ea.

Am impresia că mama ta crede întotdeauna că deranjează — şi asta fără nici un motiv.

— În orice caz, asta e o trăsătură frumoasă.

Da, dar mă întreb dac-aş putea proceda la fel ca ea.

Jon se întoarse. Anne şedea în pat privind în gol, cu fruntea încreţită. Se duse la ea şi o sărută.

— Acoperă-ţi pieptul, iubito ! Să nu răceşti ! îi spuse ridicîndu-i plapuma.

Anne se întinse pe spate privindu-l şi Jon se întreba din nou : „Oare, ce-o fi văzînd... ?"

În ziua următoare, June îl luă în primire :

— Va să zică, Fleur a fost ieri aici şi te-a luat cu automobilul ! Azi de dimineaţă i-am spus părerea mea.

— Ce părere, June ?

Că povestea de odinioara nu trebuie să înceapă din nou. Ea e un copil răsfăţat, în care nu poţi avea încredere.

Ochii lui Jon se mişcau mînioşi.

— Mai bine las-o în pace pe Fleur.

— Nu mă preocup niciodată de ceea ce fac alţii, zise June, dar asta e casa mea şi trebuia să-i spun ce gîndesc.

— Ar fi mai bine dacă n-aş mai poza.

Nu fi prost, Jon. Nici vorbă să nu mai pozezi... nici tu, nici ea nu puteţi renunţa. Harold ar fi din cale afara de supărat.

June îl prinse de reverul hainei.

— Aceasta ar fi cu desăvîrşire contrar dorinţei mele. Portretele vor fi splendide. Tot ce vreau este să nu vă întîlniţi aici.

— I-ai spus şi lui Fleur ?

— Da.

Jon rîse, dar rîsul era dur.

— Nu mai sîntem copii, June.

— I-ai spus lui Anne ?

— Nu.

— Ei, poftim ! Am ştiut !

— Ce ?

Faţa lui Jon se înăspri ; pe ea se citea mînie.

— Semeni mult cu tatăl şi bunicul tău, Jon... nici ei nu suportau să li se spună ceva.

— *Tu* suporţi ?

— Fireşte, dacă e necesar.

— Atunci, te rog, nu te amesteca în treburile altora.

Obrajii lui June se înroşiră, ochii i se umplură de lacrimi ; apoi, după un efort, se scutură şi zise cu răceală

— Nu mă amestec niciodată.

— Nu ?

June se înroşi şi mai tare şi brusc începu a-l mîngîia pe mîneca hainei. Mişcat de acest gest, Jon îi zîmbi.

În după-amiaza aceea, Jon „poză" tulburat, în timp ce Rafaelitul picta, iar June dădea tîrcoale, cînd încruntată, cînd sentimentală. Jon se întreba ce să se facă dacă Fleur îl căuta din nou. Dar Fleur nu veni şi Jon plecă singur acasă. A doua zi, fiind duminică, nu poză ; dar luni, cînd ieşi de la June, văzu la intrare automobilul lui Fleur.

— Azi aş vrea să-ţi arăt Casa de odihnă. Îmi închipui că June ţi-a vorbit, dar eu sînt o păcătoasă convertită, Jon. Urcă-te în maşină !

Jon se urcă.

Era o zi posomorîtă, nici lumina, nici decorul nu erau prielnice unor scene sentimentale, iar „păcătoasa convertită" îşi jucă perfect rolul. Nu rosti nici un cuvînt care ar fi putut da de bănuit că nu sînt cei mai buni prieteni. Vorbi despre America, despre limba şi despre cărţile americanilor. Jon susţinea că în America inhibiţiile erau foarte violente, dar că şi reacţia împotriva lor lua forme violente.

— Într-un cuvînt, e tînără, zise Fleur !

— Da, dar după cîte am văzut eu, întinereşte în fiecare an.

— Mie mi-a plăcut America.

— Oh ! Şi mie mi-a plăcut. Am cîştigat chiar şi bani la vînzarea livezii mele cu pomi fructiferi.

— Mă mir că te-ai întors, Jon. De fapt, tu eşti demodat.

— Cum adică ?

— Păi, bunăoară, în problemele sexuale... eu n-aş putea discuta cu tine despre aşa ceva.

— Cu alţii poţi ?

— Oh ! Aproape cu oricine. Nu te încrunta aşa, Jon ! La Londra sau New York, dragul meu, ai fi tare demodat cu o asemenea mentalitate.

— Am oroare de vorbăria ieftină despre problemele sexuale, zise Jon pe un ton aspru. Singurii care pricep aceste probleme sînt francezii. N-ar trebui să se vorbească despre ele aşa cum

se face aici sau în America ; este vorba de lucruri mult prea reale.

Fleur îl privi pe furiș.

— Atunci, hai să nu punem mîna pe castanele fierbinți. Dar nu sînt convinsă c-aș putea discuta cu tine despre artă.

— Ai văzut statuia lui St. Gaudens la Washington ?

— Da ; dar pentru ziua de azi statuia este *vieux jeu*.

— Crezi ? mîrîi Jon. Dar ce vor oamenii de azi ?

— Știi tot atît de bine ca și mine.

— Vrei să spui că opera de artă trebuie să fie enigmatică ?

— Spune-i cum vrei. Fapt este că azi, arta nu constituie decît un subiect de conversație ; iar o operă pe care oricine o poate înțelege de la prima vedere nu merită să se vorbească despre ea și deci nu este artă.

— Mi se pare absurd.

— Poate. Dar cu atît mai amuzant.

— Dacă ai înțeles sensul ascuns, cum te mai poate amuza ?

— Iar castanele fierbinți ! Hai să încercăm altceva ! Fac prinsoare cu tine că nu-ți place moda feminină de astăzi.

— De ce nu ? E destul de rezonabilă.

Aha ! Iată un subiect asupra căruia sîntem de acord.

— Firește, ați arăta toate mai bine dacă n-ați purta pălării. Doar acum, vă puteți spăla ușor pe cap.

— Oh, Jon ! Nu ne răpi pălăriile. Asta ne-ar distruge tot stoicismul. Dacă n-ar trebui să căutăm pălării care să ne stea bine, viața ar fi mult prea ușoară.

— Dar nu vă stau bine.

— Sînt de acord cu tine, dragul meu ; dar eu cunosc mai bine decît tine caracterul feminin. Copiii au întotdeauna nevoie să ronțăie cîte ceva pentru a-și întări dinții.

— Fleur, tu ești prea inteligentă pentru a trăi la Londra.

— Dragul meu Jon, femeia modernă nu trăiește nicăieri. Ea plutește în propria ei atmosferă eterică.

— Cred, totuși, că din cînd în cînd atinge pămîntul.

Timp de un minut, Fleur nu-i răspunse ; apoi privindu-l, zise :

— Da, Jon, din cînd în cînd atinge pămîntul.

Iar în ochii ei se putea citi din nou : „Ce trist este că trebuie să vorbim despre asemenea lucruri !"

Îi arătă casa în așa fel, încît Jon să aibă impresia că era profund preocupată de binele altora. Chiar și întîlnirile

lungare cu pensionarele ei slujeau aceluiaşi scop. Jon plecă cu mîinile tremurînde, zicîndu-şi : „Îi place să pară un fluture, dar în inimă... !" Amintirea ochilor ei limpezi, zîmbitori şi modul aproape comic în care buzele ei tresăriseră atunci cînd îi spusese „La revedere, Domnul să te aibă în pază !" îl urmăriră pînă la Wansdon, estompînd priveliştea dealurilor din Sussex. Şi cine poate şti dacă nu acesta era scopul urmărit de Fleur ?

Holly îi ieşi în întîmpinare cu un automobil închiriat.

— Îmi pare rău, Val a avut nevoie de automobil. N-are să te poată duce şi aduce mîine de la Londra, după cum ţi-a făgăduit. A trebuit să plece azi. Dacă isprăveşte ce are de făcut la Londra, pleacă miercuri mai departe la Newmarket. S-a întîmplat ceva foarte neplăcut. Un fost coleg de facultate, cu care s-a purtat foarte bine, i-a falsificat semnătura pe un cec de o sută de lire.

— E un lucru grav, zise Jon. Ce-are de gînd să facă Val ?

— Nu ştie încă, dar e a treia dată cînd omul acesta îi joacă o festă urîtă.

— E sigur că el este ?

— După cum îl descriu cei de la bancă, nu poate fi decît el. Se pare că e convins că Val înghite orice, totuşi, nu-l putem lăsa să continue.

— Cred şi eu.

— Da, dragul meu, dar ce-ai face dacă ai fi în locul lui ? Ai da pe mîna justiţiei un fost coleg ? Val are senzaţia bizară că el personal a rămas om cinstit numai în mod întîmplător.

Jon deschise ochii mari. Oare, omul rămîne cinstit numai în mod întîmplător ?

Individul acela a făcut războiul ? o întrebă.

— Cred că nu. Poate să fie cu desăvîrşire decăzut. Nu l-am văzut la faţă decît o singură dată : desfrînat şi putred pînă în măduva oaselor.

— Foarte neplăcut pentru Val ! zise Jon.

Se duce să-i ceară sfat unchiului său, tatăl lui Fleur. Şi fiindcă veni vorba, ai mai văzut-o pe Fleur în ultima vreme ?

— Da, azi am văzut-o. M-a condus cu automobilul pînă la Dorking şi mi-a arătat Casa de odihnă pe care a organizat-o acolo.

Expresia de pe chipul lui Holly, cuta ce se formă între sprîncenele ei își produseră efectul.

Este rău dacă o văd ? zise Jon brusc.

— Asta n-o poți ști decît tu, băiete.

Jon nu-i răspunse, dar în clipa cînd o văzu pe Anne, îi povesti totul. Nici chipul, nici glasul ei nu o trădară : îl întrebă cum îi merge lui Fleur și dacă i-a plăcut casa. În noaptea aceea, după ce i se păru că Anne adormise, Jon rămase treaz, chinuit de îndoieli. Oare, într-adevăr, omul rămîne cinstit numai în mod întîmplător ? Așa să fie oare ?

Capitolul VI

SOAMES ARE IDEI

Prima întrebare pe care Soames i-o puse nepotului său, cînd acesta veni în Green Street, fu :

— Cum a putut pune mîna pe carnetul tău de cecuri ? Tu-ți lași carnetul de cecuri pe unde apuci ?

— Mă tem că da, unchiule Soames, cînd sînt la țară...

— Hm, zise Soames. Atunci îți meriți soarta. Dar de unde ți-a luat semnătura ?

— Mi-a scris de la Brighton, întrebîndu-mă dacă îl pot primi.

— Ar fi trebuit să pui pe soția ta să semneze scrisoarea de răspuns.

Val gemu.

— Nu-mi închipuiam că e în stare de un fals.

— Un om ajuns în halul acesta este capabil de orice. Cred că, deși i-ai dat un răspuns negativ, el tot a venit de la Brighton la Wansdon. Nu-i așa ?

— Așa este ; dar eu nu eram acasă.

— Da ; și cu acest prilej a furat un formular. Dacă vrei să trăiești liniștit în viitor, trebuie să-l urmărești în justiție. O să ia trei ani.

— Asta l-ar ucide, zise Val, judecînd după înfățișarea lui

Soames clătina din cap.

— Probabil că s-ar însănătoși. A stat vreodată la închisoare ?

— După cîte știu eu, nu.

— Hm !

După această cugetare adîncă, se lăsă tăcere.

— Nu-l pot urmări, zise brusc Val. Mi-e coleg de școală. Și apoi, dacă Dumnezeu n-ar fi avut milă de mine... nu poți ști dacă n-aș fi decăzut și eu.

Soames făcu ochii mari.

— Ai dreptate, s-ar fi putut întîmpla. Tatăl tău se băga mereu în cîte o încurcătură.

Val se încruntă. Brusc, își aduse aminte de o seară cînd se afla împreună cu un coleg de facultate la *Pandemonium* și îl văzuse pe tatăl său beat.

— Totuși, zise Val, trebuie să iau măsuri ca să nu mai repete figura. Dacă nu mi-ar inspira atîta milă, i-aș putea trage o bătaie zdravănă.

Soames clătină din cap.

— Violență asupra persoanei... de altfel, cred că la ora aceasta nu se mai află în Anglia.

— Ba da ; venind încoace, am trecut pe la clubul lui... e în oraș.

— Nu l-ai văzut ?

— Nu. Voiam să te văd mai întîi pe dumneata.

În ciuda voinței lui, Soames se simți măgulit ; spuse pe un ton ironic :

— Poate că are și el ceea ce se cheamă o a doua natură mai bună.

— Zău, unchiule Soames, să știi că asta-i o idee !

Soames clătină din cap.

— Judecînd după înfățișarea lui, n-aș crede.

— Nu știu, zise Val. În orice caz, prin origine e un gentleman.

— Asta nu înseamnă nimic în ziua de azi. Și fiindcă veni vorba, pînă nu uit... Îți aduci aminte de un tînăr cu numele de Butterfield, în povestea aceea cu Elderson ? Dar nu, tu nu-ți aduci aminte. Vreau să-l scot de la editura unde e angajat și să-l aduc să lucreze cu Gradman, pentru a se specializa în administrarea averii mamei tale și a celorlalte averi din familie. Bătrînul Gradman n-o s-o mai ducă mult și tînărul acesta i-ar putea lua locul. E o slujbă permanentă și mai bine plătită decît cea pe care o are acum. Pot avea încredere în el, și asta e mare lucru în ziua de azi. M-am gîndit că e bine să te țin la curent.

— Încă o idee bună, unchiule Soames. Dar să revenim la prima Ce-ar fi dacă l-ai căuta pe Stainford, să vezi ce-i de făcut ?

— Pentru ce să-l caut *eu* ?

Pentru că ai mult mai multă greutate decît mine.

— Hm ! Mi se pare că toate sarcinile neplăcute îmi revin mie. Totuşi, cred că e mai bine să-i vorbesc eu.

Val zîmbi.

— Eu voi fi fericit dacă îi vorbeşti dumneata.

— Eu nu, zise Soames. Nu cumva casierul băncii se înşală ?

— Cine-l poate confunda pe Stainford ?

— Nimeni, zise Soames. Deci, dacă nu vrei sa-l urmăreşti, e mai bine să laşi totul pe seama mea.

După ce Val plecă, Soames rămase îngîndurat. Iată-l rezolvînd toate afacerile familiei ! Ce-or să se facă atunci cînd el nu va mai fi ? Ideea cu tînărul Butterfield poate fi bună, dar cine ştie... omul avea aerul că ţine la el, dar era foarte ciudat, cu ochii lui de cîine ! Ar trebui să înceapă de îndată lucrul, atît timp cît o mai duce bătrînul Gradman. Trebuie să-i dăruiască bătrînului un obiect de argint cu numele lui gravat într-însul, atîta timp cît îl mai poate preţui. Majoritatea oamenilor primesc răsplata după moarte sau cînd sînt senili. Tînărul Butterfield îl cunoaşte pe Michael, ceea ce îl va face să pună suflet în treburile lui Fleur. Dar cum să procedeze cu infernalul acela de Stainford ? Cum să înceapă ? Ar fi mai bine să-l cheme în Green Street, decît să se ducă la clubul lui. Dacă a avut tupeul să rămînă în Anglia după ce a săvîrşit cu atîta neruşinare un fals, va avea tupeul să vină din nou aici pentru a vedea ce mai poate ciupi ? Apoi, zîmbind acru, Soames se duse la telefon :

— Domnul Stainford e la club ? Rugaţi-l, vă rog, să aibă amabilitatea de a trece pe la domnul Forsyte, în Green Street.

După ce-şi aruncă privirile în jur pentru a se convinge că nu sînt la îndemînă obiecte decorative de preţ, se aşeză în sufragerie şi o chemă pe Smither.

— Îl aştept pe domnul Stainford, Smither. Dacă în timpul cît va fi aici te sun, fugi iute şi adu un sergent de stradă. Văzînd expresia de pe faţa lui Smither, adăugă în grabă :

— Cred că nu va fi nevoie, dar nu se ştie niciodată...

— Sper că nu e nici un pericol, domnule Soames ?

— Pericol nu, Smither; dar s-ar putea să fie necesar să cer arestarea lui, atîta tot.

— Credeţi că va fura din nou ceva, *sir*?

Soames zîmbi şi arătă cu mîna în jur: nu se vedea nici un obiect mărunt.

— Este foarte probabil să nu vină, dar dacă vine, pofteşte-l aici.

După ce Smither plecă, se aşeză lîngă pendulă — o piesă olandeză prea grea pentru a putea fi dusă în braţe; James o cumpărase de ocazie; pendula bătea fiecare sfert de ceas şi avea cadranul împodobit cu o lună şi o sumedenie de stele. Soames nu se simţea prea bine în aşteptarea celei de-a treia întîlniri cu Stainford; tipul dăduse două lovituri reuşite şi — avînd în vedere că Val nu vrea să-l dea în judecată — era foarte probabil că îi va reuşi şi a treia. Totuşi, gîndul că avea de a face cu-un om care atinsese „o culme" îl fascina, iar individul avea un stil personal, aproape romantic. Soames avea senzaţia că figura acestui golan blazat îi reactualiza aievea idealul tinereţii sale, ridicînd la rangul de dogmă principiul: „nu manifesta nici o emoţie", reamintindu-i şi „distincţia" pe care mama lui, Emily, se străduise s-o imprime casei din Park Lane. Dar, probabil, individul nu va veni!

— Domnul Stainford, *sir*.

După ce Smither, foarte roşie în obraji, se retrase, Soames nu ştia cum să înceapă; chipul individului, care semăna cu un pergament vechi, părea scos dintr-un mormînt. În cele din urmă, spuse

— Voiam să vă vorbesc în legătură cu cecul. Semnătura nepotului meu a fost falsificată.

Stainford îşi ridică sprîncenele, coborînd şi mai mult pleoapele.

— Da. Dartie, însă, nu mă va denunţa.

Cuprins de indignare, Soames zise:

— Păreţi foarte sigur, dar trebuie să vă spun că nepotul meu nu e încă decis.

— Am fost colegi de şcoală, domnule Forsyte.

— Şi exploataţi acest fapt, nu-i aşa? Există însă o limită, domnule Stainford. Ţinînd seama că sînteţi la primul fals, lovitura a fost executată cu dibăcie.

Faţa lui Stainford se învioră pentru o clipă; Soames scoase cecul falsificat din buzunar. Fireşte, cecul nu era bine întocmit,

nu era complet. În viitor, cecurile lui Val vor trebui să cuprindă cuvintele „nu este negociabil". Dar cum l-ar putea face pe individ să tragă o spaimă zdravănă ?

— Am la dispoziție un detectiv, îi spuse, nu așteaptă decît sa-l sun. Aceste lucruri trebuie să înceteze. Și, deoarece mi se pare că nu vreți să înțelegeți... Soames făcu un pas spre sonerie.

Pe buzele palide se așternu un zîmbet vag și amar.

— Îmi închipui, domnule Forsyte, că dumneavoastră n-ați fost niciodată într-o situație desperată.

— Nu, răspunse Soames cu oarecare dezgust.

Eu nu trăiesc decît în felul acesta. E foarte obositor.

În acest caz, zise Soames, la închisoare v-ați odihni. Dar chiar în minutul cînd le rosti, cuvintele i se părură inutile și cam brutale. Individul din fața lui nu era un om... era o umbră, o umbră blazată și nenorocită. Soames avu impresia că încearcă să intimideze o fantomă.

— Uite ce este, îi zise, fiindcă sînteți un gentleman prin naștere, dacă îmi dați cuvîntul dumneavoastră de onoare că nu veți mai face nimic asemănător cu nepotul meu sau cu alt membru al familiei mele, n-am să spun.

— Foarte bine ! Vă dau cuvîntul meu de onoare... onoarea cea pe care o am !

Așadar, ne-am înțeles, zise Soames. Dar pentru ultima dată. Voi păstra corpul delict al acestui fapt.

— Omul trebuie să trăiască, domnule Forsyte.

— Nu sînt de părerea dumneavoastră, zise Soames.

„Umbra" scoase un sunet bizar... probabil că voia să rîdă ; Soames rămase din nou singur. Se duse în grabă la ușă, privind în urma lui Stainford pînă îl văzu în stradă. Să trăiască ? Oare, omul trebuia să trăiască ? N-ar fi mai bine ca un individ de teapa acestuia să fie mort ? N-ar fi mai bine ca cea mai mare parte dintre oameni să fie morți ? Dar, uimit de ideile lui atît de extravagante, urcă în salon. Trecuseră patruzeci și cinci de ani de cînd pusese bazele acestei încăperi, și iat-o și azi plină de marchetărie. Pe cămin, într-o ramă lată de email, se afla un mic dagherotip făcut de mult, care-l înfățișa pe bunicul său, „Superior Dosset", cu obrajii ușor colorați în roz ; Soames îl privi îndelung. Bărbia celui care pusese bazele clanului Forsyte era așezată confortabil între

vîrfurile îndepărtate ale unui guler de modă veche; ochii, cu pleoapele de jos umflate, aveau o culoare deschisă, iar privirea lor era ageră şi cam glumeaţă; favoriţii erau cărunţi, iar gura parcă era făcută să înghită multă mîncare; redingota demodată era din stofă fină iar mîinile arătau ca acelea ale unui om de afaceri. Într-un cuvînt — un bărbat masiv, cu oarecare forţă şi plin de caracter! Trecuseră aproape o sută de ani de cînd fusese făcut dagherotipul, totuşi, după specimenul de adineauri, blazat şi nepricopsit, era reconfortant să priveşti un om plin de caracter. Soames se gîndi că i-ar face plăcere să vadă locul unde se născuse şi crescuse bătrînul, înainte de a-şi croi un drum în lume, pe la sfîrşitul secolului al optsprezecelea, înainte de a clădi casa Forsyte. Va merge cu Riggs, iar dacă Fleur nu va dori să-l însoţească... cu atît mai bine! Poate că ar plictisi-o! Rădăcinile nu însemnau nimic pentru cei tineri. El, însă, se va duce să vadă locul de unde-şi trage obîrşia neamul Forsyte — şi asta atîta timp cît mai ţine vremea frumoasă. Dar, înainte de a pleca, trebuie să pună la punct chestiunea cu bătrînul Gradman. După întîmplarea cu Stainford, o să-i facă bine să-l vadă pe bătrîn. El nu pleacă niciodată de la birou pînă la ora cinci şi jumătate. Puse la loc dagherotipul şi ieşi. Luă un taxi pînă la Poultry şi pe drum reflectă. Cît era de greu să te pui la adăpost, de vreme ce oricînd îţi pot ieşi în cale indivizi de teapa lui Elderson şi Stainford! Şi apoi, starea ţării... n-apuca bine să iasă dintr-o încurcătură şi intra în alta; greva cărbunelui va înceta cînd oamenii vor simţi greutăţile iernii, dar va apare altceva — vreun război, tulburări sau cine ştie ce. Iar Fleur... Fleur avea o avere de cincizeci de mii de lire. Nu cumva greşise dîndu-i atîta independenţă? Şi totuşi, avusese întotdeauna oroare de gîndul de a o domina prin bani. Orice-ar fi făcut Fleur, era singurul său copil şi — s-ar putea spune — singura lui iubire. Dacă ea nu se putea purta cum se cade de dragul copilului şi al tatălui ei, fără a vorbi de soţul ei... el n-o putea aduce pe calea cea bună ameninţînd-o cu dezmoştenirea sau alte asemenea! În orice caz, avea impresia că lucrurile mergeau mai bine... poate se înşela.

În City începuse să se stingă viaţa zilei. Funcţionarii fugeau ca iepurii... Soames era gata să facă prinsoare că dimineaţa nu veneau în aceeaşi goană... da, slab se muncea în ziua

de azi ! Lucrul începe la ora zece în loc de nouă, cum începea în trecut și se isprăvește la cinci în loc de șase. Totuși, datorită telefonului și altor invenții, poate că realizările sînt aceleași ca și în trecut ; iar oamenii nu mai beau atîta bere și sherry și nu mai mănîncă atîtea costițe ca pe vremuri... Comparîndu-l pe bătrînul al cărui portret îl privise mai adineauri cu acești oameni slabi, cu capete înguste, cu priviri nervoase, speriate de parcă își investiseră capitalul în viață și acum constatau că acțiunile erau în scădere, ești nevoit să admiți că, în general, rasa a decăzut. Pe stradă nu se vedea nici o redingotă, nici un țilindru de mătase... Soames și-l așeză mai bine pe al lui, coborî din taxi în străduța din Poultry, pe care o cunoștea atît de bine, și intră în birourile „Cuthcott, Kingson și Forsyte".

Bătrînul Gradman era încă în birou ; își scosese haina de lucru și stătea cu spatele lat și încovoiat spre ușa.

— Ah ! Domnul Soames ! Tocmai plecam. Iertați-mă pînă-mi pun haina.

Judecînd după croială, redingota era de prin anul 1901

— În ultima vreme, plec pe la ora cinci și jumătate. De obicei, nu prea e mult de lucru. Îmi place să dorm puțin înainte de cină. Mă bucur că vă văd, veniți atît de rar pe aici.

— Da, zise Soames. Nu vin des, dar m-am gîndit... Dacă i s-ar întîmpla ceva unuia dintre noi doi, toate treburile noastre s-ar duce de rîpă, Gradman.

— Ah ! Mai bine să nu ne gîndim la așa ceva !

— Trebuie să ne gîndim ; nici dumneata și nici eu nu mai sîntem tineri.

— Eu nu mai sînt pui, ce-i drept, dar dumneavoastră, domnule Soames, nu puteți vorbi despre bătrînețe.

— Am șaptezeci și unu de ani.

— Doamne, Doamne ! Parcă ieri v-am condus la școală la Slough. Îmi aduc mai bine aminte de cele întîmplate atunci decît de cele ce s-au întîmplat ieri.

— Așa pățesc și eu, Gradman ; ăsta-i semn de bătrînețe. Îți mai aduci aminte de tînărul care venise aici să-mi vorbească despre Elderson ?

— Ah, da ! un tînăr simpatic, îl chema Buttermilk sau așa ceva.

— Butterfield. Fi bine, vreau să-l aduc aici, să lucreze sub îndrumarea dumitale, și aș dori să-l introduci în toate chestiunile noastre.

Bătrînul Gradman rămase nemișcat; chipul său, încadrat de barbă și de părul cărunt, era cu desăvîrșire lipsit de expresie. Soames continuă în grabă.

Este o măsură de precauție. Poate că, într-o bună zi, ai să vrei să te retragi.

Gradman își ridică cu greu mîna și spuse:

Eu sper că moartea să mă găsească muncind.

— Cum dorești, domnule Gradman. Rămîi așa cum ai fost întotdeauna, cu deplina răspundere; dar vei avea un om pe care să te poți bizui dacă te simți rău sau vrei să-ți iei un concediu sau, în fine, dacă survine ceva.

Prefer să n-am pe nimeni, domnule Soames. Un tînăr, în biroul acesta, m-ar...

E om de treabă, Gradman. Și, din anumite motive, îmi este obligat mie și ginerelui meu. N-o să te supere de fel. Știi prea bine că nimeni dintre noi nu trăiește o veșnicie.

Fața bătrînului Gradman se zbîrci în mod ciudat și glasul îi deveni mai răgușit ca de obicei.

Cred că ar însemna să cobim. Eu pot duce singur munca, domnule Soames.

— Oh! Știu prea bine ce simți, zise Soames. Eu trec prin aceleași stări, Gradman, dar timpul nu stă în loc pentru nimeni și trebuie să ne gîndim la viitor.

Din desișul bărbii lui Gradman scăpă un suspin.

— Bine, domnule Soames. Dacă ați hotărît, n-are rost să mai vorbim, dar mie nu-mi place.

— Am să te duc cu mașina pînă în stație.

— Vă mulțumesc, prefer să merg pe jos îmi place să iau aer. Trebuie să încui sertarele.

Simțind că bătrînul avea de zăvorît nu numai sertare ci și sentimente, Soames ieși.

Ce om credincios! Chiar acum ar trebui să treacă pe la Polkingford pentru a cumpăra un obiect de argint.

Soames se opri îngîndurat în marele magazin, atît de ticsit cu aur și argint, încît dădea impresia că nu se vinde nimic. Voia să cumpere un obiect masiv, nu unul artistic sau elegant. Desigur că bătrînul Gradman nu bea *punch*... e bisericos!

Ce-ar fi dacă i-ar cumpăra cămilele acelea de argint aurit, cu cîte două cocoaşe din care iese cîte un sfeşnic ? Între cocoaşe s-ar putea grava : *„Lui Joseph Gradman, în semn de recunoştinţă din partea familiei Forsyte"*. Dar Gradman locuia prin apropierea grădinii zoologice. Hm ! Cămile... Nu ! Mai bine o cupă. Chiar dacă nu bea *punch*, poate pune într-însa petale de trandafiri sau flori.

— Aş vrea o cupă, zise Soames, ceva foarte bun.

— Da, domnule, cred că avem exact ceea ce doriţi.

Întotdeauna aveau exact ceea ce doreşte clientul.

— Ce părere aveţi despre aceasta ! Argint masiv. Forma e foarte pură.

— Pură ! zise Soames. N-aş vrea să mi-o dăruiască cineva

— Bine, domnule, poate că nu este exact ceea ce doriţi. Poftim alta, o cupă mică dar frumoasă.

— Nu, nu. Vreau ceva simplu şi solid; să aibă un volum de vreo cinci litri.

— Domnule Bankwait... vino, te rog, un moment. Domnul doreşte o cupă de modă veche.

— Da, domnule, cred că avem întocmai ceea ce doriţi

Soames scoase un sunet nedefinit.

— În ziua de azi nu ni se mai cer vase de modă veche, dar avem în comision unul foarte, foarte frumos, din familia Rexborough.

— Cu emblema ? întrebă Soames. Nu este ceea ce caut, Trebuie să fie nou şi, în orice caz, fără emblemă.

— Oh ! Atunci aceasta corespunde cerinţelor dumneavoastră.

— Doamne, Doamne ! zise Soames şi, ridicînd umbrela, arătă spre raftul din cealaltă parte. Ce este obiectul acela ?

Vînzătorul îi aduse obiectul cu un aer uşor ofensat. Era un vas mare de argint, aşezat pe o bază mai lată. Soames îl ciocăni cu degetul.

— Argint pur, după cum vedeţi, desenul de pe margini este foarte fin ; linia este discretă, iar în interior vasul este aurit cu aur de cea mai bună calitate. Cred că este exact ceea ce doriţi.

— S-ar putea. Ce preţ are ?

Vînzătorul examină un semn cabalistic.

— Treizeci şi cinci de lire, domnule.

— Destul de mult, zise Soames. Piesa era de bun gust și nu va face de rușine familia Forsyte, dar Soames nu știa dacă va fi pe placul bătrînului Gradman. Am s-o iau, îi spuse vînzătorului. Vă rog să gravați pe ea următoarele cuvinte... și le scrise pe o hîrtie. Apoi trimiteți obiectul la adresa următoare și nota la mine acasă. Aș dori să nu întîrziați prea mult.

— Foarte bine, domnule. Nu cumva doriți și pocalele acelea, sînt perfecte în genul lor.

— Nu mai doresc nimic ! zise Soames. Bună seara !

Apoi, după ce-i întinse vînzătorului cartea sa de vizită, privi rece în jurul său și ieși. Scăpase de grijă !

Razele răzlețe ale soarelui de septembrie cădeau asupra lui, în timp ce se îndrepta spre apus, prin Piccadilly, către Green Park. Zilele acestea călduroase de toamnă erau foarte plăcute. Nu era nici cald nici frig, iar platanii erau mai frumoși ca oricînd și gata de a-și schimba culoarea ; frumoși copaci, frumoasă formă ! Pășind prin iarbă, Soames simți dulceață în inimă. Niște pași iuți în urma lui îi atraseră atenția. Deodată, auzi pe cineva spunînd :

— Ah ! Forsyte ! Te duci, desigur, la ședința de la Michael ! Vrei să mergem împreună ?

Bătrînul Mont, sprinten și vorbăreț ca întotdeauna ! Făcură împreună drumul mai departe și Mont începu imediat :

— Ce părere ai despre toate aceste schimbări din Londra, Forsyte ? Îți mai aduci aminte de pantalonii largi în șolduri și strîmți la glezne, de crinoline... de Leech [1] în plină floare... Septembrie îți reîmprospătează amintirile...

— Totul e superficial, zise Soames.

— Superficial ? Uneori am și eu această impresie. Totuși, este o schimbare reală, care seamănă cu deosebirea dintre romanele lui Austen și Trollope [2] și scriitorii aceștia moderni. Parohiile au dispărut. Clasele ? Ele continuă să existe, dar împărțirea în clase este făcută de oameni nu de Dumnezeu, ca pe vremea lui Trollope.

[1] *John Leech* (1817–1864), celebru caricaturist englez ; a prins menii celebri ai zilei în atitudinile cele mai familiare.

[2] *Anthony Trollope* (1815–1882), romancier englez, autor al unor romane care înfățișează viața micilor orașe de provincie.

Soames strîmbă din nas. Tipul punea întotdeauna problemele în felul acesta !

— În ritmul în care evoluăm, în curînd nu vor mai exista de loc clase, îi spuse.

— Cred că te înșeli, Forsyte. Nu m-aș mira dacă ne-am întoarce din nou la cal !

— Ce are a face calul cu treaba aceasta ? mîrîi Soames.

— Ceea ce trebuie să ne intereseze pe noi, zise *sir* Lawrence învîrtindu-și bastonul în aer, este epoca de aur. Atunci va apărea din nou individualitatea. Și epoca de aur se apropie...

— Eu nu pricep nimic din ceea ce spui, zise Soames.

— Învățămîntul este accesibil tuturor ; femeile au drept la vot ; chiar și muncitorul are sau va avea în curînd propriul său automobil ; cartierele insalubre sînt condamnate la dispariție... grație dumitale, Forsyte ; distracțiile și ultimele știri pătrund în toate clasele ; Partidul Liberal este pe ducă ; comerțul liber este o sărbătoare plină de viață ; sportul este ieftin și la îndemîna oricui; dogma a primit o lovitură mortală, întocmai ca și greva generală ; cercetășia se dezvoltă în ritm rapid ; îmbrăcămintea este comodă ; părul e tuns scurt... toate acestea fac parte din epoca de aur.

— Dar ce au a face toate acestea cu calul ?

— Calul e un simbol, dragul meu Forsyte. Este cu neputință să standardizezi sau să socializezi calul. A început reacțiunea împotriva uniformității. Mai trebuie să treacă puțină vreme din epoca de aur și vom reîncepe să ne cultivăm sufletul și să mergem cu tandem-uri.

— Ce zgomot se aude ? zise Soames. Parcă e strigătul unui om deznădăjduit.

Sir Lawrence ridică sprînceana.

— Este aspiratorul de praf din Palatul Buckingham. Instrumentele acestea seamănă mult cu făpturile omenești.

Soames tuși enervat... tipul acesta nu poate fi serios ! Nu face nimic ! Foarte curînd va fi obligat să se schimbe. Dacă Fleur... ! Dar Soames refuza să se gîndească la acest „dacă".

— Ceea ce admir eu la englezi, spuse pe neașteptate *sir* Lawrence, este capacitatea lor de evoluție. Se ridică și coboară, ca fluxul mării, apoi se ridică din nou. Străinilor li se pare că se cufundă în nămol, dar poporul englez are continuitate și asta-i o mare calitate, Forsyte. Ce ai de gînd să faci cu tab-

lourile dumitale, după ce vei porni in „marea călătorie" Le lași națiunii ?

— Depinde cum se va purta cu mine. Dacă mi se vor fixa taxe de moștenire și mai mari, îmi voi revoca donația.

— Principiul strămoșilor noștri, da ? Serviciu voluntar, sau nici un fel de serviciu. Strămoșii noștri erau oameni de ispravă.

— Eu nu știu nimic despre ai dumitale, zise Soames. Ai mei n-au fost decît fermieri. Mîine vreau să plec să-i vizitez, adăugă Soames pe un ton sfidător.

— Splendid ! Sper să-i găsești acasă.

— Am întîrziat, zise Soames, uitîndu-se la fereastra sufrageriei de unde priveau spre stradă membrii comitetului. Este șase și jumătate ! Uite cît par de caraghioși !

— Noi toți le părem altora caraghioși, numai nouă înșine nu, îi zise *sir* Lawrence, urmîndu-l în casă. Acesta este principiul primordial al existenței.

Capitolul VII

MÎINE

Fleur îi întîmpină în hol. După ce-l lăsase pe Jon la Dorking, se întorsese cu maximum de viteză acasă, pentru a da impresia că bunăstarea mahalalelor este unica ei preocupare. Sir Wilfred vorbea despre potîrnichi ; prezida episcopul. Fleur se apropie de bufet și, în timp ce Michael citea procesele verbale, începu să toarne ceaiul. Episcopul, *sir* Godfrey Bedwin, domnul Montross, socrul ei și ea însăși beau ceai chinezesc ; sir Timothy bea *whisky* cu sifon ; Michael nu lua nimic, iar marchizul, Hilary și tatăl ei beau ceai indian. Fiecare din trei susținea ca ceilalți își ruinează digestia. Tatăl ei îi spunea întotdeauna că ea bea ceai chinezesc numai pentru că era la modă... altfel ar fi fost cu neputință să-i placă. În timp ce le servea băuturile respective, Fleur se întreba ce-ar zice acești oameni dac-ar ști ce se petrece în sufletul ei. Mîine, Jon pozează pentru ultima oară, iar ea trebuie să dea „marea lovitură" ! Mîine, pe vremea aceasta, nu va mai exista nimic din stăpînirea de sine pe care și-o impusese timp de două luni, de cînd dansase cu el la Nettlefold. Mîine, la ora aceasta, va cere ceea ce i se cuvine. Ideea că pentru ceea ce dorea trebuia consimțămîntul ambelor părți, n-o tulbura. Avea încrederea unei femei frumoase și îndrăgostite. Ceea ce voia se va împlini și nimeni nu trebuie să afle ! Oferind ceștile, Fleur zîmbea cu milă, gîndindu-se la ignoranța acestor bătrîni înțelepți. Nu vor afla — nici ei, nici altcineva și, mai ales, nu va afla tînărul Michael, care o ținuse în brațe noaptea trecută. Apoi, gîndindu-se la cel care n-o ținuse încă în brațe, își luă ceașca de ceai și carnetul de notițe și se așeză într-un fotoliu, aproape de cămin. Inima îi bătea tare, iar în fața ochi-

lor pe jumătate închiși îi apăru chipul lui Jon, întors spre ea din ușa gării. Împlinirea! Asemenea lui Jacob din Biblie, slujise și ea șapte ani... pentru împlinirea iubirii ei... șapte ani lungi și grei! Și în timp ce ședea ascultînd glasul monoton al episcopului și al lui *sir* Godfrey, exclamațiile lui *sir* Timothy și observațiile scurte și prudente ale tatălui ei, elementul clarvăzător, precis și neșovăielnic, adus în firea ei prin sîngele francez, desăvîrșea în tăcere mecanismul vieții ascunse ce va începe mîine, după ce vor fi mîncat din fructul oprit. Viața ascunsă era sigură, atîta vreme cît nu existau șovăiala, frica, mofturile inutile și remușcările! Era atît de convinsă de acest lucru, de parcă avusese cel puțin o duzină de legături ascunse. Ea singură va face totul... Jon nu trebuie să se ocupe de nimic. Și nimeni nu trebuie să afle!

— Fleur, vrei să notezi?

— Da.

— Și scrise pe carnetul ei: „Să-l întreb pe Michael ce trebuia să notez".

— Doamnă Mont!

— Da, *sir* Timothy.

— N-ați putea organiza pentru noi un... un nu știu cum îi ziceți?

— Un matineu?

— Nu, nu... niște vînzări alandala, nu știu cum le zice.

— Un bazar. O, desigur! îi răspunse Fleur, în timp ce în sinea ei judeca:

Cu cît va organiza mai multe opere de binefacere, cu atît va avea o reputație mai bună și mai multă libertate; cu atît mai mult își va merita viața ei ascunsă și se va putea bucura de ea, cu toată ironia cuvenită!

Luă cuvîntul Hilary. „Ce-ar zice, dacă ar ști?" se întrebă Fleur.

— Eu cred, totuși, că ar trebui să organizăm un matineu, Fleur. Publicul este atît de binevoitor, încît e întotdeauna dispus să plătească o guinee pentru a merge la un spectacol, cu toate că majoritatea oamenilor ar plăti oricînd o guinee pentru a fi scutiți de această plăcere. Ce părere are episcopul?

— În orice caz, un matineu.

— Matineurile sînt îngrozitoare!

— Nu găsesc, domnule Forsyte, dacă reprezentăm o piesă bună. Ceva demodat... de pildă, o piesă a lui L.S.D. Aceasta ne-ar face reclamă. Ce părere aveţi, marchize ?

— Nepoata mea, Marjorie, v-ar putea organiza matineul. Cred că i-ar face bine.

— Hm. Dacă-l organizează dînsa, nu va fi o piesă demodată.

În timp ce vorbea, Soames se întoarse cu faţa spre Fleur, care-şi zicea : Bine ar fi dacă tatăl ei ar şti cît de profund uitase ea de povestea aceea cu Marjorie ; cît de măruntă i se părea azi marea supărare din trecut.

— Domnule Montross, aveţi la dispoziţie un teatru ?

— Pot face rost, domnule Charwell.

— Foarte bine ! Atunci, dumneavoastră, marchizul şi nepotul meu veţi avea bunătatea să vă ocupaţi de această acţiune. Fleur, spune-ne cum merge Casa de odihnă.

— Perfect, unchiule Hilary. Toate locurile sînt ocupate. Fetele sînt delicioase.

— Îmi închipui cît sînt de năstruşnice. Nu-i aşa ?

— Oh, nu, *sir* Timothy ; sînt de o disciplină exemplară.

Ce-ar fi dacă bătrînul gentleman ar putea-o vedea mai bine pe „exemplara doamnă" care le conducea !

— Atunci, am isprăvit. Dacă nu mai este nimic pe ordinea de zi, domnule preşedinte, îmi daţi voie să mă retrag. Am întîlnire cu un american, pentru a vorbi despre furnici. După părerea mea, nu-i scuturăm destul de tare pe proprietarii de mahalale. Noapte bună tuturor !

Fleur îi făcu semn lui Michael să rămînă pe loc iar ea se ridică şi-l conduse pe *sir* Timothy.

— Care este umbrela dumneavoastră, *sir* Timothy ?

— Nu ştiu ; cea care arată cel mai bine. Dacă organizaţi un bazar, doamnă Mont, v-aş ruga să-l vindeţi pe episcop. Nu pot suferi oamenii care vorbesc de parcă ar avea o găluşcă în gură, darămite cînd mai ocupă şi locul de preşedinte.

Fleur zîmbi, iar bătrînul o salută galeş cu pălăria. Toţi o salutau galeş... iar ei îi făcea plăcere ! Oare, cum ar saluta-o dacă ar şti... ? Printre pomii din parcul scuarului plutea amurgul, luminile se aprindeau... ce noroc că vremea e atît de frumoasă... caldă şi fără ploaie ! Fleur se opri în uşă, respirînd adînc. Mîine, la ora aceasta, spera să fie o femeie infidelă !

Dar nu va fi mai necinstită decît fusese pînă atunci prin tainica dorință a inimii ei.

„Mă bucur că Kit este la *The Shelter*, își zise. *El* nu trebuie să afle niciodată, nimeni nu trebuie să afle ! Nu se va schimba nimic... schimbarea nu se va produce decît în sufletul ei și al lui Jon. Forța vieții va rupe zăgazurile și-și va croi drum, dînd naștere unui mic pîrîu ascuns, care va curge... ah, încotro ? Dar ce importanță ar putea avea orientarea lui ?

— Dragul meu Mont, din punct de vedere material, cinstea n-a fost niciodată cea mai bună politică. Cinstea e un sentiment specific epocii victoriene. Victorienii erau admirabili atunci cînd încercau să descopere cuadratura cercului !

Dc acord, marchize, de acord ; ei se puteau gîndi mai bine decît oricine la ceea ce doreau. În anii grași e ușor !

În spatele ei, în hol, stăteau doi bătrîni uscați și veștejiți. Fleur se întoarse spre ei, zîmbind.

— Scumpa mea doamnă, aerul de seară... să nu răciți !

— Nu, *sir*, mulțumesc, toată sînt numai flăcări !

— Ce plăcut trebuie să fie !

— Pot să vă duc în automobil, marchize ?

— Mulțumesc, domnule Montross. Aș vrea să am și eu un automobil. Ai același drum cu noi, Mont ? Cunoști cîntecul, domnule Montross : *Să mergem cu toții la Alice ?* Pare să-l fi fascinat pe lăptarul meu. Adeseori mă întreb, cum o fi arătînd Alice a lui ? Mi se pare că nu e tocmai o persoană cumsecade. Noapte bună, doamnă Mont. Ce frumoasă casă aveți !

— Noapte bună, *sir !*

Fleur îi întinse mîna marchizului, apoi „morsei" și la urmă socrului ei.

— Kit e bine, Fleur ?

— Foarte bine.

— Noapte bună, draga mea.

Draga lui... mama nepotului său ! „Mîine, mîine și iar mîine !"

O pătură fu întinsă peste picioarele bătrînilor, portiera se închise iar automobilul porni lin și în tăcere ! Iarăși voci :

— Dorești un taxi, unchiule Hilary ?

— Nu, mulțumesc, Michael. Episcopul dorește să meargă pe jos, ca și mine.

— Atunci vă conduc pînă la colț. Veniți cu noi, *sir* Godfrey ? La revedere, iubito. Tatăl tău rămîne la cina. Eu mă întorc de la bătrînul Blythe pe la ora zece.

Animalele ieșeau cîte patru !

Nu sta în ușă, ai să răcești ! auzi glasul tatălui ei. Era singurul de ai cărui ochi se temea. Așadar, trebuie să-și pună masca.

Ce-ai făcut azi, tată dragă ? Vino în salon — imediat ne așezăm la masă.

— Cum merge portretul tău ? Oare, individul acela are grijă să nu exagereze ? Cred că ar fi mai bine să trec și eu să văd ce-a făcut.

— Încă nu, dragul meu. E foarte susceptibil.

— Toți pictorii sînt la fel. Am de gînd să plec mîine să văd locul de baștină al neamului Forsyte. Tu nu-ți poți lua un concediu să vii cu mine, nu-i așa ?

Fleur îl ascultă, ascunzîndu-și ușurarea.

— Cît timp lipsești, tată dragă ?

— Peste trei zile sînt acasă. Nu sînt nici trei sute de kilometri dus și-ntors.

— Mă tem că l-ar scoate din fire pe pictor.

— Prevedeam că nu ții să vii. E drept că nu se află pe acolo nici un personaj renumit. Dar de mult mă pregătesc să merg, și acum vremea e frumoasă...

— Sînt convinsă c-o să fie extrem de interesant : cînd te întorci, trebuie să-mi povestești totul cu de-amănuntul. Dar tocmai acum sînt foarte ocupată cu portretul și cu Casa de odihnă.

— Bine, atunci am să trec să te iau la sfîrșitul săptămînii. Mama ta a plecat la niște prieteni... toată ziua nu fac altceva decît joacă *bridge* ; rămîne acolo pînă luni. Pe tine te-aș vrea mereu lîngă mine, după cum știi, adăugă Soames cu simplitate.

Iar Fleur, pentru a se feri de ochii lui, se ridică.

— Mă duc în goană să mă schimb. Nu știu de ce, dar, după ședințele Comitetului pentru asanarea cartierelor insalubre, mă simt întotdeauna murdară.

— Pierdere de vreme, zise Soames. Întotdeauna vor exista mahalale. Atîta doar că voi doi aveți ocupație !

— Da, Michael e încîntat.

— *Sir* Timothy e un bătrîn țicnit ! zise Soames, îndreptîndu-se spre tabloul de Fragonard. Am atîrnat în galeria mea

tabloul lui Morland. Marchizul e simpatic. Cred că știi c-am hotărît să donez tablourile mele națiunii ? Voi n-aveți ce face cu ele. Într-o bună zi, voi veți locui în casa aceea de la Lippinghall, și acolo tablourile n-au nici un rost. Acolo nu se potrivesc decît strămoși, coarne de cerb și cai. Pf !

Viață ascunsă și Lippinghall ! Aceasta se va întîmpla tîrziu, foarte tîrziu !

— Oh ! Bart o să trăiască o veșnicie !

— Hm, da ! E încă destul de vioi. Du-te repede sus.

În timp ce-și curăța obrazul pentru a se pudra din nou, Fleur gîndi : „Dragul de el ! Slavă Domnului, tata va fi departe !"

Acum, după ce luase hotărîrea, îi era relativ ușor să se prefacă, să apară cu fața proaspăt pudrată, zîmbitoare și senină, peste porțelanurile de Chelsea cu care era așternută masa.

— Unde ai de gînd să-ți atîrni portretul după ce va fi gata ? întrebă Soames.

— Unde ? Doar e al tău, tată dragă !

— Al meu ? Da, bineînțeles ! Totuși, ai să-l atîrni aici, Michael o să vrea să-l aibă în casă.

Michael... care nu știe nimic ! Fleur simți un junghi în inimă.

Dar nu face nimic ! Ea va fi tot atît de bună cu el, cum fusese și pînă acum. Nici un fel de șovăială demodată !

— Îți mulțumesc, tată dragă. Sper că Michael va dori să-l pună în salon. Portretul este în aur și argint, în costumul meu, „Nebunia".

— Îmi aduc aminte de el, zise Soames, are clopoței.

— Cred că partea aceasta a tabloului este foarte reușită.

— Ce spui ? Fața nu ți-a prins-o ?

— Poate că da, dar nu sînt prea încîntată.

După ședința din dimineața aceleiași zile, portretul o pusese pe gînduri. Fața ei avea o expresie de aviditate, de parcă Rafaelitul intuise hotărîrea ce se cristaliza în ea.

— Dacă nu te-a prins bine, nu iau portretul, îi spuse Soames.

Fleur zîmbi. În acest caz, Rafaelitul ar avea oarecari obiecțiuni.

— Oh ! Sper să fie foarte bun pînă la urmă. Am impresia că nimeni nu crede că propriul său portret este admirabil.

— Nu știu, zise Soames, nu mi s-a făcut niciodată portretul.

— Ar fi bine să-ți comanzi și tu unul.

— Pierdere de vreme! A expediat portretul acelei femei? Fleur nu clipi.

— Soția lui Jon Forsyte? Oh, da... de mult.

Se aștepta să-i spună: „Ai văzut pe vreunul dintre ei?" Dar Soames tăcu. Tăcerea lui Soames o tulbură mai mult decît dacă i-ar fi pus această întrebare.

— Azi am primit vizita vărului tău Val.

Lui Fleur i se opri inima în loc. Să fi vorbit ceva?

— Cineva i-a falsificat semnătura.

Uf! Slavă Domnului!

— Unii oameni sînt cu desăvîrșire lipsiți de simț moral, continuă Soames. Printr-o mișcare involuntară, umerii ei albi tresăriră, dar Soames nu observă. Nu știu unde a dispărut cinstea elementară.

— Astă-seară l-am auzit pe marchiz spunînd că principiul „cinstea este cea mai bună politică" a fost bun pentru epoca victoriană.

— Este cu zece ani mai bătrîn decît mine și nu știu de unde are asemenea idei. În ziua de azi, totul e cu susu-n jos.

— Dar dacă este într-adevăr cea mai bună „politică", înseamnă că n-a fost niciodată determinată de virtute, nu-i așa? Soames aruncă o privire pătrunzătoare spre chipul zîmbitor al lui Fleur.

— De ce nu?

— Oh, nu știu. Potîrnichi de la Lippinghall, tată dragă! Soames strîmbă din nas.

— Nu sînt destul de fezandate. O potîrniche trebuie să aibă gust, nu glumă.

— Știu. I-am spus bucătăresei, dar ea are părerile ei proprii.

— Iar sosul ar trebui să aibă mai multă ceapă. Da, victorianism! Probabil că marchizul mă socotește victorian!

— Vrei să spui că nu ești, tată dragă? Ai trăit patruzeci și șase de ani sub domnia reginei Victoria.

— Am trăit douăzeci și cinci fără ea și sper să mai trăiesc cîțiva.

— Mulți, mulți, zise Fleur încet.

— Prea mult nu pot spera.

— Ba da ! Şi mă bucur că nu socoteşti printre victorieni, mie nu-mi plac. Purtau prea multe veşminte.

— Cred că te înşeli.

— În orice caz, mîine te vei plimba printre strămoşii tăi din vremea regelui George.

— Da, zise Soames. Am auzit că se află pe acolo un cimitir Şi fiindcă veni vorba... am cumpărat un colţ din cimitirul de la Mappledurham. Pentru mine e la fel de bun ca orice alt loc. Cred că mama ta va dori să fie înmormîntată în Franţa.

— Serveşte-i domnului Forsyte nişte *sherry*, Coaker.

Soames mirosi prelung băutura.

Sticla aceasta este de la bunicul tău. El a trăit nouăzeci de ani.

Dacă ea şi Jon vor apuca nouăzeci de ani... tot nu va afla nimeni ?... La ora zece, Fleur se despărţi de tatăl ei, atingîndu-i uşor nasul cu buzele.

— Sînt ostenită, tată dragă, şi tu vei avea mîine o zi grea. Noapte bună !

Slavă Domnului că mîine, tatăl ei va fi printre strămoşii săi !

Capitolul VIII

FRUCTUL OPRIT

Pe șoseaua laterală ce leagă ferma lui Gage cu crîngul de la Robin Hill, Fleur opri brusc automobilul și spuse :

— Dragă Jon, am o idee ! Haide să coborîm și să intrăm în pădurice. Proprietarul e în Scoția. Jon nu se mișcă, iar Fleur continuă : Acum portretul tău e gata și o să treacă multă vreme pînă cînd te voi revedea.

Jon coborî, iar Fleur deschise portița ce dădea spre potecă. După ce intrară, se opriră un moment ciulind urechile, ca nu cumva să fie surprinși încălcînd o proprietate străină. Frumoasa după-amiază de septembrie se stingea în grabă. Ultima ședință la pictor durase mult și era tîrziu ; iar în păduricea de molift și mesteacăn amurgul se adîncea. Fleur își strecură mîna sub brațul lui Jon.

— Ascultă ! Ce liniște ! Am senzația că n-au trecut șapte ani. Tu n-ai vrea să fie așa, Jon ? Să fim din nou copii în pădure !

Jon îi răspunse pe un ton morocănos :

— N-are rost să privești în urmă... lucrurile se întîmplă așa cum trebuie să se întîmple.

— Păsările se duc la culcare. Pe vremuri existau pe aici bufnițe ?

Da. Sper să auzim una numaidecît.

— Ce frumos miroase !

— Miros de pomi și grajduri !

— Vanilie și fîn, după cum spun poeții. Vacile sînt aproape?

— Da.

— Atunci să nu mergem mai departe.

— Aici este trunchiul de odinioară, zise Jon. hai să ne aşezăm şi să aşteptăm pînă ţipă o bufniţă.

Se aşezară unul lîngă altul pe trunchiul bătrîn.

— N-a căzut roua, zise Fleur. Cred că în curînd se schimbă vremea. Îmi place mirosul de secetă.

— Mie-mi place mirosul de ploaie.

— Nouă nu ne place niciodată acelaşi lucru, Jon. Şi totuşi... ne-am iubit. Fleur avu senzaţia că braţul lui Jon tremura.

— Bate bătrînul nostru ceas ! E îngrozitor de tîrziu, Fleur ! Ascultă ! Bufniţa !

Strigătul bufniţei ajungea pînă la ei prin frunzişul rar al pomilor ; era înspăimîntător de aproape. Fleur se ridică :

— Hai să vedem, nu putem da de ea ?

Apoi, îndepărtîndu-se de trunchi, zise :

— Nu vii şi tu ? Hai să hoinărim puţin, Jon.

Jon se ridică şi merse alături de ea printre pomi.

— Pe aici am venit... nu-i aşa ? Ce iute s-a întunecat ! Uită-te, Jon, mestecenii sînt încă albi. Îmi plac mult. Fleur puse mîna pe trunchiul unui mesteacăn. E neted ca pielea, Jon. Apoi, aplecîndu-se, îşi lipi obrazul de pom. Ia te uită : pune mîna pe obrazul meu, apoi pe scoarţa pomului. N-ai să simţi nici o deosebire, doar că obrazul meu e mai cald.

Jon ridică mîna. Fleur întoarse capul şi i-o atinse cu buzele.

— Jon... sărută-mă, numai o dată.

— Ştii prea bine, Fleur, că nu te pot săruta „numai o dată".

— Atunci sărută-mă mereu, Jon.

— Nu, nu ! Nu, nu !

— Lucrurile se întîmplă aşa cum trebuie să se întîmple... sînt vorbele tale.

— Fleur... te rog ! Nu pot suporta !

Fleur rîse încet şi blînd.

— Nici nu vreau să suporţi. Şapte ani am aşteptat clipa aceasta. Nu ! Nu-ţi acoperi faţa ! Uită-te la mine ! Iau totul asupra mea. Femeia te-a ispitit. Dar tu, Jon, tu ai fost întotdeauna al meu. Aşa ! Aşa e mai bine, îţi pot vedea ochii. Sărmanul Jon ! Acum sărută-mă !

În timpul acestei sărutări prelungi, Fleur avu senzaţia că-şi pierduse cunoştinţa ; nu-şi dădea seama dacă ochii lui Jon erau deschişi sau închişi ca ai ei. Bufniţa strigă din nou.

Jon își smulse buzele de pe gura lui Fleur și rămase în brațele ei, tremurînd ca un cal speriat.

Cu buzele lipite de urechea lui, Fleur îi șoptea :

— Nu-i nimic, Jon ; nu-i nimic.

Fleur auzi cum Jon își ține răsuflarea, dar buzele ei calde continuau în șoaptă :

— Ia-mă în brațe, Jon ! Ia-mă în brațe !

Lumina zilei se stinse cu desăvîrșire ; printre crengile întunecate ale pomilor apăruseră stelele, iar jos în vale, spre răsărit, acolo unde se înălța povîrnișul crîngului, o lumină vagă se ivea tremurînd printre pomi... răsărea luna. Un foșnet întrerupse tăcerea, se opri, apoi începu din nou. Fleur se lipi de el, mai strîns... și mai strîns.

— Nu aici, Fleur ! Nu aici ! Nu pot... nu vreau...

— Ba da, Jon ; aici... acum ! Ești al meu.

Luna strălucea printre copaci cînd se așezară din nou unul lîngă altul pe trunchiul de odinioară.

Jon își lipise mîinile de frunte, iar Fleur nu-i putea vedea ochii.

— Nu va afla nimeni, Jon. Niciodată !

Luîndu-și mîinile de pe frunte, Jon o privi în față.

— Trebuie să-i spun.

— Jon !

— Trebuie !

— Nu-i poți spune fără voia mea și eu nu-ți îngădui.

— Ce-am făcut ? Oh, Fleur, ce-am făcut ?

— Așa ne-a fost scris. Cînd te mai văd, Jon ?

Jon sări în picioare.

— Niciodată, pînă nu va afla Anne. Niciodată, Fleur... niciodată ! Eu nu pot continua în taină !

Într-o clipă, Fleur se ridică. Rămaseră fiecare cu mîinile pe brațul celuilalt, de parcă se luptau unul cu altul. Apoi Jon se smuci de lîngă ea și fugi ca nebun în crîng.

Fleur rămase pe loc, tremurînd... nu îndrăznea să-l strige. Stătea înspăimîntată, așteptînd ca Jon să se întoarcă, dar el nu venea.

Deodată Fleur gemu, căzu în genunchi, apoi gemu din nou. Jon trebuie s-o audă și trebuie să se întoarcă ! N-o putea părăsi într-un asemenea moment... nu se poate !

— Jon !

Nici un zgomot. Fleur se ridică şi se opri, privind întunericul străbătut de lună. Bufniţa ţipa; iar Fleur, înspăimîntată, observă luna printre vîrfurile copacilor... semăna cu o fiinţă vie care o urmărea. Un hohot de plîns o înecă, apoi, tremurînd, începu să plîngă încet, ca un copil lovit. Se opri speriată şi ascultă... Nici un foşnet; nici un pas... nu se auzea strigînd nici o bufniţă... nici un zgomot... de departe răzbătea uruitul automobilelor de pe şoseaua ce ducea spre Londra. Oare, Jon se dusese la automobil, sau se ascundea de ea în crîngul plin de umbre?

— Jon! Jon!

Nici un răspuns! Fugi spre portiţă. Automobilul era acolo... gol! Se urcă în automobil şi se aşeză cu capul aplecat pe volan. Avea senzaţia că membrele îi erau amorţite. Ce însemna aceasta? Oare, fusese înfrîntă chiar în ceasul biruinţei?

Nu... nu se poate... Jon nu o putea părăsi astfel! În mod mecanic, aprinse farurile automobilului. Doi pietoni şi un biciclist trecură pe lîngă ea. Fleur stătea nemişcată, încremenită. Iată... împlinirea! Împlinirea pe care o visase! Cîteva clipe de pasiune delirantă, în goană, şi apoi...? La durerea şi consternarea ei se adăuga umilinţa că, după o clipă ca aceasta, Jon a putut fugi de ea aşa cum fugise, şi teama că-l pierduse cucerindu-l!

În cele din urmă, porni motorul şi plecă zdrobită, scrutînd şoseaua în nădejdea că l-ar putea găsi. Conducea foarte încet şi nu-şi pierdu nădejdea decît atunci cînd ajunse pe şoseaua ce ducea spre Dorking. Nici ea nu ştia cum condusese automobilul mai departe. I se păru că, brusc, viaţa se stinsese.

Capitolul IX

URMAREA

După ce fugi în crîng, Jon coti la stînga şi ieşi lîngă lac ; alergă iute peste cîmp, pînă la casă, ca şi cum aceasta ar mai fi fost casa lui. Clădirea cufundată în întuneric domina terasa şi pajiştea, ca o fantomă în lumina lunii. În dosul unui tufiş de *rhododendron*, unde, pe vremea cînd era copil, se jucase de-a v-aţi ascunselea sau urmărise cu arcul şi săgeata cîte o rădaşcă, se prăbuşi ; picioarele i se muiaseră cu desăvîrşire, iar obrajii de care îşi lipi pumnii îi ardeau. Ştiuse şi nu ştiuse că se va întîmpla astfel, visase şi nu visase niciodată o asemenea întîmplare copleşitoare, neaşteptată, nemiloasă ! „Aşa ne-a fost scris" ! îi spusese Fleur. Ea, poate avea scuze. dar el... el ce scuze avea ? Nu le găsea printre crengile de *rhododendron* luminate de lună. Dar faptul se consumase ! Cui aparţinea el acum ? Se ridică şi privi casa în care se născuse şi crescuse, în care se jucase ; părea a-i cere un răspuns. Clădirea albă şi întunecată semăna cu fantoma unei case pline de taine... „Şi eu nu-ţi îngădui să-i spui!"... „Cînd te mai văd, Jon ?" Asta însemna că Fleur voia să-i fie amant. Imposibil ! Singurul lucru absolut imposibil. El va aparţine uneia dintre ele... nu putea fi al amîndurora. Simţea că i se rupe fiecare fibră a fiinţei, dar ţinea morţiş la această idee. La adăpostul *rhododendronilor* care mărgineau pajiştea, se tîrî pînă ajunse la zidul moşiei, la zidul pe care se căţărase adeseori cînd era copil ; se căţără din nou şi sări pe şoseaua principală. Nu-l văzuse nimeni ; porni cu paşi grăbiţi. Simţea dorinţa mută şi confuză de a se întoarce la Wansdon, cu toate că nu ştia ce va face după ce va ajunge acolo. Se îndreptă spre Kingston.

În timpul celor două ore de drum cu un automobil închiriat, Jon se gîndi neîncetat. Oricum ar proceda într-ascuns, însemna să fie neleal față de una sau față de cealaltă. Profund tulburat de clipele pătimașe prin care trecuse, nu se putea lămuri cu el însuși ; și totuși... trebuia să ia o atitudine !

Pe la ora unsprezece, sosi la Wansdon ; coborî pe șosea și, dînd drumul șoferului, porni pe jos spre casă. Toată lumea se culcase, crezînd că rămăsese peste noapte la June, pentru a poza și a doua zi. Văzu lumina aprinsă în camera unde dormeau de obicei el și Anne; brusc, se simți rușinat de ceea ce făcuse și-l cuprinseră remușcările. Neavînd curajul s-o strige pe Anne pentru a-i deschide ușa, înconjură casa căutînd o modalitate de a intra pe furiș. În cele din urmă. descoperi o fereastră deschisă la o cameră de musafiri de la etaj ; își aduse o scară și cu ajutorul ei intră în casă. Această efracțiune nocturnă îi restabili oarecum calmul. Coborî în hol, ieși din casă pe ușa principală și duse scara la loc de unde o luase ; apoi intră din nou și urcă tiptil la etaj. Dar în fața camerei lor se opri. Pe sub .ușă nu se mai vedea dîra de lumină. Anne trebuie să fi adormit. Brusc, își dădu seama că n-avea curajul să intre. S-ar simți ca Iuda, dacă ar săruta-o. Își scoase ghetele, apoi, luîndu-le în mînă, coborî din nou la parter și intră în sufragerie. Cum de la prînz încoace nu băuse decît un ceai, își luă niște biscuiți și ceva de băut. Mica gustare îi schimbă dispoziția... nici un bărbat n-ar fi putut rezista sărutărilor lui Fleur, în crîngul acela luminat de lună... nici un bărbat ! Atunci, de ce trebuie să provoace suferință uneia sau celeilalte ? De ce n-ar respecta dorința lui Fleur ? Continuînd să fie în taină iubitul ei, Fleur n-ar suferi ; iar Anne, dacă n-ar ști, n-ar suferi nici ea ! Jon măsura camera ca un leopard în cușcă. Tot ceea ce era cinstit și înțelept în ființa lui respingea acest gînd. Omul nu putea rămîne bărbatul a două femei, cînd una dintre ele știa ! De altfel, Fleur n-ar răbda multă vreme o asemenea situație ! Apoi minciunile, subterfugiile... ! Și Michael Mont ! Ce băiat cumsecade ! Jon își dădea seama că-i făcuse destul rău pînă acum ! Nu ! Atitudine limpede într-un fel sau într-altul. Se opri în fața căminului și se sprijini cu brațele pe placa de piatră. Ce liniște ! Nu se auzea decît tictacul vechii pendule care aparținuse bunicului său : măsura timpului... timpul care vindecă totul, care face ca toate conflictele să pară mărunte, și duce oamenii și lucrurile spre dez-

nodămîntul dinainte stabilit. Pe cămin, în fața lui Jon, se afla o fotografie a bunicului său, bătrînul Jolyon, pe la vîrsta de optzeci de ani; era ultima imagine a chipului bătrîn: fruntea lată, mustața albă, obrajii supți, ochii cu privirea hotărîtă adînciți în orbite și bărbia puternică. Jon îl privi prelung! Fața cu ochii gravi părea a-i spune: „Alege-ți un drum și mergi pe el!" Jon se așeză la birou și scrise:

„Îmi pare rău c-am fugit astă-seară, dar așa a fost mai bine. Trebuia să gîndesc. M-am gîndit. Deocamdată nu sînt sigur decît de un singur lucru: Este imposibil să continuăm în taină. *Firește, pînă nu-mi dai voie, n-am să spun nici o vorbă despre cele petrecute. Dar, Fleur, atîta timp cît nu pot povesti totul, între noi nu mai poate fi nimic. Cred că nici tu nu dorești să fie altfel, nu-i așa? Te rog, răspunde-mi la oficiul poștal Nettlefold.*

Jon"

Închise plicul, îl adresă la Dorking și-și încălță ghetele: apoi ieși pe furiș din casă și duse scrisoarea la poștă. Cînd ajunse din nou acasă se simți atît de ostenit, încît se înfășură într-un pardesiu vechi și adormi într-un fotoliu. Razele lunii pătrundeau jucăușe printre perdelele pe jumătate deschise, pendula cea veche măsura timpul, iar Jon dormi fără vise.

Cînd se crăpă de ziuă, se trezi și se furișă în sala de baie; făcu o baie, se bărbieri fără zgomot și ieși pe o fereastră, pentru a nu lăsa în urma lui ușa principală neîncuiată. Porni prin rîpa ce trecea pe lîngă vechea carieră de calcar și urcă la deal, pe cărarea unde umblase cu Fleur acum șapte ani. Înainte de a primi răspunsul ei, nu știa cum să procedeze; atîta timp cît mintea nu i se limpezise, îi era groază să se uite în ochii lui Anne. Merse spre Chanctonbury Ring. Căzuse rouă multă: picăturile de apă se așterneau ca o pînză de păianjen peste iarba măruntă. Priveliștea era de o nespusă frumusețe, izolată și cufundată în pace sub razele soarelui ce răsărea. Frumusețea din jurul său îi sfîșia inima. Iubea dealurile acestea... ele aveau o armonie deosebită, pe care n-o întîlnise nicăieri în lume. Oare, cele petrecute însemnau că trebuie să le părăsească, să plece iarăși din Anglia... [illegible] părăsească totul și să trăiască alături de Fleur? Dacă ea vrea să

fie al ei, dacă hotărăște să declare pe față legătura lor, lui nu-i rămîne altceva de făcut. Astfel, Jon umbla cu o inimă chinuită cum nu și-ar fi închipuit că poate fi chinuită inima unui om. Apucă pe o potecă pentru a nu se întîlni cu caii scoși la antrenamentul de dimineață. Acest prim subterfugiu îl trezi la realitate : trebuie să ia imediat o hotărîre. Ce să facă pînă cînd primește răspunsul lui Fleur ? Acesta nu putea sosi la Nettlefold decît cel mai devreme seara sau a doua zi. Cu mare greutate hotărî să se întoarcă acasă la micul dejun și să le spună că, pierzînd trenul, intrase noaptea prin efracțiune în casă, pentru a nu-i trezi din somn.

Ziua aceea, plină de teamă și de grijă să nu-și trădeze frămîntarea, fu una dintre cele mai îngrozitoare zile din viața lui, cu atît mai mult cu cît era obsedat de certitudinea că Anne îi citea gîndurile. Avea impresia că amîndoi se urmăreau reciproc pe ascuns... era insuportabil ! După-amiază ceru un cal pentru a se duce la Green Hill Farm. Anunță că se va întoarce seara tîrziu. Porni călare spre Nettlefold și se opri la poștă. Îl aștepta telegrama :

„Trebuie să te văd. Mîine la amiază voi fi la Green Hill Farm. Vino neapărat. F."

Jon rupse telegrama și porni spre casă. Încă optsprezece ore de chin și încordare ! Există oare pe lume ceva mai rău decît nehotărîrea ? Călări încet, pentru a sta cît mai puțin acasă ; îi era groază de noapte. Pe drum, se opri la un han și mîncă ; apoi trecu și pe la Green Hill Farm, pentru a salva aparențele minciunii. Sosi acasă aproape la zece. Afară era lună plină.

— Ce noapte minunată ! spuse intrînd în salon.

Clarul de lună e fermecător, îi răspunse Holly.

Anne, care ședea lîngă foc, nici nu ridică privirea. „Știe, își zise Jon, știe ceva". Curînd după aceea, Anne spuse că îi este somn și se urcă în camera lor. Jon rămase jos, de vorbă cu Holly. Val plecase la Newmarket și nu se întorcea decît vineri. Se așezară de o parte și de alta a căminului. Privind fața îngîndurată și plină de farmec a surorii sale, Jon se simți ispitit să-i spună totul. Era atît de bună și înțeleaptă ! Pentru el ar fi fost o ușurare. Dar porunca lui Fleur îl oprea... nu era numai secretul lui.

— Cum merg lucrurile cu ferma, Jon ? V-ați învoit ?
— Am primit cîteva date cifrice noi ; la noapte am să le studiez.
— Abia aștept să se sfîrșească tratativele și să te știu definitiv aproape de noi. Aș fi foarte dezamăgită dacă nu v-ați așeza aici.
— Da, dar de data asta trebuie să mă gîndesc bine.
— Anne dorește mult să cumperi ferma aceasta. Ea nu prea stăruie, dar eu știu că ține mult. Casa este veche, dar încăpătoare.
— Nici eu nu doresc ceva mai bun, dar ferma trebuie să renteze.
— Acesta este adevăratul motiv, Jon ?
— De ce mă întrebi ?
— Credeam că poate, în adîncul sufletului, ai oarecare reticență la gîndul de a te așeza definitiv. Dar tu ești capul familiei, Jon... trebuie să te stabilești undeva.
— Capul familiei ?
— Da ! Fiul unic al unicului fiu al celui mai mare dintre fiii primului Jolyon..
— Frumos cap de familie ! zise Jon cu amărăciune.
— Da... un cap frumos, spuse Holly ridicîndu-se brusc de pe fotoliu. Apoi, aplecîndu-se, îl sărută în creștet. Domnul să te binecuvînteze ! Nu întîrzia prea mult. Anne e cam deprimată.

Jon stinse lampa și rămase ghemuit în fotoliul din fața căminului. Capul familiei ! I-a făcut cinste familiei ? Dar dacă... ! Ha ! Asta ar fi, într-adevăr, nemaipomenit ! Ce-ar zice bătrînul a cărui fotografie o privise în seara din ajun ? Ah, ce încurcătură ! In adîncul sufletului său, Jon era convins că Anne era mai potrivită pentru a-i fi tovarășă de viață : era convins că alături de ea putea trăi, munci și evolua mai bine decît lîngă Fleur. O clipă de nebunie, ce-și avea izvorul în trecut, îl copleșise împreună cu forța voinței lui Fleur de a-l avea și a-l păstra ! Se ridică, se duse la fereastră și dădu la o parte perdelele. Între cei doi ulmi, strălucea luna, misterioasă și puternică ; toată regiunea, pînă în vîrful dealurilor, părea că se mișcă în lumina ei. Cîtă frumusețe, cîtă liniște ! Deschise ușa și ieși. Umbra zdrențuită a unui ulm ajungea pînă aproape de picioarele lui, dîndu-i impresia că un lichid negru se revărsase pe iarba albită de lună. Din fereastra

camerei lor se vedea lumină. Trebuie să urce să dea ochi cu Anne! Nu fusese singur cu ea de cînd... ! Ar fi fost bine dacă ar fi luat o hotărîre! În clipa aceea, Jon își dădu seama că greșise, ascultînd pornirea lui de a fugi de Fleur. Ar fi trebuit să rămînă pe loc, să lămurească chiar atunci situația. Dar cine ar fi putut acționa cu mintea limpede, cînd simțea ceea ce simțise el? Se întoarse în ușă și se opri cu inima la gură. În cameră, între lumina focului și lumina lunii, stătea Anne! Zveltă, îmbrăcată într-un halat ușor, privea spre el. Jon închise ușa și trase perdeaua.

— Iartă-mă, scumpa mea, vezi să nu răcești... am ieșit să văd luna.

Anne se duse în cealaltă parte a căminului și se opri privindu-l.

— Jon, voi avea un copil.

— Tu... !

— Da. Nu ți-am spus în luna trecută pentru că voiam să fiu sigură.

— Anne!

Anne ridică mîna.

— Așteaptă un minut!

Jon își încleștă mîinile pe speteaza unui scaun; știa ce urmează.

— Între tine și Fleur s-a întîmplat ceva.

Jon își opri respirația și o privi; ochii ei întunecați, fermi, speriați, îl întîmpinară.

— S-a întîmplat totul, nu-i așa?

Jon lăsă capul pe piept.

— Ieri? Nu-mi da explicații, nu te scuza și n-o scuza nici pe ea. Vreau numai să știu ce înseamnă aceasta?

Fără a ridica privirea, Jon îi răspunse:

— Depinde de tine.

— De mine?

— Da. După ceea ce mi-ai spus adineauri. Oh, Anne! Pentru ce nu mi-ai spus mai devreme?

— Ai dreptate, am tăcut prea mult.

Jon înțelese sensul cuvintelor ei. Anne păstrase secretul pentru a avea o armă de apărare. Copleșit de remușcări, spuse:

— Iartă-mă, Anne... iartă-mă!

— Oh, Jon ! Nu știu...

Îți jur că n-am s-o revăd niciodată.

Jon ridică privirea și văzu că Anne căzuse în genunchi lîngă foc, cu mîna întinsă spre cămin, de parcă-i era frig. Se așeză lîngă ea, în genunchi, și-i spuse :

— Cred că cel mai crud lucru din lume este iubirea.

— Da.

Anne își acoperise ochii cu mîna și Jon avu impresia că trecuseră ore întregi de cînd ședea în genunchi, așteptînd o mișcare, un semn, o vorbă din partea ei. În cele din urmă, Anne lăsă mîna jos.

— Bine. A trecut. Dar, te rog, nu mă săruta... nu încă.

Capitolul X

FRUCTUL AMAR

Dimineața, cînd începu să-și vadă de treburi, Fleur reveni parcă la viață. Stînd printre florile de nalbă și floarea-soarelui din grădina Casei de odihnă, se gîndi cu luciditate și energie la trecut și viitor! Era natural ca Jon să fi fost foarte tulburat! Îl luase prin surprindere, ca o furtună! El era demodat, conștiincios și nu putea lua lucrurile ușor. Dar după ce-și trădase conștiința, Jon își va da seama că ceea ce se întîmplase era mult mai important decît ceea ce s-ar mai putea întîmpla de aici încolo. Primul pas era greu! El fusese întotdeauna al ei și ea a lui. Ea n-avea remușcări, atunci, pentru ce ar avea el, după ce se va dezmetici? Poate c-a fost mai bine că a fugit de lîngă ea, lui Jon îi trebuia timp pentru a-și da seama că n-are altă ieșire din situația în care se află. În ciuda emoțiilor prin care trecuse, Fleur rămase neclintită în hotărîrea luată. Acum Jon era al ei și nu putea trăda secretul lor atîta timp cît ea nu-i îngăduia. El trebuie să urmeze și va urma o singură cale secretul. Adulterul se săvîrșise.. o dată sau de mai multe ori, faptul nu mai avea importanță! Ah! Jon o să sufere pentru că și-a pierdut respectul față de sine însuși, dar ea îl va recompensa prin iubirea și înțelepciunea ei. Îl va ajuta să reușească în viață. Chiar lîngă fetișcana aceea adusă din America, Jon trebuie să aibă succes ca fermier, să devină o personalitate în provincia aceea și poate chiar în Anglia. Iar ea, Fleur, trebuie să fie prudența personificată, de dragul lui Jon, de dragul ei, al lui Michael, al lui Kit și al tatălui ei.

Fleur se întoarse în casă cu un buchet mare de flori de toamnă, printre care rămăsese o albină; voia să le așeze în

vaze. Pe masa din hol se aflau o mulțime de săculețe mărunte, pline cu buruieni; le pregătise soția îngrijitorului, pentru a le răspîndi prin camere, căci, după ce nu fusese locuită vreme de un an, casa era plină de molii. Fleur se grăbi să le pună prin sertare. Cu a doua poștă, primi scrisoarea lui Jon.

O citi și obrajii i se îmbujorară. Jon îi scrisese înainte de a se duce la culcare... se vede că era tulburat! Trebuie să-l vadă numaidecît — numaidecît! Luă automobilul, se duse într-un sat unde n-o cunoștea nimeni și trimise o telegramă la oficiul poștal Nettlefold. I se părea îngrozitor să mai aștepte o noapte! Dar își dădea seama că Jon nu putea lua telegrama decît seara sau a doua zi de dimineață.

Parcă niciodată timpul nu trecuse atît de încet. Fleur era din nou emoționată. Nu cumva își supraevalua puterile, încrezîndu-se prea mult în victoria ei — rezultatul unei clipe de pasiune? Nu cumva subestima puterea lui Jon de a respecta o hotărîre luată? Își aduse aminte cum în trecut, după ce luase hotărîrea de a renunța la ea, nu izbutise să-l înduplece. Neputînd sta pe loc, Fleur se duse la Box Hill și hoinări singură printre pomii de tisă și tufișurile de salbă moale, pînă ce se simți istovită, pîna ce soarele asfinți. Pe măsură ce lumina zilei se stingea, o cuprinse apăsarea singurătății: de fapt, ea nu iubea cu adevărat natura; natura nu poate mîngîia o inimă chinuită. Ajunsă la Casa de odihnă, Fleur se bucură la auzul palavrelor din sufragerie, unde fetele cinau. Nu o interesa nimic din ceea ce vorbeau, dar cel puțin fetele acestea nu erau melancolice ca spațiul și umbrele din natură. Brusc, își aduse aminte că nu se dusese la June să-i pozeze pictorului și că nu-l înștiințase. Desigur că Rafaelitul scrîșnește din dinți; dar poate că a îmbrăcat o păpușă în costumul ei, încercînd să picteze clinchetul clopoțeilor de argint. Clopoței! Michael! Bietul Michael! Dar de ce să-i fie milă de el? Fusese a lui ani de zile, în timp ce inima ei aparținea altuia. Se duse devreme la culcare. Bine ar fi dacă ar putea dormi pînă sosește ora plecării! Ce forță nevăzută se joacă cu inimile oamenilor, le sfîșie, apoi le lasă tremurînd... după ce le condamnă la așteptare și durere, la durere și așteptare? Tînăra domnișoară din epoca victoriană, pe care au început din nou s-o preamărească, a trecut oare prin ceea ce trecuse ea din clipa cînd și-a văzut alesul inimii în fața acelei statui grotești a Junonei — sau a lui Venus — în

galeria tablourilor din Cork Street? Disciplinata domnişoară victoriană! E drept că ea, Fleur Mont, era nedisciplinată; dar nu şi-a manifestat durerea faţă de nimeni. N-a dat din picioare şi n-a ţipat. Merita deci, fără îndoială, cîteva momente de fericire! Nu mai mult decît momente... doar atît! Lucrurile se uzează, inimile se uzează! Dar îi era cu neputinţă să simtă inima pe care o dorea, lipită de inima ei, ca în seara din ajun, şi să o piardă din nou într-o clipă! Cu neputinţă! Cu aceste gînduri, în cele din urmă, adormi; iar luna, care fusese martora victoriei din ajun, se strecură printre perdele în camera ei, pentru a o face să viseze.

Se trezi devreme şi rămase în pat, gîndindu-se cu acea intensitate supranormală, caracteristică reflecţiilor din zorii zilei. Lumea ar condamna-o dacă ar şti. S-ar putea oare ca, într-adevăr, să nu se afle nimic? Ce se face ea dacă Jon nu acceptă cu nici un preţ ideea unei legături ascunse? Ce se face? Era oare gata să părăsească totul pentru a-l urma? Aceasta ar însemna mai mult decît un divorţ obişnuit. Ar însemna o izolare desăvîrşită. Pe fundalul iubirii lor va rămîne, pentru totdeauna, vechea barieră a duşmăniei de familie — tatăl ei şi mama lui, împreună cu oroarea pe care o simţeau amîndoi la gîndul unei legături între ea şi Jon. Astfel, în faţa realităţii dure, bunul ei simţ se cutremură de spaimă. Bani! Banii nu le-ar lipsi. Dar situaţia socială, respectul şi consideraţia lumii? Cum le-ar putea dobîndi? Iar Kit? Pe Kit l-ar pierde pentru totdeauna. Familia Mont l-ar revendica. Fleur se aşeză în pat şi, privind în întuneric, văzu cu o limpezime uimitoare adevărul pe care nu-l văzuse niciodată pînă atunci... Îşi dădu seama că prima condiţie a victoriei este sacrificiul. În faţa acestui gînd, Fleur se revoltă. Nu! Jon va fi înţelegător, Jon se va lăsa convins! Vor fi fericiţi în taină, trebuie să fie fericiţi, şi dacă nu vor fi pe deplin fericiţi, cel puţin nu vor tînji unul după altul. Ea va fi silită să-l împartă cu alta, el va fi silit s-o împartă cu altul, dar fiecare dintre ei va şti că numai aparent aparţine altcuiva. Dar, oare, şi pentru el va fi doar o aparenţă? Oare, Jon era al ei din toată inima? Oare, îi aparţinea măcar în măsura în care îi aparţinea soţiei lui? Deodată îi apăru înspăimîntător de clar chipul acelei fete, cu ochii negri, vioi şi cu o expresie atît de stranie şi atrăgătoare. Nu! Nu trebuie să se gîndească la ea! Asta nu face decît să-i slăbească puterea de a-l cuceri pe Jon.

Zorile își deschiseră ochii adormiți. O pasăre ciripi și lumina zilei se furișă în cameră. Fleur, culcată pe spate se resemnase în fața durerii mute a așteptării. Se sculă ostenită. Dimineața era frumoasă și uscată — doar iarba era umedă de rouă! La ora zece va pleca! Îi va fi mai ușor să aștepte conducînd automobilul, chiar dacă va merge cu viteza minimă. După ce dădu dispozițiile cuvenite, scoase automobilul din garaj și porni. Tot timpul se uita la ceas, pentru a sosi la Green Hill Farm pe la amiază. Frunzele începuseră să-și schimbe culoarea; va fi o toamnă timpurie. Oare, se îmbrăcase bine? Oare, lui Jon o să-i placă rochia ei cafeniu-roșiatică, de culoarea unui măr pîrguit? Rochia roșie era mai frumoasă, dar roșul e prea bătător la ochi. Și azi nu trebuie să atragă atenția. Ultimii kilometri îi parcurse aproape la pas; opri pe drumul lateral cu gard viu, de lîngă livada cu pomi fructiferi a fermei Green Hill, acolo unde începea terenul arabil. Își examină cu seriozitate fața în oglinda din poșetă. Unde citise, oare, că în oglindă omul arată cel mai prost? Spera să fie adevărat! Își aduse aminte că Jon îi spusese o dată cît de mult detestă rujul de buze; de aceea, nu-și vopsi buzele, puse oglinda la loc și coborî. Se îndreptă încet spre poarta fermei. O alee despărțea casa de șură, de magazii și de alte acareturi ce se ridicau în coasta dealului din spatele casei. În lumina frumoasă a toamnei, toate acestea păreau impunătoare, pustii și părăsite... nu se vedea nici o vită, nici măcar o găină. Chiar și Fleur, cu lipsa ei de experiență, își dădu seama ce muncă grea îl așteaptă pe cumpărătorul acestei ferme. Michael îi spusese adeseori că, în ziua de astăzi, în Anglia, cea mai bună îndeletnicire pentru un bărbat este exploatarea unei ferme. Da, ea îl va sfătui pe Jon s-o cumpere; astfel, cel puțin asupra acestui punct, conștiința lui va fi liniștită. Intră pe poartă și se opri în fața casei vechi, cu grinzi aparente, acoperită cu viță sălbatică de culoare roșie. Cînd trecuse prin sat, ceasul din turnul bisericii bătuse douăsprezece. Nu se poate! Jon trebuie să vină! Cele cinci minute de așteptare i se părură cinci ceasuri. Apoi, în timp ce inima îi bătea iute, se duse la ușă și sună. Clopotul răsună undeva departe, în casa pustie. Pași... pași de femeie!

— Doamna dorește?

— Am întîlnire cu domnul Forsyte, aici, pe la ora prînzului, în legătură cu ferma.

— Ah ! Da ! Domnul Forsyte a fost pe aici de dimineață ; i-a părut foarte rău c-a trebuit să plece. V-a lăsat acest plic.

— Nu se mai întoarce ?

— Nu, doamnă, i-a părut foarte rău, dar azi nu se mai întoarce.

— Mulțumesc.

Fleur merse pînă la poartă. Se opri, întorcînd plicul pe o parte și pe alta, apoi, deodată, îl deschise și citi

Aseară, June mi-a spus că știe ce s-a întîmplat. Mi-a spus, de asemenea, că va avea un copil. I-am făgăduit că nu te voi mai revedea. Iartă-mă ... uită-mă, așa cum trebuie să te uit și ...

Jon

Încet, aproape fără a ști ce face, Fleur rupse hîrtia și plicul în bucățele mici de tot și le îngropă lîngă gard. Apoi se îndreptă încet, de parcă-și pierduse vederea, pînă la automobil, și se așeză la volan. Rămase ca împietrită la marginea livezii ; dogoritoare, razele soarelui îi cădeau pe gît, iar nările i se umplură de mirosul merelor doborîte de vînt, ce putrezeau în iarbă. De patru luni de zile, de cînd — în cantină — văzuse zîmbetul ostenit al lui Jon, nu se gîndise decît la el. Și iată sfîrșitul ! Oh ! Trebuie să plece... să plece de aici !

Porni mașina și, după ce ieși de pe drumul lateral, goni în plină viteză. Dacă-și frînge gîtul... cu atît mai bine ! Dar providența, care-i păzește pe oamenii beți și disperați, o urmări pe drum, ocrotind-o ; astfel încît nu-și frînse gîtul. Goni timp de două ore, fără a ști încotro. La ora trei după-amiază, simți prima pornire sănătoasă... pofta de tutun și de ceai. Opri la un han, își potoli setea, fumă și se întoarse spre Dorking. De data aceasta, conduse mai încet și sosi între ora patru și cinci. Rămăsese la volan timp de aproape șase ore. Primul lucru, pe care-l văzu în fața Casei de odihnă, fu automobilul tatălui ei. El ! Pentru ce venise ? Pentru ce nu era lăsată în pace ? În clipa cînd voia să pornească motorul din nou, îl văzu ieșind pe ușa principală și privind în sus și-n jos pe șosea. Neliniștea din privirea lui o mișca ; coborî din automobil și se îndreptă spre el.

Capitolul VI

„MARELE FORSYTE"

A doua zi după ședința Comitetului pentru asanarea cartierelor insalubre, Soames porni dis-de-dimineața. Avea de gînd să înnopteze „pe acolo", iar în dimineața următoare să-și caute rădăcinile și în aceeași zi să facă o parte din drumul spre casă. În a treia zi intenționa să sosească la Londra și, eventual, să o ia cu el pe Fleur la *The Shelter* pentru sfîrșitul săptămînii. Pe la ora șase după-amiază, ajunse la un hotel de pe malul mării, cam la zece mile distanță de localitatea de baștină a familiei sale. După ce luă o masă cam proastă, fumă o țigară adusă de el și se culcă într-un pat pe care — din prudență — așternu un șal din păr de cămilă.

Își pregătise bine călătoria și se aprovizionase cu o hartă de stat major, întocmită la o scară neobișnuit de mică. Avea de gînd să înceapă investigația la biserică. Puncte de reper nu prea avea ; ținea însă minte că tatăl său fusese o dată pe acolo și că la întoarcere le vorbise despre o biserică situată pe malul mării, unde s-ar putea găsi registre de nașteri și alte asemenea, dar trecuse multă vreme de atunci și lucrul nu era sigur.

Luă micul dejun devreme și porni cu Riggs spre biserică. După cum spusese James, aceasta era chiar lîngă malul mării și era deschisă. Soames intră în bisericuța veche, cenușie, cu strane ciudate și cu miros de mucegai. Foarte probabil că nu va găsi tăblii pe care să fie gravat numele lui. Într-adevăr, nu erau. Ieși din biserică și începu să umble printre pietrele funerare. Îl cuprinse senzația irealității. Tot ce fusese viață se afla acum sub pămînt, iar pietrele erau mai vechi de un veac și indescifrabile. Cînd dădu să plece, se împiedică de ceva. Coborînd contrariat privirea, văzu o piatră plată, pe a cărei

suprafață tocită și acoperită cu mușchi se putea citi litera F. Se opri un minut privind-o cu atenție, apoi — cuprins de un fior — se așeză în genunchi. Erau două nume: primul începea desigur cu litera *J* și avea un *y* și un *n*; al doilea începea cu *F* și avea pe la mijloc o literă care părea a fi *s*, iar resturile penultimei litere semănau cu o literă de formă lunguiață! Data! Dumnezeule! Data se putea citi: 1777. Zgîriind ușor piatra în dreptul primului nume, descoperi litera *o* mic. Descoperise deci patru din cele șase litere ale numelui Jolyon și trei litere din numele Forsyte. Era aproape sigur că dăduse peste mormîntul stră-străbunicului său! Presupunînd că bătrînul atinsese vîrsta obișnuită a unui Forsyte, trebuie să se fi născut pe la începutul secolului al optsprezecelea! Privirea pătrunzătoare a ochilor săi cenușii și strălucitori sfredelea piatra de parcă ar fi vrut să pătrundă la osemintele de sub ea... pe care, desigur, nu se mai afla de multă vreme nici o fibră! Apoi, se ridică și-și scutură genunchii pantalonilor. Aflase o dată. Cu impresia că este mai puternic, ieși din cimitirul din curtea bisericii și aruncă o privire bănuitoare spre Riggs. Oare, îl văzuse îngenunchind? Individul ședea, ca de obicei, cu spatele la tot ceea ce-l înconjura, fumîndu-și eterna țigaretă. Soames se urcă în automobil.

— Vreau să merg la casa parohială sau la oficiul care-i ține locul.

— Da, domnule.

Întotdeauna zicea „Da, domnule", fără a avea habar încotro s-o apuce.

— Ar fi mai bine dacă ai întreba pe cineva, îi spuse Soames, în timp ce automobilul înainta pe drumul desfundat. Dar Riggs prefera să se întoarcă la Londra decît să întrebe! De fapt, nici n-avea pe cine întreba. Soames era impresionat de pustietatea parohiei în care se aflau rădăcinile lui. Era un ținut deluros, cu spații largi și cîmpii întinse; în stînga, prin văi, se vedeau cîteva păduri. Pămîntul părea foarte suspect... nici alb, nici roșu, nici cafeniu. Marea, însă era albastră, iar stîncile de pe mal, după cîte vedea el, erau vărgate. Drumul cotea la dreapta și trecea prin fața unui fierar.

— Hei! zise Soames. Oprește!

Coborî el însuși pentru a se informa. Riggs nu pricepea niciodată ce i se spune.

Fierarul bătea cu ciocanul într-o roată şi Soames aşteptă să fie luat în seamă.

— Unde este casa parohială ?

— În sus, pe drumul acesta, a treia casă pe dreapta.

— Mulţumesc, zise Soames ; apoi, privindu-l bănuitor pe fierar, adăugă : Numele Forsyte mai este cunoscut pe aici în ziua de azi ?

— Ce-aţi spus ?

— Ai auzit vreodată de numele Forsyte ?

— Forsyt ? Nu !

Uşurat şi dezamăgit în urma acestei informaţii, Soames se urcă în automobil. Ce-ar fi fost dacă fierarul îi răspundea : „Da, este numele meu !"

Meseria de fierar era o îndeletnicire respectabilă, dar Soames simţea că se poate lipsi de ea în familia lui. Automobilul porni.

Casa parohială era învăluită în plante agăţătoare. Probabil că aşa era şi preotul ! Soames trase un clopot ruginit şi aşteptă. O fată cu obrajii roşii deschise uşa. Totul era foarte rustic.

— Aş vrea să vorbesc cu părintele, zise Soames. E acasă ?

— Da, domnule. Cum vă numiţi ?

În momentul acela, apăru în uşă un bărbat subţire, cu barba rară, îmbrăcat într-o haină roasă.

— Pe mine mă caută, Mary ?

— Da, zise Soames, poftim cartea mea de vizită.

Îşi dădea bine seama că trebuie să existe un procedeu distins de a-şi căuta strămoşii, dar negăsindu-l, continuă simplu :

— Cu cîteva generaţii în urmă, familia mea a plecat de aici. Am vrut să văd locul şi aş dori să vă pun cîteva întrebări.

— Forsyte ? zise preotul uitîndu-se la cartea de vizită. Nu cunosc numele, dar poate găsim ceva în registre.

Hainele lui erau extrem de uzate şi Soames avea impresia că ochii preotului ar fi fost veseli dacă ar fi avut de ce. „Crede că-i fac o donaţie, gîndi Soames ; bietul om !"

— Poftim înăuntru, zise preotul. Am cîteva registre şi o hartă veche a pămînturilor după care se plătea zeciuiala pentru biserică. Le vom cerceta. Registrele sînt pînă în anul 1580. Am să caut ceea ce vă interesează.

— Nu ştiu dacă merită osteneala, zise Soames, urmîndu-l într-o cameră de o tristeţe nespusă.

Vă rog, luați loc, zise preotul. Am să caut harta cu numele Forsyte. Acum îmi amintesc... parcă am întîlnit acest nume.

Omul era simpatic și-ți facea impresia ca nu i-ar prinde rău un ban cîștigat prin muncă cinstită!

— Am fost la biserică, zise Soames, foarte aproape de mare.

— Da, așa este. Tare mă tem că pe vremuri foloseau amvonul pentru a ascunde rachiurile aduse prin contrabandă.

— În curtea bisericii, pe o piatră funerară, am găsit o dată : 1777. Pietrele sînt foarte tocite.

— Da, zise preotul, în timp ce cotrobăia printr-un dulap aerul de mare e de vină. Iată harta despre care v-am vorbit.

Apoi desfăcu o hartă mare și murdară și o întinse pe masă. prinzîndu-i colțurile cu o cutie de tutun, o călimară, o carte de rugăciuni și o cravașă pentru cîini. Aceasta din urmă nu era destul de grea și harta se răsuci încetișor tocmai în fața lui Soames.

— Uneori, zise preotul, întinzînd din nou colțul răsucit și rotindu-și privirile în căutarea unui obiect mai greu găsim informații foarte prețioase în hărțile astea vechi.

— Am să o țin eu cu mîna, zise Soames, aplecîndu-se asupra mesei. Cred că vin o mulțime de americani, pentru a-și căuta strămoșii.

— Nu mulți. zise preotul, privindu-l cu coada ochilor, ceea ce lui Soames îi displăcu. Eu țin minte doi. Ah! Aici este exclamă preotul punînd degetul pe hartă. Știam eu c-am întîlnit acest nume, e un nume obișnuit. Priviți! Pe acest cîmp, chiar la malul mării, scrie „Marele Forsyte“!

Soames simți din nou un fior.

— Ce întindere are locul ?

— Douăzeci și patru de acri. Țin minte că se aflau acolo ruinele unei case vechi ; în timpul războiului, am luat pietrele pentru a face o platformă de tragere. „Marele Forsyte“... interesant, nu-i așa ?

— Pentru mine ar fi fost și mai interesant dacă s-ar fi lăsat pietrele pe loc, zise Soames.

— Locul este însemnat cu o cruce... pe care o folosesc vitele, — se freacă de ea. E chiar lîngă gardul din dreapta văii.

— Aș putea ajunge acolo cu automobilul ?

— Oh, da, dacă ocoliţi valea. Vreţi să vă însoţesc?

— Nu, mulţumesc, zise Soames. Gîndul că cineva ar putea să-l vadă, în timp ce-şi căuta rădăcinile, îl supăra. Dar dacă, în absenţa mea, aţi avea bunătatea să căutaţi în registre, cu m-aş întoarce după-amiază să aflu rezultatul. Străbunicul meu, Jolyon Forsyte, a murit la Studmouth. Piatra funerară pe care am găsit-o este a lui Jolyon Forsyte înmormîntat în anul 1777; acesta este, desigur, stră-străbunicul meu. Poate aţi putea găsi data naşterii lui şi eventual a tatălui său... cred că au murit la adînci bătrîneţe. Se pare că ar avea o preferinţă pentru numele de Jolyon.

— Pot să cercetez chiar acum. Va dura cîteva ore. Cît credeţi că merită osteneala mea?

— Cinci guinee? zise Soames la întîmplare.

— Oh! Sînteţi generos. Am să cercetez temeinic. Şi acum, daţi-mi voie să vă arăt cum ajungeţi mai bine acolo.

Soames, cam tulburat, porni în urma domnului cu pantalonii lustruiţi!

— Mergeţi înainte pe drumul acesta pînă se bifurcă, o luaţi la stînga, treceţi de poştă şi continuaţi drept înainte înconjurînd valea, ţinînd mereu stînga, pînă cînd ajungeţi la o fermă numită *Uphays*. Apoi mergeţi mai departe, pînă cînd drumul o ia la vale: acolo, pe dreapta este o poartă — dacă intraţi pe ea vă veţi afla în capătul de sus al acestui pămînt, drept în faţa mării. Sînt foarte mulţumit că v-am putut da lămuriri. Nu vreţi să luaţi cu noi o mică gustare după ce vă întoarceţi?

— Vă mulţumesc, sînteţi foarte amabil, dar mi-am adus de mîncare, zise Soames şi se ruşină de propriul său gînd: „o fi crezînd că vreau s-o şterg fără a-i plăti?" Ridicînd uşor pălăria, se aşeză în automobil cu umbrela în mînă, pentru a-l putea împunge pe Riggs în spate cînd o lua pe un drum greşit.

Soames şedea mulţumit din cînd în cînd, folosea cu delicateţe umbrela. Va să zică, pentru a fi botezaţi şi înmormîntaţi, bătrînii Forsyte trebuiau să ocolească valea aceasta. Douăzeci şi patru de acri era o avere considerabilă. „Marele Forsyte!" Deci trebuie să fi existat şi „Mici Forsyte"

Ajuns la ferma despre care îi vorbise preotul, văzu o îngrămădire de clădiri vechi, porci şi păsări.

— Mergi înainte, îi spuse lui Riggs, pînă cînd drumul coboară la vale; ia-o încet, pentru că trebuie să oprim la o poartă în gardul din dreapta.

Riggs mergea iute, ca de obicei, deşi coborîşul începuse.

— Opreşte ! Aici este !

Automobilul se opri, virînd într-un mod destul de neplacut.

Ai trecut prea iute ! zise Soames coborînd. Aşteaptă aici ! Poate să dureze mai mult.

Îşi dezbrăcă pardesiul şi, luîndu-l pe braţ, se întoarse pînă în dreptul unei portiţe ; o deschise şi intră într-un cîmp acoperit cu iarbă. Coborî pînă la gardul din stînga, îl ocoli şi deodată îi apăru marea — strălucitoare, liniştită, acoperită cu o ceaţă uşoară ; în depărtare, se vedea o dîră de fum. Dinspre apă adia o briză proaspătă, aducînd aer tare şi sărat. Aerul strămoşilor săi ! Soames respiră adînc de mai multe ori, gustînd aerul ca pe un vin vechi. Prospeţimea lui îl ameţi : era impregnat cu ozon sau iod, sau cine ştie cum îi mai zice în ziua de azi. Apoi, mai la vale, cam la o depărtare de o sută de paşi, deasupra unei gropi de lîngă gard, văzu piatra şi simţi din nou un fior. Se uită în urma lui. Da ! Nu-l putea vedea nimeni din drum, deci era singur cu emoţiile lui ! Merse pînă la piatră şi coborî privirea la groapa ce-l despărţea de gard. De acolo, terenul se înclina pînă la malul mării. iar în adîncul văii se vedea urma vagă a unui drum ce pornea din vale şi urca pînă la groapa de lîngă piatră. Acolo, în groapă, fusese deci casa ; acolo trăiseră bătrînii Forsyte, generaţii de-a rîndul, conservaţi în aerul sărat, departe de vreo aşezare omenească... cît cuprindeai cu ochii, nu erau decît păşuni întinse acoperite cu iarbă, apoi marea, pescăruşii pe stîncă şi valurile ce se loveau de ea. Aci trăiau, muncind pămîntul, şi se îmbolnăveau de reumatism ; de aci, treceau valea pentru a merge la biserică şi tot aci îşi aduceau, poate, rachiul fără a plăti taxele cuvenite. Se apropie şi examină piatra : un bloc drept şi un altul aşezat de-a curmezişul — poate să fi fost talpa uşii unei şuri ; n-avea nici o inscripţie. Coborî în grabă şi începu să găurească pămîntul cu umbrela. În timpul războiului — după cum spusese preotul — au îndepărtat ruinele casei. Nu trecuseră decît doisprezece ani de atunci... dar nu rămăsese nici o urmă a vechii aşezări ! Iarba crescuse atît de bogată, încît

nu se putea distinge nici măcar forma temeliei. Merse explorînd terenul pînă la gard. Curățiseră bine locul... nu se mai vedea nimic altceva decît iarba și desișurile de ferigă și grozamă, care năpădesc de obicei gropile părăsite. Așezat pe pardesiul său, cu spatele rezemat de piatră, Soames căzu pe gînduri. Oare, strămoșii săi își construiseră singuri casa pe locul acesta părăsit ?... Să fi fost ei primii care și-au făcut așezarea pe acest pămînt bătut de vînturi ? La acest gînd, simți un fior de parcă în adîncul ființei sale mai trăia încă independența sănătoasă a acestui colț singuratic. Nu era de mirare că bătrînul Jolyon, tatăl lui Soames și ceilalți unchi ai săi au fost firi atît de independente... de vreme ce aveau în sînge acest aer și această singurătate ; iată pentru ce au fost atît de energici și de bine conservați, pentru ce au fost dîrji, pentru ce n-au putut renunța la nimic, pentru ce n-au vrut să moară. În clipa aceea, parcă se înțelese și pe el însuși. Locul era așezat la miazăzi, iar priveliștea se deschidea tot spre miazăzi ; nu întîlneai aci nimic din asprimea nordului, ci numai orizontul liber, aerul sărat, singurătatea deplină de la răsăritul și pînă la apusul soarelui, an de an, asemeni stîncii aceleia de acolo cu pescărușii de pe ea, izolată pe vecii vecilor! Respirînd adînc, Soames își spuse : „Nu mă mir că bătrînul Timothy a trăit o sută de ani !"

Șezu multă vreme acolo, vrăjit de nostalgie, și, în mod bizar nu-i venea să plece. Niciodată nu respirase un asemenea aer ; sau, cel puțin, așa i se păru în momentul acela. Strămoșii săi locuiseră aici în zilele Angliei de odinioară... Anglia cailor cu samare, cu atmosferă fără fum, cu sate în care ardea turbă și lemn, cu soții care nu-și părăseau niciodată soții pentru că — probabil — nu le dădea mîna. O Anglie echilibrata, care săpa și țesea, în care lumea omului era parohia și unde, dacă nu băgai de seamă, te trezeai epitrop. Bunicul său fusese conceput și născut, acum o sută cincizeci și șase de ani, în cel mai bun pat, la cîțiva pași de locul unde ședea el. Cîte nu s-au schimbat de atunci ! Spre mai bine? Cine poate ști ? Dar iarba, stînca, marea, aerul și pescărușii, și biserica cea veche din vale, erau aici, așa cum fuseseră și odinioară. Dacă pamîntul acesta ar fi de vînzare, el l-ar cumpăra numai așa, ca o curiozitate. Dar chiar dacă l-ar cumpăra, nimeni n-ar veni să locuiască aici ! Sau daca ar veni, ar vrea, desigur, să joace golf

sau ceva asemănător. Apoi. puțin cam rușinat de sentimentalismul său, Soames puse mîna pe pămînt și pipăi iarba. Nu era umedă și deci n-avea motive să se teamă de reumatism : șezu mai departe acolo, cu obrajii încălziți de razele soarelui și cu ochii ațintiți asupra mării. În depărtare, vapoarele apăreau și dispăreau... vapoare mari. mînate cu aburi ; în ziua de azi nu mai există contrabandiști și coniacul te costă ochii din cap ! Pe vremuri, în locul acesta, fără nici o legătură cu lumea exterioară și fără ziare, omul creștea mare fără a simți că trăiește în stat sau alte asemenea. Viața lui se rezuma la biserică și la Biblie, la tîrgul din apropiere, la muncă. mîncare și somn ; respira aerul acesta, își bea cidrul, își îmbrățișa nevasta. își îngrijea copiii... an de an aceeași viață ! Frumos trebuie să fi fost ! Oare, în ziua de azi, nu tot acestea sînt singurele lucruri care-ți dau satisfacție ? „Schimbarea e numai de suprafața, își spuse Soames, rădăcinile rămîn aceleași. Și nu poți trece peste ele... oricît ai încerca !" La ce servește progresul, civilizația ? Poate doar la cultivarea maniilor... colecțiile de tablouri sau cine știe ce altă idee fixă ! Bătrînii care au trăit odinioară aici nu puteau avea manii... iar dacă au avut vreuna, aceasta nu putea fi decît stupăritul. Manii ? Deci progresul și civilizația nu erau bune decît pentru a da oamenilor posibilitatea de a-și cultiva maniile ? Ce-i drept, el s-a împăcat bine cu mania lui și, dacă n-ar fi fost progresul, n-ar fi avut atîta plăcere. Nu ! Probabil c-ar fi trăit tot aici, tunzîndu-și oile sau ținînd coarnele plugului, iar fata lui ar fi avut glezne groase și o singură pălărie nouă. Poate ; totuși, e bine că omul nu poate opri vremea în loc ! Oh ! Era timpul să se întoarcă la automobil, înainte ca Riggs să vină să-l caute. Soames se ridică și coborî din nou în groapă. De data aceasta, chiar lîngă gard, observă un obiect, o cizmă foarte veche... atît de veche, încît abia mai semăna a cizmă. Pe buzele sale se așternu un zîmbet vag. Parcă auzea glasul răposatului său văr George, clocănind cu umorul lui sec, specific neamului Forsyte „Cizma ancestrală! Luați seama, dragii mei ! Scoateți pălăria în fața ei !" Da ! Familia ar rîde de el dac-ar ști că venise să-și vadă rădăcinile. Nu va spune nimănui nimic despre călătoria sa. Apoi se apropie de cizmă, vîrî vîrful umbrelei în ceea ce rămăsese din căpută și, cu un gest mînios, îi făcu vînt peste gard. Cizma aceasta i-a pîngărit singurătatea... sen-

zația pe care o avusese respirînd aerul acelui loc. Soames se întoarse la automobil, mergînd foarte încet, ca nu cumva să i se încălzească și să intre transpirat în mașină. În fața portiței se opri încremenit. Ce se întîmpla? În dosul mașinii, erau legați cu sfori, unul în urma celuilalt, doi cai mari, lățoși; lîngă ei se aflau trei bărbați, dintre care unul era Riggs, și mai erau doi cîini, dintre care unul șchiop. Soames pricepu numaidecît că era o „ispravă" a lui Riggs! Încercînd să urce din nou dealul pe care n-ar fi trebuit să-l coboare, înțepenise mașina de n-o mai putea urni din loc. Întotdeauna făcea cîte-o ispravă! În clipa aceea, Riggs urcă în automobil și începu a învîrti volanul, în timp ce unul dintre bărbați pocnea din bici. „Hoop!“ Caii lățoși se mișcară. Mișcarea aceea înceată și puternică îl impresionă pe Soames. Progres! A fost nevoie de cai care să tragă progresul la deal!

— Acesta e un cal bun, spuse Soames, arătînd cu umbrela spre calul cel mai mare...

— Oh! Noi îi zicem *Leul*... știe să tragă! Hoop!

După ce scoaseră automobilul la drum, repede dezlegară caii. Soames se apropie de omul care strigase „Hoop!“

— Sînteți de la ferma de colo?

— Da.

— Pămîntul acesta e al dumitale.

— Eu îl lucrez.

— Cum îi zici?

— Cum să-i zic? Cîmpul mare.

— Pe harta parohială este înscris pe numele „Marele Forsyte“; cunoști acest nume?

— Forsyte? Azi nu mai e p-aci nimeni cu numele acesta. Pe bunica mea o chema Forsyte.

— Așa o chema? zise Soames, și din nou simți că-l trece un fior.

— Așa! zise fermierul.

Soames își stăpîni emoția.

— Vrei să-mi spui, te rog, cum te cheamă?

— Beer.

Soames îl privi îndelung, apoi scoase portofelul din buzunar.

— Dă-mi voie să-ți dau ceva pentru ca[illegible] osteneala dumitale, îi spuse, întinzîndu-i o liră. Fermierul clătină din cap.

— Nu-i nevoie, am făcut-o bucuros. Noi sîntem învăţaţi, mereu tragem automobilele în sus, pe dealul ăsta.

— Totuşi, eu nu pot primi ajutorul dumitale fără a-ţi da ceva, zise Soames. Fă-mi, te rog, plăcerea să primeşti !

— Bine, vă mulţumesc, zise fermierul şi luă bancnota. Hoop !

Caii dezlegaţi o porniră înainte, iar oamenii şi cîinii se luară în urma lor. Soames se urcă în automobil, îşi desfăcu pachetul cu sandvişuri şi începu să mănînce.

— Mergi înapoi la casa parohială... încet.

În timp ce mînca, se întreba pentru ce-l trecuseră fiorii cînd descoperise că sîngele lui curgea în vinele unui bărbat vînjos numit Beer... dacă-l chema într-adevăr aşa.

Cînd sosi la casa parohială, era ora două şi preotul ii ieşi în cale mestecînd.

— Am găsit o mulţime de înregistrări, domnule Forsyte. Numele dumneavoastră se găseşte chiar de la începutul registrelor mele. Trebuie să-mi acordaţi timp ca să vă pot întocmi o listă completă. Jolyon despre care mi-aţi vorbit pare să se fi născut în anul 1710, fiul lui Jolyon şi Mary. În anul 1757, nu şi-a plătit taxele cuvenite la biserică. A mai existat şi un alt Jolyon, născut în 1680, desigur tatăl celuilalt ; acesta a fost epitropul bisericii, începînd din anul 1715 ; este înscris ca *Jeoman* [1] *of Hays* şi s-a căsătorit cu o fată născută Beer.

Soames se uită la el şi scoase portofelul din buzunar.

— Cum se scrie ? îl întrebă.

— B-e-e-r.

— Oh ! Fermierul de pe acolo mi-a spus că şi pe el îl cheamă tot aşa. Am crezut că-şi bate joc de mine. După cît se pare, pe bunica lui o chema Forsyte şi a fost ultima cu acest nume prin partea locului. Poate îmi puteţi trimite şi datele cu privire la numele Beer. V-aş plăti în total şapte guinee.

— Oh ! Cu şase sînt mai mult decît mulţumit.

— Nu. Vă dau şapte. Aveţi cartea mea de vizită. Am văzut piatra. E un loc sănătos, departe de lume. Soames puse şapte guinee pe masă şi i se păru că ochii preotului se înveseliră. Acum trebuie să plec spre Londra. La revedere !

[1] Răzeş, mic proprietar funciar.

— La revedere, domnule Forsyte. Voi căuta să vă trimit tot ce găsesc în registre.

Soames îi strînse mîna și se îndreptă spre automobil cu impresia că rădăcinile lui vor fi dezgropate cît se poate de conștiincios. Adevărul este că e bine să ai de-a face cu un preot.

— Dă-i drumul, îi spuse lui Riggs. Putem face azi cea mai mare parte a drumului spre casă.

Apoi, foarte ostenit, se lăsă pe spate și rămase pe gînduri. Marele Forsyte ! Da ! Îi părea bine că venise pînă aici.

Capitolul XII

MAI DEPARTE

Soames petrecu noaptea la Winchester, localitate despre care auzise vorbindu-se mult, dar pe care n-o văzuse niciodată. Bărbaţii din familia Mont învăţaseră la şcoala de aici şi numele lui Kit fusese înscris aci în mod automat. El personal, ar fi preferat să-l dea la şcoala din Marlborough, unde învăţase el, sau eventual la Harrow – o şcoală care juca în meciul de la Lords – dar în nici un caz la Eton, unde fusese tînărul Jolyon. Dar cînd Kit va ajunge să joace la Lords, el probabil nu va mai fi în viaţă, deci lucrul n-avea importanţă.

Oraşul părea vechi, iar catedrala merita să fie văzută; de aceea, după micul dejun, se duse s-o viziteze. Înăuntru, se petrecea ceva... o repetiţie de cor sau ceva asemănător. Soames intră fără zgomot — avea ghete cu talpa de cauciuc, pentru a-l feri de umezeală şi se aşeză în mijlocul catedralei. Cu bărbia ridicată, privi arcadele şi vitraliile. Biserica era întunecoasă, dar bogat ornamentată... ca o budincă de Crăciun! În orice caz, aceste edificii vechi erau impresionante, de altfel şi catedrala Sf. Paul îl emoţiona întotdeauna. Omul trebuie să admită cel puţin că există undeva o continuitate de ideal. Pînă la un anumit punct... mai departe nimic nu era sigur. Iată, de pildă, o construcţie măreaţă ca aceasta, care aproape că atinge desăvîrşirea ; vine un cutremur sau un raid aerian şi o dărîmă ! După cîte vedea el, nimic nu era permanent, nici chiar cele mai bune realizări în ceea ce priveşte ingeniozitatea şi frumuseţea. Tot aşa se petrec lucrurile şi în natură! Bunăoară, o ţară frumoasă ca o grădină, peste care se aşterne o eră glacială ! Există o continuitate, dar ea se află într-o permanentă schimbare. Iată de ce lui Soames i se părea foarte puţin probabil

că va trăi după moarte. Citise undeva [illegible]a în *The Times* — că viața nu e decît o formă animată și, atunci cînd forma dispare, ea încetează de a fi animată. Moartea face să-ți dispară forma și deci [illegible] după părerea lui — îți dispare și sufletul. De fapt, oamenii nu suportă ideea sfîrșitului lor și de aceea încearcă să se amăgească cu iluzii deșarte. Cu toții sînt slabi de înger. Soames coborî bărbia. Sus, pe balconul corului, se aprinseră niște lumini, palide față de lumina zilei. În curînd se vor stinge. Așa se întîmplă și în viață : mai devreme sau mai tîrziu, totul se stinge. Și n-are nici un sens să crezi că nu este așa. Deunăzi citise — nici de data aceasta în *The Times* — că în anul 1928, cînd pămîntul va ajunge între lună și soare, va fi sfîrșitul lumii. Se zice că așa scrie în piramide... iarăși o șarlatanie cu pretenții științifice ! Chiar de-ar fi așa, lui, personal, nu-i părea prea rău. La urma urmei, lumea aceasta n-a fost o prea mare reușită și dacă dispare dintr-o lovitură, nu va rămîne nimic în urma ei ; pe cînd, în cazul morții, omul poate ridica obiecțiunea că trebuie să lase aici tot ceea ce i-a fost drag. Dar, în clipa cînd lumea se va sfîrși, ea va trebui neapărat să reînceapă sub o altă formă... aceasta era ceea ce se numea „Lumea fără de sfîrșit, Amin" Ah ! Corul începu să cînte. Uneori, Soames ar fi dorit să aibă ureche muzicală. Dar cu toate că nu o avea, își dădea seama că tinerii aceștia cîntau frumos. Voci de băieți cîntau psalmi ale căror cuvinte le cunoștea și el ! Ce curios ! Trecuseră cincizeci de ani de cînd n-a mai fost la biserică și, totuși, ținea minte cuvintele de parcă ieri le auzise ! „Tu trimiți izvoare jos în văi, ele își iau calea printre munți" ; „Ele adapă toate dobitoacele cîmpiei ; asinii sălbatici își astîmpără setea" ; „Lîngă pîraie sălășluiesc păsările cerului, ciripitul lor răzbate printre ramuri." Versetele zburau ca o minge de la o aripă a corului spre cealaltă. Cîntau vioi, într-o limbă englezească viguroasă și corectă. „Iată marea, uriașă și largă ! În ea trăiesc vietăți fără număr, vietăți mici și mari." „În ea corăbiile croiescu-și cale și leviatanul [1] pe care l-ai zidit ca să zburde într-însa." Leviatan ! Cuvîntul îi plăcea. „Iar omul iese la munca sa și la truda sa pînă seara." Desigur, și el, Soames, iese din casă, dar în ziua de azi se punea

[1] Denumire dată în *Biblie* unui monstru uriaș. În sens figurat, adică [illegible] de dimensiuni gigante.

întrebarea dacă mai lucrează sau mai trudeşte. „Cînta-voi Domnului în viaţa mea ; preamări-voi pe Dumnezeul meu cît voi fi." Soames se întrebă dacă şi el îl va preamări. „Laudă-l pe Domnul, inima mea, laudă-l pe Domnul meu." Corul tăcu şi Soames îşi ridică din nou bărbia. Şedea nemişcat... în momentul acela nu se mai gîndea ; stătea ca pierdut printre arcade, în semiîntunericul cupolei. Simţea ceva neobişnuit — ba chiar plăcut. I se părea că se afla într-o casetă de bijuterii parfumată. Afară, lumea poate bîzîi, poate urla şi răspîndi miasme urîte, lumea cea stridentă şi vulgară, copilăroasă şi dornică de senzaţional, josnică şi murdară... plină de jaz şi accent *cockney*... aici însă, nu se auzea, nu se vedea şi nu se simţea nici măcar urma ei. Această uriaşă casetă, căreia americanii i-ar zice „Caseta lui Dumnezeu", a fost construită cu multe veacuri înainte de industrializarea lumii, ca nu făcea nicidecum parte din lumea modernă. Aici, în interiorul catedralei, toată lumea vorbea şi cînta într-o engleză pură ; în aer pluteau miresme de tămîie şi totul era vechi şi frumos. Soames avea senzaţia că se află într-un loc de refugiu.

Un paracliser trecu pe lîngă el, privindu-l cu ochi miraţi, de parcă nu era obişnuit să vadă bărbii ridicate. Se opri în spatele lui Soames şi-şi scutură uşor cheile pe care le ţinea în mînă. Soames strănută şi, luîndu-şi pălăria, se ridică. N-avea de gînd să se lase condus prin catedrală de către acest individ, ca să-i arate ceea ce el nu dorea să vadă — în schimbul unei jumătăţi de coroană. De aceea, îi spuse : „Nu, mulţumesc ; nu azi", apoi, trecînd pe lîngă paracliser, se îndreptă spre automobil.

— Ar fi trebuit să intri, îi spuse lui Riggs, pe vremuri aici se încoronau regii Angliei. Acum mergem la Londra.

Automobilul decapotat îşi continuă drumul în bătaia soarelui strălucitor. Cînd intrară pe şoseaua cea nouă, care taie drumul ducînd spre Chiswick, Soames avu brusc o idee şi-i spuse :

— Opreşte la casa aceea, *The Poplars*, unde ne-ai dus deunăzi.

Nu era încă vremea prînzului ; era deci foarte probabil că Fleur se afla încă în atelier şi poza pictorului. Deci o putea lua şi pleca de-a dreptul la Mappledurham, pentru sfîrşitul săptămînii. Avea acolo haine şi tot ce-i trebuia. Astfel, ar

cîştiga cîteva ore de aer curat. Dar femeia străină, care-i deschise, îi spuse că doamna n-a fost pe acolo nici azi, nici ieri.

— Oh ! zise Soames. Cum aşa ?

— Nimeni nu ştie, domnule. N-a anunţat nimic. Domnul Blade este foarte supărat.

Soames se gîndi o clipă.

— Domnişoara Forsyte e acasă ?

— Da, domnule.

— Atunci întreab-o, te rog, dacă vrea să mă primească. Domnul Soames Forsyte.

— Vreţi să aşteptaţi în sufragerie, domnule ?

Soames aşteptă foarte neliniştit în mica încăpere. Fleur îi spusese că nu poate veni cu el din pricina portretului, şi iată că nu pozase de fel. Oare, o fi bolnavă ?

În timp ce, tulburat, privea plopii din faţa casei, auzi cuvintele :

— Oh ! Tu erai ? Nu-mi pare rău c-ai venit.

Cordialitatea acestei primiri îi spori neliniştea. Întinzîndu-i mîna, zise :

— Ce mai faci, June ? O căutam pe Fleur. Cînd a fost aici ultima dată ?

— Marţi dimineaţa. Dar am mai văzut-o marţi după-amiază, tîrziu, afară, în automobilul ei... Soames observă cum ochii lui June se mişcau dintr-o parte într-alta şi presimţea că-i va spune ceva neplăcut. Nu se înşelase, June continuă : I-a luat pe Jon cu ea.

Soames, cu senzaţia că primise un pumn în stomac, exclamă :

— Ce ? Pe fratele tău ? Ce caută el aici ?

— Îşi face portretul... fireşte.

— Portret ? Ce idee... zise Soames, dar se stăpîni să nu adauge : ce l-a găsit să-şi facă portretul ?

Holbă ochii la verişoara lui care, cu obrajii foarte aprinşi, spuse :

— I-am spus că nu vreau să se întîlnească cu el aici. Lui Jon i-am spus acelaşi lucru.

— Aşadar, l-a întîlnit aici.

— Da. De două ori. Ştii cît e de răsfăţată !

— Ah !

Primejdia, devenită realitate, îi dezarmă. În fața dezastrului, discuția nu mai avea rost.

— Şi unde e Fleur ?

— Marţi dimineaţa spunea că pleacă la Dorking.

— Şi l-a luat cu ea ? repetă Soames.

June dădu din cap.

— Da, după ce a pozat aici. Portretul lui este gata. Dacă tu crezi că eu doream ca ei doi să... nu-mi convine, cum nu-ţi convine nici ţie.

— Nici un om zdravăn la minte nu poate dori ca... zise Soames cu răceală. Dar pentru ce l-ai lăsat să pozeze în timp ce ea venea aici ?

Obrajii lui June se înroşiră şi mai tare.

— *Tu* nu ştii cît de greu o duc adevăraţii artişti. *Eu* trebuia să mă gîndesc la Harold. Dacă nu-l prindeam pe Jon înainte de a se apuca de muncă la fermă...

— Fermă ! zise Soames. De unde putem şti dacă nu cumva ei... şi iarăşi înghiţi cuvintele. De cînd am auzit că s-a întors, m-am temut de asta. Eh ! Acum cred că e mai cuminte să plec la Dorking. Ştii cumva unde e mama lui ?

— La Paris.

— Ah !

De data aceasta nu el va fi cel care se va ruga de femeia aceea să-i îngăduie fiului ei să se căsătorească cu fata lui. Nu ! Acum ar trebui s-o roage să se opună dorinţei lui... dacă ar fi cazul.

— La revedere.

— Soames, zise brusc June, n-o lăsa pe Fleur... ea e cea care...

— Nu vreau să aud nici o vorbă împotriva ei ! zise Soames.

June îşi lipi mîinile împreunate de pieptul ei plat.

— Asta-mi place la tine, îi spuse. Îmi pare rău dacă...

— Bine, bine, mîrîi Soames.

— La revedere ! zise June. Hai să dăm mîna !

Soames întinse mîna, June i-o strînse puternic, apoi o lăsă să cadă ca pe un sloi de gheaţă.

— Mergem la Dorking, îi spuse lui Riggs după ce se aşeză în automobil.

Tot drumul pe Hammersmith Bridge, Soames fu urmărit de amintirea chipului lui Fleur din seara aceea, la Nettlefold: obrazul ei, strîns lipit de fața tînărului Jon, avea o expresie pe care el nu o văzuse niciodată pe figura ei. Ah! Ce făptură încăpățînată! Ce-ar fi dacă... dacă a făcut o nebunie? Dacă s-a întîmplat tot ce poate fi mai rău... Dumnezeule! Ce se face... ce *poate* face el în acest caz? Cîtă dîrzenie calculată în pasiunea ei pentru bărbatul acela... și cum s-a ascuns fața de el, și față de toți ceilalți, sau, mai bine-zis, a încercat să se ascundă! Totul i se părea sinistru și ceea ce îl impresiona mai mult era faptul că-și aducea aminte de felul cum o urmărise el pe mama acelui băiat... Reînviase în el amintirea unei pasiuni care nu voia, nu putea să cedeze; pasiune care își atinsese scopul, dar, prin victorie, distrusese totul. Adesea crezuse că Fleur n-are continuitate și ca, asemeni tuturor acestor „fluşturatice" moderne, zbura dintr-un loc într-altul, fără un țel și fără un sens precis. Dar ironia acestor gînduri era tocmai faptul că Soames își dădea seama cum fata lui — atunci cînd știa ce vrea — avea tot atîta tenacitate cîta avea el și generația lui.

Pare-se că nu e bine sa judeci dupa aparențe! În adîncul ființei, pasiunile rămîn ceea ce au fost întotdeauna, și cînd ele se trezesc și încep să respire, pe coridoarele și spațiile pline de curent, liniștea este la fel de fierbinte ca și în trecut...

Riggs porni pe șoseaua ce duce spre Kingston! În curînd vor trece pe la Robin Hill. Ce mult se schimbase ținutul din ziua cînd se dusese acolo cu Bosinney pentru a alege locul de casă. Patruzeci de ani... nu mai mult... și totuși, ce schimbare! *„Plus ça change,* ar zice Annette, *plus c'est la même chose."* [1] În orice caz, iubirea și ura nu dispar niciodată. Ritmul vieții continuă dincolo de roțile și vîjîiala circulației și de muzica stridentă a jazurilor. Oare, soarta e cea care bate toba sau pulsațiile inimii omenești? Dumnezeu știe! Dumnezeu? Ce cuvînt comod! Ce-o fi vrînd să spună omul prin acest nume? El, Soames, nu știa și nu va ști niciodată! Azi de dimineață, în catedrală, crezuse că... și deodată, apăruse paracliserul! Iată plopii! Se vedea ceasul din turnul de peste grajdurile casei pe care o clădise și în care nu locuise niciodată. Dacă ar fi prevăzut că automobilele vor trece unul după altul, zi de

[1] C[illegible] [illegible] aceeași (fr.).

zi, la depărtare mai mică de cîteva sute de paşi, n-ar fi construit această casă şi tragedia lui nu s-ar fi produs... Şi totuşi... faptele omului aveau oare vreo importanţă ?... într-un fel sau altul, se pare că viaţa te ia şi te duce unde vrea ea. Soames se aplecă spre şofer şi-l atinse pe umăr.

— Pe ce drum o apuci ?

— Prin Esher, *sir*, apoi la stînga.

— Bine, zise Soames, mi-e indiferent.

Trecuse ora prînzului, dar nu-i era foame. Nici nu-i va fi foame pînă cînd nu va afla dezastrul. Dar probabil că Riggs ar vrea să mănînce.

— Ar fi bine să opreşti undeva, să guşti ceva şi să fumezi o ţigară.

— Da, domnule.

Nu trecu mult pînă ce opri. Soames rămase în automobil, privind îngîndurat firma *Leul Roşu*. Nimic nu putea face să dispară leii roşii, îngerii şi caii albi... N-ar fi de mirare dacă în curînd s-ar încerca să se introducă prohibiţia, dar o asemenea măsură n-ar merge în Anglia... e prea extravagantă ! Nu se pot creşte oameni maturi, tratîndu-i ca pe nişte copii ; sînt destul de copilăroşi şi fără acest tratament ! Iată, bunăoară, greva cărbunelui, care continuă fără întrerupere... absolut copilăreşte ; toată lumea are de suferit, nimeni nu profită de pe urma ei ! Oameni slabi la minte ! În faţa unui viitor care ameninţă să fie dezastruos, lui Soames îi făcea bine să se gîndească la prostia semenilor săi. Căci dacă Fleur, îndrăgostită cum era, îl luase în automobilul ei pe tînărul acela, nu se putea aştepta decît la dezastru. Riggs stătea cam mult în birt ! Soames coborî şi începu să se plimbe în sus şi-n jos pe şosea. Ştia prea bine că, dacă soseşte la destinaţie, nu poate face mare lucru. Oricît ai iubi pe cineva, oricît i-ai purta de grijă, n-ai nici o putere asupra lui... ba poate puterea este în raport invers cu dragostea ta. Totuşi, dacă va avea posibilitatea, el îi va spune părerea lui. Nu o poate lăsa să întreacă măsura, fără a face măcar un gest ! Soarele îi cădea pe faţă şi, ca şi cînd i-ar fi fost recunoscător pentru căldura pe care i-o dădea, Soames ridică obrajii spre el. Toată vorbăria despre sfîrşitul lumii e o prostie, fireşte, totuşi, el ar fi încîntat ca sfîrşitul să vină înainte ca el să moară îndurerat. Vedea dezastrul cu o limpezime înspăimîntătoare. Dacă Fleur fuge, lui nu-i

mai rămîne nimic din ceea ce îi era cu adevărat drag, pentru că familia Mont îl va lua pe Kit. Astfel, pînă la moarte, el va fi un naufragiat printre tablourile și vacile lui, care nu-i încălzeau inima. „Nu vreau, își zise. Dacă nu s-a întîmplat încă, nu vreau să se întîmple." Da ! Dar cum să prevină dezastrul ? Și, văzînd limpede zădărnicia hotărîrii lui, se întoarse la automobil. Riggs îl aștepta, fumîndu-și țigara.

— Să plecăm ! îi zise. Dă-i drumul iute !

Sosi la Dorking la ora trei după-amiază și află că Fleur plecase de la zece. Mare îi fu ușurarea cînd auzi că petrecuse noaptea în casa de odihnă. Începu imediat să dea telefoane în toate părțile. Acestea îi reînnoiră îngrijorarea. Fleur nu era acasă la ea, nici la June. Atunci, unde putea fi, dacă nu pe undeva cu tînărul acela ? Dar nu-și luase nimic cu ea... După ce se convinsese de acest lucru, avu puterea să bea un ceai și să aștepte. Ieși pentru a patra oară în fața casei, pentru a-și arunca ochii în toate direcțiile, cînd în sfîrșit, o văzu venind spre el.

Expresia de pe chipul lui Fleur — avidă, dură și iritată — avu un efect foarte ciudat asupra lui. Inima i se rupea de durere și în același timp sălta de bucurie. Fața ei nu exprima o pasiune triumfătoare ! Era sfîșietor de nenorocită, avidă, zdrobită ; i se părea că, de cînd n-o mai văzuse, i se înăsprise fiecare trăsătură. Instinctiv, Soames nu-i spuse nici un cuvînt, în timp ce-și apleca fața spre ea ca să-l sărute. Fleur îl sărută — dur și cu buzele uscate.

— Te-ai întors, îi spuse Fleur.

— Da ! Și după ce ți-ai luat ceaiul, aș vrea să te duc de-a dreptul la *The Shelter*... Riggs va duce automobilul tău în garaj.

Fleur ridică din umeri, trecu pe lîngă el și intră în casă. Soames avu impresia că îi era indiferent ceea ce vedea sau credea el. Acest lucru era atît de neobișnuit la ea, încît rămase buimac. Poate a încercat și n-a reușit. Ar fi cu putință un deznodămînt atît de fericit ? Soames își scrută memoria pentru a-și reaminti expresia lui Fleur cînd, cu șase ani în urmă, îi adusese vestea eșecului său. Da ! Numai că atunci era foarte tînără și avea fața foarte rotundă... nu ca fața aceasta înăsprită, trasă, mistuită, care-l înspăimînta. Trebuie s-o ducă la Kit ! Cît mai curînd ! Să plece de aici, iute ! Și cu instinctul său sănătos, care nu-l înșela niciodată cînd era vorba de

Fleur, îl chemă pe Riggs și-i spuse să ridice capota automobilului și să tragă la scară.

Fleur se urcase în camera ei. Cînd, ceva mai tîrziu, Soames îi trimise vorbă că automobilul era gata, coborî numaidecît. Își pusese pe față un strat gros de pudră și-și vopsise buzele cu ruj; Soames se cutremură din nou văzînd masca aceea albă, cu gura ca o linie roșie și dreaptă, cu ochii aprinși și chinuiți. Dar din nou nu spuse nimic și scoase din buzunar o hartă.

— Dacă nu mă așez lîngă el, Riggs o ia pe un drum greșit. Totdeauna o ia alandala, zise și se urcă lîngă șofer. Știa că Fleur nu putea vorbi, iar el nu putea suporta să-i privească fața. Porniră. Soames avea impresia că mergeau astfel de o veșnicie. O dată sau de două ori, întoarse capul și o văzu stînd albă și nemișcată, ca moartă. Iar în sufletul lui continuau să se lupte două sentimente: ușurare și milă. Desigur, totul se sfîrșise... Fleur își jucase ultima carte și pierduse! Cum, unde și cînd ?... N-o să afle niciodată, era convins; dar Fleur pierduse! Biata copilă! Nu era vina ei că-l iubise pe acest băiat, că nu-l putea uita... nu era cu nimic mai vinovată decît el, care o iubise pe mama acelui băiat! Nenorocul fiecăruia! Părea că pasiunea aceea, născută dintr-o întîlnire blestemată într-un salon din Bournemouth, cu patruzeci și șase de ani în urmă, trecuse din sîngele lui în ființa lui Fleur, și acum își cînta cîntecul de moarte, cîntecul lebedei, cu buzele tăcute, roșii, de pe fața lividă a copilei ce ședea în automobil, în spatele lui. „Laudă-l pe Domnul, oh, inima mea! Laudă-l pe Domnul!" Hm! Cum să-l lauzi! La Staines, trecură podul peste Tamisa; de acolo, Riggs cunoștea drumul. Cum ar putea înviora puțin fața lui Fleur, după ce vor ajunge acasă? Slavă Domnului că mama ei era plecată! Kit va fi, desigur, util! Poate că și bătrînul ei cîine. Dar, deși era ostenit după aceste trei zile grele, lui Soames îi era groază de clipa cînd automobilul se va opri. Probabil că singurul lucru care i-ar fi priit lui Fleur ar fi fost să meargă mereu, mereu mai departe. Poate că, în ziua de azi, goana spre mai departe era leacul cel mai nimerit pentru toți oamenii. De la război încoace, toată lumea dorește să meargă mai departe... pentru a fugi de ceva de care nu putea scăpa! Cînd nu poți dobîndi ceea ce dorești și nu poți renunța, gonești într-una pentru a-ți ameți durerea. „Resemnarea ca și pictura este arta trecutului", gîndi

Soames, în timp ce treceau prin fața cimitirului urma să fie înmormîntat el într-o bună zi.

Se apropiau de casă. Ce-o să-i spună cînd vor coborî din automobil ? Cuvintele n-aveau nici un rost. Scoase capul pe fereastră și respiră adînc de cîteva ori. Susținuse întotdeauna că aici, în apropierea Tamisei, aerul era mai bun ca oriunde, pomii erau mai bogați în sevă și iarba mai parfumată. Nu semăna cu aerul de pe moșia „Marelui Forsyte", dar mirosea mai mult a pămînt, era mai plăcut. Dădu cu ochii de acoperișul casei și de plopi, simți mirosul fumului de lemne și văzu porumbeii care-și făceau ultimul zbor înainte de culcare... sosiseră acasă ! Suspină adînc și coborî.

Te-ai extenuat, îi zise în timp ce deschidea ușa. N-ar fi bine dacă, după ce l-ai văzut pe Kit, te-ai duce de-a dreptul la culcare ? Îți trimit cina în cameră.

— Mulțumesc, tata. Nu doresc decît o supă. Cred c-am răcit.

Soames îi aruncă o privire scurtă și pătrunzătoare clătina din cap. Apoi atingîndu-i cu degetul obrazul alb ca varul, se întoarse și plecă.

Trecu pe la grajduri și dădu drumul bătrînului cîine ; socoti că poate i-ar face bine să alerge pe afară. înainte de a-l lăsa să intre în casă, și îl luă cu el spre rîu. Lumina zilei nu se stinsese încă, deși soarele apusese de cîtăva vreme : cîinele zburda prin tufișuri, iar Soames stătea pe loc privind apa Lebedele treceau spre mica lor insulă. Puii crescuseră mari, acum erau aproape albi. Pluteau grațioase și tăcute, ca o flotilă de fantome. Se gîndise adesea să cumpere unul sau doi păuni ; aceste păsări completau decorul unui parc, dar erau prea gălăgioase. Soames nu uitase că o dată, pe vremea cînd locuia în Montpellier Square, în zori de zi, auzise strigătul păunilor din Hyde Park, strigăt de patimă înfrîntă. Nu ! Lebedele erau mai frumoase ; aveau aceeași grație și nu cîntau. Cîinele acesta îi ruinează arbuștii pitici...

— Haide, vino la stăpîna ta ! îi zise și porni spre casa cu luminile aprinse. Se urcă în galeria de picturi. Pe birou, se aflau o mulțime de scrisori și hîrtii care așteptau să fie rezolvate. Timp de o jumătate de oră, se ocupă de ele. Niciodată ruperea hîrtiilor nu-i dăduse mai multă satisfacție. Apoi, se auzi gongul și coborî la cină, unde avea să fie, probabil, singur.

Capitolul XIII

INCENDIUL

Fleur, însă, coborî la masă. Şi astfel începu cea mai confuză seară din cîte trăise Soames. În inima lui, simţea multă bucurie şi multă milă în acelaşi timp, dar n-avea voie să arate nici una, nici alta. În momentul acela, regreta că nu zăbovise la June pentru a se uita la portretul lui Fleur ; ar fi avut acum un subiect de conversaţie. În lipsă de altceva, începu să vorbească despre casa de la Dorking.

— Casa pare să fie utilă, îi spuse, fetele se...

— Tot timpul am senzaţia că mă urăsc. Şi de ce nu m-ar urî ? Ele n-au nimic şi eu am totul.

Rîsul lui Fleur îi înfipse un pumnal în inimă.

Ea se prefăcea că mănîncă, iar Soames nu îndrăznea s-o întrebe dacă şi-a luat temperatura. Răspunsul ar fi un nou hohot de rîs. De aceea, începu să-i povestească cum a găsit, lîngă malul mării, locul de unde se trage neamul Forsyte şi cum a vizitat catedrala de la Winchester ; dar, în timp ce vorbea, Soames îşi spunea : „Nu aude nici un cuvînt".

Gîndul că Fleur se va duce la culcare, mistuită de focul ce-i mocnea în suflet şi pe care el nu-l putea stinge, îl amăra şi-l îngrijora nespus de mult. Judecînd după înfăţişarea ei... ar putea să facă ceva nesăbuit !... Soames spera să n-aibă la ea veronal sau ceva asemănător şi tot timpul se întreba : „ce s-o fi putut întîmpla ?" Dacă deznodămîntul ar fi îndoielnic, dacă ar fi încă în aşteptare, ar fi neliniştită, agitată, dar în nici un caz n-ar arăta aşa cum arată ! Nu ! Era înfrîntă. Dar cum ? Să fie oare, o înfrîngere definitivă, care-l scapă pe el pentru totdeauna de îngrijorarea chinuitoare din ultimele luni ? Ochii lui îi scrutau neîncetat chipul : durerea profundă răzbise

prin stratul de pudră... Fleur părea teatrală și nu mai semăna cu ea însăși. Expresia ei dură și deznădăjduită îi sfîșia inima. Ce bine ar fi dac-ar plînge și și-ar vărsa amarul ! Dar Soames își dădea seama că, venind la masă și stînd față-n față cu el, voia să-i spună : „Nu s-a întîmplat nimic !“ Își strînse buzele. Afecțiunea este mută... omul nu o poate exprima prin cuvinte ! Cu cît afecțiunea lui fusese mai profundă, cu atît rămăsese mai tăcut ; și asta, toată viața. Nu pricepea cum de pot exista unii oameni care vorbesc, își descarcă sufletul și se ușurează de ceea ce-i apasă !

Cina fu penibilă ; din cînd în cînd, Fleur încerca să vorbească, dar mai ales rîdea, cu rîsul acela care-l durea pe Soames. După-masă, trecură în salon.

— E cald în seara asta, zise Fleur, deschizînd ușa spre terasă. Departe, în vale, printre tufișurile de pe malul Tamisei, răsărea luna și o boare de lumină plutea deasupra apei.

— Da, e cald, zise Soames, dar n-ar trebui să ieși la aer dacă ești răcită.

Luînd-o de braț, o aduse în casă. Îi era frică s-o lase singură noaptea, atît de aproape de apă.

Fleur se duse la pian.

— Te superi dacă bat clapele, tată ?

— Nu, de loc. Mama ta avea acolo niște cîntece franțuzești.

Lui Soames nu-i păsa ce face Fleur, numai să nu mai vadă expresia aceea pe fața ei. Dar muzica era prin ea însăși sentimentală, darămite cîntecele franțuzești... întotdeauna vorbesc despre amor ! Spera să dea de unul pe care Annette îl cînta mereu :

„Auprès de ma blonde, il fait
bon... fait bon... fait bon.
Auprès de ma blonde, il fait dormir.“

Părul acelui tînăr ! Pe vremuri, alături de mama lui... ! Ce păr frumos avea *ea* ! Ce păr deschis și ce ochi întunecați ! Și pentru o clipă i se păru că nu Fleur, ci Irene ședea la pian. Muzică ! Pentru nimeni muzica nu însemnă atît cît însemna pentru Irene ! Da ! Mai mult decît bărbații, mai mult decît banii... muzica ! Pe el, muzica nu l-a emoționat niciodată, el

n-a înţeles ! Spre nenorocul lui ! Parcă vedea şi acum, aplecată asupra pianului, aşa cum o văzuse adeseori în micul salon din Montpellier Square, aşa cum o văzuse ultima oară în hotelul de la Washington. Aşa va sta Irene pînă la moarte... şi probabil, pînă la urmă, va fi tot frumoasa. Muzica !

Soames îşi reveni.

Glasul lui Fleur, subţire, *staccato*, îi ajunse la ureche în timp ce şedea învăluit în fumul ţigării sale. Dureros ! Fata lupta cu eroism. Ar fi preferat să o vadă izbucnind în plîns şi parcă, totuşi, se temea de acest lucru. Dacă Fleur şi-ar fi pierdut firea, el nu ar fi ştiut ce sa facă !

În mijlocul unui cîntec, Fleur se opri şi închise pianul. Părea aproape bătrînă... cam aşa va arăta, poate, la patruzeci de ani. Apoi, se ridică şi se aşeză de cealaltă parte a căminului. Purta o rochie roşie : culoarea îl supăra pe Soames, accentuîndu-i senzaţia că sub masca de pudra de pe faţă şi gît, Fleur ardea. Rămase foarte liniştită acolo, pretinzînd că citeşte. Soames ţinea în mînă *The Times*, căutînd sa n-o observe. Oare, nu există nimic cu care i-ar putea abate gîndurile ? Ce-ar fi să-i vorbească despre tablourile sale ? O întrebă care era tabloul ei preferat din colecţia sa Constable, Stevens, Corot, sau Daumier ?

— Le las pe toate naţiunii, îi spuse. Dar aş dori sa-ţi alegi vreo patru sau mai multe ; bineînţeles, copia aceea după Goya. *La Vendimia*, este a ta ; apoi, aducîndu-şi aminte ca la balul de la hotelul din Nettlefold ea purtase costumul „Vendimia“, adăugă în grabă : Cu gusturile acestea moderne, te pomeneşti că naţiunea nu le va primi ; în acest caz, nu ştiu ce să fac. Dumetrius le-ar cumpăra de la tine, de altfel a cîştigat o dată bine de pe urma lor. Dacă prinzi un moment potrivit, fara greve sau alte asemenea, s-ar putea lua bani frumoşi pe ele. Pe mine mă costă peste şaptezeci de mii de lire – cred că astăzi fac cel puţin o sută de mii.

Fleur părea să audă ce-i spunea, dar nu era sigur.

— După părerea mea, continuă Soames disperat, de azi în zece ani nu mai rămîne nimic din pictura modernă... scamatoriile în vînt nu pot dura o veşnicie. Pînă atunci, or sa sature de experienţe, dacă n-o sa avem un nou război.

— Na războiul a fost cauza.

— Ce vrei să spui... nu războiul? Războiul a provocat [illegible]ţenia şi a introdus graba în viaţa tuturor. Îţi [illegible] aduci aminte cum era înainte de război.

Fleur dădu din umeri

— Nu vreau să spun, continuă Soames, că toate acestea nu începuseră mai demult. Ţin minte primele expoziţii ale postimpresioniştilor şi ale primilor cubişti, la Londra. Dar, o dată cu războiul, au luat-o razna, încercînd să alerge după lucruri pe care nu le pot prinde.

Se opri. Era exact ceea ce încercase ea!...

— Cred c-am să mă duc la culcare, tată dragă.

— Ah! zise Soames. Ia nişte aspirină. Răceala nu trebuie luată în glumă.

Răceală! Bine ar fi fost să fie răceala! Soames ieşi în uşă şi se opri, privind luna. Dinspre locuinţa personalului, se auzea cîntînd un gramofon. Tare le mai plăcea să învîrtească turul toarca aceea sau radioul! El nu ştia care din ele era mai enervantă.

Ieşi în verandă şi întinse mîna. Nu căzuse roua! O vreme neobişnuită... atît de uscată! Pe celălalt mal, un cîine începu să urle. Mulţi oameni cred că asta-i semn rău! Cu cît îi privea mai mult pe oameni, cu atît i se păreau mai slabi la minte; mereu căuta senzaţionalul sau îşi astupă ochii şi urechile. Parcul era frumos în lumina lunii... frumos şi ireal. Bordura de floarea-soarelui şi ochiul boului, straturile rotunde cu trandafiri de toamnă şi zidul mic de cărămidă foarte veche — mult s-a mai necăjit să găsească acele cărămizi! — chiar şi iarba... toate păreau ireale: sub razele lunii, părea un decor de scenă. Numai plopii tulburau acest decor de vis: conturul lor negru şi ascuţit se proiecta pe cerul luminat de lună din spatele lor. Soames ieşi pe pajişte. Faţada casei, albă şi acoperită cu plante agăţătoare, cu o singură lumină aprinsă — cea din camera lui Fleur — părea, de asemenea, ireală... parcă era pudrată. De treizeci şi doi de ani locuia aici. Îndrăgise locul, mai ales de cînd cumpărase pămîntul de pe celălalt mal, aşa încît nimeni să nu poată clădi vreodată acolo şi deci nimeni să nu-l poată observa. Întotdeauna se străduise — sau măcar încercase — să nu fie observat în viaţa sa fizică sau sufletească.

Îşi isprăvi ţigara de foi şi aruncă mucul. I-ar fi plăcut să nu se ducă la culcare înainte de a vedea lumina stinsă în

camera ei ; ar fi dorit s-o știe adormită... ca pe vremea cînd era copil și o durea un dinte. Dar era foarte ostenit. Drumul cu automobilul face rău la ficat. Trebuie să intre și să închidă casa. La urma urmei, nu-i putea fi de nici un folos dacă rămînea jos ; nicicum nu-i putea fi de vreun folos. Bătrînii nu-i pot ajuta pe tineri... nimeni nu poate ajuta altuia la nevoie, mai ales cînd e vorba de sentimente. Ce stranie e structura inimii ! Și cînd te gîndești că fiecare om are inimă ! Acest fapt trebuie să-ți aducă oarecum mîngîiere, și totuși, nu ți-o aduce. Cînd suferise zi și noapte din pricina mamei acelui băiat, gîndul că și ea suferea nu-l alina ! După cum nici Fleur nu-și găsește mîngîiere la gîndul că, foarte probabil, acum suferă și tînărul acela și soția lui ! După ce închise ușa, Soames urcă sus. Ascultă la ușa lui Fleur, dar nu auzi nimic. Intră în camera lui, se dezbrăcă și luă cartea lui Vasari, *Viețile pictorilor* și, rezemat de perne, începu să citească. După ce citea două pagini din cartea aceea, adormea întotdeauna și, în general, citea mereu aceleași pagini, deoarece cunoștea atît de bine cartea, încît nu știa niciodată pînă unde citise în ajun.

Deodată se trezi, fără să știe nici el de ce, și rămase nemișcat, ascultînd. Parcă auzea mișcare prin casă. Dacă se scula să vadă, ar începe din nou să se enerveze și nu voia, și apoi, dacă s-ar duce să vadă ce face Fleur, ar trezi-o din somn. Se întoarse pe partea cealaltă și ațipi, dar se trezi din nou și, pe jumătate adormit, își zise : „Nu dorm bine... trebuie să fac mai multă mișcare". Lumina lunii pătrundea printre perdelele întredeschise. Apoi, deodată, nările îi tresăriră. Miros de ars ! Se așeză în capul oaselor, adulmecînd aerul. Foc ! Să fi fost un scurt circuit, sau s-a aprins acoperișul de paie al porumbarului ? Coborî din pat, își puse halatul și papucii și se duse la fereastră.

Prin fereastra de deasupra lui, se vedea o lumină roșiatică și agitată. Dumnezeule ! Galeria de tablouri ! Fugi pînă la scara ce ducea într-acolo. Auzi pocnete înăbușite și simți miros de ars, de data aceasta mult mai puternic ; se cutremură. Urcă în grabă scara și deschise ușa. Doamne-Dumnezeule ! Capătul celălalt al galeriei, în colțul din stînga casei, ardea. Flăcări mici, roșii, se prelingeau în jurul lemnăriei ; perdelele de la fereastră deveniseră o masă neagră, iar coșul de hîrtii dintre fereastră și biroul lui era o epavă carbonizată ! Pe parchet, observă cenușă de țigară. Cineva fusese sus și fumase. În

timp ce stătea îngrozit în ușă, flăcările trosneau. Coborî în goană și smuci ușa lui Fleur. Era culcată pe pat, îmbrăcată! Îmbrăcată complet! Oare?... Să se fi...? Ea deschise ochii mari și-l privi.

— Scoală-te, arde galeria de tablouri! Scoate-l imediat din casă pe Kit și servitorii... imediat! Trimite după Riggs! Telefonează la Reading după pompieri... repede! Scoate toată lumea din casă!

Așteptă s-o vadă în picioare, apoi fugi, pînă-n capul scării ce ducea spre galerie și puse mîna pe un extinctor. Aparatul era mare și greu; îl duse la etaj. Știa vag că trebuie să lovești butonul de pardoseală și după aceea să stropești flăcările. Din ușă, vedea că focul se întinsese de-a binelea. Dumnezeule! Flăcările lingeau tabloul lui Fred Walker și cele două piese de David Cox. Prinseseră și bîrna care înconjura galeria, separînd tablourile de sus de rîndul de jos; dar și rîndul de sus ardea. Constable! Șovăi o clipă: să se repeadă și să-l salveze? Poate stingătorul nu va funcționa! Lăsa stingătorul din mînă și fugi de-a lungul galeriei; puse mîna pe Constable tocmai în momentul cînd flăcările ajunseseră la lemnăria de deasupra tabloului. În timp ce smulgea tabloul din perete, un val fierbinte îi pîrli fața: fugi înapoi, deschise brusc fereastra din fața ușii și puse tabloul pe pervazul ferestrei. Apoi, luă din nou stingătorul și-l trînti cu butonul de pardoseală. Conținutul aparatului țîșni, Soames îl ridică îndreptînd jetul spre flăcări. Camera se umplu de fum, iar el se simți cam amețit. Substanța ce ieșea din stingător era eficace și Soames constată cu ușurare că flăcărilor nu le plăcea și că el izbutise să le domolească întrucîtva. Dar tabloul de Walker fusese distrus... Ah! și Cox! Reușise sa împingă focul pînă la peretele cu geamuri, cînd substanța din stingător se isprăvi și Soames văzu că flăcările cuprinseseră lemnăria dincolo de locul unde începuse să le atingă. Biroul ardea, de asemenea... hîrtiile luaseră foc. Ar trebui să fugă jos sa mai aducă un aparat. Să facă tot drumul pînă jos în hol? Unde o fi Riggs? Dumnezeule! Arde Alfred Stevens. E cu neputință să piardă tablourile lui Stevens, Gauguin, Corot!

Soames părea stăpînit de un demon. Gustul, munca, banii și mîndria lui — toate mistuite de foc? Nu, pentru numele lui Dumnezeu, nu! Și prin fum se repezi spre celălalt perete al galeriei; în timp ce smucea tablourile lui Stevens, flăcă-

rile i se prelingeau pe mînecă; simţi chiar şi miros de stofa pîrlită cînd aşeză tabloul pe fereastră, lîngă cel de Constable.

O limbă de flăcări se ridică spre Daubigny; sticla se sparse şi căzu cu zgomot; tabloul rămase descoperit, expus focului ce se ridica licărind spre el. Se repezi din nou şi puse mîna pe un Gauguin... nudul unei fete de pe o insulă din Oceanul Pacific. Nu voia să se desprindă din perete; puse mîna pe sîrmă, dar imediat îi dădu drumul — era încinsă, roşie; apoi prinse rama şi o smuci cu putere. Tabloul se dezlipi, iar Soames căzu pe spate. Îşi salvase însă Gauguin-ul favorit! Îl aşeză în stiva peste celelalte şi se întoarse la Corot, lîngă flăcări. Tabloul argintiu şi rece se încălzise, totuşi, el îl luă! Acum trebuia salvat Monet! Pompierii au nevoie de cel puţin douăzeci de minute pînă s-ajungă aici. Dacă Riggs nu vine repede...! Cei de afară trebuie să întindă o pătură sub fereastră şi el va arunca tablourile acolo. Soames scoase un geamăt. Flăcările cuprinseseră celălalt tablou de Corot! Bietul tablou! Smulgîndu-l din perete pe Monet, fugi în capul scării. Două servitoare speriate, cu pardesiul peste cămaşa de noapte şi gîtul gol, fugeau spre el.

— Staţi! strigă Soames. Luaţi tabloul acesta şi nu vă pierdeţi capul. Domnişoara Fleur şi băiatul au ieşit?

— Da, domnule.

— Aţi telefonat?

— Da, domnule.

— Aduceţi-mi un stingător; luaţi o pătură şi întindeţi-o sub fereastră, pentru a prinde tablourile pe care le arunc. Nu fiţi proaste... nu-i nici un pericol. Unde-i Riggs?

Se întoarse în galerie. O-o-h! Micul şi preţiosul lui Degas se dusese! Cu inima cuprinsă de mînie, Soames se repezi din nou la perete şi-l smulse pe celălalt Gauguin. Dacă izbutise vreodată să-l întreacă pe Dumetrius, a fost, desigur, cu această pînză de un colorit superb. Şi parcă tabloul îi era recunoscător... se lăsă uşor prins în mîinile lui pîrlite şi tremurînde. Îl aşeza peste celelalte şi, pentru o clipă, se opri sufocat şi cu respiraţia tăiată. Atîta timp cît mai putea respira în curentul de aer dintre uşă şi fereastra deschisă, trebuie să scoată tablourile din perete.

Nu durează mult pînă să le arunce afara. Bonnington şi Turner!... Turner n-ar fi fost atît de îndrăgostit de apusurile de soare, dacă ar fi ştiut cum arată un foc adevărat. De fiecar

dată cînd se apropia de perete, avea senzația că plămînii lui nu mai rezistă la un al doilea drum. Dar trebuia să reziste!

Iată dragă!

Fleur, cu un stingător!

— Du-te jos! Ieși afară! îi strigă. Ascultă-mă! Ieși din casă! Pune să întindă o pătură și s-o țină strîns.

— Tăticule! Lasă-mă! Trebuie!

— Du-te jos! strigă Soames din nou, împingînd-o spre scară.

O urmări pîna o văzu jos, apoi izbi de podea butonul stingătorului și din nou stropi focul. Stinse biroul și atacă flăcările de pe pereţele din fund. Abia putea ține în brațe aparatul atît de greu, iar cînd îl scăpă din mînă golit, abia de mai vedea cu ochii. Dar din nou învinsese focul. Numai de-ar mai putea rezista!

Apoi, văzu că Harpingnies era pierdut... Ce frumusețe! Această pierdere stupidă îi dădu putere. Se repezi la perete — de data aceasta la peretele mai lung — și scoase un tablou după altul. Dar flăcările, perseverente ca niște demoni, prinseseră din nou putere. Nu putu ajunge la Sisley și Picasso, de sus din colț; nu se putea apropia prea mult de flăcări, căci dacă aluneca și cadea spre perete, nu mai avea scăpare. Sisley și Picasso trebuiau sacrificate! Dar Daumier trebuia salvat! Tabloul său favorit... poate cel la care ținea cel mai mult. Salvat! Ajuns la fereastră deschise larg gura, respiră cu nesaț aerul și văzu că jos era întinsă o pătură pe care patru femei o țineau strîns de cele patru colțuri.

— Țineți bine! le strigă și-l azvîrli pe Daumier. Îl văzu căzînd. Să te comporți astfel cu un tablou! Pătura se adînci sub greutate, dar rezistă.

— Țineți mai strîns! zbieră. Atenție! Apoi zvîrli nudul de Gauguin. Aruncă astfel un tablou după altul; cei de jos le luau de pe pătură și le așezau unul cîte unul pe iarbă. După ce nu mai rămăsese nici unul pe fereastră, se întoarse să constate situația din galerie. Flăcările cuprinseseră pardoseala în colțul din fund și se întindeau iute de-a lungul lemnăriei.

Pompierii vor sosi la timp pentru a salva peretele din dreapta. Cel din stînga era pierdut, dar majoritatea tablourilor fuseseră salvate. Flăcările, însă, începuseră să cuprindă peretele cel lung. Acum trebuia să se ocupe de el. Fugi la colț, se apropie cît îi îngăduia focul și-l prinse pe Morland. Îl frigeau

mîinile, totuși îl luă... un ponei alb care făcea șase sute de lire! Îi făgăduise o bună găzduire! Îl aruncă peste fereastră și-l văzu rostogolindu-se în pătură.

— În sfîrșit!

În spatele lui, în ușă, apăru Riggs, în cămașă și izmene, cu două stingătoare și cu gura căscată!

— Închide gura! îi spuse gîfîind, și stropește peretele acela!

Urmări curentul din stingător și văzu cum flăcările se retrăgeau în fața lui. Ura din suflet limbile acelea roșii ce nu cunoșteau îndurare. Ah! S-au mai potolit!

— Acum spre celălalt! Salvează-l pe Courbet! Iute!

Curentul țîșni din nou și flăcările se retraseră. Soames se repezi după Courbet. Sticla căzuse, dar tabloul era încă neatins îl smulse din perete.

— Acesta este ultimul dintre blestematele astea de stingătoare, *sir*, îl auzi mormăind pe Riggs.

— Vino aici! îi strigă. Scoate tablourile de pe peretele acela și aruncă-le unul după altul pe fereastră. Bagă de seamă să nimerești în pătura! Grăbește-te!

Și se grăbi, în timp ce-și dădea seama că flăcările respinse recîștigau terenul pierdut. Amîndoi se repeziră cu suflarea tăiată la perete; smulgeau cîte un tablou, apoi fugeau la fereastră și se întorceau după altul... dar focul se întindea mereu.

— Pe acela de sus, strigă Soames. Trebuie să-l salvez. Urcă-te pe un scaun. Iute! Nu! Lasă că-l iau eu. Ridică-mă... ajung!

Ridicat în brațele lui Riggs, Soames scoase din perete tabloul lui Jacob Maris, cumpărat chiar în ziua cînd flăcările cuprinseseră întreaga lume „*Moartea arhiducelui!* Parca auzea aievea strigătele de pe stradă. Era o zi frumoasa, razele soarelui pătrundeau prin fereastra trăsurii sale, iar el, cu inima ușoară, ținea pe genunchi acest chilipir. Iar acum... îl azvîrlea pe fereastră! Ah! Să te porți astfel cu niște tablouri!

— Mai departe! strigă gîfîind.

— Mai bine coborîți jos, *sir!* Acum se îngroașă gluma.

— Nu! zise Soames. Da-i înainte! Mai salvează trei tablouri.

— Dacă nu coborîţi, va trebui să vă duc în braţe, *sir*... aţi stat prea mult aici.

— Prostii ! gîfîi Soames. Dă-i înainte.

— Uraaa ! Pompierii !

Soames se opri ; pe lîngă bătăile inimii şi plămînilor săi, auzi încă un sunet. Riggs îl prinse de braţ.

— Veniţi, să plecăm, *sir*, dacă încep să pună furtunul, o să ne sufocăm aici.

Soames ridică mîna prin fum.

— Trebuie să-l iau pe acela, gîfîi. Ajută-mă. E greu.

Copia după *La Vendimia* stătea pe un şevalet. Clătinîndu-se, Soames se apropie de ea. Pe jumătate tîrînd-o, Soames duse imaginea spaniolă a lui Fleur spre fereastră.

— Acum ridică !

Ridicară tabloul şi-l aşezară pe pervaz.

— Plecaţi de acolo ! strigă un glas din uşă.

— Fă-i vînt ! gîfîi Soames, dar cineva îl ridică în braţe, îl duse la uşă, apoi în jos pe scări şi-l lăsă aproape fără cunoştinţă afară, la aer.

Cînd îşi reveni, se afla pe verandă, într-un fotoliu. Vedea coifurile pompierilor şi auzea sunete şuierătoare. Plămînii îl dureau, ochii îl usturau tare, mîinile îi erau pîrlite... În ciuda durerii şi usturimii, se simţea ameţit, adormit, dar victorios.

Iarba... pomii... rîul rece sub lună ! Ce coşmar trăise acolo sus, printre tablouri... sărmanele lui tablouri ! Dar le salvase ! Scrumul de ţigară ! Coşul de hîrtii ! Fleur ! Cauza focului era evidentă ! Ce-i venise lui oare, să-i vorbească despre tablouri tocmai în seara aceasta, cînd nu era stăpînă pe nervii ei ? Ce ghinion îngrozitor ! Ea nu trebuie să afle... Dar poate... poate că ştie prea bine ! Dar spaima... Poate că spaima pe care a tras-o îi va face bine ! Tabloul de Degas... Harpingnies ! Închise ochii pentru a asculta şuieratul furtunurilor. Bine ! Ce zgomot plăcut ! Pompierii vor salva restul galeriei ! Putea fi şi mai rău ! Simţi ceva rece lipindu-se de mîna ce atîrna pe marginea fotoliului. Botul cîinelui. N-ar fi trebuit să-i dea drumul ! Apoi, brusc, i se păru ca trebuie sa vadă din nou cum merg treburile. Poate că atîta apă va pricinui pagube ! Se ridică în picioare, clătinîndu-se. Parcă îi revenise vederea. Fleur — oh ! Ea era... stătea singură în picioare, prea aproape de casă ! Şi ce învălmăşeală pe pajişte... pompieri... pompe... servitoare şi Riggs ; furtunurile fuseseră trase pînă la Tamisa...

apă aveau destulă, în orice caz! Nu cumva să strice tablourile cu atîta apă! Erau niște proști! De altfel, știa el! Ia te uită! Stropeau zidul neatins de foc. Stropeau prin amîndouă ferestrele. N-avea nici un rost! Nu trebuia decît prin fereastra din dreapta... numai în dreapta! Se îndreptă clătinîndu-se către un pompier.

— Nu peretele acela! Nu acela! Ajunge dacă dai în asta. Îmi stricați tablourile! Stropiți spre mijloc!

Pompierul își îndoi brațul și Soames văzu apa stropind colțul drept al ferestrei. *Vendimia!* Comoara lui...! Curentul de apă mișcă din loc tabloul din pervazul ferestrei, aplecîndu-l în afară! Și Fleur! Dumnezeule! Stătea sub el, privind în sus. Nu se poate să nu-l vadă, și totuși nu se mișca din loc! Într-o clipă îl străfulgeră gîndul că Fleur își căuta moartea.

— Cade! strigă Soames. Atenție! Atenție! Și i se păru că o vede pe Fleur pe punctul de a se arunca în fața unui automobil... se repezi la ea, o dădu la o parte cu brațele întinse și căzu.

Tabloul îl doborîse la pămînt.

Capitolul XIV

LINIȘTE

Plecînd din Poultry, bătrînul Gradman se opri într-un restaurant pentru a-și lua obișnuitul cotlet de berbec. În timp ce mînca, deschise ultima ediție a ziarului de seară, care i se aducea întotdeauna împreună cu gustarea comandată, și citi :

FOC ÎNTR-O GALERIE DE PICTURI
UN BINECUNOSCUT COLECȚIONAR GRAV RĂNIT

„În noaptea trecută, datorită unor cauze necunoscute, un incendiu a izbucnit în galeria de picturi din casa domnului Soames Forsyte, la Mapledurham. Focul a fost stins de pompierii din Reading ; majoritatea tablourilor valoroase au fost salvate. Domnul Forsyte, care era acasă, s-a luptat cu focul pînă la sosirea pompierilor ; el a salvat cu mîna lui multe dintre tablouri, aruncîndu-le pe fereastră, într-o pătură întinsă pe pajiște. Din nefericire, după sosirea pompierilor, a fost izbit în cap de rama unui tablou, care a căzut de pe fereastra galeriei de la etajul al doilea, lăsîndu-l în nesimțire. Avînd în vedere vîrsta și eforturile făcute în timpul incendiului, starea sa este foarte gravă. În afară de domnul Forsyte, n-a fost rănit nimeni ; nici o altă parte a casei n-a fost atinsă de flăcări“.

Lăsînd furculița din mînă, bătrînul Gradman luă șervetul și-și șterse fruntea umedă. Puse șervetul pe masă, împinse friptura și citi din nou ziarul. În ziua de azi, omul nu știe ce să mai creadă... totuși, articolul era de o sobrietate neobișnuită... Scăpă ziarul din mînă și păru a-și încleșta pumnii.

„Domnul Soames ! își zise, domnul Soames !" Ce pierdere... pentru cele două neveste, pentru fata lui, nepotul lui, pentru familia Forsyte și pentru el însuși ! Se ridică, încleștîndu-și mîinile de marginea mesei. Un asemenea accident ! Domnul Soames ! Un om atît de tînăr... relativ ! Dar poate e o eroare. Se îndreptă în mod mecanic spre telefon. Izbuti cu greu să găsească numărul, pentru că i se lăsase o ceață pe ochi.

— Doamna Dartie ? Aici Gradman. E adevărat, doamnă ?... Sper că situația nu e disperată. Ah ! Salvînd viața domnișoarei Fleur ? Nu mai spuneți ! Mergeți acolo ? Aș veni și eu. Totul este în ordine, dar poate mai are vreo dorință. dacă-și recapătă cunoștința... Doamne, Doamne !... Ah ! Sînt convins... Groaznică lovitură... groaznic !

Puse receptorul în furcă și rămase nemișcat. Cine se va ocupa de treburile lor de acum încolo ? Nimeni din familie n-avea simțul afacerilor ca domnul Soames, nici unul nu-și aducea aminte de vremurile din trecut, nimeni nu știa să administreze casele așa cum se administrau pe vremuri. Nu, nu-și mai putea mînca cotletul de berbec... imposibil ! Domnișoara Fleur ! I-a salvat viața ; ce întîmplare ! Ea a fost întotdeauna grija lui cea mai mare. Ce-o fi în sufletul ei ? O ținea minte de cînd era copil, fusese și la nunta ei. La așa ceva nu se aștepta ! Acum, domnișoara Fleur va fi o femeie bogată. Bătrînul Gradman își luă pălăria. Trebuie să treacă pe acasă să-și ia niște schimburi... s-ar putea să aștepte acolo și trei zile ! Dar timp de trei minute silueta îndesată, cu chipul cărnos, înconjurat de barba rotundă și căruntă, rămase nemișcată, de parcă ar fi vrut să se trezească din durerea ce-l buimăcise. Dacă s-ar fi prăbușit Banca Angliei, n-ar fi fost mai impresionat. Nu, într-adevăr !

Pe la ora șase, sosi la „The Shelter" cu birja pe care o luă de la gară și coborî ținînd în mînă o geantă plină de rufe și hîrtii. În hol, îl întîmpină tînărul Michael Mont, pe care-l ținea minte... vorbea în glumă despre lucruri serioase. Dar spera că de data aceasta să se poarte altfel.

— Ah ! Domnul Gradman, ce frumos din partea dumneavoastră c-ați venit ! Nu ! Se crede că nu-și va mai recăpăta cunoștința. Lovitura a fost foarte puternică. Dar dacă își va reveni, va dori, desigur, să vă vadă, chiar dacă nu poate vorbi. V-am pregătit o cameră. Doriți un ceai ?

Da, o ceașcă de ceai îi va face plăcere... îi va face chiar bine!

— Domnișoara Fleur?

Tînărul Mont clătină din cap. În ochii lui se citea deznădejde.

— I-a salvat viața.

Gradman dădu din cap.

— Am auzit! Tt, tt! Cînd mă gîndesc că domnul Soames...! Doar tatăl său a trăit nouăzeci de ani, iar domnul Soames a fost întotdeauna atît de cumpătat. Doamne, Doamne!

Tocmai băuse o ceașcă bună de ceai fierbinte, cînd văzu apărînd în ușă o siluetă... domnișoara Fleur. Ah! Ce fată! Veni spre el și-i strînse mîna. Iar bătrînul Gradman, aproape inconștient, o ridică pe cealaltă și-i prinse mîna între ale lui.

— Draga mea, iau parte la durerea dumneavoastră. Vă țin minte de cînd erați copil.

Ea nu-i răspunse decît:

— Da, domnule Gradman.

Bătrînului Gradman răspunsul i se păru ciudat. Fleur îl conduse în camera lui și-l lăsă acolo. Nu fusese niciodată într-o cameră de culcare atît de frumoasă, cu flori în vază, cu un parfum plăcut și o baie numai pentru el... într-adevăr, nu era necesară. Și cînd te gîndești că în a treia cameră, domnul Soames zace pe patul de moarte!

— Abia mai respiră, îi spuse Fleur, cînd trecură prin fața camerei lui. Doctorii n-au curajul să-l opereze. Mama e lîngă el.

Ce față avea... Albă și îndurerată... biata fată! Bătrînul Gradman se opri în fereastra deschisă, privind afară. Era cald... foarte cald pentru sfîrșitul lui septembrie. Aerul era plăcut... mirosea a iarbă. Acolo, în vale, trebuie să fie Tamisa! Ce liniște... și cînd te gîndești că...! ochii i se umeziră... nu putea vedea rîul; și-i șterse. Mai deunăzi îi spusese: „dacă se întîmplă ceva" — și iată că s-a întîmplat, nu lui, ci chiar domnului Soames. Căile providenței! Pentru numele lui Dumnezeu... Isuse! Doamne, Doamne! E de necrezut! Moare foarte bogat. Mai bogat decît tatăl său. Afară, pe apă, se vedeau niște păsări... gîște, lebede sau așa ceva... ah, da... Lebede erau! Ce multe! Treceau plutind în șir, una după alta. Nu mai văzuse lebede de cînd o dusese pe doamna Gradman în

Golder's Hill Park, în primul an după război. Și doctorii spun că nu-i scăpare ! Groaznic... și ce neașteptat... n-a avut vreme nici să-și spună rugăciunile. Din fericire, testamentul este limpede. Doamna Forsyte primește o rentă viageră și tot restul îi rămîne fiicei lui, iar după moartea domnișoarei Fleur, averea se împarte în părți egale între copiii ei. În momentul de față n-au decît unul, dar, desigur, vor mai avea și alții... la atîta bănet ! Doamne ! Cîți bani au fost în familia aceasta, și totuși, din generația actuală domnul Soames era singurul om cu adevărat bogat. Banii bătrînilor s-au împărțit între moștenitori, iar tinerii n-au aerul să-i sporească. Acum, ei trebuie să țină strîns averile date în administrația lui, căci altfel toți își vor cere capitalul, iar domnul Soames n-ar aproba un asemenea procedeu ! N-ar fi crezut ca el să supraviețuiască domnului Soames...

Ființa bătrînului Gradman, care timp de două generații servise familia Forsyte cu o cinste nestrămutată, fără a aștepta niciodată mai mult decît ceea ce i se dăduse în schimbul muncii sale, era atît de cutremurată, încît trupu-i îndesat se prăbuși în fotoliul de lîngă fereastră ; își rezema în mîini capul său rotund și exclamă :

— Sînt disperat !

Afară se întunecase de-a binelea, dar bătrînul Gradman stătea tot cu capul în mîini, cînd auzi bătîndu-se în ușă pe tînărul Mont spunîndu-i :

— Domnule Gradman, coborîți la cină sau doriți să vi se servească aici ?

— Aici, dacă nu vă deranjează. O friptură rece cu murături sau orice aveți la îndemînă, și un pahar cu bere neagră îmi este de ajuns.

Tînărul se apropie.

— Trebuie să fiți foarte afectat, domnule Gradman. Îl cunoașteți de atîta amar de vreme. Nu te puteai apropia ușor de sufletul lui.

Gradman nu se mai stăpîni și începu să vorbească :

— Ah ! Îl cunosc de cînd era copil... eu l-am dus pentru prima dată la școală... eu l-am învățat să întocmească un contract de închiriere... de cînd îl cunosc, nu l-am văzut făcînd un lucru dubios. Domnul Soames era foarte închis, dar nimeni nu l-a întrecut în ceea ce privește investițiile de capital... poate unchiul său Nicholas. A avut și el necazurile lui, dar niciodată

n-a vorbit despre ele. A fost un fiu bun față de tatăl său, un frate foarte bun față de surorile lui și un tată bun față de copilul său, după cum știți și dumneavoastră, tinere domn.

— Da, așa este. A fost foarte bun și cu mine.

— Mă tem că nu era prea bisericos, dar era un om drept, cum n-am văzut altul. Niciodată nu și-a manifestat simțămintele; uneori era morocănos, dar te puteai bizui pe el. Mi-e foarte milă de tînăra dumneavoastră soție, domnule, mi-e foarte milă de ea! Cum s-a întîmplat?

— Ea stătea sub fereastră cînd tabloul a căzut și părea să nu observe. A împins-o la o parte și tabloul l-a izbit pe el în locul ei.

— Așa? Ce nenorocire!

— Da. Iar ea e nemîngîiată.

Gradman ridică privirea spre fața tînărului Mont, în semiîntuneric.

— Nu trebuie să vă demoralizați, îi spuse. Ea o să-și revină. Nenorocirile nu pot fi evitate. Sper că ați anunțat familiia. Un singur lucru aș vrea să vă spun, domnule Michael... prima lui soție, doamna Irene, care s-a căsătorit cu domnul Jolyon, aud că e încă în viață. Poate că ar vrea să trimită cîteva cuvinte în care să spună c-a uitat și că a iertat totul... asta în eventualitatea că domnul Soames și-ar mai reveni.

— Nu știu, domnule Gradman, nu știu ce să zic.

— „...Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri..." Știu c-a iubit-o foarte mult într-o vreme.

— Da, vă cred. Dar sînt lucruri care... De altfel, doamna Dartie îi cunoaște adresa, dacă doriți, puteți să i-o cereți. E aici, după cum știți.

— Am să mă mai gîndesc. Îmi aduc aminte de nunta doamnei Irene... era foarte palidă, dar ce fată frumoasă!

Am auzit și eu.

— Soția lui actuală e de origină franceză... cred că-și manifestă sentimentele. Dar, dacă nu mai e conștient...

Văzînd expresia bizară de pe fața tînărului Mont, adăugă:

— N-am auzit prea mult despre dînsa. Tare mă tem că n-a fost prea fericit cu soțiile lui.

— Știți, domnule Gradman, unii bărbați nu sînt fericiți. Poate pentru că soții sînt prea mult împreună.

— Ah! zise Gradman, întotdeauna se-ntîmplă cîte ceva, ce-i drept. Eu și cu soția mea n-am avut nici o neînțelegere

— adică nici o neînţelegere gravă — timp de cincizeci şi doi de ani, şi asta e vreme, nu glumă. Dar eu vă reţin aici, în loc să staţi lîngă domnişoara Fleur. Într-un asemenea moment, o fi dorind şi dînsa să fie mîngîiată. Nu-mi daţi decît o friptură rece cu murături. Aştept să-mi spuneţi cînd aveţi nevoie de mine, la orice oră din zi şi din noapte. Dacă doamna Dartie doreşte să mă vadă, îi stau la dispoziţie.

Conversaţia îl mai uşură. Tînărul acesta era mai simpatic decît crezuse. Bătrînul Gradman simţea că o murătură i-ar face bine. După ce mîncă, fu anunţat că doamna Dartie ar vrea să-i vorbească ; era jos, în salon.

— Aşteaptă-mă, te rog, îi spuse femeii de serviciu, sînt străin în casa aceasta.

— După ce se spălă pe mîini şi-şi şterse obrazul cu prosopul, coborî scările în urma fetei. În toată casa, nu se auzea nici un zgomot. Ce cameră frumoasă ! — o încăpere aproape goală, dar minunată, cu pereţii îmbrăcaţi în tăblii de lemn alburiu, cu multe porţelanuri şi un pian mare. Winifred Dartie şedea pe un divan, în faţa căminului în care ardea focul. Se ridică şi-l luă de mînă.

— Îmi face plăcere să te văd, Gradman, îi spuse. Dumneata eşti cel mai vechi prieten al nostru.

Faţa ei avea o expresie stranie ; parcă voia să plîngă şi uitase cum se plînge. Gradman o cunoştea de cînd era copil, o văzuse pe vremea cînd era o domnişoară elegantă, lucrase la actul ei dotal şi adesea clătinase din cap din pricina soţului ei... Nu uitase cîte greutăţi avusese atunci cînd a trebuit să stabilească exact datoriile lui, după ce căzuse pe scări la Paris, frîngîndu-şi gîtul ! Şi pînă în ziua de azi, el îi întocmea lui Winifred, în fiecare an, declaraţia de impunere pe venituri.

— Un plîns bun, îi spuse, v-ar face bine şi eu nu v-aş condamna. Dar nu trebuie să pronunţăm cuvîntul „moarte" ; domnul Soames avea o constituţie robustă, n-a fost băutor. Poate că tot scapă pînă la urmă.

Winifred clătină din cap. Pe chipul ei pătrat se citea tristeţe şi parcă semăna cu bătrîna ei mătuşă Ann. Sub aparenţa distincţiei sale, îndurase multe în viaţă... da, dacă stai să te gîndeşti...

— Aici l-a izbit, îi spuse, o lovitură piezişe pe partea dreaptă a capului. O să-mi lipsească foarte mult, este singurul meu...

Bătrînul Gradman îi mîngîie mîna.

— Da, da! Dar de ce să nu fim optimişti? Dacă-şi recapătă cunoştinţa, eu sînt aici. Nici el nu ştia în ce măsură acest fapt îi putea aduce mîngîiere. Mă întreb dacă n-ar fi vrut s-o înştiinţeze pe doamna Irene. N-aş vrea să se ducă cu această supărare în suflet. E o poveste veche, fără îndoială, dar în ziua judecăţii de apoi...

Un zîmbet vag se pierdu pe trăsăturile aspre din jurul gurii lui Winifred.

— Nu trebuie să-l mai plictisim cu asemenea lucruri, Gradman, nu mai sînt la modă.

Gradman scoase un sunet, de parcă înăuntrul lui fidelitatea şi consideraţia faţă de familia pe care o servise timp de şaizeci de ani s-ar fi răsturnat, ciocnindu-se una de alta.

— Bine, dumneavoastră ştiţi mai bine, îi spuse, eu aş vrea să nu plece cu nici un păcat pe conştiinţă.

— Pe conştiinţa *ei*, Gradman.

Gradman privi cu ochi mari ciobăniţa din porţelan de Dresda.

— Cînd e vorba de iertare, omul nu ştie niciodată... aş fi vrut să-i vorbesc şi despre acţiunile de oţel, nu stau chiar aşa cum ar trebui. Dar, pare-mi-se, nu putem face nimic, decît să aşteptăm. Mă bucur că tatăl dumneavoastră a fost cruţat de această nenorocire. Domnul James ar fi fost disperat. Nici lumea nu va mai fi cum a fost dacă domnul Soames...

Winifred duse mîna la gură şi întoarse capul. Distincţia dispăruse de pe silueta-i îngrăşată. Foarte emoţionat, Gradman porni spre uşă.

Eu nu mă dezbrac; pentru eventualitatea că veţi avea nevoie de mine. Am adus toate cele necesare. Noapte *bună!*

Urcă la etaj, trecu în vîrful picioarelor prin faţa uşii lui Soames, intră în camera lui şi aprinse lumina. În absenţa lui, masa fusese strînsă şi patul fusese aşternut şi i se pregătise o cămaşă de noapte de flanelă. Prea se osteneau mult pentru el! Apoi, căzu în genunchi şi, murmurînd încet, îşi spuse rugăciunile, cu textul obişnuit, iar la urmă adăugă: „Iar pe domnul Soames, ţi-l încredinţez, Doamne, şi te rog să ai grijă de trupul şi sufletul lui. Iartă-i greşelile, curăţeşte-i inima

de orice asprime şi nelegiuire, înainte de a pleca de aici, şi fă-l să fie din nou ca un mieluşel, pentru a se bucura de îndurarea ta. Sluga ta credincioasă. Amin."

După ce isprăvi, rămase cîtăva vreme în genunchi pe covorul foarte moale, respirînd parfumul din flanelă, care îi amintea vremurile de demult. Se ridică cu sufletul mai uşurat. Îşi desfăcu şireturile, îşi descălţă ghetele, îşi scoase jacheta veche, îşi îmbrăcă o cămaşă de lînă şi închise fereastra pentru a se feri de răcoarea nopţii. Apoi, luă plapuma de puf din pat, îşi puse o batistă mare pe capul chel, stinse lumina şi se aşeză într-un fotoliu, acoperindu-se.

Ce linişte, în comparaţie cu Londra! E atîta linişte, încît mai că-ţi auzi gîndurile! Şi, fără să vrea, se gîndi la primul jubileu al reginei Victoria, pe vremea cînd era tînăr, de vreo patruzeci de ani; domnul James îi dăduse două locuri pentru el şi doamna Gradman. Văzuseră totul — splendid! — garda regală, cortegiul, trăsurile, caii, regina şi familia regală. Era o zi frumoasă de vară... aceea era vară adevărată, nu ca verile din ziua de azi. Şi totul mergea bine, mergea de parcă avea să rămînă veşnic astfel; dobînda era de trei la sută şi dacă-şi aduce bine aminte, aproape toate erau la paritate şi toată lumea se ducea regulat la biserică. În acelaşi an, puţin mai tîrziu, domnul Soames a avut prima nenorocire. Apoi, în mintea bătrînului Gradman apăru o altă amintire. Curios că-şi aduce aminte în seara aceasta, cînd domnul Soames zace alături... Asta trebuie să se fi întîmplat tot curînd după Jubileu! Din pricina unui contract care nu suferea amînare, fusese silit să se ducă la locuinţa domnului Soames, în Montpellier Square, unde fusese condus în sufragerie. Auzind pe cineva cîntînd din gură şi la pian, deschise uşa să audă mai bine. Da... nici azi n-a uitat cuvintele cîntecului care spunea ceva despre „întins pe iarbă", „mor, mă veştejesc, mă prăpădesc", „miresme de cîmp", şi ceva despre „pe obrazul tău palid". Ce ciudat! Şi deodată, uşa se deschise şi doamna Irene apăru... într-o rochie!... ah!

— Îl aşteptaţi pe domnul Forsyte? Vreţi să intraţi să luaţi un ceai?

El intră, bău un ceai şi se aşeză pe marginea unui scaun care nu părea prea solid — era aurit în întregime şi avea picioare subţiri ca fusul. Iar ea, stînd pe divan, în rochia ei frumoasă, turnă ceaiul şi zise:

— Vă place muzica, domnule Gradman ?

Era suavă, toată înfățișarea ei era suavă... cu ochii negri și părul acela... nici roșu și nici ceea ce se cheamă auriu, ci ca o frunză veștedă... frumoasă femeie, cu chipul trist, dar simpatic. Adesea s-a gîndit la ea... o vede și azi în fața ochilor ! Apoi, cînd domnul Soames intră, fața ei se închise, ca o carte. Ce ciudat ! Să-și aducă aminte chiar astă-seară !... Doamne, Doamne !... Cît era de întuneric și cîtă liniște ! Biata fată, din pricina ei s-a întîmplat totul ! Bine ar fi dacă ar dormi domnișoara Fleur ! Da-a ! Ce-ar zice doamna Gradman dacă l-ar vedea șezînd noaptea într-un fotoliu, cu proteza în gură ! Ah ! Ea nu l-a văzut niciodată pe domnul Soames, n-a văzut niciodată familia Forsyte... Maria nu-i cunoștea ! Dar ce liniște ! Și, încetul cu încetul, bătrînul Gradman adormi cu gura deschisă și întrerupse tăcerea.

Dincolo de fereastra închisă, se înălța luna — luna plină și strălucitoare — iar ținutul tăcut și întunecat se prefăcu numai în umbre și contururi ; se auzeau bufnițele țipînd ; în depărtare, lătra un cîine. În grădină, fiecare floare devenise o mică făptură în carnavalul nopții tăcute ; iar pe rîul strălucitor, fiecare frunză căzută plutea, ducînd cu ea cîte-o fărîmă de lună, în timp ce sus, pomii străjuiau liniștiți, gravi, iluminați, tăcuți ca cerul. Nu se simțea nici o adiere.

Capitolul XV

SOAMES PĂRĂSEȘTE ACEASTĂ LUME

Viața din Soames se stingea. Două zile și două nopți așteptaseră cu toții, urmărind capul bandajat și nemișcat. Specialiștii veniseră și pronunțaseră verdictul : „nu se poate face nimic prin operație“, apoi plecaseră. Medicul curant era cel care asistase la nașterea lui Fleur. Cu toate că Soames nu-l iertase niciodată pentru spaima pe care i-o pricinuise atunci, „individul“ rămăsese pe lîngă familie, devenind medicul casei. După instrucțiunile lui, urmăreau neîncetat ochii pacientului, urmînd să trimită după el, la cea mai mică mișcare.

Michael, de care Fleur părea cu desăvîrșire înstrăinată, se ocupa de Kit, plimbîndu-l, povestindu-i și străduindu-se să-l țină departe de ceea ce se petrecea. Nu intra în camera unde zăcea trupul nemișcat, nu din indiferență, ci pentru că acolo s-ar fi simțit un intrus. Scoase toate tablourile rămase în galerie și le așeză, împreună cu cele aruncate de Soames pe fereastră, făcînd un inventar al lor. Focul distrusese unsprezece bucăți din patruzeci și opt.

Annette plînsese și acum se simțea mai bine. Viața fără Soames i se părea stranie, dar... posibilă ; de fapt, era întocmai ca viața împreună cu el. Dorea ca el să se vindece, dar dacă nu va scăpa, ea se va stabili în Franța.

Winifred, care făcea și ea de gardă, era tristă și se gîndea la trecut. Soames fusese sprijinul ei în cei treizeci și patru de ani îngreunați de Montague Dartie și continuase să-i fie sprijin în cei treisprezece ani mai ușori, care trecuseră de atunci încoace. Nici nu concepea cum ar mai putea trăi liniștită și senină. Inima îi era îndurerată și nu se simțea în stare să se uite la trupul acela nemișcat, fără a încerca să-și reamintească cum plînge un om. Primele scrisori din partea

familiei, în care cu toții își exprimau îngrijorarea și uluirea față de cele petrecute cu Soames.

Gradman făcuse baie, își schimbase pantalonii îmbrăcîndu-i pe cei negri, și acum calcula și scria corespondența către societatea de asigurare. Apoi, ieși la plimbare în grădina de zarzavaturi, pentru a nu fi văzut din casă. El nu putea uita că domnul James a trăit nouăzeci de ani, iar domnul Timothy o sută, pentru a nu mai vorbi de ceilalți... Și, oprindu-se trist în fața straturilor cu salată sau varză de Bruxelles, clătină din cap.

Smither venise și ea, pentru a fi lîngă Winifred, dar nu era de mare folos. Mereu zicea: „Sărmanul domnul Soames! Sărmanul domnul Soames, dragul de el! Ce întîmplare! Tocmai dumnealui, care era atît de grijuliu cu el și cu toți ceilalți!"

Cu toții erau îndurerați și nimeni nu cunoștea drumul lung și tainic al pasiunii care o adusese pe Fleur în starea ei disperată; nimeni nu știa că Soames o urmărise, că văzuse cum tînăra făptură, trup din trupul lui, se prăbușise și că se afla la marginea prăpastiei; nimeni nu cunoștea deznădejdea ei cumplită în timp ce stătea sub tabloul care amenința să cadă de pe fereastră; nimeni nu știa că Soames simțise ce se petrecea în sufletul ei. Cu toții aveau impresia că trăsnetul picase din senin, doborîndu-l pe omul cel mai puțin expus la accidente; nu știau că a fost răpus de o veche poveste, ajunsă în taină la un paroxism neîndurător. De unde să știe ceilalți că nu era vorba de un simplu accident?

Fleur însă știa că deznădejdea ei îl ucisese: dacă s-ar fi azvîrlit în apă și el s-ar fi înecat încercînd s-o scape, ar fi fost același lucru. Știa prea bine că în noaptea aceea ar fi fost în stare să se arunce în apă, sau în fața unui automobil în plină viteză, sau să facă orice gest care nu-i cerea prea multă reflecție și inițiativă, pentru a o scăpa din durerea și zbuciumul prin care trecea. Își dădea bine seama că stătea indiferentă, de parcă era lipită în locul acela, în timp ce tabloul se clătina pe fereastra de deasupra ei. Iar acum, cînd spaima o zguduise pînă în măduva oaselor, nu-și putea ierta purtarea.

Soames zăcea în dormitorul lui Annette. Tot timpul făceau de gardă la căpătîiul său două persoane, dintre care una era aproape permanent Fleur, asistată pe rînd de mama ei, Wini-

fred și două surori de caritate. Ședea ceasuri de-a rîndul lîngă tatăl ei, aproape tot atît de nemișcată ca și el, cu ochii duși și cercănați, ațintiți asupra feței lui. Pasiunea și agitația din sufletul ei muriseră. Parcă instinctul lui Soames, care nu-l înșelase niciodată cînd era vorba de ea, îl determinase să facă acest pas, singurul care o putea scăpa din focul ce o mistuia. Jon rămăsese undeva, departe de camera aceea întunecată din pricina jaluzelelor închise și a remușcărilor ei.

Da ! Voise să fie ucisă de tabloul acela ; i se părea o ironie a soartei să fie doborîtă tocmai de portretul tinerei femei de Goya, al cărei costum îl purtase în seara cînd intrase în camera lui Jon la Wansdon și în seara cînd dansase cu el la Nettlefold. În noaptea aceea fusese atît de deznădăjduită, încît nici acum nu-și dădea seama că ea provocase focul, aruncînd o țigară aprinsă pe jos ; nici măcar nu-și aducea aminte că fumase în galeria de tablouri. În schimb, își dădea prea bine seama că dorise să moară și că stătea nemișcată acolo sub fereastră, așteptînd, cu plăcere, o moarte fulgerătoare... și din această cauză tatăl ei era acum pe patul de moarte. Cît de bun a fost întotdeauna cu ea ! Este de necrezut să moară și să ia cu el această bunătate, este de necrezut să nu-i mai audă niciodată glasul monoton și să nu mai simtă niciodată atingerea mustății lui pe obraji sau pe frunte. Este de neconceput ca tatăl ei să nu-i mai dea prilejul de a-i arăta că îl iubise cu adevărat... da, îl iubise, în ciuda importanței exagerate pe care o acorda vieții și frămîntărilor ei. În timp ce stătea lîngă el, își aducea aminte mai mult de lucrurile mărunte decît de cele mai mari. Cum, de mult, venise cu o păpușă în camera ei, spunînd : „Nu știu dacă o să-ți placă, dar eu ți-am adus-o". Apoi, altă dată, după ce mama ei o bătuse, el intrase, o luase de mînă și-i spusese : „Lasă, lasă ! hai să mergem să vedem dacă găsim niște zmeură !" Își aduse aminte de el, stînd pe scară în Green Street după nunta ei, palid și discret, urmărind-o, printre toți musafirii adunați în hol, așteptînd să mai întoarcă o dată capul și să-i mai arunce o privire. Discret ! Da, acesta era cuvîntul potrivit... fusese întotdeauna discret ! Și dacă acum se duce, nu rămîne un portret al lui... nici măcar o fotografie care să i-l reamintească ! N-au decît una singură, cînd era sugaci în brațele mamei lui, alta cînd era băiat mic și-și privea sceptic pantalonii de catifea ; alta din 1876, cînd era tînăr, îmbrăcat în redingotă și avînd favoriți scurți, și una sau două foto-

grafii instantanee, luate fără să știe. O fi existînd vreun om pe lume un bărbat care s-a fotografiat mai puțin ? Parcă niciodată nu dorise să fie apreciat sau ca cineva să-și aducă aminte de el. Lui Fleur, atît de dornică de a fi apreciată, această trăsătură a tatălui ei i se părea stranie și de neînțeles. Oare, ce forță tainică se afla în trupul acesta slab și nemișcat care zăcea în patul de alături ? Ce forță îl făcuse atît de echilibrat și independent ? Fusese crescut în aceeași bunăstare ca și ea și nu cunoscuse niciodată lipsuri sau nevoia de a face un efort : cu toate acestea, păstrase o independență stoică față de alți oameni și față de părerea lor. Și totuși, nimeni nu știa mai bine decît ea cît dorea să fie iubit. Acest lucru o durea cel mai mult în timp ce stătea lîngă el. Tînjise după dragostea ei, iar ea nu-i arătase destulă afecțiune, deși o simțea... într-adevăr, o simțise tot timpul. Ființa lui avea ceva refractar sentimentalismului, ceva care usca manifestările sentimentale : era lipsită de magnetism. Și, apropiindu-se în vîrful picioarelor de pat — de patul mamei sale în care fusese concepută și născută — Fleur se opri lîngă trupul aproape fără viață, cu chipul întunecat și tras... era atît de nenorocită și cu inima atît de pustie, încît abia se mai putea stăpîni.

Astfel treceau zilele și nopțile. În a treia zi, către ora trei după-amiază, în timp ce stătea lîngă el, văzu că deschide ochii... de fapt, se dezlipiră numai pleoapele, nu se deschiseseră ochii, a căror privire era lipsită de expresie. Inima lui Fleur bătea tare. Sora, căreia îi făcuse semn, se apropie, îl privi și ieși iute să-i telefoneze doctorului. Iar Fleur rămase pe loc, cu toată forța sufletului ei concentrată în ochi, încercînd sa trezească sufletul tatălui ei. Dar era zadarnic, pleoapele se închiseră din nou. Fleur apropie un scaun și se așeză, fără a-și lua ochii de pe fața lui. Infirmiera se întoarse spunînd că doctorul nu era acasă, dar că de îndată ce sosește va veni în goană. Tatăl ei ar fi spus : „Natural, individul nu e niciodată acasă cînd ai nevoie de el" ! Dar n-avea nici o importanță. Știau și ele ce aveau de făcut. Pe la ora patru, pleoapele se ridicară din nou și de data aceasta ochii păreau să aibă expresie. Fleur nu știa dacă percepe ceva, dacă o recunoaște sau dacă vede vreun obiect ; totuși, privirea lui avea ceva ca o licărire de lumină și parcă încerca să se concentreze. Încetul cu încetul, privirea se intensifică, apoi se stinse din nou sub pleoape. Îi administrară un tonic. Iar Fleur se așeză din nou pe scaun,

urmărindu-l. Peste o jumătate de ceas, Soames deschise iarăşi ochii. Ei de data aceasta, *vedea!* Şi timp de cîteva minute chinuitoare, Fleur nu scăpă din ochi o fiinţă care se străduia să *fie o* minte supusă poruncii instinctive a voinţei. Aplecîndu-se asupra lui, în aşa fel încît ochii, care de data aceasta o recunoşteau, să facă un efort cît mai mic, rămase cu buzele tremurînde, ca în aşteptarea unui sărut. Dîrzenia extraordinară, cu care se lupta să-şi revină, o îngrozi. El *voia* să existe, *voia* să înţeleagă, să audă şi să vorbească. Efortul era atît de mare, încît se părea că însăşi această strădanie îl va răpune. Fleur îi vorbi în şoaptă. Puse mîna sub mîna lui rece, aşa încît să-i simtă cea mai mică tresărire. Urmări desperată buzele tatălui ei. În cele din urmă, lupta pentru coerenţă încetă ; privirea, pe jumătate lipsită de expresie, pe jumătate mînioasă, cedă locul unei manifestări mai profunde ; buzele se mişcară. Nu spuseră nimic, dar se mişcară, iar degetele îi tresăriră şi mîna ei o simţi.

— Mă recunoşti, tată dragă ?

Ochii lui îi răspunseră :

— Da.

— Îţi aduci aminte ?

Din nou ochii îi răspunseră :

— Da.

Buzele lui tresăreau mereu, ca şi cum se străduiau să vorbească, iar privirea ochilor săi se adîncea. Fleur văzu o uşoară încruntare a sprîncenelor ; parcă voia să-i spună că-şi apropiase prea mult faţa de a lui. Se retrase puţin şi Soames descreţi fruntea.

— Ai să te faci bine de tot, tată dragă.

Ochii lui spuseră :

— Nu.

Buzele se mişcau, dar Fleur nu putea desluşi nimic. Pentru o clipă, îşi pierdu firea şi spuse plîngînd :

— Tată, iartă-mă !

Ochii lui Soames se îmblînziră ; de data aceasta, Fleur pricepu ceva asemănător cu :

— Iertare ? Prostii !

— Te iubesc atît de mult !

Atunci, parcă renunţînd la efortul de a vorbi, Soames îşi concentră toată viaţa în ochi. Culoarea, expresia, forţa ochilor

săi se intensificară din ce în ce mai mult ; păreau că vor să-i smulgă ceva. Şi brusc, ca un copil, Fleur îi spuse :

— Da, tată dragă. Am să fiu cuminte !

Un tremur al degetelor lui îi atinse palma ; buzele lui încercau parcă să zîmbească ; făcu o mişcare din cap, ca şi cînd ar fi vrut să aprobe, iar privirea ochilor săi se adînci din ce în ce mai mult.

— Gradman e aici, tată dragă, şi mama, şi mătuşa Winifred, şi Kit, şi Michael. Vrei să vezi pe vreunul din ei ?

Buzele lui schiţară cuvintele :

— Nu... pe tine !

— Eu sînt tot timpul aici, îi spuse şi din nou îi simţi degetele tremurînd şi îi văzu buzele şoptind :

— S-a sfîrşit.

Şi brusc, ochii i se stinseră. Nu mai aveau nici o expresie ! Mai respiră cîtăva vreme, dar înainte ca „individul acela" să sosească, Soames abandonase lupta... se dusese.

Capitolul XVI

SFÎRȘITUL

Așa după cum o cerea firea lui Soames, înmormîntarea decurse foarte simplu. De multă vreme, el rămăsese singurul din familie care se ocupa de ceremonii funebre.

Avu loc o ceremonie sobră, la care asistară numai bărbați. *Sir* Lawrence veni mai grav decît îl văzuse vreodată Michael.

— L-am respectat pe bătrînul Forsyte, îi spuse fiului său în timp ce părăseau cimitirul, unde-l lăsaseră pe Soames în colțul ales de el, sub un măr pădureț. Făcea parte dintr-o altă lume, nu știa să se exteriorizeze, dar simțeai că era autentic... un om profund cinstit. Cum suportă Fleur ?

Michael clătină din cap.

— Este îngrozitor pentru ea, cînd știe că tatăl ei...

— Dragul meu, nu există moarte mai frumoasă decît să mori salvînd viața ființei pe care o iubești cel mai mult pe lume. Ad-o cît mai curînd la Lippinghall – unde tatăl și familia ei n-au fost niciodată. Am să-l poftesc pe Hilary și pe soția lui pentru cîteva zile... Fleur îi simpatizează.

— Sînt foarte îngrijorat, tată dragă... ceva s-a rupt în ea.

— Asta se întîmplă multora dintre noi, înainte de treizeci de ani. Un arc sau altul se rupe ; dar după aceea ne revenim. Așa s-a întîmplat și cu epoca noastră... Ceva s-a rupt și încă nu și-a revenit. Dar își va reveni, așa cum își va reveni și Fleur. Ce fel de piatră funerară îi puneți ?

— O cruce, cred.

— Eu cred că el ar fi preferat o piatră simplă ; cu mărul acela pădureț la cap și de jur împrejur niște arbori de tisa, pentru ca lumea să nu-l poată vedea. Să nu scrieți nici „Iubi-

tului", nici „Regretatului". A cumpărat acel colț din cimitir ? Probabil că vrea să aparțină pentru totdeauna descendenților săi. Nu s-ar crede că avem o mentalitate atît de apropiată de a chinezilor. Numai că la ei, omul aparține strămoșilor. Cine era bătrînul care plîngea pe după pălărie ?

— Bătrînul domn Gradman... un fel de guvernantă a treburilor familiei.

— Credincios, ca un cîine bătrîn ! Da ! N-aș fi crezut ca Forsyte să plece înaintea mea. Mi se părea că este etern, dar lumea aceasta e plină de ironie. Pot să fac ceva pentru tine și Fleur ? Să vorbesc cu autoritățile competente pentru tablouri ? Marchizul și cu mine ne-am putea ocupa de acest lucru. Marchizul avea o slăbiciune pentru bătrînul Forsyte, iar Morland-ul lui a fost salvat. Și fiindcă veni vorba, lupta pe care a dus-o de unul singur cu focul trebuie să fi fost grea. Iată un lucru la care nimeni nu se aștepta din partea lui.

— Da, zise Michael. Am vorbit cu Riggs, care nu-și revine.

— El a asistat ?

Michael dădu din cap.

— Iată-l, vine spre noi !

Încetiniră pasul, iar șoferul, atingînd borul pălăriei, trecu pe lîngă ei.

— Ah ! Riggs, zise *sir* Lawrence, aud c-ai fost sus în galerie, în timpul focului.

— Da, *sir* Lawrence. Domnul Forsyte a fost minunat... umbla ca un mînz, așa încît a trebuit să-l scoatem cu forța. De obicei, avea atîta grijă să nu-și ude haina sau să nu șadă în curent, iar acum... cum a putut rezista, la vîrsta lui ! „Dă-i înainte !" îmi spunea mereu, în fumul acela... un adevărat erou ! În viața mea n-am văzut ceva mai uimitor, *sir* Lawrence... un domn nervos cum era el ! Și ce ghinion ! Dacă nu stăruia să salvăm tabloul acela din urmă, n-ar fi căzut de pe fereastră și nu l-ar fi izbit.

— Cum a început focul ?

— Nimeni nu știe, *sir* Lawrence. Poate că domnul Forsyte știa, dar el n-a spus nimic. Îmi pare rău că n-am putut sosi mai devreme, dar a trebuit să pun benzina la adăpost. Cînd mă gîndesc cît a muncit singur acolo sus... mai ales după ziua pe care am avut-o ! Ah ! În dimineața aceea, ne-am întors de la Winchester la Londra, de acolo ne-am dus la Dorking s-o

luăm pe doamna Mont și apoi am venit aici. De acum înainte nu-mi va mai spune c-am luat-o pe-un drum greșit.

Fața lui Riggs, brăzdată și umbrita de concentrarea și încordarea meseriei sale, se crispă ; duse mîna la pălărie și se despărți de ei la poarta casei.

— „Un adevărat erou“, repetă *sir* Lawrence încet. Aproape c-aș zice să-i scrieți aceste cuvinte pe piatra funerară. Da, lumea asta e plină de ironie !

În hol, se despărțiră. *Sir* Lawrence urma să se întoarcă la Londra cu automobilul. Îl luă și pe Gradman, după ce deschiderea testamentului avusese loc în liniște. Michael o găsi pe Smither plîngînd și ridicînd storurile ; în bibliotecă se aflau Winifred și Val, care venise împreună cu Holly la înmormîntare ; cu toții răspundeau scrisorilor de condoleanțe. Annette era în cameră la Kit. Michael urcă sus, în odaia unde locuise Fleur pe vremea cînd era copilă... n-avea decît un singur pat, de aceea el trebuise să doarmă în altă parte.

O găsi culcată, plină de grație, dar parcă fără de viață.

Îl privi pe Michael ; dar ochii îi erau atît de lipsiți de expresie, încît părea că se uită în tavan. Sufletul însă nu părea s-o fi părăsit ; avea mai degrabă aerul că nu știe unde să se așeze. Michael se apropie de pat și puse mîna pe mîinile ei.

— Iubirea mea !

Fleur își întoarse din nou ochii spre el, dar Michael nu pricepu nimic.

— În clipa cînd dorești, îl putem duce pe Kit acasă, iubita mea.

— Oricînd vrei, Michael.

— Știu ce simți, îi spuse Michael, știind prea bine că spunea o minciună. Riggs ne-a povestit cît de extraordinar a fost tatăl tău în lupta cu focul.

— Te rog, nu !...

Chipul ei avea o expresie pe care Michael n-o înțelegea... ceva nefiresc, ceva ce nu se explica prin doliul după tatăl ei. Brusc, Fleur îi spuse :

— Ai răbdare cu mine, Michael. Cred că timpul va vindeca totul. Și nu te necăji pentru mine... nu merit.

Dîndu-și seama mai mult ca oricînd că vorbele n-au nici un rost, Michael o atinse cu buzele pe frunte și ieși, lăsînd-o singură, întinsă pe pat.

Coborî pe malul Tamisei și se opri privind apa ce curgea liniștită și strălucitoare, în toamna aurie care se prelungise atît de mult. Vacile lui Soames pășteau pe celălalt mal. Acuși vor fi scoase la mezat; probabil că tot ce a avut va fi scos la mezat. Annette va pleca la mama ei în Franța, iar Fleur nu va voi să păstreze nimic. Michael se întoarse și privi casa, pe care se vedeau urmele de foc și apă. Inima îi fu cuprinsă de melancolie, de parcă sufletul închis, cenușiu, al fostului proprietar, stătea lîngă el privind cum se topește averea lui, lucrurile pentru care-și irosise atîta vreme și atîta trudă. „Schimbare", își zise Michael. „Totul este schimbare. Numai schimbarea este permanentă. Da! Dar cine nu preferă un rîu unui lac?" Porni spre bordura de flori de lîngă zidul grădinii de zarzavat. Trandafirii agățători și floarea-soarelui erau în plină floare; se întoarse spre ele, cerîndu-le, parcă, puțină căldură. Văzu pe cineva șezînd în chioșcul din colțul grădinii: Doamna Val Dartie, Holly! Simpatică femeie! Și, după uluirea pe care o încercase în fața lui Fleur, Michael simți nevoia să-i pună lui Holly o întrebare; la început, dorința lui se manifestă timid, cu jenă, dar curînd deveni îndrăzneață și stăruitoare. Se duse la Holly, care ținea în mînă o carte, dar nu citea.

— Cum se simte Fleur? îl întrebă.

Michael clătină din cap și se așeză.

— Vreau să vă pun o întrebare. Dacă nu vreți, nu-mi răspundeți. Dar simt că trebuie să vă întreb. Puteți... vreți să-mi spuneți cum stau lucrurile între ea și fratele dumneavoastră? Știu ce-a fost în trecut. Mai este ceva acum? Vă întreb de dragul ei... nu pentru mine. Orice-mi veți spune, ea nu va avea de suferit.

Holly îl privi drept în ochi și Michael îi scrută fața. Avea o expresie în care el citea că orice va spune, dacă-i va spune ceva, va fi adevărat.

— Orice ar fi fost între ei, spuse în cele din urmă — și *ceva* a fost de cînd s-a întors el în țară — s-a terminat pentru totdeauna. Știu absolut precis. S-a terminat în ziua premergătoare incendiului.

— Am înțeles, zise Michael, foarte liniștit. Pentru ce spuneți că s-a terminat pentru *totdeauna*?

— Pentru că-l cunosc pe fratele meu. I-a dat soției sale cuvîntul că n-o va mai vedea niciodată pe Fleur. Sînt sigură că el și-a pierdut capul, știu c-a fost o criză; dar dacă Jon își

dă cuvîntul nimic... *nimic* nu-l poate face să și-l calce. Orice ar fi fost între ei, s-a terminat pentru totdeauna, și Fleur știe acest lucru.

— Am înțeles. Apoi, repeta pentru el : „Orice ar fi fost".

Holly întinse mîna și o puse peste mîna lui.

— Bine, îi spuse Michael. Peste un minut îmi revin. Nu trebuie să vă temeți că-mi calc cuvîntul. Știu că am fost întotdeauna pe-al doilea plan. Fleur nu va avea de suferit.

Holly îi apăsă mîna și mai tare, iar cînd Michael ridică privirea, o văzu cu ochii înlăcrimați.

— Vă mulțumesc foarte mult, îi spuse. Acum înțeleg totul. Atîta vreme cît nu pricepi, ai impresia că ești un prostănac. Vă mulțumesc foarte mult.

Își retrase mîna și se ridică încet. Văzînd-o pe Holly nemișcată, cu ochii plini de lacrimi, îi zîmbi.

— Uneori e foarte greu să-ți aduci aminte că viața este o comedie, dar pînă la urmă tot izbutești !

— Noroc ! îi spuse Holly, iar Michael îi răspunse :

— Mult noroc, nouă tuturor !

Seara, după ce toate obloanele casei se închiseseră, Michael își aprinse pipa și ieși pe furiș. Își revenise. Dacă Soames ar mai fi fost în viață, poate că nu și-ar fi revenit... Dar parcă de acolo, din colțul umbrit al cimitirului, de sub mărul pădureț, bătrînul Forsyte îi ocrotea și mai departe pe cei dragi. Față de Fleur, Michael nu simțea decît milă. Pasărea fusese lovită cu ambele focuri și totuși mai trăia ; nici un vînător adevărat n-o mai putea lovi. Nu-i rămînea altceva de făcut decît s-o ridice și să-i tămăduiască aripile cît putea mai bine. În sufletul lui Michael se trezi un sentiment puternic, despre a cărui existență nu știuse nimic pînă atunci ; acest simțămînt părea să-i vină într-ajutor. Spirit sportiv... cavalerism ? Nu ! Sentimentul acesta n-avea nume ; era un instinct, senzația că, dincolo de ființa omului, există ceva de care trebuie să ții seama, chiar dacă eul tău este zdrobit și călcat în picioare. Toată viața avusese oroare de egoismul neînfrînat care duce la crime pasionale, iar soțul înșelat, onoarea rănită, răzbunarea, i se păreau prostii și barbarie. Nu există nici o scuză pentru bărbatul care nu se poartă așa cum se cuvine ! Nu ! O asemenea scuză nu există. Altfel, viața ar fi ca în era renilor ; ar semăna cu tragedia vînătorilor primitivi, înainte de începutul civilizației și al comediei.

Orișice ar fi fost între ei — și Michael simțea că fusese tot ceea ce putea fi — a trecut, iar Fleur era înfrîntă și distrusă. El trebuie să rămînă lîngă ea și să nu spună nimic din ceea ce știa. Dacă nu e în stare să se poarte astfel acum, n-ar fi trebuit să se căsătorească niciodată cu ea, deoarece știuse prea bine că nu fusese îndrăgostită de el. Trăgînd fumul din pipă, Michael coborî prin grădina întunecată, pînă la malul apei.

Cerul era înstelat ; la primul val de frig, se lăsase o ceață ușoară, acoperind apa mohorîtă care părea abia să mai curgă. Din cînd în cînd, tăcerea era întreruptă de uruitul unui automobil care trecea pe șosea, sau de țipătul vreunui animal mic. Lumina stelelor, mirosul pămîntului, miresmele plantelor, strigătul unei bufnițe, liliecii în zbor și plopii aceia mari, mai întunecați decît întunericul... nimic nu se potrivea mai bine cu starea lui sufletească din acele clipe.

„O lume plină de ironie !" îi spusese tatăl său ! Da, o lume stranie și ironică ! O forma dispare și alta apare, o stare sufletească se topește în alta, un sunet trece în altul și nicăieri, nimic nu rămîne fix, poate numai lumina stelelor și instinctul din toate făpturile vii care spune : „Mergi mai departe !".

Din dreptul Tamisei se auzea muzică. Probabil undeva, într-o casă, oamenii petrec. Poate că dansează, așa cum văzuse el dansînd țînțarii în după-amiaza aceea ! Apoi, brusc, i se păru că ceva din întuneric îl strînge de gît. Dumnezeule ! Ce frumos, ce minunat e să respiri în bezna aceasta ! Bilioane de forme, nenumărate ca stelele de pe cer, respiră și trăiesc toate, deși una nu seamănă cu cealaltă. Ce lume ! Forța eternă în acțiune ! Și dacă mori, ca bătrînul, și zaci pe veci sub un măr pădureț... atunci forța se odihnește o clipă în forma ta nemișcată... Nu ! Nu se odihnește, ci se mișcă mai departe, în ritmul misterios care se numește viață. Cine poate opri mișcarea forței... Cine ar vrea s-o oprească ? Iar dacă un proprietar palid, cum a fost bietul bătrîn, încearcă și reușește pentru o clipă, stelele de sus clipesc doar puțin mai tare atunci cînd se duce. Să ai și să păstrezi ! Așa ceva nu se poate !

Michael respiră adînc. Pe apă venea spre el un glas îndepărtat, care cînta prelung, subțire și dulce. Parcă era cîntecul unei lebede !

PARTEA ÎNTÎI

PARTEA A DOUA

PARTEA A TREIA

Apărut 1972. Hîrtie tipar înalt A sul 84·63 g/m²
Coli editoriale 19,62. Coli de tipar 21,50.
C. Z. pentru bibliotecile mici 82—31 =R

Tiparul executat sub comanda nr. 20.282 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii" Piața Scînteii 1, București
Republica Socialistă România

Palatul
de Justiţie avea aerul
său obişnuit; oameni îmbrăcaţi
în negru şi albastru intrau grăbiţi...
ecoul sălilor largi, scările ascunse, coridoarele
cu aer greu, încăperile pătrate, unde
nu auzeai vorbind niciodată
mai multe voci
în acelaşi timp...

Vol. I — VI Lei 57,50

Ce lume!
Forța eternă în acțiune!
Și dacă mori... atunci forța se odihnește o clipă în forma ta nemișcată... Nu! Nu se odihnește, ci se mișcă mai departe, în ritmul misterios care se numește viață. Cine poate opri mișcarea forței? Cine ar vrea s-o oprească?

Vol. I — VI Lei 57,50